9. GREGORIUS MAGNUS

DIALOGORUM libri IV.

Gothic type. 38 lines. 86 leaves. Folio. Modern vellum. (Augsburg; Johann Wiener, ca. 1477).

One of the earliest editions of this famous theological work, and very rare, being one of the 15 books known to have been printed by Wiener between 1475 and 1479. A fine rubricated copy with broad margins. Instead of the usual woodcut initials, the beginnings of the sections are set off with beautifully painted initial letters in red or blue. At the beginning is a list of contents in manuscript.

Hain 7958*; Pellechet 5355; Proctor 1735; BMC II, 358; Stillwell G362.

111

Incipit liber dyalogorum beati Gregorij ad petrũ diaconum suum.

Quadam die nimijs quorundã secularium tumultibus dep̃ssus q̃bus ĩ suis negocijs plerũq3 cogimur soluere etiã qd̃ nos certum est non debere secretũ locũ pecij amicum meroris vbi om̄e qd̃ de mea mihi occupatione displicebat se patẽter ostenderet ꝛ cũcta q̃ inflígere dolorem consueuerant congesta an̄ oculos licẽter venirent. Ibi itaq3 cũ afflictus valde et diu tacitus sederem dilectissimus filius meus petrus diaconus affuit q̃ mihi a primeuo iuuẽtutis flore in amicicijs familiariter obstrict9 est atq3 ad sacri verbi indagationẽ socius. Qui graui excoqui cordis languore me intuens ait. Nunq̃d nã noui tibi aliquid accidit qd̃ plus te solito meror tenet. Cui inq̃3. Meror petre quẽ quotidie patior ꝛ semꝑ mihi ꝑ vsu3 vetus est. ꝛ semꝑ ꝑ augmentu3 nouus. Infelix quippe anim9 meus occupatiõis sue pulsatus vulnere meminit qual' aliquando in monasterio fuit quomõ ei labentia cũcta subter erant q̃ntu3 reb9 omnibus q̃ voluũtur eminebat q' nl'la nisi celestia cogitare ↄsueuerat qd̃ etiã retent9 corꝑe ipsa iã carnis claustra ↄtemplatione transibat. Qd̃ mortẽ quoq3 q̃ pene cũctis pena ẽ. videlic3 vt ingressũ vite laboris sui premium amabat. At nũc ex occasione cure pastoralis secularium hoĩm negocia patit' et post tam pulcrã q̃etis sue speciem. terreni act9 puluere fedat'. Cunq3 se ꝑ cõdescensione mltoꝝ ad exteriora sparserit et cũ interiora appetit adhuc ꝓculdubio minor redit. Perpendo itaq3 qd̃ tollero ꝑpendo q̃d amisi. dũq3 intueor illud qd̃ perdidi. fit hoc grauius qd̃ porto. Ecce nũc magni maris fluctib9 quatior atq3 in naui mentis tempestatis valide ꝓcellis illidor. Et cũ prioris vite recolo. q̃si post tergũ duct's oculis viso litore suspiro. quodq3 adhuc grauius est. dũ immensis fluctib9 turbatus feror vix iã portũ videre valeo quẽ reliqui. q2 et ita sunt casus mentis vt p̃us q̃dem ꝑdat bonũ qd̃ tenuit. sed tñ se ꝑdidisse meminerit. Cunq3 longius recesserit etiã bonĩ ipsius qd̃ ꝑdiderat obliuiscit'. fitq3 vt post nisi ꝑ memoriam videat qd̃ p̃us ꝑ actione3 tenebat. Vnde hoc agitur

quod pmisi q2 cũ nauigam9 longius iam nec portũ qetis
quẽ reliqmus videm9. Nonunq3 vero ad augmentũ mei
doloris adiũgit qd qrundã vita q pns seculũ tota mente
reliqrũt mihi ad meoriã reuocat. Quor2 dũ culmẽ aspi
cio qntũ ipe in infimis iaceã agnosco q2 plurimi cõditori
suo in secretiori vita placuerũt. q ne p huãnos act9 a noui
tate mẽtis veterescerẽt. eos omps de9 hui9 mũdi laborib9
noluit occupari. Sed iam q plata sunt meli9 in sinuo si ea
q p inqsitionẽ ac responsionẽ dicenda sunt sola nominum
prenotatione distinguo. Petrus.

Non valde in ytalia qrundã vitã vtutib9 fulsisse cogno
ui. Ex q2 igit cõparatione accenderis ignoro. Eqdẽ bo
nos viros in hac terra fuisse nõ dubito. signa tñ atq3 vtu
tes aut ab eis neqq3 facta existimo. aut ita sũt hacten9 silẽ
tio suppssa vt vtrũ ne sint fcta nesciam9. Gregorius

Si sola petre referã q de pfectis probatisq3 viris
vnus ego hominicio. bonis ac fidelib9 viris at-
testantibus agnoui. vel per memetipm didici di
es vt opinor anteq3 sermo cessabit. Petrus

Vellem qrenti mihi de eis aliq narrares. Neq3 hac p
re interrũpe expositiõis studiũ gue videat. q2 nõ di
spar edificatio orit ex memoria vtutũ. In expositiõe qppe
qliter inueniẽda atq3 tenẽda sit vtus agnoscit in narratio
ne vo signor2 cognoscim9 inuẽta ac retenta qliter declarat
Et sũt nõnulli qs ad amorẽ patrie celestis pl9 exempla q3
pdicamẽta succendũt. fit vo plerũq3 audiẽtis aĩo duplex
adiutoriũ in exẽplis patr2 q2 et ad amorẽ venture vite ex p
cedentiũ cõparatione accendit et iam si esse aliqd estimat dũ
meliora de aliis cognouerit humiliatur. Gregorius.

Ea que mihi sunt virorum venerabilium narra-
tione cõperta incunctãter narro sacre auctorita-
tis exemplo. Cum mihi luce clarius constet. quia
lucas et marc9 euangeliũ qd scripserũt nõ visu sed auditu
didicerint sed vt dubitationis occasionẽ legentib9 subtrahã
p singula q describo quib9 hec narrãtib9 mihi cõperta sint
manifesto. Hoc vero scire te cupio q2 in quibusdam sensũ
solũmodo in qbusdã vero et verba cũ sensu teneo. q2 si de
personis omnibus ipa specialiter verba tenere voluissem

hec rusticano vsu plata stilus scribētis nō apte susciperet.
seniorum valde venerabilium didici relatiōe qd narro.

Venancii q̄daʒ patricii in sammie ptib⁹. villa fuit.
in q̄ colonus ei⁹ filiū honoratū noīe habuit. q̄ ab
annis puerilib⁹ ad amoreʒ celestis patrie p absti-
nentiam exarsit. Cunq̧ tam magna ɔuersatione polleret
seseq̧ iam ab ocioso q̧ sermōe restringeret. multūq̧ vt p
fatus sum p abstinētiam carnē domaret die q̄dā pntes ei⁹
vicinis suis ɔuiuiū fecerūt in q̄ ad vescendū carnes para
te sūt. Quas cū ille ad esum ɔtingere p abstinentie amorē
recusaret. ceperūt ei pentes eius irridere ac dicere comede.
Nunq̄d piscē in his montib⁹ tibi allaturi sum⁹. Illo vero
in loco audiri pisces ɔsueuerāt nō videri. Sʒ cū his sermonib⁹
honorat⁹ irrideret̄ repente in cōuiuio aq̄ ad ministeriū de
fuit. cū situla lignea sicut illic moris est mancipiū ad fon-
tem perexit. dūq̧ hauriret aquā piscis situlā intrauit. Re-
uersumq̧ mancipiū añ ora discūbentiū piscē cum aqua fu
dit q̄ ad totī⁹ diei victū potuisset honorato sufficere. Mi
rati omēs totaq̧ illa parentū irrisio cessauit. Cepere nāq̧
in honorato honorare abstinentiā quā ante deridebant sic
q̧ a dei homie irrisionis detersit obprobria piscis de mon-
te. q̄ cū magnis v̄tutibus cresceret a p̄dicto dn̄o suo liber-
tate donatus est atq̧ in eo loco q̄ fundis dicit̄ monasteri
um ɔstruxit. In q̄ ducentorū ferme monachorū pater exti-
tit ibiq̧ vita illius circūquaq̧ exempla eximie ɔuersatiōis
dedit. Nam q̄dam die ex eo monte q̄ ei⁹ monasterio in ex
celso prominet ingentis saxi moles erupta est. Que p di-
uersum montis latus veniēs totī⁹ ruinā celle oīmq̧ fratrū
interitum minabatur. Quam cū venientem desup vir san
ctus vidisset frequenti voce xp̄i nomen inuocans. extensa
mox dextera signum ei crucis opposuit eamq̧ in ipo diue
xi montis latere cadenteʒ fixit sicut religiosus vir laurenci⁹
phibet. ꝛ q̧ locus ei nō fuerat q̄ inherere potuisset aspicit̄
ita vt nunc vsq̧ montem cernentibus casura pendere vide
atur. Petrus.

Ortamus beatam egregius vir vt post magister discipu
lorum fieret prius habuit magistrum. Gregorius.

Neque quamque hunc fuisse cuiusquam discipulum audiui. Si lege non astringitur sancti spiritus donum. Usus quidem conuersationis est ut preesse non audeat qui subesse non didicerit nec obedientiam subiectis imperet quam prelatis non nouit exhibere. sed tamen sunt nonnulli qui ita per magisterium spiritus intrinsecus docentur ut et si eis exterius humani magisterii disciplina desit magisterii interni censura non desit. Quorum tamen libertas vite ab infirmis in exemplum non est trahenda. ne dum se quisque similiter sancto spiritu impletum presumit discipulus hominis esse despiciat. et magister erroris fiat. Mens autem que diuino spiritu impletur habet euidentissima signa suas virtutes scilicet et humilitatem que si vtroque perfecte in vna mente conueniunt. liquet quod de presentia sancti spiritus testimonium ferant. Sic quippe etiam iohannes baptista magistrum habuisse non legitur neque ipsa veritas que corporali presentia appostolos docuit eum corporaliter inter discipulos aggregauit sed quem intrinsecus docebat. extrinsecus quasi in sua libertate reliquerat. Sic moyses in heremo edoctus mandatum ab angelo didicit quod per hominem non cognouit sed hec vt prediximus infirmis veneranda sunt non imitanda. ¶ Petrus.

Placet quod dicis sed peto vt mihi dicas si tantus hic pater aliquem sui imitatorem discipulum reliquit. ¶ Gregorius

Uir reuerentissimus libertinus qui regis Totile tempore gothorum eiusdem fundensis monasterij prepositus fuit in discipulatu illius conuersatus atque eruditus est. De quo quamuis virtutes multas plurimorum narratio certa vulgauit predictus tamen laurencius religiosus vir qui nunc superest et ei ipso in tempore familiarissimus fuit multa mihi dicere de illo consueuit ex quibus ea que recolo pauca narrabo.

In eadem prouincia Samnie quam supra memoraui idem vir pro vtilitate monasterij carpebat iter. Dumque darida gothorum comes cum exercitu in loco eodem venisset dei seruus ex caballo in quo sedebat ab hominibus eius proiectus est. Qui iumenti perditi damna libenter ferens patienter etiam flagellum quod tenebat diripientibus obtulit dicens. Tollite vt habeatis qualiter hoc iumentum minare valeatis Quibus dictis protinus se in

orationem dedit. Cursu aūt rapido p̄dicti ducis exercitus
puenit ad fluuiū q̄ vocat̄ vulturnus ibiq̄ꝫ equos suos ce-
perunt singuli hastis tundere ⁊ calcaribꝰ cruentare. Sed tñ
eq̄ vberibꝰ cesi calcaribꝰ cruētari fatigari poterāt moueri nō
poterāt sicq̄ꝫ aquā flumīs tāgere q̄ mōrle p̄cipiciū ptime
scebāt. Cūq̄ꝫ diu cedēdo sessores singl'i fatigarēt vnꝰ eorꝫ
intulit. q2 ex culpa quā seruo dei in via fecerāt illa sui itine
ris dispendia tollerabāt. Qui statim reuersi post se liberti
num repierūt in orōne pstratū. Cui cū dicerēt surge tolle
caballū tuū. ille respondit ite cū bono ego caballi opꝫ nō ha
beo. Descendētes vero in vicū eū in caballum de q̄ deposue
rant leuauerūt ⁊ ptinus abcesserunt. Quorū equi tanto
cursu illud qd̄ prius non poterant transire flumen transie
rūt ac si ille fluminis aluens aquā minime haberet. Sicq̄ꝫ
factum est. vt dum seruo dei vnus caballus redditur oēs
a singulis reciperentur.

Odem vero tempore in easdem ptes Bucellinus cum francis venit. De monasterio vero p̄fati viri famuli dei rumor exierat q̄ mltas pecunias haberet. Ingressi oratorium franci ceperunt seuientes liberti-
num querere libertinū clamare vbi in orōne ille prostratꝰ
iacebat. Mira valde res. Querentes seuientesq̄ꝫ franci in-
gredientes in ipo impingebant ⁊ ipm videre nō poterāt.
sicq̄ꝫ sua cecitate frustrati a monasterio sūt vacui regressi.

Lio q̄q̄ꝫ tempore pro causa monasterij abbatis iussu qui honorato eius magistro successerat Rauennam pergebat. Pro amore vero eiusdē vene
rabilis honorati quocūq̄ꝫ libertinus ibat eius semp calliculam in sinu portare consueuerat. Itaq̄ꝫ dum pergeret acci
dit vt quedā mulier extincti filij corpusculum ferret. Que
dum seruum dei fuisset intuita amore filij succensa iumen
tum suum per frenū tenuit atq̄ꝫ cum iuramēto dixit. Nul
latenꝰ recedis nisi filium meum suscitaueris. At ille insue-
tatum habens tale miraculum expauit petitionem illiꝰ iu-
ramenta declinare mulieris voluit sed nequaq̄ꝫ preualēs
animo hesit. Considerare libet quale quantumq̄ꝫ in eiꝰ pe
ctore certamen fuerit. Ibi q̄ppe pugnabat inter se humilitas

conuersationis ac pietas matris timor ne inusitata presu
meret. dolor ne orbate matri nō subueniret Sz ad maiorez
dei gloriā vicit pietas illud pectus vtutis. qd ideo fuit va
lidum qz victū. Virtutis em̄ pect9 non esset si hoc pietas
nō vicisset. Itaqz descendit genu flexit ad celū man9 tete
dit calliculam de sinu ptulit et sup extincti pueri corp9 posu
it. Quo orante anima pueri ad corp9 rediit quem manu
comprehendit ac flenti matri viuentez reddidit atqz iter
quod ceperat peregit. Petrus.

Quid nam hoc esse dicim9 virtutē tanti miraculi ho-
norati egit meritū an petitio libertini. Gregori9.

In ostensione tam admirabilis signi cū fide femine virt9
conuenit viroruqz atqz ideo libertinū existimo ista potuis
se qz plus didicerat de magistri qz sua virtute confidere.
Cuius em̄ calliculā in pectus extincti corpusculi posuit ei9
nimirum animā obtinere qd petebat estimauit. Nam he-
liseus qz magister pallium ferens atqz ad iordanē veniēs
pcussit semel et aquas minime diuisit. Sed cū repente di-
ceret vbi est de9 helye etiā nunc pcussit fluuium magister
pallio ac iter in aquas fecit. Perpendis petre qntū in exhi
bendis vtutib9 hūilitas va3 Tūc exhibē mgri meritū vir
tutē potuit qñ mgri nomē ad memoriā reduxit Quia ei ad
hūilitatē sub mgro rediit qd mgr fecerat et ipe fecit.

Libet qd dicis sed qso est ne aliquid Petrus.
aliud qd adhuc de ipso dei famulo ad nostram edifi
cationem trahere valeas. Gregorius.

Est plane sed si sit q velit imitari. Ego em̄ vtutē
pacientie tanti patris signis et miracul' maiorē cre
do. Quadam nanqz die is q post venerabil' ho-
norati exitū mōsterii regimē tenebat contra eundem vene
rabilem libertinū in graui iracundia exarsit ita vt eum ma
nibus cederet. et qz virgam qua eum ferire posset minime
inuenit comphenso scabello sub pedaneo faciez ei ac caput
tutudit totumqz illi9 vultū tumentem ac liuidū reddidit
Qui vehementer cesus ad stratū propriū tacitus recessit
die vero altera itur9 erat p vtilitate mōsterii cā cōstituta
Expletis igit pmmis matutinalib9 libertinus ad lectū ab-
batis venit orōnē sibi hūiliter petiit. Sciens vo ille qntū a

cunctis honorabatur q̄ntumq; diligeretur ꝑ iniuria quā; ei ingesserat recedere eū velle a monasterio putabat atq; req̄siuit dicens. Ubi vis ire. Cui ille respondit monasterij causa ↄstituta est pater quā declinare nequeo. q2 hesterno die me hodie iturum pr̄omisi illuc ire disposui Tunc ille a fundo cordis ↄsiderans asperitatem ⁊ duriciam suam humilitatē ac mansuetudinē libertini ex lecto prosilijt pedes libertini tenuit se peccasse seq; reū esse testat9 est. q tanto taliq; viro tam crudelem facere ↄtumeliam ꝑsumpsisset At ↄtra libertin9 sese in terrā ꝓsternens eiusq; pedib9 ꝓuolutus sue culpe non illi9 seuicie fuisse referebat q̄d ꝑtulerat Sicq; actū est vt ad magnam mansuetudinē duceret̄ pater ⁊ humilitas discipuli magistra fieret magistri Cum q; pro vtilitate monasterij ad ↄstitutionē; cause egressus fuisset m̄lti viri non ac nobiles q̄ eum valde honorabāt vehementer āmirati solicite req̄rebant q̄d nam hoc esset. ꝙ tam tumentē ac liuidā h̄rēt faciem. Quib9 ille dicebat hesterno die sero peccatis meis exigētib9 in scabello subpedaneo impingebam atq; hoc ꝑtuli. Sicq; vir sanct9 seruās in pectore honorem veritatis ⁊ magister. nec patris prodebat viciū nec falsitatis incurrit peccatū. ¶ Petrus.

Putas ne vir iste venerabil' libertinus de q̄ tot signa ⁊ miracula retulisti in tam ampla cōgregatione imitatores sui in v̄tutibus nō relinquitur. ¶ Gregorius.

Felix qui appellabatur curuus quem ip̄e bene nosti qui eiusdē; monasterij nuper p̄ns fuerat m̄lta mihi de fratrib9 eiusdem monasterij ammiranda narrabat. Ex q̄bus aliqua que ad memoriā; veniūt sub p̄mo quia ad aliā festino. sed vnum dicam q̄d ab eo narratum pretereundum nullomodo estimo.

In eodem monasterio q̄dam magne vite monachus erat ortulan9. Fur vero venire ↄsueuerat ⁊ ꝑ sepem ascendere ⁊ occulte olus auferre. Cūq; ille m̄lta plantaret q̄ min9 inueniret. ⁊ alia pedib9 conculcata. alia direpta cōspiceret totū ortū circuiens inuenit iter vn̄ fur venire ↄsueuerat. Qui in eodē orto deambulans reperit etiā serpentē cui p̄cipiēs dixit. Sequere me atq; ad aditum furis perueniens imperauit serpenti dicēs. In nomie

pietas hōis

hiersa precipio tibi vt aditum istũ custodias ac furem huc ingredi non permittas. Protinus serpens totum se in iti nere in transuersum tetendit ꝛ ad cellaꝫ monachus redijt. Cunqꝫ meridiano tempore cuncti quiescerent more solito fur aduenit ascendit sepem. Et cum in ortum pedeꝫ pone ret vidit subito quia extensus serpens clausisset viam et tremefactus post semetipm concidit eiusqꝫ pes per calcia mentum in sude sepis inhesit sicqꝫ vsqꝫ dum ortulan9 re diret deorsum capite pependit. Consueta hora venit ortu lanus pendentem in sepe fureꝫ repit ꝛ serpenti dixit. Gra tias deo implesti quod iussi recede modo. Qui statim ab scessit ad furẽ vero puenies ait Quid ē frater? tradidit te mi hi deus. Quare in labore monachorum furtum totiens fa cere presumpsisti. Qui hec dicens pedem illius a sepe in q̃ inheserat soluit. cunqꝫ sine lesione deposuit. Cui dixit. seq̃ re me. Quem sequentem duxit ad orti aditum ꝛ holera q̃ furtum appetebat auferre ei cum magna dulcedine pbuit dicens. Vade ꝛ post hoc furtum non facias sed cum neces se habes hic ad me ingredere. ꝛ que tu cum peccato labora bas tollere ego tibi deuotus dabo. ¶ Petrus.

Nuncusqꝫ vt inuenio incassum ego non fuisse patres in ytalia que signa facerent estimabam. ¶ Gregorius.

Fortunati viri venerabil' abbatis, mõsterij quod appellatur balneum ciceronis aliorumqꝫ etiam vi rorum venerabilium didici relatiõe quod narro Vir sanctissimus equitius nomine in valerie prouincie p tibus pro vite sue merito apud omnes illic magne ammi rationis habebat cui fortunatus idem familiariteꝛ not9 fu it. Qui nimirum equicius pro sue magnitudine sanctita tis multorum in eadeꝫ prouincia monasteriorum pateꝛ ex titit. Hunc cum iuuentutis sue tempore acri certamine car nis incentiua fatigarẽt. ipe sue temptationꝫ angustie ad orationis studium solertiorem fecerunt. Cunqꝫ hac in re ab omnipotenti deo remedium continuis precibus quere ret. nocte quadam assistente angelo eunuchizari se vidit eiusqꝫ visioni apparuit ꝙ omnem motum ex genitalibus

eius membris abscideret atqꝫ ex eo tempore ita alienus ex
titit a temptatione ac si sexum non haberet in corpe ¶ Qua
virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt iuris an̄ pre
erat ita cepit postmodum etiam feminis preesse nec ta
men discipulos suos ammonere cessabat ne se eius exemplo
in hac re facile crederent ꝛ casuri non temptarent donum
quod non accepissent.

Eo autem tempore quo malefici in hac sunt ro
mana vrbe deprehensi. Basilius qui i magicis ar
tibus primus fuit in monachico habitu valeria
ni fugiens pecijt. Qui ad virum reuerentissimum. Casto
rium anternne ciuitatis episcopum pergens sperauit ab
eo vt eum equicio abbati committeret ac sanandum mo
nasterio illius commendaret. Tunc ad monasterium ve
nit episcopus secumqꝫ Basilium monachum deduxit et e
quicium dei famulum rogauit vt eundem monachum in
congregationem susciperet. Quem statim vir sanctus in
tuens ait. Hunc quem mihi commendas pater ego nō vi
deo monachum esse sed esse dyabolum. Cui ille respondit
Occasionem queris ne debeas prestare qđ peteris ad quē
mox dei famulus dixit. Ego quidem hoc eum esse denūcio
quod video. ne tamen nolle me obedire existimes facio qđ
iubes. Susceptus itaqꝫ in monasterio est. Post non mul
tos vero dies. Idem dei famulus pro exhortandis ad de
sideria superna fidelibus paulo longius a cella digressus est
Quo discedente contigit vt in monasterio virginum in q
eiusdem patris cura vigilabat vna earum que iuxta carnis
huius putredinem speciosa videbatur febricitare inciperet
ꝛ vehementer anxiari magnisqꝫ iam vocibus cum strido
re clamare. Modo moritura sum nisi basilius monachus
veniat. ꝛ ipse mihi per sue curationis studium salutem red
dat. Sed in tanti patris absentia accedere quispiam mona
chorum in congregationem virginum non audebat quā
to minus ille qui nouus aduenerat eiusqꝫ adhuc vitam
congregatio fratrum nesciebat. Missum repente est. ꝛ dei
famulo Equicio nunciatum. qꝫ sanctimonialis illa immē
sis febribus estuaret ꝛ basilij monachi visitationem anxie

quereret. Quo audito vir sanctus dedignādo subrisit at-
q3 ait. Nunqd nō dixi q dyabolꝰ ē ille nō monachus. Ite
⁊ eū de cella expellite. De ancilla aūt dei q̄ anxietate febriū
vrgetur nolite esse soliciti. q2 ex hac hora neq3 febribꝰ labo
ratura est. neq3 basiliū q̄siturā. Regressus est monachus
⁊ ea hora saluti restitutā dei v̄ginē agnouit. q̄ eandē salutē
illius dei famulꝰ equicius longe positꝰ nunciauit. in v̄tute
scilicet miraculi exemplū tenēs magistri. q̄ inuitatꝰ ad fili
um reguli eū solo v̄bo restituit saluti vt reūtēs pater ea ho
ra filiū restitutū vite cognosceret q̄ vitā illius ex ore veri
tatis audiuit. Omnes aūt monachi iussionē patris sui im
plentes eūdem basiliū ex monasterij habitatione repulerūt
Qui repulsus dixit frequēter se cellā equicij magicis arti
bus in aera suspendisse. nec tn̄ eius quēpiam ledere potuis
se. Qui nō post longū tempꝰ in hac romana vrbe exarde-
scente zelo christiani populi igne crematus est.

Q Vadam vero die vna dei famula ex eodē mona-
sterio virginū ortum ingressa est. Que lactucam
conspiciens cōcupiuit eamq3 signo crucis benedi-
cere oblita auide momordit. sed arrepta a dyabolo proti
nus cecidit. Cunq3 vexaretur eidem patri equicio sub cele-
ritate nunciatum est. vt veniret concitus ⁊ orando succur
reret. Moxq3 vt ortum isdem pater ingressus est. cepit ex
eius ore q̄si satisfaciens ip̄e qui hanc arripuerat dyabolus
clamare dicens. Ego qd feci. ego qd feci. Sedebam mihi
super lactucam venit illa ⁊ momordit me. Cui cum graui
indignatione vir dei p̄cepit vt discederet ⁊ locū in omni-
potentis dei famula non haberet. q̄ protinus abscessit. nec
eam vltra contingere preualuit. Quidā vero felix nomine
Nursie prouincie nobilꝰ pater huiꝰ castorij qui nunc nobi-
scum in romana vrbe demoratur cum eundem venerabilē
virum sacrū ordinem non habere conspiceret ⁊ p̄ singu-
la discurrere atq3 studiose predicare. eum quadam die fa-
miliaritatis casu adijt dicens. Quia sacrū ordinem non
habes atq3 a romano pōtifice sub quo degis predicādi
licentiam non accepisti predicare quomodo presumis.
Qua eius inquisitione compulsus vir sanctus indicauit

Predicationis licenciam qualiter accepit dicens· Ea que mihi loqueris ego q̊z mecum ipse pertracto· Sed quadaz nocte speciosus mihi per visionem iuuenis astitit atqz in lingua mea medicinale ferramentum id est flebotomiū posuit dicens· Ecce posui verba mea in ore tuo egredere ad p̄dicandum atqz ex illo die etiam cum voluero de deo tacere non possum· Petrus.

Vellem etiaz patris huius opus agnoscere· qui fertur talia dona a deo percepisse. Gregorius.

Opus petre ex dono est non donum ex opere· Alioquin gratia iam nō est gratia· Omne q̄ppe opus dona preueniunt q̄zuis ex subsequēti ope ipa etiā dona subcrescunt· Ne tamen vite eius cognitione fraude⸗ris bene hanc reuerentissimus vir albanus reatine antistes ecclesie cognouit ⁊ adhuc supsunt multi q̄ scire potuerunt Sed quid plus q̄ris operis quando cōcordabat vite mū dicie cū studio predicationis· Tant⁹ q̄ppe illum feruor ad colligendas deo animas accenderat vt sic monasterijs pre esset q̄ten⁹ per ecclesias. per castra. p̄ vicos ·p̄ singulorum q̊z fidelium domos circūquaqz discurreret ⁊ corda audientium ad amorem celestis patrie excitaret· Erat vero valde vilis vestibus atqz ita despectus vt siquis illum fortasse nesciret salutatus etiaz resalutare despiceret. Et quotiens alia tendebat ad loca iumentum sedere consueuerat qd esse despicabilius omnibus iumentis in cella potuisset· In quo etiam capistram pro freno ⁊ herbicum pellibꝫ pro sella vtebatur· Per semetipsum sacros codices in pelliceis sacculis missos dextro leuoqz portabat latere vt quocunqz peruenit scripturaꝝ aperiebat fontem ⁊ rigabat prata mentiū Huius quoqz opinio predicationis ad romane vrbis noticiam peruenit. Atqz vt est lingua adulantium audito⸗ris sui animum ad plectendum necans· Eo tempore clerici hui⁹ apostolice sedis antistiti adulādo questi sunt dicē⸗tes. Quis est iste vir rustic⁹ q̄ auctoritatē sibi p̄dicatiōis arripuit ⁊ officiū ap̄lici dn̄i nostri sibimet indoctus vsur⸗pare p̄sumit. Mittatur g̊ si placet q̄ huc eū exhibeat vt q̄d

Abiectio sui ipsius

fallax iudicium

sit ecclesiasticus rigor agnoscat. sicut antez moris est. vt oc-
cupato in mltis animo adulatio valde surripiat si ab ipso
cordis ostio nequaqz fuerit citius repulsa suadentibus cle-
ricis consensum pontifex prebuit vt ad romanam vrbem
deduci debuisset et que nam sua esset mensura cognosceret
Iulianum tamen tunc defensorez mittens qui sabinensi ec-
clesie postmodum in episcopatu prefuit ac precepit vt cũ
magno eum honore deduceret ne quicqz dei famulus ex cō
uentione eadem iniuriam sentiret. Qui parere de eo cleri-
corum votis concitus volens festine ad eius monasteriuz
cucurrit ibiqz absente illo antiquarios scribētes aperit vbi
abbas esset requisiuit. Qui dixerunt. In valle hac q̃ mo-
nasterio subiacet fenum secat. Isdem vero iulianus super-
bũ valde atqz otumacem puerũ habuit cui vix poterat vl
ipse dominari. Hunc ergo misit vt ipm ad se sub celerita-
te perduceret. Perrexit puer et proteruo spiritu pratũ ve
lociter ingressus hominesqz illic intuens fenũ secantes re-
quisiuit qs nam esset equicius. Moxqz vt audiuit qs esset
eum adhuc longe positus aspexit et inmenso timore corre-
ptus cepit timere. lacescere seqz ipsum nutanti gressu vix
portare posse. Qui tremens ad dei hominem peruenit atqz
vlnis humiliter submissis eius genua deosculans strinxit
suumqz dominum ei occurrisse nunciauit. Cui resalutato
dei famulus precepit dicens. Leua fenum viride porta pa
bulum iumentis in qbus venistis. ecce ego qr parũ super-
est opere expleto te subsequor. Is aũt q missus fuerat iu-
lianus defensor mirabatur valde qd nã esset qp redire mo
raretur puer. Cunqz reuertentem puerũ conspicit atqz in
collo fenum ex prato deferentem vehementer iratus cepit
clamare dicens. Quid est hoc. Ego te misi hominem de-
ducere non fenum portare. Cui puer respondit. Quē que
ris ecce subsequitur. Et ecce vir dei clauatis calciatus caligis
falcem fenariam in collo deferens veniebat. Quem adhuc
longe positũ puer suo domino qr ipse esset quē quereret in
dicauit. Isdem vero iulianus repente vt vidit dei famulũ
ex ipso habitu despexit eiqz qualiter deberet alloqui prote-
ua mente preparabat. Mox vero vt seruus dei comminus
affuit eisdem iuliani animum intollerabilis pauor inuasit

ita vt tremeret atq3 ad insinuandum hoc ipsum pro quo venerat vix sufficere lingua potuisset. ¶ Qui humiliato mox spiritu ad eius genua cucurrit. orationē p se fieri pecijt. et quia pater eius apostolicus pontifex eum videre vellet indicauit. Vir autem venerandus equicius cepit immensas gratias omnipotenti deo agere asserens q se p summum pontificē grā superna visitasset. Illico vocauit fratres. precepit hora eadem iumenta preparare. atq3 executorem suū cepit vehementer vrgere vt statim abire debuissent. Cui iulianus ait. Hoc fieri nullatenus potest. q2 lassatus ex itinere hodie non valeo abire. Tunc ille respondit. Contristas me fili q2 si hodierna die non egredimur iam crastina non exiemus. Dei itaq3 famulus executoris sui lassitudine coactus in monasterio suo eadem nocte demoratus est. Sequenti vero die sub ipso lucis crepusculo vehementer equo in cursu fatigato ad iulianū puer cū epistola venit in qua preceptum est ei ne seruum dei contingere vel mouere de monasterio auderet. Quem cū ille requireret cur sententia esset mutata cognouit quia nocte eadē qua ipse executor illuc missus est. p visum pontifex fuerat vehementer exterritus. q ad exhibendum dei hominē mittere presumpsisset. Qui protinus surrexit seq3 venerandi viri commendans orationibus ait. Rogat pater noster ne fatigari debeatis. Cumq3 hoc dei famulus audiret contristatus ait. Nunquid non die hesterno dixi tibi q2 si statim non pergeremus iam pergere minime liceret. Tunc p caritatis exhibitione aliquantulum executorem suum in cella retinuit eiq3 laboris sui commodum coacto remittentiq3 dedit. Cognosce igitur petre in quanta dei custodia sunt qui in hac vita seipsos despicere nouerunt. cum quibus intus ciuibus in honore numerantur. qui despecti foris hominibus esse non erubescunt. quia et contra in dei oculis non iacent. qui apud suos et proximorum oculos per inanis glorie appetitum tument. Vnde et quibusdam dicit. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. Deus autem nouit corda vestra. quia quod hominibus altum est. abhominabile est ante deum. ¶ Petrus.

Miror valde q de tali viro subripi pontifici tanto poterit ¶ Gregorius.

Quid miraris Petre quia fallimur qui homines su-
mus. An menti excidit quod dauid qui prophetie spi
ritum habere consueuerat contra innocentem ionathe fili
um sententiam dedit. cum verba pueri menciencis audiuit. Quod
tum quia per dauid factum est. et occulto dei iudicio iustum credi-
mus et tamen humana racione qualiter iustum fuerit non videmus.
Quid ergo mirum si ore mencientium aliquando in aliud ducimur.
qui prophete non sumus. multum vero est quod vniuscuiusque pre-
sulis mentem curarum densitas vastat. Cumque animus diuidit
ad multa fit minor ad singula. tantoque ei in vna qualibet re
subripitur quanto lacius in multis occupatur. Petrus.
Vera sunt valde que dicis. Gregorius.

Silere non debeo quod de hoc viro abbate quondam
meo reuerentissimo valenciane narrante agnoui.
Aiebat namque quia corpus eius dum in beati laurencij mar
tiris oratorio esset humatum. super sepulcrum illius rusticus quidam
archam cum frumento posuit. nec quantus qualisque vir illic iace-
ret pendere ac vereri curauit. Tunc repente turbo celitus
factus rebus illic omnibus in sua stabilitate manentibus archam
que supposita sepulcro eius fuerat extollit longeque proiecit.
ita vt palam cuncti cognoscerent. quanti esset meriti is cuius il-
lic corpus iaceret.

Etiam ea que subiungo predicti venerabilis viri fortuna
ti. qui valde mihi etate ope et simplicitate placet re-
latione cognoui. Eandem valerie prouinciam longobar
dis intrantibus ex monasterio reuerentissimi viri equicij in
predicto oratorio ad sepulcrum eius monachi fugerunt. Cumque
longobardi seuientes monasterium intrassent ceperunt eosdem
monachos foras trahere. vt eos aut per tormenta discute-
rent aut gladijs necarent. Quorum vnus ingemuit atque acri
dolore commotus clamauit. Sancte equici placet tibi vt tra-
hamur et non nos defendas. Ad cuius vocem protinus seuientes
longobardos immundus spiritus inuasit. Qui corruentes in
terram tam diu vexati sunt quousque hoc cuncti etiam qui foris erant
longobardi cognoscerent quatenus locum sacrum temerare vlteri
us non auderent. Sicque vir sanctus dum discipulos defendit. et
multis post remedium illuc fugientibus prestitit.

Cuiusdam coepiscopi mei didici relatione quod narro

qui in anchonitana vrbe per annos multos in monachico habitu deguit. ibiqz vitam non mediocriter religiosaz duxit. cui etiaz quidã nostri iam prouectoris etatis qui ex eisdem sunt partibꝫ attestantur. iuxta eam nanqz ciuitatez ecclesia beati martiris stephani sita est In qua vir vite venerabilis Constancius nomine mansionarij functꝰ officio deseruiebat. Cuius sanctitatis opinio sese ad noticiam hominum longe lateqz tetenderat. Qui isdem vir funditus terrena despiciens toto animi sui mentis ad sola celestia flagrabat. Quadam vero die dum in eadem ecclesia oleũ deesset. ⁊ pdictus dei famulꝰ vnde lampades accenderet omnimodo haberet. omnes lampades ecclesie impleuit aqua. atqz ex more in medio papirum posuit. quas allato igne succendit. Sicqz aqua arsit in lampadibꝫ ac si oleum fuisset. Perpende igitur petre cuiꝰ meriti vir iste fuerit. q necessitate compulsus elemẽti naturã mutauit. ¶ Petrus

Mirum est valde quod audio. sed vellem nosse cuiꝰ humilitatis apud se esse intus potuit iste. qui tãte excellentie foris fuit. ¶ Gregoriꝰ.

Inter virtutes animum cognoscere congrue queris qz multũ valde est q temptatione sua intus mentem lacessunt mira q̃ foris fiunt. Sed si huiꝰ constancij venerabilis vnum quod fecit audis cuius humilitatis fuerit citius agnoscis. ¶ Petrus.

Postq̃z mihi facti illiꝰ tale miraculũ dixisti. superest etiã vt me de hũilitate mẽtis eiꝰ edifices. ¶ Gregorius.

Quia valde opinio sanctitatis eiꝰ excreuerat multi hũc ex diuersis puincijs anxie videre sitiebant Quadã vo die ex longinq loco ad videndũ eũ qdam rusticꝰ venit. Eadẽ vo hora casu ptigerat vt scẽs vir stãs i ligneis gdibꝫ reficiẽdis deseruiret lãpadibꝫ Erat aũt pusillus valde exili forma atqz despecta. Cunqz is q ad videndũ eũ venerat qs nã esset inqreret atqz obnixe peteret vt sibi debuisset ostẽdi. hi q illũ nouerãt mõstrarũt qs esset. Sed sicut stulte mentes hoim merita ex qlitate corporis metiunᷣ eum puulũ atqz despectũ videns ipm hunc esse cepit omnino nõ credere In mẽte etenĩ rustica inter h qd audierat ⁊ videbat qsi facta fuerat qdam rixa. et estimabat

tam per breuem visionem esse non posse quē tam ingentē habuerat p opinionem. Cunqȝ ipm eū esse a pluribꝫ fuisset astructus despexit. ꝛ cepit irridere dicēs. Ego grandem hominem credidi. iste aūt de homine nihil habet. Quod vt vir dei constancius audiuit lāpades quas reficiebat ꝓtinꝰ relinquēs letus concitꝰ descēdit atqȝ in eiusdē rustici amplexum ruit eūqȝ ex amore nimio ɔstringere cepit brachijs et osculari magnasqȝ grās agere q is d se talia iudicasset dicens. Tu solus es q in me apertos oclos habuisti. Qua ex re pensandū est cuiꝰ apud se huilitatis fuit. q despicientē se rusticū amplius amauit. Qualꝭ eñ quisqȝ apud se lateat. cōtumelia illata ꝓbat. Nam sicut supbi honoribꝫ. sic plerunqȝ huiles sua despectione gratulant. Cunqȝ se ꝛ in alienis oculis viles aspiciūt idcirco gaudent. q2 hoc iudicio confirmari intelligūt qd de se ꝛ ipi apud semetipos habuerunt. ¶ Petrus.

Ut agnosco vir iste magnꝰ foris fuit in miraculꝭ sed maior intus in humilitate cordis. ¶ Gregorius.

Infirmi dei famuli curant alios

Eiusdem qȝ anchonitane antistes ecclesie. vir vite venerabilꝭ marcellinꝰ fuit. cuiꝰ gressum dolore nimio podagra ɔtraxerat. eūqȝ familiares sui sic vbi necesse erat in manibꝫ ferebāt. Quadā vero die p culpam incurie eadē ciuitas anchonitana succensa est. Cūqȝ vehementer arderet cucurrerūt oēs vt ignē extinguerent. Et illis aquā certatim proijciētibꝫ. ita crescebat flāma vt iam totius vrbis interitū minari videret. Cunqȝ appropinquiora sibi loca qqȝ ignis inuaderet. iamqȝ vrbis ptē3 nō modicam ɔsumpsisset ꝛ obsistere nullꝰ valeret. deductꝰ in manibus venit epus ꝛ tanta piculi necessitate ɔpulsus. familiaribꝫ suis se portātibꝫ pcepit dicēs. Cōtra ignē me ponite. Quod ita factū est atqȝ in eo loco est positꝰ vbi tota vis flāme videbat incūbere. Cepit aūt miro mō in semetipsum incendiū retorqri ac si reflectiōis sue impetus exclamaret se epm transire nō posse. Sicqȝ fctm ē vt flāma incēdij illo termino refrenata in semetipsa3 refrigesceret. ꝛ ɔtingere vlteriꝰ qcqȝ edificij nō auderet. Perpēdis petre cuiꝰ scitatis fuit egrū hoiē3 sedere ꝛ orādo flāmas pmere. ¶ Petrꝰ.

Et perpendo ꝛ obstupesco. ¶ Gregorius.

De vicino nūc loco tibi aliqd narrabo qꝫ ꝛ viri venerabilis maximini epi ꝛ laurionis que nosti veteram monachi q̄ vterqꝫ nūcusqꝫ supest relatiōe cognoui. Qui scꝫ laurio in eo monasterio q̄d iuxta vrbem Nepesinam vocat̄ sub pēthonia ab anastasio viro sanctissimo nutrit⁹ est. Qui nimirū anastasius vite venerabil' viro Nunnoso ꝓposito monasterij q̄d in sozactis monte situ est ꝛ ꝓpinquitate loci ꝛ morū magnitudine ꝛ v̄tutum studijs assidue iungebat̄. Isdem vero Nunnosus sub aspertimo sui monasterij degebat patre sed ei⁹ mores mira semper eq̄nimitate tollerabat. Sicqꝫ fratrib⁹ p̄erat in māsuetudine. sicut crebro patris iracūdiā ex humilitate mitigabat. Quia vero ei⁹ monasteriū in sūmo montis cacumine situm est. ad quelibet puū ortū fratrib⁹ excolendum nulla patebat planicies. Vnus aūt breuissim⁹ loc⁹ in latere mōtis excreuerat. quē ingentis saxi moles naturaliter egrediens occupabat. Quadā vero die dum nūnosus vir venerabilis cogitaret qꝫ saltim ad condimēta holerū videnda locus idem apt⁹ potuisset existere. si hunc moles saxi illius non teneret. occurrit animo qꝫ eandē molē q̄ngenta boum paria mouere nō possent. Cunqꝫ de humano labore factum esset desperatio ad diuinū se solaciū ꝯtulit. seqꝫ illic nocturno silencio in orōnem dedit. Cunqꝫ mane facto ad eūdē locum frēs venirēt. inuenerūt molē tante magnitudinis ab eodem loco longi⁹ secessisse suoqꝫ recessu largum fratrib⁹ spacium ad excolendum ortum dedisse.

Alio q̄ꝫ tpe cū isdem vir venerabil' lampades vitreas in oratorio lauaret vna ex ei⁹ manib⁹ cecidit que ꝑ innumeras ꝑtes fracta dissiluit. q̄ vehemētissimū patris mōsterij furorē timēs. lāpadis ꝑtin⁹ oīa fragmēta collegit atqꝫ ān altare posuit. seqꝫ cū g̃ui gemitu in orōnē dedit. Cūqꝫ ab orōne caput leuasset. sanā lāpadē repit quā timēs ꝑ fragmēta collegerat. sicqꝫ in duob⁹ miracul' duorꝫ patrū v̄tutes imitat⁹ ē. In mole scꝫ saxi factuꝫ gregorij q̄ montē mouit. i repatiōe vō lāpadis v̄tutē donati q̄ fractū calicem pristine incolomitati restituit. **Petrus.**

Habemus vt video de exemplis veterib⁹ noua miracula. **Gregorius.**

Uis ne aliquid in operatione nunnosi de imitatio-
ne quoqz helisei cognoscere. ¶ Petrus.
Uolo atqz inhianter cupio. ¶ Gregorius.
Um quadaz die in monesterio vetus oleū deesset
Iamqz colligende oliue temp⁹ incumberet sed fru
ctus in oliuis nullus appareret. Uisum patri mo-
nasterij fuerat. vt circūquaqz fratres in colligēdis oliuis
ad exhibenda extraneis opa pgerent. q̄tin⁹ ex mercede sui
operis. aliquātulū monasterio oleū deportarent. Qd vir
domini nūnosus fieri cū magna huilitate prohibuit. ne ex-
euntes frēs ex monasterio dū lucra olei q̄rerent. animarū
damna paterent. Sed qz in monasterij arborib⁹ oliue pau
ce inesse videbant eas colligi p̄cepit ⁊ in prilo mitti ⁊ quā-
libet paruz olei exire potuisset sibimet deferri. Factūqz est
et susceptum in puulo vasculo oleū frēs. nūnoso dei famu
lo detulerūt qd ip̄e protin⁹ an altare posuit cūctisqz egre-
dientib⁹ orauit atqz accersitis postmodū fratribus. p̄cepit
vt hoc qd detulerūt oleū lauarēt ⁊ p cūcta vasa monaste-
rij ex igne fundendo diuiderēt q̄tin⁹ benedictiōe eius de olei
om̄ia infusa viderent. Que ptin⁹ vt erant vacua claudi
fecit. die vero altera apta oīa plena repta sūt. ¶ Petr⁹.
Probam⁹ quotidie impleri vba veritatis q̄ ait pater
meus vsqz mō opatur ⁊ ego operor. ¶ Gregori⁹.
Odem quoqz tpe venerand⁹ vir Anastasius cu
ius supi⁹ memoriā feci sancte romane ecclesie cui
deo autore deseruio notari⁹ fuit. Qui soli deo va
care desiderans. scrinīū deseruit monasteriū elegit. atqz i eo
loco quē p̄fatus sum q̄ subpentoma vocat. p ānos mltos
in sanctis actib⁹ vitam duxit eiqz monasterio solerti custo
dia p̄fuit. Quo videlicz i loco ingens desup rupis eminet
et pfundū subter p̄cipiciū patet. Quadā vero nocte cum
iam omnipotēs de⁹ ei⁹ venerabil' viri anastasij labores re
munerare decreuisset. ab alta rupe vox facta est q̄ pducto
sonitu clamaret dicēs. anastasi veni Quo vocato alij quo
qz septē frēs vocati sūt ex noie. Paruo aūt momento ea q̄
fuerat emissa vox siluit ⁊ octauū frēm vocauit. Quas dū
apte voces ogregatio audisset dubiū nō fuit qz eoz q̄ vo
cati sūt obit⁹ propinquasset. Intra paucos igit̄ dies pm⁹

venerandus vir anastasius ceteri aūt in eo ordine ex car-
ne educti sunt. q̄ de rupis vertice sunt vocati. Frater vero
ille ad quē vox parū siluit. atq₃ eū tūc nomiauit morientibꝫ
alijs paucis diebꝫ vixit. ⁊ tūc vitā finiuit vt apte mōstra-
retur. q₂ interiectū vocis silentiū puum viuendi spaciū si-
gnauerit. Sed mira res contigit. q₂ venerabil' vir anastasi
us dum de corpe exiret erat q̄dam in monasterio q̄ supui
uere eum nolebat. puolutus vero ei⁹ pedibꝫ cepit cū lacri
mis ab eo postulare dicēs p illum ad quē vadis depcor ⁊
adiuro ne septem dies sup te in hoc mūdo viuā. Ante cu⁹
diem septimu₃ etiā ipe defunct⁹ est q̄ tn̄ in illa nocte inter
ceteros nō fuerat vocat⁹ vt apte clarescceret. q₂ eius obitū
sola venerabil' anastasij intercessio obtinere potuisset.

Petrus.

Cum isdem frater ⁊ vocat⁹ inter ceteros nō est ⁊ tn̄ sancti viri intercessionibꝫ extra lu-
cem subtract⁹ est q̄d aliud dat' intelligi nisi q̄ hij q̄ apud
dominū magni sunt meriti obtinere aliq̄n possunt ea etiā
que non sunt predestinata.

Gregorius.

Obtinere nequaq₃ possunt q̄ predestinata non fue
runt. sed ea q̄ sancti viri orando efficiūt ita p̄desti
nata sunt vt p̄cibus obtineāt. Nam ipa quoq₃ p
ennis regni predestinatio ita est ab omnipotēti deo dispo
sita vt ad hoc electi ex labore puemiāt. q̄tenus postulando
mereantur accipe q̄d eis omnipotens de⁹ an̄ secula dispo-
suit donare.

Petrus.

Probari mihi apertius vellem si potest predestinatio p̄
cibus iuuari.

Gregorius.

Hoc q̄d ego petre intuli. concite valet pbari. Cer
te etenī nosti q₂ ad abraam dn̄s dixit in ysaac vo
cabitur tibi semen. cui etiā dixerat patrē multarū
gentiū ostitui te. Cui rursum pmisit dicēs. Benedicā tibi
⁊ multiplicabo semen tuū sicut stellas celi ⁊ sicut harenā ma
ris. Ex qua re apte constat. q₂ omipotens de⁹ semen abra
he mltiplicari p ysaac p̄destinauerat ⁊ tn̄ scriptū est. Dep̄
catus est ysaac dn̄m p vxore sua eo q̄ esset sterilis q̄ exau-
diuit eum et dedit conceptum rebecce. Si ergo multiplica-
tio generis abrahe per ysaac predestinata fuit cur coniugem

sterilem accepit. Sed nimirum constat quia predestinacō precibus impletur qn̄ is in q̄ deus multiplicare semen abrahe pdestinauerat oratione obtinuit vt filios habere potuisset. Petrus.
Quia secretū ratio apuit nihil mihi dubietatis remansit.
Vis tibi aliqd de Tuscie ptibus Gregorius.
narrem. vt cognoscas quales in ea viri fuerint et omnipotentis dei noticie qntū propinq. Pe. 8
Uolo atqz omnimodo exposco. Gregorius.
Uit vir vite venerabilis bonifacius nomine qui in ea ciuitate q̄ ferentis dicit̄ epatus officium tenuit ⁊ moribus impleuit. Huius multa miracula is qui adhuc supest Gaudenci8 prespiter narrauit. Qui nutritus in ei8 obsequio tanto valet de illo q̄z veraci8 dicere qnto ei contigit ⁊ interesse. Hui8 ecclesie grauis valde paupertas inerat q̄ bonis mentib9 esse solet custodia humilitatis. nihilqz aliud ad omne stipendiū nisi vnā tantūmodo vineam habebat. Que qdam die ita grandine irruente vastata est vt in ea in paucis vitib9 vix parui raciqz racemi remansissent. Quā cum dei pdictus vir reuerentissimus Bonefacius eps fuisset ingressus magnas omnipotenti deo gratias retulit. qz in ipa sua adhuc iopia sese angustiari cognouit. Sed cū iam tpus exigeret vt ipi q̄z racemi q̄ remanserant maturescere potuissent. custodē vinee ex more posuit. eamqz solerti vigilantia seruari precepit. Quadam vero die mandauit constancio presbitero nepoti suo vt cuncta vini vascula in episcopio. omniaqz dolia ita vt ante cōsueuerat pice super fusa prepararet. Qd cum nepos illius presbiter audisset valde ammiratus est. quod quasi insana preciperet qp vini vascula preparare faceret. qui vinum minime haberet. Nec tamen presumpsit inquirere cur talia iuberet. sed iussis obtemperat ⁊ omnia ex more pparauit. Tūc vir dei vineā ingress8 racemos collegit ad calcatoriū detulit. omesqz exinde egredi pcepit. solusqz ibi cū vno puulo puero remāsit. Quē in eodē calcatorio deposuit ⁊ calcari ipos paucissimos racemos fecit. Cūqz ex eisdem racemis parum aliquid vini deflueret. cepit

hoc vir dei suis manibus in paruo vase suscipere ꝛ ꝑ cun- cta dolia omniaq; vasa q̄ parata fuerāt pro benedictione diuidere vt ex eodē vino omnia vascula vix infusa viderē tur. Cum vero ex liquore vini paruū aliquid in vasis om- nibus misisset vocauit ꝓtinus prespiterū iussitq; paupes adesse. Tunc cepit vinū in calcatorio crescere. ita vt omia que allata fuerāt pauꝑum vascula impleret Quibus cum se ꝑdonee satisfecisse ꝯspiceret ex calcatorio iussit puerū di- scedere apothecaq; clausit atq; impresso sigillo proprio mu nitam reliquit mox ad ecclesiam redijt. Die vero tercia ꝑ dictum constancium ꝑspiterū vocauit ꝛ orōne facta apo- thecam aperuit ꝛ vasa in q̄bus tenuissimū liquorē infude rat vbertim vinū fundētia inuenit. ita vt pauimentū om- ne excrescentia vina inūdaret si ad hec ep̄us tardi⁹ intras set. Tunc terribiliter prespitero ꝑcepit ne quousq; ipse in corpe viueret hoc miraculū cuiq; indicaret. ꝑtimescens videlicet ne vīute facti humano fauore pulsatus inde int⁹ manesceret vnde foris hominib⁹ magnus appareret exem- plum magistri sequēs. q̄ vt nos ad viam huīlitatis instru eret de semetipō discipulis ꝑcepit dicēs. vt ea q̄ vidissent minime dicerēt quousq; filius homis a mortuis resurge- ret.

¶ Petrus.

Quia occasio apta se prebuit libet inquirere q̄d nam sit quod redemptor noster cū duob⁹ cecis lumen reddi- dit iussit vt nemini dicerent ꝛ illi abeuntes diffamauerūt eum in totam terram illam. Nunquid nam vnigenit⁹ fi- lius patri ꝛ sancto spiritui coeternus ac in re velle habuit quod nō potuit implere vt miraculū q̄d taceri voluit mi nime potuisset abscondi.

¶ Gregorius.

Redemptor noster ꝑ mortale corpus omne quod egit hoc nobis in exemplum actionis prebuit vt ꝑ nostrarū viriū modulo eius vestigia sequētes inoffenso pede opis presentis vite carpamus viam. Mira culum namq; faciens ꝛ tacere iussit ꝛ tamen taceri non po tuit. vt videlicet electi eius exempla doctrine illius sequen- tes in magnis que faciunt latere quidem in voluntate ha beant. sed vt prosint alijs prodant̄ inuiti q̄tenꝰ et magne

hūilitatis sit qꝫ sua opa taceri appetūt ⁊ mgne vtilitatis sit qꝫ eoꝝ opa taceri ñ pñt. Nō ğ voluit dñs qᵭ q̄ꝫ fieri ⁊ minime potuit. sed qd velle eiꝰ mēbra debeāt. qd ne de eis etnolētibꝰ fiat doctrine eiꝰ magisterio exēplū dedit. ¶ Petrꝰ

Placet quid dicis. ¶ Gregorius.

Adhuc pauca aliq̄ de bonifacij episcopi ope supsūt quia eiꝰ memoriā fecimꝰ exequamur. Alio nāqꝫ tempore beati proculi martiris natalicius propinquabat dies. Quo in loco vir nobil' fortunatꝰ noīe manebat. qui magnis pcibus ab eodeꝫ venerabili viro postulauit vt cū apud beatū martirem missarum sollennia ageret ad benedictionē dandā in suā domum declinaret. Vir autem dei negare nō potuit qd ab eo ⁊ fortunati mente caritas poposcit. Peractis igič missaꝝ solennijs cū ad pdicti fortunati venisset mensam pusqꝫ deo ymnū diceret. sicut qdam ludendi arte cibum solent querere. repente ante ianuam cū symia vir astitit ⁊ cimbala pcussit. Quem sanctꝰ vir dedignatꝰ audiēs sonitū dixit. Heu heu mortuꝰ ē miser iste. mortuꝰ ē miser iste. Ego ad mēsaꝫ refectiōis veni nondum ad laudē dei ñ apui ⁊ ille cū symia veniēs percussit cimbala. Subiūxit qꝫ ⁊ ait. Ite ⁊ p caritate ei cibū potūqꝫ tribuite scitote tamen qꝛ mortuꝰ est. Qui infelix vir dum panem ac vinū ex eadem domo pcepisset egredi ianuā voluit. Sꝫ saxum ingēs subito de tecto cecidit eiqꝫ in verticē venit. Ex qua percussione prostratus in manibus iam semiuiuus leuatus est. die vero altera ƀm viri dei sententiaꝫ funditus finiuit vitam. Qua in re petre pensandum est. quantus sit viris sanctis timor exhibendus. Templa em̄ dei sunt. ⁊ cum ad iracundiam vir sanctus trahitur quis alius ad irascendum nisi eiusdem templi inhabitator excitatur. Metuenda ergo tanto est ira iustorum. quanto ⁊ cōstat. quia in eorum cordibus ille presens est qui ad ferienda m v'tionem quam voluerit inualidus non est.

Alio quoqꝫ tpe predictus constancius presbiter nepos eius equum suum duodecim aureis vendidit qs i pptia archa ponēs ad exercendū opꝰ aliqd discessit. Tunc subito ab episcopio paupes venerunt

hec rusticano vsu plata stilus scribētis nō apte susciperet. seniorum valde venerabilium didici relatiōe qđ narro.

Venancij qđdaȝ patricij in sannie ptibꝫ. villa fuit. in q̄ colonus eiꝰ filiū honoratū noīe habuit. q̄ ab annis puerilibꝫ ad amoreȝ celestis patrie p abstinentiam exarsit. ¶ Cumqȝ tam magna ɔuersatione polleret seseqȝ iam ab ocioso q̄ȝ sermōe restringeret. multūqȝ vt p̄fatus sum p abstinētiam carnē domaret die q̄dā pntes eiꝰ vicinis suis ɔuiuiū fecerūt in q̄ ad vescendū carnes parate sūt. Quas cū ille ad esum ɔtingere p abstinentie amorē recusaret. ceperūt ei parentes eius irridere ac dicere comede. Nunqđ piscē in his montibꝫ tibi allaturi sumꝰ. Illo vero in loco audiri pisces ɔsueuerāt nō videri h̄ cū his sermonibꝫ honoratꝰ irrideret repente in cōuiuio aq̄ ad ministeriū defuit. cū situla lignea sicut illic moris est mancipiū ad fontem perexit. dūqȝ hauriret aquā piscis situlā intrauit. Reuersumqȝ mancipiū añ ora discūbentiū piscē cum aqua fudit q̄ ad totiꝰ diei victū potuisset honorato sufficere. Mirati omēs totaqȝ illa parentū irrisio cessauit. Cepere nāqȝ in honorato honorare abstinentiā quā ante deridebant sicqȝ a dei homie irrisionis detersit obprobria piscis de monte. q̄ cū magnis v̄tutibus cresceret a p̄dicto dn̄o suo libertate donatus est atqȝ in eo loco q̄ fundis dicit̄ monasterium ɔstruxit. In q̄ ducentoꝝ ferme monachoꝝ pater extitit ibiqȝ vita illius circūquaqȝ exempla eximie ɔuersatiōis dedit. Nam q̄dam die ex eo monte q̄ eiꝰ monasterio in excelso prominet ingentis saxi moles erupta est. Que p diuexum montis latus veniēs totiꝰ ruinā celle oīmqȝ fratꝝ interitum minabatur. Quam cū venientem desup vir sanctus vidisset frequenti voce xp̄i nomen inuocans. extensa mox dextera signum ei crucis opposuit eamqȝ in ipo diuexi montis latere cadenteȝ fixit sicut religiosus vir laurentiꝰ phibet. ꝛ qȝ locus ei nō fuerat q̄ inherere potuisset aspiciatur ita vt nunc vsqȝ montem cernentibus casura pendere videatur.

¶ Petrus.

Optamus h̄ tam egregius vir vt post magister discipulorum fieret prius habuit magistrum.

¶ Gregorius.

accepetant quotidie in vsu habuerūt. Sicq; vsq; ad eun
dem venerabilē prēm ferentes reuersi sūt vt nullo die ces-
sarent bibere ⁊ tamen vinū eis ex illo vasculo nunq̄ dees-
set ac si in illo vase ligneo quod episcop⁹ eis dederat vinū
non augeret. sed nasceret.

Nuper q̄q; de eiusdem loci p̄trib⁹. senex q̄dam cleri-
cus aduenit. ⁊ ea q̄ ipse de eo narrat silencio nō sūt
pretereunda. Nam dicit q̄ q̄dam die ingressus
ortum magna hūc erucarū multitudine inuenit esse coop
tū. Qui om̄e hol⁹ i eo depire cōspiciens ad easdem erucas
conuersus dixit. Adiuro vos in nomine dn̄i ihesu xp̄i rece
dite hinc atq; hec holera comedere nolite. Que statim ad
viri dei verbū ita omnes egresse sunt vt nec vna quidem
intra spacium orti remaneret. Sed q̄d mirū q̄ hec de epi-
scopatus ei⁹ tp̄e narram⁹. qn̄ iam ab omnipotenti deo or-
dine simul ⁊ moribus creuerat dū illa magis miranda sint
que eum hic senex cleric⁹ adhuc puerulū fecisse testat̄. Nā
ait q̄ eo tp̄e q̄ cū matre sua puer habitabat egressus ho-
spicio nonnunq̄ sine linea crebro etiam sine tunica reuerte
batur. q2 mox vt nudū quēpiam inuenit vestiebat hic se
expolians vt se ante dei oculos illi⁹ mercede vestiret. Quē
mater sua frequēter increpare ꝯsueuerat dicens q̄ iustum
non esset vt ipse inops paupibus vestimēta largiret̄. Que
die q̄dam horreū ingressa pene omne triticū q̄d sibi in ex-
pendium toti⁹ anni ꝑparauit inuenit a filio suo paupibus
erogatū. Cumq; semetipsam alapis pugnisq; tunderet q̄
q̄si anni subsidia pdidisset superuenit bonifacius puer dei eā
q; vbis q̄bus valuit ꝯsolari cepit. Que cū nihil ꝯsolacōis
admitteret hanc rogauit vt ab horreo exire debuisset in q̄
ex omni eorū tritico parū q̄d inuentū ē remansisse. Puer aūt
dei sese illic ꝓtin⁹ in orōnē dedit q̄ p⁹ paululū egressus ab
horreo mrēm reduxit q̄d ita tritico plenū inuenit̄ ē sic ple
nū añ nō fuiat vn̄ mr̄ illi⁹ toti⁹ āni sūpt⁹ se ꝯgregasse gau
debat. q̄ viso miraculo ꝯpuncta mr̄ iā ipsa cepit hortari vt
dare q̄ sic celeriter poss; q̄ petiss; accipe. Hec itaq; i hospi
cij sui vestibulo gallias nutrire ꝯsueu̇at s; eas ex vicino rure
vulpis veniēs auferebat. q̄dā vo die dū i eodē vestibulo

puer bonefacius staret vulpes ex more venit gallinam abstulit. Ipse autem concitus ecclesiam intrauit et se in orationem prosternens apertis vocibus dixit. Placet tibi domine vt de nutrimentis matris mee manducare non possim. Ecce enim gallinas quas nutrit vulpis comedit. Qui ab oratione surgens ecclesiam est egressus. Mox autem vulpes rediit gallinam quam ore tenebat dimisit atque ipsa moriens ante eius oculos in terram cecidit.

Valde mihi mirum videtur quod exaudiri **Petrus.** preces in se sperantium etiam in rebus vilibus dignatur dominus. **Gregorius.**

Hoc petre ex magna conditoris nostri dispensatione agitur, vt per minima que percipimus sperare maiora debeamus. Exauditus namque est in rebus vilibus puer sanctus et simplex vt in paruis disceret quantum de deo presumere in magnis petitionibus deberet. **Petrus.**

Placet quod dicis. **Gregorius.**

Alius quoque vir venerabilis in eisdem partibus fuit. Fortunatus nomine tudertine antistes ecclesie qui in effugandis spiritibus immense virtutis gratia pollebat. ita vt nonnunquam ab obsessis corporibus legiones demonum pelleret et continuo orationis studio intentus obiectas contra se eorum multitudines superaret. Huius viri familiarissimus fuit iulianus nostre ecclesie defensor qui ante non longum tempus in hac vrbe defunctus est. Eius ego quoque hoc didici relatione quod narro quia sepe gestis illius vsu familiaritatis intererat. eiusque post memoriam ad instructionem nostram quasi faui dulcedinem in ore retinebat.

Matrona quedam nobilis in vicinis partibus Thuscie virum habebat. que intra breue tempus quo filium eius acceperat cum eadem socru sua ad dedicationem oratorij beati sebastiani martiris fuerat inuitata. Nocte vero eadem que subsequente die ad dedicationem predicti oratorij fuerat processura voluptate carnis deuicta a viro suo sese abstinere non potuit. Cumque mane facto conscientiam deterreret perpetrata carnis delectatio. processionem vero imperaret verecundia. plus erubescens vultum hominum quam dei iudicium metuens. cum socru sua ad dedicationem oratorij processit. Mox vero vt reliquie beati

sebastiani martiris oratorium ingresse sunt eandem predi
c tam matronam malignus spiritus arripuit et coram omni
populo vexare cepit. Eiusdem vero oratorij presbiter dum
eam vehementissime vexari conspiceret. ex altari protinus
syndonem tulit eamque operuit. sed et hunc simul repente
dyabolus invasit. Et quia ultra vires voluit quicquam presu-
mere compulsus est. et ipse cognoscere in sua vexatione quid
esset. Hij vero qui aderant puellam in manibus ex orato
rio sublatam ad domum propriam reportauerunt. Cumque
hanc antiquus hostis vexatione continua vehementer at
tereret propinqui sui eam carnaliter amantes et amando per
sequentes ad obtinendum salutis remedium maleficis tra
diderunt ut eius animam funditus extinguerent cuius carni
magicis artibus ad tempus prodesse conarentur. Ducta est
itaque ad fluuium atque in aquam mersa ibique diucius in canta
tionibus agere malefici moliebantur ut is qui eam invase-
rat dyabolus exiret. Sed miro omnipotentis dei iudicio. dum
arte peruersa unus ab ea repellitur in eam subito legio intra
uit. Cepit ex hoc illa tot motibus agitari tot vocibus cla
moribusque perstrepere quot spiritibus tenebatur. Tunc
miro consilio parentes eius sue perfidie culpam fatentes hanc
ad venerabilem virum fortunatum episcopum deduxerunt eique re
liquerunt. Qua ille suscepta multis se diebus ac noctibus in
orationem dedit. tantoque annisu precibus incubuit quanto et
in uno corpore contra se assistere legionis aciem inuenit.
Quam post non multos dies ita sanam atque incolomen
reddidit. ac si in ea ius proprium diabolus nunquam habuisset.

adulator malignus

Alio quoque tempore isdem vir omnipotentis dei famu
lus ex obsesso quodam homine immundum spiritum ex-
cussit. Qui malignus spiritus cum vesperascente iam die
secretam ab omnibus horam cerneret. peregrinum quempiam esse
se simulans circuire cepit ciuitatis plateas et clamare. O vi-
rum sanctum fortunatum episcopum. ecce quid fecit peregrinum hominem
de hospicio suo expulit. Quero ubi requiescere debeam et in
ciuitate eius nec inuenio. Tunc quidam in hospicio cum uxo-
re sua et paruulo filio ad prunas sedebat. Qui vocem eius audi-

ens ⁊ q̄d ep̄us ei fecerit req̄rens hūc inuitauit hospicio se dere secum iuxta prunas fecit· ¶ Cumq3 vicissim aliq̄ ɔfabularentur puulum ei⁹ filiū isdem malign⁹ sp̄us intrauit ·atq3 in easdem prunas ꝓiecit·ibiq3 mox ei⁹ animam excussit ¶ Qui orbatus miser vel quem ip̄e susceperit vel quem episcopus expulsit agnouit· ¶ Petrus·

Quid nā h̄ esse dicim⁹ vt occidendi ausū in eius hospicio antiqu⁹ hostis accipet q̄ hūc ꝑegrinū estimās ad se hospitalitatis gratia vocauit· ¶ Gregorius·

Multa petre videnť bona sed nō sunt q2 bono animo nō fiunt· Vnde ⁊ in euanegelio veritas dicit· Si ocul⁹ tu⁹ nequā fuerit totū corp⁹ tuū tenebrosum erit. q2 cū ꝑuersa est intentio q̄ p̄cepit·prauū est om̄e opus q̄d seq̄tur q̄uis esse rectū videať· Ego nanq3 hunc virum q̄ dum q̄si hospitalitatē exhiberet orbatus est·non pietatis ope delectant estimo·sed ep̄i derogatione. Nā pena subseq̄ns innotuit· q2 p̄cedens illa susceptio sine culpa non fuit· Sunt nāq3 nōnulli q̄ idcirco facere bona student· vt gr̄am aliene opationis obnubileť·nec pascunť bono q̄d faciunt·sed laude boni q̄ ceteros p̄munt· Qua de re existimo hunc virū q̄ malignū spiritū in hospitalitatē suscepit ostendatione boni potı⁹ intendisse q̄3 opani vt meliora q̄3 ep̄us fecisse videreť q̄ten⁹ ip̄e suscipet eum quē vir dn̄i fortunatus expulisset ita est vt dicıť nam finis opis probat q̄ munda intentio operationis non fuerit·

Alio quoq3 tempore dum oculorum q̄dam lumen amisisset ad hunc deduct⁹ intercessionis ei⁹ opē3 pecijt ⁊ impetrauit· Nam cum vir dei oratiōe facta ocul' ei⁹ signū crucis impmeret ab eo luce reddita nox cecitatis abscessit. Preterea equ⁹ cuiusdā militis ī rabiē fuerat v̄s⁹ ita vt a m̄ltis teneri vix potuiss3 h̄ q̄scūq3 potuit inuaderet eo2 mēbra morsib⁹ dilaniaret· Tūc vt cūq3 a m̄ltis ligatus ad virum dei deductus est· Qui mox eius capiti extensa manu signū crucis edidit cūctam ei⁹ rabiē in mā suetudinē mutauit ita vt postea mitior existeret q̄3 ante illam insaniā fuisset· Tunc isdem miles equū suū quē celerrime ex miraculi impio a sua vesania vidit immutatum

eidem sancto viro decreuit offerendum. Que cum suscipe ille renueret ipse vero in pedibus ne despiceret eius oblatio perseueraret. sanctus vir media duarum partium viam tenens et petitionem militis audiuit. et munus recipe pro exhibita virtute recusauit. equus nanque dignum precium prebuit et postea equum quem sibi offerebat accepit. Quia enim si non susciperet eum contristari conspexerat caritate cogente emit quod necessarium non habebat. Neque hoc silere de huius viri virtutibus debeo quod ante dies fere duodecim audiui. Quidam nanque ad me deductus est senex pauper. atque vt mihi senum collocutio esse semper amabilis solet. studiose hunc vnde esset inquisiui qui se esse de Tudertina ciuitate respondit. Cui inquam. Queso te pater num Fortunatum episcopum nosti. Qui ait. Noui et bene noui. Tunc ipse subiunxi. Dic ergo siqua illius miracula nosti et desideranti mihi qualis vir fuerit innotesce. Qui ait homo ille ab istis hominibus longe fuit. quos videmus modo. Nam quicquid ab omnipotenti deo peciit ita dum peteret impetrauit. Cuius hoc vnum narro miraculum quod ad presens animo occurrit. Quadam nanque die gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerunt qui ad partes Rauenne properabant et duos paruulos puerulos de possessione abstulerant que possessio prefate Tudertine ciuitati subiacebat. Hoc cum viro sanctissimo Fortunato nunciatum fuisset protinus misit atque eosdem gothos ad se vocari fecit Quos blando sermone alloquens eorum prius studuit asperitatem placare ac post intulit dicens. Quale vultis precium dabo et puerulos quos abstulistis reddite mihique hoc gratie vestre munus prebete. Tunc is qui prior eorum esse videbatur. Respondit dicens. Quicquid aliud precipis facere parati sumus. Nam istos puerulos nullatenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit. Contristas me et non audis patrem tuum. Noli me contristare nam non expedit tibi. Sed isdem gothus in cordis sui feritate permanens negando discessit. Die vero altera digressurus rursus ad episcopum venit. Quem isdem verbis pro predictis puerulis iterum episcopus rogauit. Cumque ad reddendum nullomodo consentire voluisset. contristatus episcopus

dixit. Scio quia tibi non expedit q me otristato discedis Que gothus verba despiciens ad hospiciū reūsus eos dez pueros de qbus agebatur. equis sup impositos cum suis hominibus pmisit ipe vero statim ascendens equū subse cutus est. Cunqz in eadem ciuitate ante beati petri aposto li ecclesiam venisset equi ei9 pes lapsus est. Qui cū eo cor ruit 7 ei9 coxa mox fracta est. ita vt in duab9 ptibus os es set diuisum. Leuatusqz in manib9 reductus est ad hospi cium. Qui festinus misit 7 pueros qs premiserat reduxit 7 viro venerabili fortunato mādauit dicens. Rogo te pa ter mitte ad me dyaconum tuū. Cuius dyaconus dū ad iacentem venisset pueros qs reddíturum se episcopo om nino negauerat ad medium deduxit eosqz dyacono illi9 reddidit dicens. Vade 7 dic dño meo episcopo quia ma ledixisti mihi. ecce pcussus sum. Sed pueros qs quesisti re cipe 7 pro me rogo intercede. Susceptis ita qz pueris dya conus ad episcopum reduxit. Cui benedictam aquā vene rabilis fortunat9 dedit dicens Vade cicius 7 eam super ia centis corp9 proijce. Perrexit ita qz dyacon9 atqz ad go thum ingressus benedictā aquam super membra illi9 aspersit. Res mira 7 vehementer stupēda. Mox vt aqua benedicta gothi coxam contigit. ita hominis fractura soli data est. 7 saluti pristine coxa restituta vt hora eadē de le cto surgeret 7 ascēso equo ita cepit iter agere ac si nullam vnq̄ lesionem corpis ptulisset. Factumqz est vt qui san cto viro fortunato pueros cum precio reddere obedientie subiect9 noluit eos sine precio pene subactus donauit.

His igitur expletis studebat adhuc senex de eo 7 ali a narrare. Sed quia nonnulli aderant ad quos ex hortandos occupabat iam qz diei tardior hora in cubuerat venerabilis fortunati facta mihi audiri nō licuit que audire si liceat semper volo. Sed die alia isdem senex rem de illo magis mirabilem narrauit dicens.

In eadem Tudertina vrbe Marcellinus quidam bone acti onis vir cum duabus sororib9 suis habitabat. qui eueni ente molestia corpis ipso sacratissimo vesperascente iam

QVid miraris Petre quia fallimur q̄ homines sumus. An menti excidit qđ dauid q̄ prophecie spiritum habere ꝯsueuerat ꝯtra innocentē ionathe filium sententiā dedit. cū verba pueri mencientis audiuit. Qđ quum per dauid factū est. ⁊ occulto dei iudicio iustū credimus ⁊ tñ humana ratione q̄liter iustū fuerit nō videmus. Quid ergo mirū si ore mencientiū aliqñ ī aliud ducimur. qui prophete nō sum⁹. multū vero est qđ vniuscuiusqꝫ p̄sulis mentē curarū densitas vastat. Cumqꝫ anim⁹ diuidit ad multa fit minor ad singula. tanto qꝫ ei in vna q̄libet re subripit̄ q̄nto lacius in multis occupat̄. Petrus.

Vera sunt valde q̄ dicis. Gregorius.

SIlere non debeo q̄đ de hoc viro abbate quondam meo reuerentissimo valenciane narrante agnoui. Aiebat nāqꝫ qꝫ corp⁹ ei⁹ dū in beati laurēcij martiris oratorio esset humatū. sup sepulcrū illi⁹ rustic⁹ q̄dam archam cū frumēto posuit. nec q̄ntus q̄lisqꝫ vir illic iaceret pendere ac noscere curauit. Tunc repente turbat⁹ celic⁹ factus reb⁹ illic omib⁹ in sua stabilitate manentib⁹ archamque supposita sepulcro ei⁹ fuerat extollit longeqꝫ proiecit. ita vt palā cuncti cognoscerēt. q̄nti esset meriti is cuius illic corpus iaceret.

ETiam ea q̄ subiūgo p̄dicti venerabil' viri fortunati. q̄ valde mihi etate ope ⁊ simplicitate placet relatione cognoui. Eandē valerie ꝓuinciā longobardis intrantib⁹ ex monasterio reuerentissimi viri equicij in p̄dicto oratorio ad sepulcrū ei⁹ monachi fugerūt. Cūqꝫ longobardi seuiētes monasteriū intrassent ceperūt eosdem monachos foras trahere. vt eos aut p tormenta discuterent aut gladijs necarēt. Quorū vnus ingemuit atqꝫ acri dolore cōmot⁹ clamauit. Sancte equici placet tibi vt trahamur ⁊ nō nos defendas. Ad cui⁹ vocē ꝓtin⁹ seuientes longobardis immūdus spirit⁹ inuasit. Qui corruentes in terrā tam diu vexati sūt q̄usqꝫ hoc cūctī etiā q̄ foris erant longobardi cognoscerēt q̄ten⁹ locū sacrū temerare vlterius nō auderēt. Sicqꝫ vir sctūs dū discipulos defendit. etiam multis post remediū illuc fugientib⁹ p̄stitit.

QVinsdam coepiscopi mei didici relatiōe qđ narro

u a refectione me faciat.

Quidam nunc in eadem prouincia Marcius no-
mine deuotus valde omnipotentis dei famulus ex-
titit qui hoc de virtutib9 suis testimonij signum
dedit. Dum quadam die fratres illius panem subcineriti
um fecissent atq3 obliti essent crucis signum imponere. si-
cut in hac prouincia crudi panes signo signari solent vt per
quadras quatuor partiti videantur. Idem dei famulus af
fuit eisq3 referentibus signatum non fuisse cognouit. Cum
q3 iam panis ille prunis esset et cineribus coopertus dixit.
Quare hunc minime signastis. Qui hic dicens signū cru
cis digito contra prunas fecit. quo signante protinus im
mensum crepitum panis dedit ac si ingens in ignib9 olla
crepuisset. Qui dum coctus postmodum fuisset ab igne
subtractus ea cruce signatus inuentus est quam non con-
tactus sed fides fecerat.

In eo etiam loco interrorina vallis dicitur que a
multis verbo rustico interrorina nominatur. In
qua erat quidam vir vite venerabilis valde ad-
mirabilis nomine Seuerus ecclesie beate marie dei genitri
cis et semper virginis sacerdos. Hunc cum quidam pater
familias ad extremum venisset diem. missis concite nun-
cijs rogauit vt ad se quantocius posset veniret. suisq3 ora
tionibus pro peccatis eius intercederet. vt acta de malis su
is penitentia solutus culpa de corpore exiret. Qui videlicet
sacerdos inopinate contigit vt ad putandam vineam es-
set occupatus atq3 ad se venientibus diceret. Antecedite
ecce ego vos subsequor. Cumq3 videret sibi in eodem ope-
re paruum aliquid superesse paululum moram fecit. vt opus
quod minimum restabat expleret. Quo expleto cepit ad
egrum pergere cum vero in itinere occurrentes hi qui pri
us venerant obuiam facti sunt dicentes. Pater quare tar-
dasti. Noli fatigari. quia iam defunctus est. Quo audito
ille contremuit magnisq3 vocibus se interfectorem illius
clamare cepit. Flens itaq3 peruenit ad corpus defuncti se
q3 coram lecto illius cum lacrimis in terram dedit. Cumq3 iam

vehementer fleret. in terra caput tunderet. seq3 reum mor-
tis illius clamaret repente is q̄ defunctus fuerat aniam rece-
pit. Quod cum multi qui circūstabant aspicerent āmiratiōis
vocibus emissis ceperūt amplius flere p̄ gaudio. Cūq3 eū
requirerent vbi fuerit vel quomō redisset ait. Tetri valde
erant homīes q̄ me ducebant ex quorū ore ac naribus ignis
exibat quē tollerare non poteram. Cunq3 per obscura loca
me ducerēt subito pulcre visionis iuuenis cū aliis nobis
euntibus obuiā factus est. q̄ me trahentibus dixit. Reduci-
te illum q2 seuerus prespiter plangit. Eius enī lacrimis do-
minus eū donauit. Qui scilicet seuerus protinus de terra sur-
rexit eiq3 penitentiā agenti opem sue intercessionis p̄buit
Et dum per dies septē de perpetratis culpis penitentiam eger
rediuiuus ageret. octaua die letus de corpe exiuit. Perpen-
de queso hūc de quo loquimur seuerū q3 dilectū dominus ac-
cendit quē otristari nec ad modicū pertulit. ¶Petrus

D miranda sunt valde q̄ dicis q̄ me inuenio nūcusq3 la-
tuisse. Sed q̄d esse dicimus q̄ modo tales viri nequeunt in-
ueniri. ¶Gregorius.

Ego petre multos tales in hoc seculo nec modo de-
esse existimo. neq3 enī si talia signa nō faciūt. ideo
tales non sunt. Vite nanq3 vera estimatio in vir-
tute est operū nō in ostensione signorū. Nam sunt pleriq3
qui et si signa non faciunt signa tamē facientibus dispares
non sunt. ¶Petrus.

Unde mihi rogo hoc ostendi potest q̄ sint quidā qui
signa non faciant et tamen signa facientibus dissimi-
les non sunt. ¶Gregorius.

Nunquid nam nescis quoniā paulus apl̄us petro apo-
stolorū p̄mo in p̄ncipatu apl̄ico frater est. ¶Petrus.

Scio plane nec dubiū est. q2 et si minimus omniū apo-
stolorū. plus tn̄ omibus laborat. ¶Gregorius.

Quod bene ipse reminisceris petrus sup mare pedi-
bus ambulauit. Paulus in mari naufragiū p̄tulit
et in vno eodemq3 elemēto ibi paulus ire cū naui nō
potuit vbi petrus pedibus iter fecit. Aperte igit̄ ostat. q2 cū
vtriusq3 v̄tus fuerit dispar in miraculo. vtriusq3 tamen

meritum dispar non est in celo. Petrus.

Placet fateor omnino qd dicis ecce em apte noui. qz vita et non signa querenda sunt. Sed quia ipa signa q fiunt bone vite testimoniu ferunt. qso te adhuc si q sunt referas vt esuriente me p exempla bonorum pascas.

Vellem tibi in laudibus redemptoris Gregorius. tis de viri venerabilis benedicti miraculis aliqua narrare. sed adhuc explenda hodiernu tps video non posse sufficere. Liberius itaqz hec loquimur. si aliud exordium sumamus.

Incipit liber Secundus dyalogorum de vita et miraculis sancti benedicti abbatis

Fuit vir vite venerabilis benedictus dei gratia et nomine ab ipso sue pueritie tpe cor gerens senile. Etatem quippe moribus transiens nulli voluptati animum dedit. sed dum in hac terra adhuc esset qd tpaliter libere vti potuisset despexit iam quasi aridum mundu cu flore Qui liberiori genere ex prouincia nursie exortus. Rome liberalibus literarum studijs traditus fuerat. Sed cu in eis multos ire p abrupta viciorum cerneret eum que quasi in ingressum mundi posuerat retraxit pedem ne si quid de scientia eius attingeret ipse qz postmodu in immane precipitium totus iret. Despectis itaqz literarum studijs relicta domo rebusqz patrijs soli deo placere desiderans sancte conuersationis habitum quesiuit. Recessit igitur scienter nescius et sapienter indoctus. Huius ergo omnia gesta non didici sed pauca que narro quatuor discipulis illius referentibus agnoui. Constancio scilicet reuerentissimo valde viro qui ei in monasterij regimine successit. Valenciano qz q annis multis lateranensi monasterio prefuit. Simplicio q congregationem illius post eum tercius rexit honorato etiam qui nunc adhuc celle eius in qua prius conuersatus fuerat preest. Hic itaqz cu iam relictis literarum studijs petere deserta decreuisset nutrix q hunc arcius amabat sola secuta est. Cumqz ad locu venisset q dicitur efide. multisqz honestioribus viris p caritate illic detentis ibu petri

ecclesia demoraretur predicta nutrix illius ad purgādum
triticum a vicinis mulierib9 prestari sibi capisteriū petijt.
Qđ sup mensa incaute derelictū casu accidente fractum est
sic vt duab9 ptibus inueniretur diuisum. Qđ mox rediēs
nutrix illius vt ita inuenit vehementissime flere cepit. qꝛ
vas qđ prestitū acceperat fractū videbat. Benedictus au
tem religiosus ⁊ pius puer cū nutricē suam flere conspice
ret eius dolori compassus ablatis secū vtriusqꝫ fracti capi-
sterij ptibus sese cū lacrimis in orōnem dedit qui ab orōne
surgens ita iuxta se vas sanum repit vt in eo inueniri fra
cture nulla vestigia potuisset. Moxqꝫ nutricem suā blan-
de consolatus ei sanū capisteriū reddit qđ fractum tulerat
Que res in eođ loco a cūctis est agnita atqꝫ in tanta am
miratione habita vt hoc ipm capisteriū eius loci incole in
ecclesie ingressu suspenderēt q̄tenus psentes ⁊ futuri omēs
agnoscerēt a quāta Benedictus puer conuersatiōis gratia p
fectione cepisset. Qđ annis mltis illic an̄ omnium oculos
fuit. ⁊ vsqꝫ ad hec longobardorū tpa sup fores ecclesie pe
pendit. Sed Benedictus plus appetens mala mundi per
peti q̄ꝫ laudes p deo laborib9 fatigari q̄ꝫ vite hui9 fauore
extolli nutricem suā occulte fugiens deserti loci secessum pe
cijt. Cui sublacus vocabulū est. q a romana vrbe quadra-
ginta fere miliaribus distans frigidas atqꝫ pspicuas ema
nat aquas. Que illic videlicet aquaꝝ abundantia in exten
so p̄us loco colligitur ad extremū vero in amnem deriuat̄
Quo dum fugiens pgeret monachus qđam Romanus
nomine. hūc euntem repit quo tenderet reqsiuit Cuius cū
desiderium cognouisset ⁊ secretum tenuit / ⁊ adiutorium
impendit. eiqꝫ sancte conuersationis habitum tradidit ⁊
inq̄ntum licuit ministrauit. Vir autem dei ad eundem lo-
cum perueniens in artissimam specum se tradidit ⁊ tribus
annis excepto romano monacho omnib9 ibi incognitus
mansit. Qui videlicet roman9 nō longe in monasterio sub
theodaci patris regula degebat. Sed pie eiusdē patris sui
oculis furabat̄ horas ⁊ quē sibi ad manducandū subripe-
re poterat dieb9 certis Benedicto panē ferebat. Ad eandē
vero specum a romani cella iter nō erat qꝛ excelsa desuper

rupis eminebat. sed ex eadē rupe in longissimo fune ligāt romanꝰ deponere panē consueuerat. In q̄ etiam resti paruum tintinnabulum inseruit vt ad eiꝰ sonū ↄgnosceret qn̄ sibi romanꝰ panem ꝓberet quē exiens acciperet. Sed antiquus hostis vniꝰ caritati inuidens alteriꝰ refectioni cum q̄dam die submitti panem ↄspiceret iactauit lapidē ⁊ tintinnabulum fregit. Romanꝰ tamen modis congruentibꝰ ministrare nō desijt. Cum vero iā deus omnipotens ⁊ romanum vellet a labore quiescere ⁊ benedicti vitā in exemplum hoīm demonstrare. vt posita suꝑ candelabrum lucerna clarescceret q̄tenus omnibꝰ qui in dei domo sunt luceret cuidam prespitero longiꝰ manenti q̇ refectionē sibi in pascali festiuitate parauerat. ꝑ visum dn̄s apparere dignatꝰ est dicēs. Tu tibi delicias ꝑparas ⁊ seruꝰ meus illo in loco fame cruciat. Qui ꝓtinus surrexit atq3 in ip̄a solennitate pascali cū alimentis q̄ sibi parauerat ad locū tetendit ⁊ virum dei ꝑ abrupta montiū. ꝑ concaua valliū. ꝑ defossa terrarum q̄siuit. eumq3 latere in specu repit. Cunq3 orōne facta ⁊ benedicentes dn̄m omnipotentē consedissent. Post dulcia vite colloquia. Is q̇ aduenerat prespiter dixit Surge sumamus cibum quia hodie pascha est. Cui vir dei respondit dicens. Scio quia pascha est. quia hodie videre te merui. Longe quippe ab hominibꝰ positus. quia die eodem pascalis solennitatis esset ignorabat. Venerabilis autem prespiter rursus asseruit dicens. Veraciter hodie resurrectionis dominice pascalis dies est abstinere tibi minime congruit quia ⁊ ego ad hoc missus sū vt omīpotentis dei dona pariter sumamus. Benedicentes igitur dominum sumpserunt cibum. Expleta itaq3 refectione ⁊ colloquio ad ecclesiā suam prespiter secessit. Eodē quoq3 tempore hunc in specu latitantem etiam pastores inuenerunt quem dum vestitū pellibus inter frutecta cernerēt aliquā bestiam esse crediderunt. Sed cognoscentes dei famulum. eorum multi ad pietatis gratiam a bestiali mente mutati sunt. Nomen itaq3 eius per vicina loca innotuit cunctis. Factumq3 est vt ex illo iam tempore a multis frequētari cepisset Qui cum ei cibum afferrent corporis ab eius

dore in suo pectore alimenta referebant vite. Quadam vero die dum solus esset temptator affuit. Nam nigra parvaqꝫ avis. que merula nominatur. circa eius faciem volitare cepit eiusqꝫ vultui importune insistere ita vt manu capi posset si hanc vir sanctus tenere voluisset. sed signo crucis edito recessit avis. Tanta aūt carnis temptatio ave eadem recedente secuta est. quantam vir sanctus nunqꝫ fuerat expertus. Quādā nanqꝫ aliquando feminam viderat qͣꝫ malignus spiritus ante eius mentis oculos reduxit tantoqꝫ igne servi dei animum in specie illius accendit vt dū in eius pectore amoris flamma vim caperet etiaꝫ deserere heremum voluptate victus deliberaret. Tunc subito superna gratia respectus ad semetipm̄ reversus est. atqꝫ vrticarum ꝛ veprium iuxta densa succrescere frutecta conspiciēs exutus indumenta nudum se in illis spinarum aculeis et vrticarum incendijs proiecit. ibiqꝫ diu volutatus toto ex eis corpore vulneratus exijt vt ꝑ cutis vulnera duxit a corpore vulnus mentis. quia voluptatem traxit in dolorem. Cumqꝫ pene penaliter foris arderet extinxit quod intus illicite ardebat. vicit itaqꝫ peccatū quia mutavit incendiuꝫ Ex quo videlicet tempore sicut post discipulis ipse perhibebat. ita in eo est temptatio voluptatis edomita vt tale aliquid minime sentiret. Ceperunt postmodum multi iam mundum relinquere atqꝫ ad eius magisterium festinare. Liber quippe a temptationis vicio vere iure iam factus ē virtutum magister. Vnde in exodo ꝛ per moysen precipere vt leuite a viginti qnqꝫ annis ꝛ supra ministrare debeāt ab anno vero quinquagesimo custodes vasorum fiant.

¶ Petrus.

IAm quidem prolati testimonij mihi aliquantum intellectus interlucet. sed tamen hoc planius exponi postulo.

¶ Gregorius.

LIquet Petre ꝙ in iuuētute carnis temptatio ferueat. ab anno autem quinquagesimo calor corporis frigescat. Vasa aūt sacrata sunt fideliū mētes Electi ꝗ cū adhuc in temptatione sūt subesse eos ac servire necesse est ꝛ obsequijs laboribꝫqꝫ fatigari. Cū vo iā mētis

ingressurus es mare transiturus nouē annis regnans deci-
mo morieris. Quibus auditis rex vehementer territus oratiōe
petita recessit. atq3 ex illo iam tpe minus crudelis fuit et nō
multo post romam adijt ad siciliam perrexit anno aūt regni
sui decimo omnipotētis dei iudicio regnū cū vita pdidit.

Preterea Canusine antistes ecclesie ad eundē dei fa-
mulum venire cōsueuerat. quem vir dei p vite sue
merito valde diligebat. Is itaq3 dū cū illo d̄ ingres-
su regis Totilie 7 romane vrbis pditione colloquiū habe-
ret dixit. Per hūc regē ciuitas ista destruet̄. vt iam ampli-
us nō inhabitet̄. Cui vir dn̄i respondit. Roma a gentibus
nō exterminabit̄. sed tempestatibus chorusciis turbinibus ac
terremotu fatigata marcescet in semetipsa. Cuius pphetie
misteria nobis iā facta sūt luce clariora. q in hac vrbe dis-
soluta menia euersas domus destructas ecclesias turbine cer-
nimus. eiusq3 edificia longo senio lassata q2 ruinis crebre-
scentibus psternent̄ videmus. q3 hoc honoratus eius discipu-
lus cuius mihi relatione compertum est neq̄q3 ex ore illius au-
disse se phibet. sed quiā hoc dixerit dictum sibi a fratribus fuisse testatur.

Eodem q3 tpe q̄dam aquinen-
sis ecclesie clericus demonio vexabat̄ q a venerabi-
li viro Constancio eiusdē3 ecclesie antistite p mul-
ta fuerat martirū loca transmissus vt sanari debuisset. Sz
sancti dei martires noluerūt ei sanitatis donū tribuē vt q̄n-
ta esse in bn̄dicto gr̄a demōstrarēt. Ductus itaq3 est ad om-
nipotētis dei famulū bn̄dictū q iesu xp̄o dn̄o p̄ces fūdēs
antiquū hostē de obsesso hoie ptinus expulit. Cui sanato p̄-
cepit dicēs. Vade 7 post hec carnē nō comedas ad sacrū
ordinē nūq3 accedere p̄sumas. Quacūq3 aūt die sacrū or-
dinem temeratie p̄sumpseris. statim iuri dyaboli iterū ma-
cipaberis. Discessit igit̄ clericus sanus 7 sicut terre solet ani-
mū pena recens ea q̄ vir dei p̄ceperat interim custodiuit.
Cum vero ps annos multos omēs priores illius de hac luce mi-
grasset 7 minores suos sibimet suppositi i sacris ordibus cerne-
ret vba viri dei q̄si ex longo tpe oblitus postposuit atq3 ad
sacrū ordinē accessit quē mox is q relīqrat diabolus tenuit
eūq3 vexare quousq3 aīam eius excuteret nō cessauit. Petrus

Dē cossaes

Prosperisio

Iste vir dei diuinitatis vt video etiam secreta pene-
trauit q̄ perspexit hunc clericum idcirco dyabolo tra
ditum ne ad sacrū ordinē auderet accedere. Gregorius

Quare diuinitatis secreta non nosset q̄ diuinitatis p̄
cepta seruaret cum scriptum sit qui adheret domino
vnus spiritus est. Petrus.

Si vnus fit cum domino spiritꝰ q̄ domino adheret
quid est q̄d iterū isdem egregius predicator dicit
quis cognouit sensum domini. aut q̄s consiliariꝰ
eiꝰ fuit. Valde enim esse inconueniens videtur eiꝰ sensum
cum q̄ vnū factus fuerit ignorare. Gregorius.

Sancti viri inq̄ntum cum deo vnū sunt. sensū do-
mini non ignorant. Nam isdem q̄z apostolꝰ dicit
Quis enī scit hominū q̄ sunt hominis. nisi spiri-
tus hominis q̄ est in ipso. Ita ꝛ q̄ dei sūt nemo cognouit
nisi spiritꝰ dei. Qui vt se ostenderet nosse q̄ dei sūt adiun-
xit. Nos aūt non spiritum huiꝰ mūdi accepimꝰ. sed spiri-
tum q̄ ex deo est. Hinc iterū dicit. Quod oculꝰ non vidit.
nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit. q̄ prepara
uit deꝰ diligentibus se. nobis autem reuelauit per spiritū
suum. Petrus.

Si ergo eidem apostolo ea q̄ dei sunt per dei spiritū
sunt reuelata. q̄modo super hoc q̄d proposui pre
misit dicens. O altitudo diuitiarū sapiētie ꝛ scien
tie dei q̄z incomp̄hensibilia sunt opa eius ꝛ inuestigabiles
vie eiꝰ. Sed rursum mihi h̄ dicenti alia suboritur questio
Nam dauid ꝓpheta domino loq̄tur dicens. In labijs me
is pronunciaui omnia iudicia oris tui. Et cū minus sit nos
se q̄z etiam pronunciare q̄d est q̄d paulus incomp̄hensibi
lia esse dei iudicia asserit. Dauid autem hec se omnia non
solum nosse sed etiam in labijs pronunciasse testatur.

Gregorius.

Vtraq̄z hec tibi superiꝰ sub breuitate respondi
dicens q̄ sancti viri inq̄ntum cū domino sunt sen
sum domini non ignorant. Omnēs enim q̄ deuo-
te dominum sequuntur etiam deuotione cum deo sunt. ꝛ ad
huc carnis corruptibilis grauati pondere cum deo nō sūt

etate tranquilla. Calor recesserit temptationis custodes vasorum sunt. quia doctores animarum fiunt. ¶Petrus.

Ator placet quod dicis sed quia prolati testimonii clausa reserasti quaeso ut de vita iusti debeas ea que sunt inchoata percurrere. ¶Gregorius.

Recedente igitur temptatione vir dei quasi spinis erutis exculta terra de virtutum segete feracius fructus dedit. Preconio itaque eximie conversationis celebre nomen eius habebatur. Non longe autem monasterium fuit cuius congregationis pater defunctus est. omnisque ex illo congregatio ad eundem venerabilem benedictum venit et magnis precibus ut eis preesse deberet peciit. Qui diu negando distulit suis illorumque fratrum moribus se convenire non posse predixit. sed victus quandoque precibus assensum dedit. Cumque in eodem monasterio regularis vite custodiam teneret. nullique ut prius per actus illicitos in dextram levamque partem deflectere a conversationis itinere liceret suscepti fratres insane sevientes semetipsos prius causare ceperunt. quia hunc sibi preesse poposcerant. quorum scilicet tortitudo in norma eius rectitudinis offendebat. Cumque sibi sub eo conspicerent illicita non licere et se dolerent usitata relinquere durumque esse quod in mente veteri cogebantur nova meditari. et quia gravis est semper pravis moribus vita bonorum tractare de eius morte aliquid conati sunt. Qui inito consilio venenum vino miscuerunt. Et cum vas vitreum in quo ille pestifer potus habebatur recumbente patre ex more monasterii ad benedicendum fuisset allatum extensa manu benedictus signum crucis edidit et vas quod longius tenebatur eodem signo rupit. Sicque confractum est. ac si in illo vase mortis pro cruce lapidem dedisset. Intellexit protinus vir dei. quia potum mortis habuerat quod portare non potuit signum vite. atque illico surgens et vultu placido mente tranquilla convocatis fratribus allocutus est eos dicens. Misereatur vestri fratres omnipotens deus quare in me facere ista voluistis. Nunquid non prius dixi vobis quia vestris ac meis moribus non conveniret. Ite et iuxta mores nostros patrem vobis querite. quia post hac me habere minime potestis. Tuncque ad locum dilecte

solitudinis rediit et solus in superni spectoris oculis habitauit secum. ¶Petrus.

Minus patenter intelligo quid nam sic habitauit secum. ¶Gregorius.

Si sanctus vir contra se vnanimiter conspirantes, sue que conuersationi longe dissimiles coactus diu sub se tenere voluisset. Fortasse sui vigoris vsum et modum tranquillitatis excederet. atque a contemplationis lumine sue mentis oculum declinasset. dumque quotidie illorum correptione fatigatus minus curaret sua. et se forsitan relinqueret et illos non inueniret. Nam quotiens per cogitationis motum nimime extra nos ducimur et nos sumus et nobiscum non sumus. quia nosmetipsos minime videntes per alia vagamur. An illum secum fuisse dicimus qui in longinquam regionem abiit portionem quam acceperat consumpsit vni in ea ciuium adhesit porcos pauit quos cum manducare videret siliquas et esuriret. tamen cum postmodum cepit cogitare bona que perdidit scriptum de illo est. in se reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus. Si igitur secum fuit vnde ad se rediit. hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim. quia in sua semper custodia circumspectus ante oculos conditoris semper aspiciens se semper examinans. extra se mentis sue oculum non diuulgauit. ¶Petrus

Quid ergo quod de apostolo petro scriptum est. dum de carcere ab angelo eductus fuisset qui ad se reuersus dixit. Nunc scio vere quia misit dominus angelum suum et eripuit me de manu herodis et de omni expectatione plebis iudeorum.

Duobus modis petre extra nos du- ¶Gregorius
cimur. quia aut per cogitationis lapsum sub nosmetipsos recedimus aut per contemplationis gratiam super nosmetipsos leuamur. Ille itaque qui porcos pauit vagatione mentis et immundicie sub semetipsum cecidit. Iste vero quem angelus soluit eius mentem in extasim rapuit extra se quidem sed super semetipsum fuit. vterque ergo ad se rediit quando et ille ab errore operis se collegit ad cor et iste a contemplationis culmine ad hoc rediit quod in intellectu communi vt prius fuit. Venerabilis igitur benedictus in illa solitudine habitabat secum in quantum se intra cogitationis

claustra custodium. Nam quotienscumque hunc contemplationis ardor in altum rapuit, se procul dubio sub se reliquit.

Placet quod dicis sed queso respondeas. Petrus. Si deserere fratres debuit quos semel suscepit. Gregorius.

Ut ego petre existimo ibi adunati equanimiter portandi sunt mali ubi inveniuntur aliqui qui adiuvent bonum. Nam ubi omnimodo de bonis fructus deest. fit aliquando de malis labor vacuus maxime si e vicino cause suppetant que fructum deo valeant ferre meliorem. Vir sanctus itaque propter quem custodiendum staret. qui omnes unanimiter se persequentes cerneret. Et sepe agitur in corde perfectorum quod silentio pretereundum non est. ut cum laborem suum sine fructu esse considerent in locum alium ad laborem cum fructu migrent. Unde ille quoque egregius predicator qui dissolui cupit. et cum christo esse cui vivere christus est et mori lucrum qui passionum certamina non solum ipse appetijt. sed ad tolleranda hec et alios accendit. Damasci persecutionem passus ut potuisset evadere murum funem sportamque quesiuit. seque latenter deponi voluit. Nunquid nam paulum mortem dicimus timuisse quam seipse pro amore iesu testatur appetere. Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse conspiceret et gravi labore ad laborem se alibi cum fructu servavit. Fortis etenim preliator dei teneri intra claustra noluit certaminis campum quesiuit. Unde isdem quoque venerabilis benedictus si libenter audis citius agnoscis quod vivus ipse indociles deseruit qui aliquantos in locis alijs a morte anime suscitavit. Petrus.

Ita est ut doces et manifesta ratio et prolatum congruum testimonium declarat. Sed quaeso ut de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas. Gregorius.

Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus signisque succresceret multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis dei sunt servicium congregati ita ut illic duodecim monasteria cum omnipotentis iesu christi domini opitulatione construeret. In quibus statutis patribus duodenos monachos deputavit paucos vero secum retinuit quos adhuc in sua presentia ab eis erudiri iudicium. Cepere etiam tunc ad eum romane urbis nobiles et religiosi concurrere

suosqꝫ filios omīpotenti deo nutriēdos dare. Tunc quoqꝫ bone spei suos soboles euticium maurū tertullius vero patricius placidū tradidit. E qbus maurus iunior cū bonis polleret moribꝫ magister adiutor cepit existere. Placidus vero puerilis adhuc indolis gerebat ānos. pmmo aūt ex eis monasteriis q̄ circūquaqꝫ ↄstruxerat. qdam monachus erat q ad orōnē stare nō poterat ſ mox vt se frēs ad studium orōnis inclinabāt ipe egrediebat foras ⁊ mente vaga terrena aliq̄ ⁊ tumsitoria gerebat. Cunqꝫ ab abbate suo sepius fuisset āmonitus ad virū dei ductus est qui ipe qꝫ stulticiam eius vehemēter increpauit et ad monasteriū reūsus vix duobꝫ diebꝫ viri dei āmonitionē tenuit. nā die tercia ad vsum propriū reūsus vagari tpe orōnis cepit. Qd cū seruo dei ab eodem monasterij pre quē ↄstituerat nūciatū fuisset dixit. Ego venio eumqꝫ p me emendo. Cunqꝫ vir dei venisset ad monasteriū ⁊ constituta hora expleta psalmodia sese frēs in orōnem dedissent aspexit ꝙ eūdem monachum q manere in orōne nō potuit quidā niger puerulus p vestimenti fimbriam foras trahebat. Tunc eidē patri monasterij pompegiano noīe. Et mauro dei famulo secrete dixit. Nunqd nō aspicitis qs est q istum monachū foras trahit. Qui respondentes dixerūt. Non. Quibꝫ ait Oremus vt vos etiā videatis quē iste monachus seqtur. Cunqꝫ p biduū esset oratū maurus mōchus vidit. Pompegianus vero eiusdē monasterij pater vidē nō potuit. Die igitur alia expleta orōne vir dei oratoriū egressus. stantē foris monachum repit quē ꝓ cecitate cordis sui vga percussit. Qui ex illo die nīl psuasionis vlterius a nigro iā puerulo pculit sed ad orōnis studiū immobil' pmansit. Sicqꝫ antiquus hostis dominari nō ausus est in eius cogitatione ac si ipse percussus fuisset ex verbere.

Ex his aūt mōsterijs q i eodē loco ↄstruxerat tria sursum in rupibus montis erant ⁊ erat fratribꝫ laboriosum ꝙ semper ad lacum opōrtebat descendere. vt aquam haurire debuissent. maxime. quia e diuerso montis latere erat graue descendentibus in timore periculum. Tunc collecti fratres ex eisdem tribus monasterijs

ad dei famulum benedictum venerunt dicentes. Laborio-
sum nobis est propter aquã q̃tidie vsq3 ad lacũ descende-
re. 7 idcirco necesse est ex eodem loco monasteria mutari.
Quos blande consolatus dimisit. 7 nocte eadem cũ paruo
puerulo nomine placido cuius supius memoriam feci. eius-
dem montis ascende rupem ibiq3 diucius orauit. Et orõ-
ne completa tres petras in loco eodẽ p signo posuit atq3
ad suum cũctis illic nescientibꝫ monasteriũ rediit. Cunq3
die alia ad eũ p necessitate a quo p̃dicti fratres redissent
dixit. Ite 7 rupem illã in qua tres sup inuicem positas pe
tras inueneritis modicũ cauate. Valet enĩ omnipotẽs de
us etiã in illo montis cacumine aquã pducere vt vber la-
borem tanti itineris dignetur auferre. Qui euntes rupem
montis quã benedictus p̃dixerat iam sudantẽ inuenerũt.
Cunq3 in ea concauum locũ fecissent statim aqua repletus
est. que tam sufficientez emanauit vt nuncusq3 vbertim de
fluat. atq3 ab illo mõtis cacuĩne vsq3 ad inferiora deriuet.

Lio quoq3 tpe Gothus q̃dam paup spiritu ad
conuersionez venit quẽ vir domini benedictus li-
bentissime suscepit. Quadam vero die ei dare fer
ramentum iussit qd ad falcis similitudinẽ falcastrum vo-
catur. vt de loco q̃dam vepres absciÑderet q̃tenus illic fieri
ortus deberet. Locus aũt ipe quẽ mundandũ gothus su-
sceperat sup ipm laci ripam iacebat. Cunq3 gothus isdez
densitatem veprium totius virtutis annisu succideret. ferrũ
de manubrio prosiliens in lacũ cecidit. Vbi tanta erat aq̃
rum pfunditas vt spes reqrendi ferramenti nulla iã esset
Itaq3 ferro pdito tremebundus ad maurũ monachum cu
currit. Gothus damnũ q̃d fecerat nunciauit. 7 reatus sui
egit penitentiã. Qd maurus q3 monachus mox benedicto
famulo dei curauit indicare. Vir igit dñi benedictus hec au
diens accessit ad locũ tulit de manu gothi manubriũ 7 mi
sit in lacũ 7 mox ferrũ de pfundo rediit atq3 in manubriũ
intrauit. Qui statim ferramentũ gotho reddidit dicens.
Ecce labora 7 noli contristari.

q Vadam vero die dũ isdẽ venerabilis benedictus in
cella consisteret. Predictus placidus puer sancti viri

penitencia

[illegible] familiaritatis

monachus ad hauriendam de lacu aquā egressus ē. Qui vas qd tenuerat in aquā incaute submittens ipe qꝫ cadendo secutꝰ est. Quem mox vnda rapuit ⁊ pene vnꝰ sagitte cursum eū a terra introsus traxit. Vir autē dei intra cellam positus hoc ꝓtinus agnouit ⁊ maurum festine vocauit dicēs. Frater maure curre. qꝛ puer ille q ad hauriendā aquā prexerat in lacū cecidit. Iamqꝫ eū longius vnda trahit. Res mira ⁊ post petrū aplm inusitata benedictiōe etiā postulata atqꝫ ꝑcepta ad patris sui imꝑium concitus perrexit maurus. atqꝫ vsqꝫ ad eū locū q ab vnda ducebatur puer ꝑ terram se ire existimans. suꝑ aquā cucurrit eumqꝫ ꝑ capillos tenēs cursu rapido rediit. Qui mox vt terraꝫ tetigit ad se reuersus post tergū respexit. ⁊ qꝛ suꝑ aquas cucurrisset agnouit. ⁊ qd p̄sumere nō potuit vt fieret miratꝰ extremuit factū. Reuersus itaqꝫ ad prēm rem gestam retulit. Vir aūt venerabilis benedictꝰ hoc nō suis meritis ſ illius obedientie deputare cepit. At cōtra maurus ꝓ solo eius imꝑio factū dicebat. seqꝫ conscium in illa ṽtute non esse quā nescius fecisset. In hac itaqꝫ mutua humilitatis. ⁊ amica contentione accessit arbiter puer q ereptus est q et dicebat. Ego cū ex aqua traherer suꝑ caput meū melotem abbatis videbam atqꝫ ipm me ex aqs educere ɔsiderabā.

Petrus.

MAgna sunt valde q dicis ⁊ multoꝝ edificatiōi ꝓ futura. Ego autem boni viri miracula quo plus bibo plus sitio.

Gregorius.

DVm iam loca eadem in amorē dei domini nostri iesu christi longe lateqꝫ feruescerent ⁊ secularem vitam multi relinquerent ⁊ sub leui redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent. Sicut mos prauorū est inuidere aliis virtutibus bonorum quas ipi habere nō appetunt vicine ecclesie presbiter florencius nomine huiꝰ nostri subdiaconi florencius auus antiqui hostis malicia perculsus facta sancti viri cepit emulari. eiusqꝫ conuersatiōi derogare quosqꝫ etiam posset ab illius visitatione compescere. Cumqꝫ iam se conspiceret eius profectibus obuiare non posse ⁊ conuersatiōis illius opinionem crescere atqꝫ multos ad statum vite melioris ip̄o quoqꝫ opinionis eiꝰ

precomio indesinenter vocari inuidie facibus magis ma-
gisque succensus deterior fiebat. quia conuersationis illius
appetebat habere laudem sed habere laudabilem vitam no
lebat. Qui eiusdem inuidie tenebris cecatus ad hoc vsque
perductus est. vt seruo omnipotentis dei infectum veneno
panem quasi pro benedictione transmitteret. Quem vir
dei cum gratiarum actione suscepit. sed eum que pestis la-
teret in pane non latuit. Ad horam vero refectionis illius
ex vicina silua coruus venire consueuerat et panem de ma-
nu eius accipere. Qui cum more solito venisset panem quem
presbiter transmiserat vir dei ante coruum proiecit eique pre
cepit dicens. In nomine iesu christi domini nostri tolle hunc pa
nem et tali eum in loco proijce vbi a nullo hominum possit inue-
niri. Tunc coruus aperto ore expansis alis circa eum panem
cepit discurrere crocitare ac si aperte diceret et obedire se vel
le et tamen iussa implere non posse. Cui vir domini precipiebat iterum
atque iterum dicens. Leua leua securus atque ibi proijce vbi in
ueniri non possit. Quem diu coruus demoratus. quandoque coruus
momordit leuauit et recessit. Post triduum vero horarum spa
cio abiecto pane rediit et de manu hominis dei annonam quam
consueuerat accepit. Venerabilis autem pater contra vitam
suam inardescere sacerdotis animum videns illi magis quam si
bi doluit. Sed predictus florencius quia magistri corpus neca-
re non potuit se ad extinguendas discipulorum animas accendit
ita vt in orto celle cui benedictus inerat ante eorum oculos
nudas septem puellas miserat que coram eis sibi inuicem
manus tenentes et diucius ludentes illorum mentes ad per
uersitatem libidinis inflammarent. Quod vir sanctus de cel
la conspiciens. lapsumque adhuc tenerioribus discipulis per
timescens idque pro sua solius fieri persecutione pertractans inui-
die locum dedit atque oratoria et que cuncta construxerat substitutis
prepositis adiunctis fratribus ordinauit et paucis secum monachis
ablatis habitationem mutauit loci. Sicque vir dei eius odia
humiliter declinauit quem omnipotens deus terribiliter percussit
Nam cum predictus presbiter stans in solario benedictum discessisse
se cognosceret et exultaret perdurante immobiliter tota do-
mus fabrica hoc ipsum tamen in quo stabat solarium cecidit.

Et benedicti hostem conterens extinxit. Quod viri dei di-
scipulus maurus venerabili patri benedicto q̄ adhuc a lo
co eodē vix decē miliaribꝫ aberat estimauit esse nunciandū
dicens. Reuertere. qꝛ prespiter q̄ te ꝑsequebatur extinctꝰ
est. Quod vir dei benedictus audiens sese in grauibus la
mentationibꝫ dedit. vel qꝛ inimicus occubuit. vel qꝛ de in
imici morte discipulus exaltauit. Qua de re factū est vt ei-
dem q̄ꝫ discipulo penitentiā indiceret qꝛ taliter gaudere
de inimici interitu ꝑsumpsisset. Petrus.

Mira sunt ⁊ multū stupenda q̄ dicis. Nam in aq̄ ex pe
tra ꝓducta moysen in ferro vero q̄d ex ꝓfundo aque
rediit heliseum. In aque itinere petrū in corui obedientia
heliam in luctu aūt mortis inimici dauid video vt perpen
do vir iste spiritu iustorū oīm plenꝰ fuit. Gregorius.

Vir dei benedictus petre vnius spiritū habuit. qui
ꝑ concesse redemptionis grām electorū corda om
nium impleuit. de q̄ joannes dicit. Erat lux vera
que illuminat omnē hoīem venientem in mundum. De q̄
rursus scriptū est. de plenitudine eiꝰ nos omēs accepimus
Nam sancti dei homīes potuerūt a dño virtutes habere.
non etiam aliis tradere. Ille aūt signa v̄tutis dedit subdi-
tis q̄ se daturū signū ione ꝓmisit inimicis vt corā sup̄bis
mori dignaret̄ coram humilibꝫ resurgere. q̄tenus ⁊ illi vi
derent qd̄ cōtemnerent. ⁊ isti qd̄ venerātes amare debuis-
sent. Ex q̄ misterio actū est. vt dum superbi aspiciunt de-
spectum mortis. humiles ꝯtra mortem acciperent gloriā
potestatis. Petrus.

Queso te post hec ad que loca vir sanctus migrauerit
vel si aliquas in eis virtutes postmodum ostenderit
innotesce. Gregorius.

Sanctus vir ad alia migrans. locum nō hostem
mutauit. Nam tanto post grauiora prelia ꝑtulit
q̄ntum contra se aperte pugnantem ipm malicie
magistrū inuenit. Castrū nanqꝫ q̄d Cassinū dicit̄ in excel
si montis latere situ est. q̄ vix mons discenso sinu hoc idem
castrum recipit. Sed ꝑ tria miliaria in altū se subrigēs ve-

lut ad aera cacumen tendit. Ubi vetustissimum fanum fu
it in quo ex antiquorum more gentilium a stulto rusticorum po
pulo appollo colebatur. Circumquaque etiam in cultu demonum lu-
ci succreverant. in quibus adhuc eodem tempore infidelium insana
multitudo sacrificiis sacrilegis insudabat. Illuc itaque vir
dei veniens contrivit ydolum subvertit aram succidit lucos
atque in ipso templo appollinis oraculum sancti iohannis con-
struxit. et commorantem circumquaque multitudinem predicatio-
ne continua ad fidem vocabat. Sed hec antiquus hostis ta
cite non ferens non occulte vel per sompnum sed aperta visione
eiusdem patris se oculis ingerebat et magnis clamoribus vim
se perpeti conquerebatur. ita ut voces illius etiam fratres au-
dirent quamvis eius imaginem minime cernerent. Ut enim disci-
pulis suis venerabilis pater dicebat corporalibus eius oculis
idem antiquus hostis deterrimus et succensus apparebat quod
in eum ore oculisque flammantibus sevire videbatur. Iam ve
ro que diceret audiebant omnes prius enim hunc vocabat ex
nomine. Cui cum vir dei minime responderet ad eius mox con
tumelias erumpebat. Nam cum clamaret dicens benedicte
benedicte. et eum sibi nullomodo respondere conspiceret protinus
adiungebat. Maledicte non benedicte. quid mecum habes. quid
me persequeris. Sed iam nunc expectanda sunt contra dei famu-
lum antiqui hostis nova certamina cui pugnas quidem volens
intulit. Sed occasionis victorie ministravit invitus.

Quadam die dum fratres habitacula eiusdem celle con
struerent lapis in medio iacebat quem in edificium
levare decreverunt. Cumque eum duo vel tres move
re non possent plures adiuncti sunt. Sed ita immobilis mansit ac
si radicitus in terra teneretur. ut palam daretur intelligi quod super
eum ipse per se antiquus hostis sederet. quem tantorum virorum manus
movere non possent. Difficultate igitur facta ad virum dei missum
est ut veniret. et orando hostem repelleret ut lapidem leva
re possent. Qui mox venit et orationem faciens benedictionem
dedit et tanta lapis celeritate levatus est ac si nullum prius
pondus habuisset. Tunc in conspectu viri dei placuit ut in eodem
loco terra foderetur. Quam dum fodiendo altius penetraret. ereum il
lic ydolum fratres invenerunt. Quo ad horam casu in coquinam

proiecto exire ignis repēte visus est. atq3 in cunctoꝝ mo-
nachorum ocul· q2 omne eiusdem coquine edificium cōsu-
meretur ostendit. Cunq3 ad iacendam aquā ad ignē ·q̄si
extinguendo ꝑstreperent pulsatus eode3 tumultu vir dei
aduenit. Qui eundē ignem in oculis fratrū esse in suis ve
ro non esse considerans. caput ꝓtinus ad orōnem flexit. et
eos q̄s fantasmatico repit igne deludi vocauit frēs ad ocu
los suos vt ⁊ sanū illud coq̄ne edificium assistere cernerēt
⁊ flāmas q̄s antiquus hostis fixerat non viderent. Rur
sus dum fratres parietem q2 res exigebat paulo altius eri
gerent vir dei in oratiōis studio intra celle sue clanstra mo
rabatur. Cui antiquꝰ hostis insultans apparuit ⁊ ei q̄d ad
laborantes fratres ꝑgeret indicauit. Quod vir dei ꝑ nun-
cium celerrime fratribꝫ indicauit dicēs. Fratres caute vos
agite q2 ad vos hac hora malignus spiritus venit is qui
mandatum detulit vix verba compleuerat ⁊ malignꝰ spi-
ritus eūdem parietem q̄ edificabatur euertit. atq3 vnū pu-
erulum monachum cuiusdam curialis filium opprimens
ruina cōtriuit. Contristati omēs ac vehementer afflicti nō
damnum parietis. Sed contritiōe fratris venerabili patri
benedicto celeriter cum graui luctu nunciarunt. Tūc isde3
pater dilaceratum puerū ad se deferri iubet. Quem porta
re non nisi in sago potuerūt. quia collapsi saxa parietis nō
solum eiꝰ membra sed etiam ossa contriuerāt. Precepitq3
vir dei statim in eum cella sua in psiyato q̄ orare ɔsueuerat
proiici missisq3 foras fratribꝫ cellam clausit q̄ oratiōni in-
stancius q3 solebat incubuit. Mira res eadem hora nunc in
colomem atq3 vt prius valentem ad eundem iterū laborē
misit vt ipse q3 parietem cum fratribꝫ ꝑficeret de cuiꝰ se in-
teritu antiquꝰ hostis benedicto insultare cred disset. Cepit
vero inter ista vir dei prophecie etia3 spū pollere ventura
ꝑdicere. p̄ntibꝫ etiā absentia nūciare. Mos etenī celle fuit.
vt q̄tiens ad respōsum aliq̄d egrederent frēs cibū potūq3
extra cellā minime sumerent. Cumq3 hoc de vsu regule so-
licite seruaret. q̄dā die ad responsū frēs egressi sūt ⁊ in eo
tardiori ɔpulsi sūt hora demorari. Qui manere iuxta reli-
giosam feminā nouerant cuiꝰ ingressi habitaculū sumpse

erunt cibum· Cunq̄ȝ iam tardius ad cellā redissent benedi
ctionē patris ex more petierūt· Quos ille ꝓtin9 ꝑcunctat9
est dicēs. Ubi comedistis· Qui respōderūt· Nusq̄ȝ Qui
bus ille ait· Quare ita mentimini· Nūq̄d illi9 tal' femine
habitaculū nō intrastis· Nūq̄d hos atq̄ȝ illos cibos nō ac
cepistis· Nūq̄d tot calices nō bibistis· Cunq̄ȝ eis venera=
bilis pater ⁊ hospitiū mulieris ⁊ genera ciboꝝ ⁊ numerū
potionū diceret. recognoscētes cūcta q̄ egerāt ad ei9 pedes
tremefacti ceciderūt se deliquisse ꝯfessi sūt. Ipse aūt ꝓtin9
culpe penitentiā p̄cepit· ꝑpendens q᷑ in eius absentia vltra
non facerēt quē p̄sentem sibi esse in spiritu scirent·

Frater q̄ȝ valentiniani ei9 monachi cui9 sup9 me
moriam feci vir erat laycus ſ religiosus. Qui vt
serui dei orōnē ꝑciperet ⁊ germanū frēm videret
annis singul' de loco suo ad cellā ieiun9 venire ꝯsueuerat
Quadam igit̄ die dū iter ad monasteriū faceret sese illi al
tum viator adiūxit· q̄ sumēdos cibos in itinere portabat.
Cunq̄ȝ iam hora tardior excreuisset dixit· Veni frater su
mam9 cibū ne lassemur i via. Cui ille respōdit· Absit fra=
ter hoc nō faciā q2 ad venerabilē prēm benedictū ieiunus
semꝑ venire ꝯsueui· Quo responso ꝑcepto ad horā ꝯui
ator tacuit. Sed cū post hoc aliq̄ntulū itineris spaciū egis
sent rursus āmonuit vt mādūcaret· Noluit ꝯsentire q̄ ieiu
nus venire decreuerat. Tacuit q̄dem q̄ ad manducandum
inuitauerat· ⁊ cū eo ieiun9 adhuc ꝑgere modicū consensit
Cunq̄ȝ iter longi9 agerent ⁊ eos tardior hora fatigaret am
bulantes inuenerūt in itinere pratū ⁊ fontē ⁊ queq̄ȝ pote=
rāt ad reficiēdū corp9 delectabilia videri Tūc ꝯuiator ait
Ecce aq̄· Ecce pratū· Ecce amen9 loc9 in q̄ possum9 refici
⁊ par2 q̄escere vt valeā9 iter nr̄m p9modū icolumes explē
Cū igit̄ ⁊ v̄ba auribꝰ ⁊ loca ocul' blādirēt̄ Tercia āmoītiōe
ꝑsuas9 ꝯsensit ⁊ comedit· vespera vō hora ꝑueit ad cellaȝ
Presentat9 aūt venerabili benedicto sibi orōnē petijt sed
mox ei vir sctūs h̄ q̄d in via egerat improperauit dicens
Quid ē frater q᷑ malign9 hostis q̄ tibi ꝑ ꝯuiatorē tuū lo
cut9 ē· semel tibi ꝑsuadere nō potuit scđo nō potuit· tercio
vero ꝑsuasit ⁊ te ad hoc quod voluit supauit Tūc ille re
atū infirme sue mētis agnoscēs ei9 pedibꝰ ꝓuolut9 tanto=

magis cepit culpa deflere et erubescere quãto se cognouit
etiã absentẽ in benedicti patris oculis deliquisse. Petrus.
Ego sancti viri precordijs helisei spiritum in deo mes
se q̃ absente discipulo p̄ns extitit. Gregorius.

Vindicta dei

Oportet petre vt interim sileas. q̃tenus adhuc ma
iora cognoscas. Gothorum nanq3 tp̄ibus cũ rex
eorum Totila sanctũ virũ prophecie habere spi
ritum audisset ad eius monasterium pergens paulo longius
subsistit. eiq3 se venturũ esse nunciauit. Cui dum protinus
mandatum de monasterio fuisset vt veniret. ipse sicut per
fide mentis fuit an vir dei prophecie spiritũ haberet explo
rare conatus est. Quidam vero eius spatarius Riggo di
cebatur cui calciamenta eius prebuit. eumq3 indui vestibus
regalibus fecitque quasi in p̄sona sua p̄gere ad dei hominẽ
precepit. In cuius obsequio tres q̃ sibi p̄ ceteris adherere
consueuerãt comites misit scilicet vul. Ruderig et blindinch
vt ante serui dei oculos ip̄m regem Totilam esse simulan
tes eius lateri obambularent. cui alij quoq3 obsequia quasi
spatarij preberent vt tam ex eisdẽ obsequijs q̃3 ex purpu
reis vestibus rex esse putaretur. Cunq3 isdẽ Riggo deco
ratus vestibus obsequentũ frequentia comitatus monasteriũ
fuisset ingressus vir dei eminus sedebat. Quem venientẽ
conspiciens cũ iam ab eo audiri potuisset clamauit dicẽs.
Pone fili pone hoc qd̄ portas nõ est tuum. Qui riggo p̄
tinus in terram cecidit. et q2 tanto viro illudere p̄sumpsis
set expauit omnesq3 q̃ cum eo ad dei hominẽ veniebãt ter
re consternati sũt. Surgentes aũt ad eũ propinquare mi
nime p̄sumpserunt. sed ad suum regem reuersi nunciaue
runt trepidi. in q̃nta velocitate fuerant deprehensi. Tunc
p̄ se isdẽ Totila ad dei hominẽ accessit quẽ cũ longe seden
tem cerneret nõ ausus accedere sese in terrã dedit. Cui cũ
vir dei bis ter ve diceret. surge. sed de terra erigi se nõ au
deret. Benedictus christi iesu famulus p̄ semetip̄m digna
tus est accedere ad regẽ p̄stratũq3 de terra leuauit et de su
is actibus increpauit. atq3 in paucis sermonibus multa q̃ illi
erant ventura p̄nunciauit dicẽs. Multa mala facis multa
mala fecisti. iam aliq̃n ab iniq̃tate q̃pesce. Et quidẽ romam

Nuper nanq3 est res gesta quā narro. q̄dam mulier mente rapta dum sensum funditꝰ perdidisset. p montes ⁊ valles siluas ⁊ campos. die noctuq3 vagabat̄. ibiq3 tantūmodo quiescebat. vbi hanc quiescere lassitudo coegisset. Quadā vero die dū vaga nimiū erraret ad beati viri benedicti specū deuenit ibiq3 nesciens ingressa mansit. Mane aūt facto ita sanato sensu egressa ē ac si eam nunq̄3 insania capitis vlla tenuisset. q̄ omni vite sue tp̄e in eadē quā accepit salute p̄mansit. ¶ Petrus.

Quid nam esse dicimꝰ qđ plerūq3 in ipis q̄3 patrocinijs sic esse sentimus vt non tanta p corpa sua q̄nta beneficia p reliquias ostendant atq3 illic maiora signa faciunt vbi minime p semetipos iacent. ¶ Gregorius.

Ubi in suis corpibus sancti martires iacent. dubium petre non est qꝫ multa valeāt signa demōstrare. sicut ⁊ faciūt ⁊ pura mente querentibꝰ innumera miracula ostendunt. Sed q2 ab infirmis potest mentibꝰ dubitari. vtrum ne ad exaudiendū ibi p̄sentes sint vbi cōstat quia in suis corpibus non sint ibi necesse est eos maiora signa ostēdere vbi de eo2 p̄sentia potest mens infirma dubitare. Quo2 vero mens in deo fixa est tanto maiꝰ habet fidei meritū q̄nto illic eos nouit ⁊ nō iacere corpe ⁊ tamen non deesse ab exauditione. Unde ipa q̄3 veritas vt fidem discipulis augeret dixit. si ego nō abiero paraclitꝰ nō veniet ad vos. Cum em̄ constet. q2 paraclitus spiritus a patre semp procedat ⁊ filio. cur se filius recessurū dicit vt ille veniat q̄ a filio nunq̄3 recedit. Sed q2 discipuli in carne dn̄m cernentes corporeis hunc oculis semp videre sitiebant recte eis dicit̄. Nisi ego abiero paraclitus nō veniet. Ac si apte diceret̄. Si corpꝰ nō substraho. q̄s sit amo2 spiritus nō ostendo. ⁊ nisi me desieritis carnalite2 cernere nunq̄3 me discens spiritualite2 amare. ¶ Petrus.

Placet quod dicis. ¶ Gregorius.

Aliquantū iam a locutione cessandum est. vt si ad alio2 miracula narranda tendimꝰ loquēdi vires interim per silentium reparemus.

¶ Explicit vita beati benedicti abbatis.

CVm vicinis valde patribus intendo maio-
rum facta reliq̃rum ita vt paulini miraculū
nolane vrbis epi q̃ multos q̃rum memini
v̄tute ꝛ tp̄e p̄cessit· meōrie defuisse videat̃.
Sed ad priora nunc redeo eaq3 q̃nta valeo
breuitate restringo. Sicut em̄ bonoꝝ facta innotescere ci-
cius similibus solēt sermōribꝫ nr̄is ꝓ iustoꝝ exempla gradi
entibus p̄dicti venerabil' viri celebre nomē innotuit eiꝰq3
opus admirabile ad eoꝝ se instruenda studia tetendit q̃-
rum me necesse fuit grauitati tam certe credere ac si ea que
dicerent meis oculis vidissem·

Caritate ad p[ro]ximū et humilitatis [illegible]

CVm seuientiū wandaloꝝ tp̄e fuisset ytalia in
campanie ꝑtibꝫ depopulata multiq3 essent de hac
terra in affricam regionē transducti· vir dn̄i pau
linus cūcta que ad episcopij vsum habere potuit captiuis
indigentibusq3 largitus est· Cumq3 iam nihil omnimodo
supesset q̃d petentibꝫ dare potuisset q̃dā die q̃daz vidua
aduenit. q̄ a regis wandoloꝝ genero suū filium in captiui
tatē fuisse ductū ꝓhibuit atq3 a viro dei eiꝰ p̄cium postu-
lauit. si forte illius dn̄s hoc dignaret̃ accipe ꝛ hunc cū ce-
deret ad propriā remeare· Sed vir dei magnope petēti fe-
mine q̃d dare potuisset inq̃rens nihil apd̄ se aliud nisi se
inuenit· petentiq3 femīe respondit dicens· Mulier q̃d pos
sim dare non habeo sed memetip̄m tolle seruum me iuris
tui profitere. atq3 vt filium tuū recipias me vice illius in
seruitium trade· Quod illa ex ore tanti viri audiens irrisi
onem potius credidit q̃3 compassionez· Atq3 ille vt erat
vir eloquentissimus atq3 apprime exterioribus quoq3 stu
dijs eruditus dubitāti femine cicius persuasit. vt audita
crederet ꝛ pro receptione filij se in seruitium ep̄um trade-
re non dubitet perrexere igitur vtriq3 ad affricam proce-
dente autē regis genero qui eius filium habebat rogatura
se obtulit ac prius pecijt vt ei filium donare debuisset q̃d
cum vir barbarus typo superbie turgidꝰ gaudio transi-
torie prosperitatis inflatus non solum facere sed etiam au
dire despiceret vidua subiunxit dicens· ecce hunc homi-
nem pro eo vicarium prebeo· et solummodo pietatem in

occulta q3 dei iudicia inq̄ntū 9iuncti sunt sciunt inq̄tū dis
iuncti sunt nesciunt. Quia em̄ secreta ei9 adhuc pfecte nō
penetrant incomp̄hensibilia eius iudicia esse testant̄. q ve
ro mente ei inherent atq3 inherēdo vel sacris scripture elo
quijs vel occultis reuelationib9 inq̄ntū accipiūt agnoscant
7 nouerunt hec 7 pnunciāt. Iudicia igit̄ q̄ deus tacet ne
sciunt. q̄ deus loq̄tur sciunt. Vnde 7 dauid propheta cum
dixisset. In labijs meis pnunciaui omnia iudicia ptin9 ad
didit oris tui. Ac si apte dicat. Ego iudicia 7 nosse 7 pro
nunciasse potui q̄ te dixisse cognoui. Nam ea q̄ ipe nō lo-
queris a nostra pculdubio cognitione abscōdis. Concor-
dat ergo prophetica ap̄licam sententiā. q2 incomp̄hensibi-
lia sunt dei iudicia 7 tn̄ que de ore ei9 prolata fuerint hu-
manis labijs pnuncian̄ quoniā scire ab om̄ib9 7 prolata
prodi possunt 7 occultari nō possunt. Petrus.

In obiectione mee questiuncule patuit causa rationis
Sed q̄so te si q̄ sunt adhuc de viri hui9 virtute sub-
iunge. Gregorius.

Uir q̄dam nobilis Theoprobus nom̄ie eiusdem be
nedicti patris fuerat ām̄onitione 9uersus. q̄ p vi-
te sue merito magnā apud eū familiaritatis fidu
ciam habebat. Hic cū q̄dam die ei9 cellā fuisset ingressus
hunc amarissime flentem repit. Cunq3 diu subsisteret ei9
q3 non finiri lacrimas videret nec tn̄ vt vir dei cōsueuerat
orando plangeret sed merendo q̄ nam causa tanti luct9 ex-
isteret inq̄siuit. Cui vir dei illico respōdit. Omne hoc mo
nasterium qd construxi 7 cūcta q̄ fratrib9 p̄paraui omnipo
tentis dei iudicio gentib9 tradita sunt. Vix autē obtinere
potui vt mihi ex hoc loco anime concederent̄. Cui9 vocē
tunc theoprobus audiuit nos aūt cernim9 q̄ destructum
modo a longobardo2 gēte ei9 monasteriū scim9. Noctur
no em̄ tpe 7 quiescentib9 fratrib9 nup illic longobardi in-
gressi sunt. Qui diripientes om̄ia ne vnū q̄dem hominē
illic tenere potuerūt sed impleuit omnipotens de9 qd fideli
famulo benedicto pmiserat. vt si res gentib9 traderet ani
mas custodiret. Qua in re pauli vicem video tenuisse be-
nedictum. Cui9 dū nauis rerū oīm iacturā ptulit. ipe in

de oculis et dolosis factis

consolatione vitã omniũ q̃ cum eo comitabantur accepit

QVodam q̃z tp̃e exhilaratus noster quẽ ip̃e cõuersum nosti transmissus a dño suo fuerat vt dei viro in monasterium vino plena duo lignea vascula q̃ vulgo flascones vocant̃ deferret. Qui vnũ detulit alterum vero pgens in itinere abscondit. Vir aũt dñi quẽ facta absentia latere nõ poterãt vnũ cũ gratiaꝝ actione suscepit ⁊ discedentẽ puerũ monuit dicẽs. Vide fili ne de illo flascone quẽ abscondisti iam bibas sed inclina illũ caute ⁊ inuenies q̃d intus habet. Qui ↄfusus valde a dei hoĩe exiuit. Et reũsus volens adhuc ꝓbare q̃d audierat cũ flasconem inclinasset de eo ꝓtinus serpens egressus est Tũc ꝑdictus exhilaratus puer ꝑ hoc q̃d in vino repit expauit malum quod fecit.

de eodem

NOn longe aũt a monasterio vic⁹ erat in q̃ nõ minima multitudo hoĩm ad fidẽ dei ab ydoloꝝ cultu benedicti fuerat exhortatione ↄuersa. Ibi q̃z q̃dam sanctimoniales femine inerãt ⁊ crebro illuc pro exhortandis aĩabus fratres suos mittere benedictus dei famulus curabat. Quadã vero die misit ex more sed is qui missus fuerat monachus post admonitionẽ factã a sanctimonialibus feminis rogat⁹ mappulas accepit sibiq̃z eas abscondit in sinu. Qui mox vt reũsus est eũ vir dei vehementissima amaritudine cepit increpare dicẽs. Quomõ ingressa est iniq̃tas in sinu tuo. At ille obstupuit et quid egisset oblitus vnde corripiebat̃ ignorabat. Cui ait. Nun quid ego illic pñs non eram qñ ab ancillis dei mappulas accepisti tibiq̃z eas in sinu misisti. Qui mox ei⁹ vestigijs prouolutus stulte se egisse penituit ⁊ eas quas in sinu absconderat mappulas abiecit.

Cogitatione

QVadam q̃z die dũ venerabil' pr̃ vespertina iam hora corpis alimẽta pcipet ei⁹ monachus cuiusdã defensoris fili⁹ fuerat q̃ ei ante mensam lucernã tenebat. Cũq̃z vir dei ederet. ip̃e aũt cũ lucerna ministerio astãret cepit ꝑ superbie spiritũ in mente sua tacit⁹ voluere ⁊ ꝑ cogitationẽ dicere. Quis ẽ h̃ cui ego mãducãti assisto lucernã teneo huiciũ impẽdo. Quis sũ ego vt isti huiã. Ad quẽ vir dei statim

conuersus vehementer eum cepit increpare dicens Signa
cor tuũ frater quid est qd loqris. Signa cor tuũ. Vocatis
qz statim fratribus pcepit ei lucernã de manibus tolli. Ipsum
vero iussit a misterio recedere et sibi hora eadẽ quietũ sede
re. Qui reqsitus a fratribus quid habuerit in corde p ordi-
nem narrauit. qnto supbie spiritu intumuerat et q contra
virum dei verba p cogitationẽ tacitus dicebat. Tũc liqui
do omnibus patuit qp venerabilẽ benedictũ latere nil posset
in cuius aure etiam cogitationis verba sonuissent.

pusillanimitate

Alio igitur tpe in eadem campanie regione fames
incubuerat magnaqz omẽs alimentorum indigen-
tia coangustabat. Iamqz in benedicti monasterio
triticum deerat. panes vero pene omnes consumpti fuerãt
vt non plus qz qnqz ad refectionis horam fratribus inueniri
potuissent. Cumqz eos venerabilis pater contristatos cer-
neret. eorum pusillanimitatẽ studuit modesta increpatione
corrigere et rursum pmissione subleuare dicẽs. Quare de
panis inopia vester animus 9tristatur. Hodie qdem minus
est. sed die crastina abundanter habebitis. Sequẽti autem
die ducenti farine modii ãn fores celle saccis inuenti sunt.
Quos omnipotens deus qbus deferentibus trãsmisisset nũc
vsqz manet incognitũ. Qd cũ fratres cernerẽt dño grãs
referentes didicerũt iam de abundantia ne in egestate du
bitarent.

Petrus.

Dic queso te nunc qd nam credendũ est huic dei famu-
lo semp prophecie spiritũ adesse potuisse. an p inter
ualla temporum eius mentẽ prophecie spiritus implebat.

Gregorius.

plenitudine spus et prophecie

Prophecie spiritus petre
prophetarũ mentes non semp irradiat quia sicut
de sancto spiritu scriptũ est vbi vult spirat ita sci
endum est quia et qñ vult aspirat. Hinc est qd nathan a
rege requisitus si cõstruere templũ posset prius consensit
et postmodum prohibuit. Hinc est qd heliseus cũ flentem
mulierem cerneret causamqz nesciisset ad prohibentẽ hanc
puerum dicit. Dimitte eam. quia anima eius in amaritu-
dine est. et dominus celauit a me et nõ indicauit mihi. Qd
omnipotens deus ex magne pietatis dispensatiõe disponit

quia dum prophecie spiritu aliqñ dat ꝛ aliqñ subtrahit ꝓ
phetancium mentes ꝛ eleuat in celsitudine ꝛ custodit ī hu
militate vt ꝛ accipientes spiritū inueniāt quid de deo sint
ꝛ rursum prophecie spiritum nō habentes cognoscant qđ
sint de semetipsis. ¶ Petrus.

Ita hoc esse vt asseris magna ratio clamat. Sed que
so de venerabili patre benedicto quicquid adhuc ani
mo occurrit exequere. ¶ Gregorius.

de visionibus

Alio quoqȝ tpe a qđam fideli viro fuerat rogatꝰ
vt in eiꝰ predio iuxta terracinensem vrbeȝ missis
discipulis suis construere monasterium debuisset
Qui roganti ꝯsentiens deputatis fratribꝫ patrem ꝯstituit.
ꝛ quis ei scđus esset ordinauit. Quibꝫ euntibꝫ spopondit
dicens. Ite ꝛ die illo ego venio ꝛ ostendo vobis in q̄ loco
oratorium in q̄ refectorium fratrū. in q̄ susceptionē hospi
tum vel queqȝ sunt necessaria edificare debeatis. Qui bene
dictione pcepta illico prexerunt ꝛ constitutum diem ma-
gnope prestolantes parauerūt omnia q̄ his qui cū tanto
patre venire potuissent videbantur esse necessaria. Nocte
vero eadem qua ꝓmissus illucescebat dies eidem seruo dei
quem illic prēm constituerat atqȝ eiꝰ ꝑposito vir domini in
somnis apparuit. ꝛ loca singula vbi qđ edificare debuisset
subtiliter designauit. Cumqȝ vtriqȝ a somno surgerent sibi
inuicem quid viderent retulerunt. Non tn̄ visioni illi om
nimodo fidem dantes virū dei sicut se venire ꝓmiserat ex
pectabant. Cumqȝ vir dei constituto die minime venisset
ad eum cum merore reuersi sunt dicentes. Expectauimus
pater vt venires sicut promiseras ꝛ nobis ostenderes vbi
quid edificare deberemus ꝛ non venisti. Quibus ipse ait.
Quare fratres. quare ista dicitis. Nunquid sicut promisi
non veni. Cui cum ipi dicerent. quando venisti. respōdit
Nunquid vtrisqȝ vobis dormientibus non apparui et lo
ca singula designaui. Ite ꝛ sicut per visionem vidistis om-
nem habitaculum monasterij ita construite. Qui hec au-
dientes vehementer admirati ad predictum predium sūt
reuersi ꝛ cuncta habitacula sicut ex reuelatione didicerant
construxerunt. ¶ Petrus.

Doceri velim q̄ fieri ōrdine potuit vt longe responsū dormientibus diceret qd ipsi p visionem audirent et recognoscerent. Gregorius.

Quid est q̄ p scrutatus rei geste ordinē ambigis petre. Liquet pfecto q2 mobilioris nature est spiritus q̄3 corpus. Et certe scriptura teste nouimus q̄ propheta ex iudea subleuatꝰ repente ē cum prandio in chaldea depositꝰ q̄ videlicꝫ prandio prophetā refecit. seqꝫ repente in iudea iterū inuēit. Si igit̄ tam longe abacuc potuit sub momento corpaliter ire ⁊ prandiū deferre q̄d mirum si benedictꝰ pater obtinuit q̄tenus iret p spiritū ⁊ fratrum quiescentiū spiritibꝰ necessaria narraret. vt sicut ille ad cibū corꝑis corpaliter prexit ita iste ad institutionem spiritalis vite spiritaliter pergeret. Petrus.

Manus tue locutionis tersit a me fateor dubietatē mētis. Sed velim nosse in cōmuni locutione qualis iste vir fuerit. Gregorius.

Vix ipā petre cōmunis eiꝰ locutio a v̄tutis erat pōdere vacua. q2 cuiꝰ cor sese in alta suspenderat nequaq̄ꝫ v̄ba de ore illius incassum cadebāt. Siquid vero vnq̄ꝫ nō iam decernendo sed minādo diceret tantas vires sermo illiꝰ habebat ac si hoc si dubie atqꝫ suspense. sed iam p sententiā ptulisset. Nam nō longe ab eiꝰ monasterio due q̄dam sanctimoniales femine nobiliore genere exorte in loco proprio conuersabant̄ q̄bꝰ q̄dam religiosus vir ad exterioris vite vsuꝫ p̄bebat obsequiū. Sed sicut nō nullis solet nobilitas generis parare ignobilitatem mentis vt minus se in hoc mundo despiciant qui plus se ceteris aliquid fuisse meminerūt nec dum predicte sanctimoniales femine perfecte linguam suam sub habitus sui freno restrinxerant ⁊ eundem religiosum virum qui ad exteriora necessaria eis obsequiū prebebat incautis sepe sermonibus ad iracundiam prouocabant. Qui cum diu ista tolleraret perrexit ad dei hominem quantasqꝫ pateret̄ verborum contumelias enarrauit. Vir autem dei hec de illis audiens eis protinus mandauit dicens. corrigite linguā vestram quia si non emandaueritis excōmunico vos. Quaꝫ

Corpe spu moto

Excommunicatione

videlicet excōmunicationis sententiam non proferendo in
tulit sed minando. Ille aūt a pristinis moribus nihil mu-
tate intra paucos dies defuncte sunt atq; in ecclesia sepul
te. Cumq; in eadem ecclesia missarum solennia celebraren-
tur atq; ex more dyaconus clamaret siquis non cōmuni-
cat det locum nutrix earum q̄ pro eis solet oblationem do-
mino offerre consueuerat eas de sepulcris suis progredi ⁊
exire ecclesiam videbat. Quod dum sepius cerneret. quia
ad vocem dyaconi clamantis exibant foras atq; intra ec
clesiam ꝑmanere nō poterant ad memoriam rediit q̄ vir
dei illis adhuc viuentibus mandauit Eas quippe se commu
nione priuare dixerat nisi mores suos ⁊ verba corrigerēt
Tunc seruo dei cū graui merore indicatū ē. Qui manu sua
ꝓtin9 oblationē dedit dicens Ite ⁊ hanc oblationem ꝓ eis
offerri dn̄o facite ⁊ vlteri9 excōmunicate n̄ erunt. Que dū
oblatio pro eis fuisset immolata ⁊ a dyacone iuxta more;
clamatum est vt non cōmunicantes ab ecclesia exirent. ille
exire ab ecclesia vlterius vise non sunt. Qua ex re indubitā
ter patuit. q2 dum inter eos q̄ cōmunione priuati sunt a
dn̄o ꝑ seruum minime recederent cōmunionem a domino
per seruum domini recepissent. Petrus.

Mirum valde quod dicis q̄uis venerabilem ⁊ sanctis
simum virum adhuc tamen in hac carne corruptibi-
li degentem potuisse animas soluere in illo iam inuisibili
iudicio constitutas. Gregorius.

de eodem

Nunquid nam petre in hac adhuc carne nō erat
qui audiebat. quodcunq; ligaueris super terram
erit ligatum in celis ⁊ quecūq; solueris super ter-
ram soluta erunt ⁊ in celis. Cuius nunc vicem ⁊ ligando ⁊
soluendo obtinent qui locum sancti regiminis fide ⁊ mori-
bus tenent. Sed vt tanta valeat homo de terra celi ⁊ ter-
re conditor in terrā venit e celo atq; vt iudicare caro etiā
de spiritalib9 possit hoc ei largiri dignatus est. Fact9 ꝓ ho
minibus deus caro. quia inde surrexit vltra se infirmitas
nostra vnde sub se infirmata est firmitas dei. Petr9.

Cum virtute signorum concorditer loquitur ratio v
borum. Gregorius.

Inobediencia

QVadam quoq; die dum q̄dam eiꝰ puerulus mo nachus parentes suos vltra q̄ debebat diligens. atq; ad eoꝝ habitaculum tendens sine benedictio ne de monasterio exiisset eodē die mox vt ad eos peruenit de functus est. Cumq; esset sepultꝰ die altero ꝓiectum foras corpus eiꝰ inuentum est. Quod rursus tradere sepulture cu rauerunt. Sed sequēti die iterū ꝓiectum exterius atq; in humatū sicut prius inuenerunt tunc concite ad benedicti pa tris vestigia currentes cū magno fletu pecierūt vt ei suam gratiam largiri dignaret̄. Quibꝰ vir dei manu sua ꝓtinꝰ cōmunionem dominici corporis dedit dicēs. Ite atq; hoc do minicū corpꝰ sup pectꝰ eius ponite ⁊ sic eū sepulture tradi te. Quod dum factū fuisset susceptū corpꝰ eius terra tenuit nec vltra ꝓiecit. Perpendis petre apud hiesum christū domi num nostrū cuiꝰ meriti iste vir fuerit vt eiꝰ corpꝰ etiā ter ra ꝓiceret q̄ benedicti grām nō haberet. ¶Petrus.

PErpendo plane ⁊ vehementer stupeo. ¶Gregorius.

instabilitate mentis

QVidam aūt eiꝰ monachus mobilitati mentis de ditus erat ⁊ pmanere in monasterio nolebat. Cum q; eum vir dei assidue corriperet ⁊ frequenter ad moneret ipse vero nullomō ꝯsentiret in ꝯgregatione psiste re. atq; in opportunis p̄cibꝰ vt relaxaret̄ immineret q̄dam die idem venerabilis pater nimietatis eius tedio affectus iratus iussit vt discederet. Qui mox vt monasteriū exijt contra se assistere apto ore draconē in itinere inuenit. Cum q; eum idem draco q̄ apparuerat deuorare vellet cepit ipse tremens ⁊ palpitans magnis vocibꝰ clamare dicēs. Cur rite currite q2 draco iste me deuorare vult. Currentes autē fratres draconem minime viderunt. sed trementem atq; palpitantem monachum ad monasteriū reduxerūt. Qui statim promisit nunq̄ se esse iam a monasterio recessurū atq; ex hora eadem in sua promissione permansit. quippe qui sancti viri orationibus contra se assistere draconē vi derat quem prius non videndo sequebatur.

meritis amici dei

SEd neq; hoc silendo puto qđ illustri viro apto nio narrante cognoui. Qui aiebat patris sui pue rum morbo elefantino fuisse correptū ita vt iam

pilis cadentibus cutis intumesceret atq; increscentem sa‐
niem occultare nō posset. Qui ad virū dei ab eodē prē ei9
missus est ꝛ saluti pstine sub omni celeritate restitutus.

Neq; illud taceam qd eius discipulus pegrinus nomine narrare consueuerat. qꝛ die qdam fidelis vir qdam necessitate debiti compulsus vnū sibi fore remedium credidit si ad dei virum pgeret ꝛ que eū vrgeret debiti necessitas indicaret. Venit itaq; ad monasterium omnipotentis dei famulū repperit. qꝛ a creditore suo ꝑ duodecim solidis grauiter affligeretur intimauit. Cui venerabilis pater nequaq; se habere duodecim solidos respondit sed tn̄ ei9 inopiā blanda locutione consolat9 ait. Vade ꝛ post biduū reuertere. qꝛ deest hodie qd tibi debeam dare. In ipo aūt biduo more suo in orōne fuit occupatus. Cum die tercio is q necessitate debiti affligebatur rediit super archam vero monasterij q erat frumento plena subito tredecim solidi sunt inuenti. Quos vir dei deferri iussit ꝛ afflicto petitori tribuit dicens ut duodecim redderet ꝛ vnū in expensis proprijs haberet. Sed ad ea nunc redeam que ei9 discipul' in libri h9 exordio pdictis referentib9 agnoui.

Quidam vir grauissima aduersarij sui emulatione laborabat cui9 ad hoc vsq; ad odiū prorupit vt nescienti in potu venenū daret. Qui qꝛuis vitam auferre non valuit cutis tn̄ colorem mutauit ita vt diffusa in corpe eius varietas lepre morem imitari videretur. Et ad dei hoiem deduct9 salutē pstinā cicius recepit. Nā mox vt eum otigit omnē cutis illius varietatem fugauit.

Eo q; tpe q alimentorum inopia campaniā grauiter affligebat vir dei diūsis indigentibus monasterij sui cūcta tribuerat vt pene nihil in cellario nisi parum qd olei in vitreo vase remaneret. Tunc qdam subdyaconus agapitus noie aduenit magnopere postulans. vt sibi aliqntulū olei dari debuisset. Vir aūt dn̄i q cūcta decreuerat in terra tribuere vt in celo omnia reseruaret h ipm parum qd remanserat olei iussit petenti dari. Monachus vero q celariū tenebat audiuit qdem iubentis vba h implē distulit. Cunq; p9 paululū si id qd iusserat datū esset inq

teret respõdit monach9 se minīe dedisse. q2 si illud ei tribu
eret omnino nihil fratrib9 remaneret. Tunc irat9 alijs p̄-
cepit vt hoc ipm vas vitreū in q̄ paꝝ olei remansisse vi-
debatur: p fenestrā proyceret ne in cella aliqd p inobedien
tiam remaneret. Factūq3 ē. Sub fenestra aūt eadē ingens
p̄cipicium patebat saxorum mollib9 asperū. Proiectū ita
q3 vas vitreū venit in saxis sed sic mansit incolome ac si
piectum minime fuisset ita vt neq3 frangi neq3 oleum ef-
fundi potuisset. Qd vir dñi p̄cepit leuari atq3 vt erat inte
grum petenti tribui. Tunc collectis fratrib9 inobedientē3
monachum d infidelitate sua ꝛ supbia corā omnib9 incre
pauit. Qua increpatione completa sese cū eisdem fratrib9
in orōnem dedit. In eo aūt loco vbi cū fratrib9 orabat va
cuum erat ab oleo dolium ꝛ coopertum. Cunq3 sanct9 vir in
orōne psisteret. cepit opimentū eiusdem dolij oleo excrescē-
te subleuari. Quo cōmoto atq3 subleuato oleū qd excreue
rat ora dolij trāsiens pauimentū loci in q̄ incubuerat inun-
dabat. Quod benedictus dei famul9 vt aspexit protinus
orationem compleuit atq3 in pauimentū oleum defluere
cessauit. Tunc diffidentē inobedientēq3 frēm lacius admo
nuit vt fidem habere disceret ꝛ hūilitatem. Idem vero fra
ter salubriter correpti9 erubuit. q2 venerabilis pater virtu
tem omnipotentis dñi quam admonitione intimauerat.
miraculis ostendebat. nec erat iam vt q̄sq3 de ei9 promis-
sionibus dubitare posset. qui in vno eodēq3 momento p
vitreo vase pene vacuo plenū oleo doliū reddidisset.

Quadam die dum ad beati iohānis oratorium quod
in ipso montis celsitudine situm est pergeret. ei anti-
quus hostis in mulo medici specie obuiā factus est cornu
ꝛ trepedicam ferens. Quē cū requisisset dicens. Quo va-
dis ille respondit. Ecce ad fratres vado potionē eis dare.
Itaq3 perrexit venerabilis benedictus ad orationē. Qua
completa concit9 rediit. Malign9 vero spūs vnū seniorē
monachū inuenit aquā haurientē in quē statim ingressus
est. eumq3 in terram proiecit ꝛ vehementissime vexauit.
Quem cum vir dei ab oratione rediens tam crudeliter ve
xari conspiceret. ei solummodo alapā dedit ꝛ malignum

vexacōne maligni spiritus

pater [illegible]

ab eo spiritum protinus excussit· ita vt ad eum redire vlterius non auderet· ¶ Petrus.

Velim nosse hec tanta miracula si virtute semꝑ orationis impetrabat an aliqñ etiã solo voluntatis exhibebat nutu· ¶ Gregorius.

Qui deuota mente deo adherent cũ rerum necessitas exposcit· exhibere signa modo vtroqꝫ solẽt vt mira queqꝫ aliqñ ex ꝓce faciant· aliqñ ex potestate· Cum em̃ iohannes dicat quotqt aũt receperunt eum dedit eis potestatẽ filios dei fieri q̃ filij dei ex potestate sunt quid mirum si signa facere ex potestate valeãt· Quia em̃ vtroqꝫ modo miracula exhibeant testat̃ petrus. q̃ thabatã mortuam orando suscitauit· ananiã vero ꝛ saphiram mencientes morti increpando tradidit. Neqꝫ em̃ orasse in eorꝝ extinctione legit̃· sed solũmodo culpã quã ꝑpetrauerant increpasse· Constat ergo qꝛ aliqñ hec ex potestate aliqñ vero exhibent ex postulatiõe dũ ꝛ istis vitã increpando abstulit ꝛ illi reddidit orando· Nam duo q̃ fidelis dei famuli benedicti facta nunc replico in q̃bus apte clareat· aliud hũc accepta diuinit᷒ ex potestate aliud ex orõne potuisse.

Gothorum q̃dam halla nomine ꝑfidie fuit arriane qui totile regis eorꝝ tpibus ɔtra catholice ecclesie religiosos viros ardore immanissime crudelitatis exarsit· ita vt q̃squis ei cleric᷒ monachus ve ante faciẽ venisset ab ei᷒ manib᷒ viu᷒ nullomõ exiret· Quadã vero die auaricie sue estu succensus in rapinã rerꝝ inhians dum quendam rusticũ tormẽtis crudelib᷒ affligeret eũqꝫ ꝑ supplicia diuersa laniaret· victus penis rustic᷒ sese res suas benedicto dei famulo cõmendasse professus est· vt dũ hoc a torquente credit̃ suspensa interim crudelitate ad vitam hore raperent̃· Tunc idem halla cessauit rusticũ tormentis affligere· sed eius brachia loris fortib᷒ astringens an̄ equũ suum cepit impellere vt quis esset benedict᷒ q̃ eius res susceperat demonstraret· Quẽ ligatis brachijs rustic᷒ antecedens duxit ad sancti viri monasterium eũqꝫ ante ingressum celle solũ sedentẽ repit ꝛ legentẽ· Eidem aũt subsequẽti ꝛ seuienti zalle rustic᷒ dixit· Ecce iste est de quo dixeram

tibi benedictus pater. Quem dum feruido spiritu ꝛ puer-
se mentis insania fuisset intuitus eo terrore quo consueue
rat acturum se existimans magnis cepit vocibus clama-
re dicens. Surge surge ꝛ res istius rustici redde quas acce
pisti. Ad cuius vocem vir dei protinus oculos leuauit a
lectione eumq₃ intuitus mox etiam rusticum q̄ ligatus te-
nebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexisset
miro modo tanta se celeritate ceperunt illigata brachijs
lora deuoluere vt dissolui tam concite nulla hominū festi
natione potuissent. Cumq₃ is q̄ ligatus venerat cepisset sub
ito astare solutus ad tante potestatis vim tremefactus ₃al
la ad terram corruit ꝛ ceruicem crudelitatis rigide ad eius
vestigia inclinans se orōnibus illius commendauit. Vir
autem sanctus a lectione minime surrexit sed vocatis fra-
tribus eum introrsus tolli vt benedictionē acciperet prece
pit. Quem ad se reductū vt a tante crudelitatis insania
quiescere deberet admonuit. Qui fractus recedēs nil vlte
rius petere a rustico p̄sumpsit quē vir dn̄i non tangendo
sed respiciendo soluerat. Ecce est petre quod dixi quia hi
qui omnipotenti deo familiarius seruiūt aliqn̄ mira face-
re etiam ex potestate possunt. Qui enī ferocitatem gothi
terribilis sedens repressit lora vero nodosq₃ ligature que
innocentis brachia astrinxerant oculis dissoluit ipsa mira
culi celeritate indicat q₂ ex potestate acceperat habere q̄d
fecit. Rursum quoq₃ quale quantumq₃ miraculum oran-
do valuit obtinere subiungam.

Quadam die cū fratribꝰ ad agri opa fuerat egressus.
Quidā vero rusticus defuncti filij corpus in vlnis ferēs
orbitatus luctu estuans ad monasteriū venit benedictū
prēm q̄siuit. Cui cū dictū esset q₂ idem pater cū fratribꝰ in
agro moraret̄ ꝓtinus an̄ monasterij ianuā corpus extincti fi
lij ꝓiecit ꝛ dolore turbatus ad inueniendū venerabilem pa-
trem sese concitus in cursum dedit. Eadem vero hora vir
dei ab agri opere iam cum fratribus reuertebatur. Quem
mox vt orbatus rusticus aspexit clamare cepit. Redde fi'i
um meum redde filium meum. Vir autem dei in hac voce
substitit dicens. Nūquid ego filiū tuū tibi abstuli. Cui ille

respondit. Mortuus est veni resuscita eum. Quod vt mox dei famulus audiuit valde contristatus est dicens. Recedite fratres recedite hec nostra non sunt sed sanctorum apostolorum sunt. Quid nobis onera vultis imponere que non possumus portare. At ille quem nimius cogebat dolor in sua petitione perstitit iurans quod non recederet nisi eius filium resuscitaret. Quem mox dei famulus inquisiuit dicens. Vbi est. Cui ille respondit Ecce corpus eius ad ianuam monasterij iacet Vbi dum vir dei cum fratribus peruenisset flexit genu et super corpusculum infantis incubuit seseque eriges ad celum palmas tetendit dicens Domine non aspicias peccata mea sed fidem huius hominis qui resuscitari filium suum rogat et redde in hoc corpusculum animam quam abstulisti. Vix in oratione verba compleuerat. et regrediente anima ita corpusculum pueri omne contremuit. vt sub oculis omnium qui aderant apparuerit concussione mirifica tremendo palpitasse. Cuius mox manum tenens et eum patri viuentem atque incolumem dedit. Liquet petre quod hoc miraculum in potestate non habuit. quod prostratus pecijt vt exhibere potuisset.

¶ Petrus.

Hic cuncta esse vt asseris constat patenter. quia verba que proposueras rebus probas. Sed quaeso te vt indices si sancti viri omnia que volunt possunt et cuncta impetrant que desiderant obtinere.

¶ Gregorius.

Prohibenda iustis obedientia

Quis nam erit petre in hac vita paulo sublimior qui de carnis sue stimulo ter dominum rogauit. et tamen quod voluit obtinere non valuit. Ex qua re necesse est tibi de venerabili patre benedicto narrem. quia fuit quoddam quod voluit. sed non valuit implere. Soror namque eius scolastica nomine omnipotenti domino ab ipso infancie tempore dedicata. ad eum semel per annum venire consueuerat ad quam vir dei non longe extra ianuam in possessione monasterij descendebat. Quadam vero die venit ex more atque ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater. Qui totum diem in dei laudibus sacrisque colloquijs ducentes incubentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cumque ad mensam sederent et inter sacra colloquia tardior se hora protraheret. eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens

Queso te vt ista nocte nō me deseras vt vsqꝫ mane aliqd
de celestis vite gaudijs loq̄mur. Cui ille respōdit. Quid
est qd loq̄ris soror. Manē extra cellā nullatenꝰ possū. Tan
ta vero erat celi serenitas vt nulla in aere nubes appareret
Sanctimonialꝭ aūt femina cū v̄ba fratris negātis audisset.
insertas digitis manꝰ sup̱ mēsam posuit ⁊ caput in mani-
bus omnipotentē dn̄m rogatura declinauit Cūqꝫ leuaret
de mēsa caput tanta coruscacōis ⁊ tonitrui v̄tus. tantaqꝫ
inundatio pluuie erupit. vt neqꝫ venerabilꝭ bn̄dictꝰ neqꝫ
frēs q̄ cū eo aderāt ext̄ loci limen q̄ ꝯsederāt pedē mouē po
tuissent. Sanctimonialis q̄ppe femina caput in manibꝰ de
clinās lacrimarꝫ fluuiū in mēsam fuderat. p̱ quē serenitatē
aeris ad pluuiā traxit. Nec paulo tardius pꝰ orōēꝫ inun-
datio illa secuta est. sed tanta fuit ꝯuenientia orōnis et in-
undationis vt de mēsa caput iam cū tonitruo leuaret. q̄te
nus vnū idēqꝫ esset momentū ⁊ leuare caput ⁊ pluuiaꝫ de-
ponere. Tūc vir dei inter coruscos ⁊ tonitruos atqꝫ ingē
tis pluuie inundationē vidēs se ad monasteriū non posse
remeare. cepit ꝯqueri ꝯtristatus dicēs. Parcat tibi omnipo
tens deꝰ soror. q̄d est q̄d fecisti. Cui illa respondit. Ecce te
rogaui ⁊ audire me noluisti rogaui dn̄m meum ⁊ audiuit
me. Modo ergo si potes egredere ⁊ me dimissa ad mona-
sterium recede. Ipse aūt exire extra tectū nō valens q̄ rema
nere sponte noluit in loco māsit inuitus. Sicqꝫ factū ē vt
totam noctem p̱uigilem ducerēt. atqꝫ p̱ sacra spiritalꝭ vi
te colloquia sese vicaria relatione saciarēt. Qua de re dixi
eū voluisse aliq̄d sed minime potuisse. q2 si venerabilꝭ viri
mentē aspicimꝰ dubiū nō ē q̄n eandē serenitatē voluit i q̄
descenderat p̱manere ꝫ ꝯtra h̄ q̄d voluit in v̄tute oipoten
tis dei ex femine pectore miraculū inuenit Nec mirū ꝙ plꝰ
illo femina q̄ diu fr̄ēm videre cupiebat in eodē tp̱e valuit.
Quia enī iuxta iohānis vocē deꝰ caritas ē iusto valde iu-
dicio illa plꝰ potuit q̄ amplius amauit. ¶ Petrus.

Fateor multum placet quod dicis. ¶ Gregorius.

CVmqꝫ die altero eadē venerabilꝭ femina ad cellam
p̱priā recessissꝫ vir dei ad mōsteriū redijt Cū v̄o
post triduū in cella ꝯsistēs eleuatis in aera oculis

Cohabitacione instar

vidit eiusdem sororis sue animaꝫ de eius corpe egressam in columbe specie celi secreta penetrare. Qui tante eius glorie congaudens omnipotenti deo in ymnis et laudibus gratias reddidit eiusqꝫ obitū fratribus denūciauit. Quos etiaꝫ protinus misit vt eius corpus ad monasteriū deferrēt atqꝫ in sepulcro qd sibi ipse parauerat ponerēt. Quo facto cōtigit vt quorum mens vna semp in deo fuerat eorum quoqꝫ corpora nec sepultura separaret.

de eodem

Alio quoqꝫ tempore seruandus diaconus atqꝫ abbas eius monasterij qd in campanie ptibus a liberio quondam patricio fuerat constructū ad eū visitationis gratia ex more venire consueuerat eiusqꝫ monasterium frequentabat vt qr idem q̄ꝫ vir doctrina gratie celestis influebat dulcia sibi inuicem vite vba transfunderent et suauem cibum celestis patrie. qr adhuc pfecte gaudendo non poterant saltem suspirando gustarent. Cumqꝫ hora iā quietis exigeret in cuius turris supioribus se venerabil' benedictus in eius q̄ꝫ inferioribus se seruandus diaconus collocauit. quo videlicet in loco inferior ad supiora peruius continuabat ascensus. Ante eandem vero turrim largius erat habitaculū in q̄ vtriusqꝫ discipuli quiescebant Cumqꝫ vir dei benedictus adhuc quiescentibus fratribus vigilijs nocturne orōnis tpa puenisset ad fenestram stans et omnipotentem deum deprecans subito intempesta noctis hora respiciens vidit fusam lucem desup cunctas tenebras effugasse tantoqꝫ splendore clarescere vt diem vinceret lux illa que in tenebris radiasset. Mira aūt res valde in hac speculatione secuta est quia sicut post ipse narrauit omnis etiā mūdus velut sub vno solis radio collectus ante oculos eius adductus est. Qui venerabilis pater dum intentam oculorum aciem in hoc splendore corusce lucis infigeret. vidit germani capuani episcopi animā in spera ignea ab angelis in celum ferri. Tunc tanti sibi testem volens adhibere miraculi seruandum diaconum iterato bis terqꝫ eius nomine cum clamoris magnitudine vocauit. Cumqꝫ ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus ascendit respexit ptemqꝫ lucis exiguaꝫ vidit. Cui tm̄ hoc obstupescenti miraculū vir dei

per ordinem que fuerant gesta narrauit statimq; in cassi
num castrum religioso viro theoprobo mādauit vt ad ca
puanam vrbem sub eadē nocte transmitteret ꝛ qd de ger-
mano episcopo ageret agnosceret ꝛ indicaret. Factumq;
est ꝛ reuerendissimū virū germanū epm is q missus fue-
rat iam defunctū repit ꝛ reqrens subtiliter agnouit eodē
momento fuisse illius obitum quo vir domini eius agno-
uit ascensum. Petrus.

Mira res valde ꝛ vehementer stupenda. Sed h quod
dictum est q ante oculos ipi9 qsi sub vno solis radio
collectus omnis mund9 adductus est sicut nunq experptus
sum ita nec conicere scio. quo ordine fieri potest vt mun-
dus omnis ab homine vno videatur. Gregorius.

Fixum tene petre qd loquor. quia anime videnti
creatorem angusta est omnis creatura. Quamli
bet etenim parū de luce creatoris aspexerit. breue ei
fit omne qd creatum est. q ipa luce visionis intime men-
tis laxatur sinus. tantūq; expandit i deo vt supior existat
mundo. cunq; in dei lumine rapitur sup se in interioribus
ampliatur. ꝛ dū sub se conspicit exaltata comphendit q
breue sit. qd comphendere humiliata non poterat. Vir er
go qui intueri globum igneum angelos q ad celum rede
untes videbat hec proculdubio cernere nō nisi in dei lumi
ne poterat. Quid itaq; mirum si mundū ante se collectū
vidit. q sublevatus in mentis lumine extra mundum fuit.
Quod aūt collectus mundus ante oculos ei9 dicit. nō ce
lum ꝛ terra contracta est. sed videntis anim9 dilatatus. q
modo in deo raptus videre sine difficultate potuit omne
quod infra deum est. In illa ergo luce que exterioribus ocu
lis fulsit. lux interior in mente fuit. que videntis animum
quia ad superiora rapuit ei quā angusta essent omnia in
feriora monstrauit. Petrus.

Uideor mihi vtiliter non intellexisse que dixeras.
quando ex tarditate mea tm creuit expositio tua.
Sed quia hec liquide meis sensibus infudisti que
so vt ad narrationis ordinem redeas. Gregorius.

Libet p(er)ire adhuc de hoc venerabili patre multa
narrare. sed q̄dam ei9 studiose p̄tereo. q2 ad alio
rum gesta voluenda festino. Hoc aūt nolo te la-
teat qd vir dei inter tot miracula q̄bus in mundo claruit
doctrine q3 verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit mo
nachorum regulā discretione p̄cipuam. sermōe luculentā3
Cuius siqs velit subtilius mores vitamq3 cognoscere po
test in eadem institutione regule omnes magisterij illius
actus inuenire. q2 sanct9 vir nullo modo potuit aliter doce
re q̄3 vixit.

Eodem vero anno quo de hac vita erat exiturus
q̄busdam discipulis secū conuersantibus. q̄busdā3
lōge manētib9 sanctissimi sui obit9 denūciauit di
em p̄ntibus indicens vt audita p silentia tegerent. absen-
tibus indicans qd vel q̄le eis signū fieret. qñ ei9 anima de
corpore exiret. Ante sextū vero sui exitus die3 aperire sibi se
pulturā iubet. Qui mox correptus febrib9 acri cepit ardo-
re fatigari. Cumq3 p singulos dies languor ingrauesceret
sexta die portare se in oratoriū a discipulis fecit. ibiq3 exi-
tum suū dominici corporis et sanguinis perceptione muniuit
atq3 inter discipulorum manus inbecillia membra sustētans
erectis in celū manib9 stetit et vltimū spiritu3 inter verba
orationis efflauit. Qua scilicet die duob9 de eo fratrib9 vni
in cella cōmoranti. alteri aūt longius posito reuelatio vni
us atq3 indissimilis visionis apparuit. Viderūt nanq3 q2
strata pallijs atq3 innumeris corusca lampadibus via re
cto orientis tramite ab ei9 cella in celum vsq3 tendebatur.
Cui venerando habitu vir desup clarus assistens cui9 esset
via quā cernerent inquisiuit. Illi aūt se nescire professi sūt
Quib9 ipse ait. hec est via qua dilectus dño celū benedict9
ascendit. Tunc itaq3 sancti viri obitū sicut p̄ntes discipu
li viderunt. ita absentes hoc signo qd eis p̄dictum fuerat
agnouerunt. Sepultus vero est in oratorio beati iohan-
nis baptiste qd destructa ara apollinis ipse construxit. Qui
et in ea specu in qua prius habitauit nūcusq3 si petentium
fides exigat miraculis coruscat.

me exhibe mihiqz vnicū filiū redde. Cum ille venusti vultus hominem conspexisset quā artem nosset inq̄siuit Cui vir dei paulinus respondit dicēs. Artem q̄dem aliquā nescio. sed ortū bene excolere scio. Qd vir gentilis valde libenter accepit cū in nutriendis oleribꝰ. qr peritus esset audiuit Suscepit itaqz seruum et roganti vidue reddidit filium. Quo accepto vidua ab affricana regione discessit paulinus vero excolendi orti suscepit curam. Cunqz idem regis gener crebro ingrederet̄ ortū suūqz ortulanum reqreret sapientem valde esse hoīem videret amicos cepit familiares deserere et sepius cū suo ortulano colloqui atqz eiꝰ sermonibus delectari. Cui paulinꝰ quotidie ad mensam olera virentesqz herbas deferre cōsueuerat. et accepto pane ad curam orti remeare. Cunqz hoc diuciꝰ ageret q̄daz die suo domino secū secrecius loquenti ait. Vide qd agas et wandalorum regnū q̄liter disponi debeat prouide. qr rex ciciꝰ et sub omni celeritate est moriturꝰ. Qd illle audiens. qr ab eodem rege p̄ ceteris diligebatur ei minime tacuit. sed qd a suo ortulano sapienti scilicet viro agnouisset indicauit. Quod dum rex audisset illico respōdit. Ego vellem hūc de quo loqueris hominē videre. Cui gener eiꝰ venerabilis paulini temporis dominꝰ respondit dicens. Virentes herbas mihi ad prandium deferre consueuit. Has itaqz ad mensam eum deportare facio vt quis sit qui mihi hec est locutus agnoscas. Factumqz est et dum rex ad prandium discubuit paulinus ex suo ope olera queqz et virentia delaturus aduenit. Cunqz hunc rex subito conspexisset intremuit atqz accersito eiꝰ dn̄o sibi p filiā propinq̄ ei secretum qd prius absconderat indicauit dicēs. Verū est qd audisti. Nam nocte hac in sompnio sedētes in tribunalibꝰ contra me iudices vidi inter q̄s iste etiā simul sedebat et flagellū qd aliqn̄ acceperam eorū mihi iudicio tollebat̄. Sed percunctare q̄s nam sit. Nam ego hūc tanti meriti virū popularem vt conspicitur esse non suspicor. Tunc regis gener secreto paulinū tulit q̄nam esset inq̄siuit. Cui vir dn̄i respondit Seruus tuꝰ sum quē p filio vidue vicariū suscepisti Cunqz instātez ille requireret nō q̄s esset sed q̄s in sua terra fuis

set indicaret atq3 h ab eo iteratione frequētis inq̄sitionis exigeret vir dn̄i constrictus magnis coniurationib9 iā nō valens negare q̄d esset episcopū se fuisse testatus est. Q̄d possessor ei9 audiens valde ꝑtimuit atq3 humiliter obtulit dicens. Pete q̄d vis q̄tenus ad terram tuā a me cū magno munere reuertaris. Cui vir dn̄i paulinus ait. vnū est q̄d mihi impendere beneficium potes vt omnes ciuitatis mee captiuos relaxes. q̄ cuncti ꝓtinus in affricana regione requisiti cū onustis frumento nauib9 pro venerandi paulini viri satisfactiom in ei9 comitatu laxati sunt. Post non multos vero dies wandalorꝫ rex occubuit ⁊ flagellū q̄d ad suam ꝑniciem dispensante deo pro fidelium disciplina acceperat amisit. Sicq3 factū est vt omnipotētis dei famulus paulinus vera p̄diceret ⁊ qui se in seruiciū solum tradiderat cū multis a seruicio ad libertatē rediret illū videlicet imitatus q̄ formā serui assumpsit ne nos essemus serui peccati. Cuius sequens vestigia paulinus ad temp9 voluntarie seruus factus est solus vt esset postmodum liber cum multis.

¶ Petrus.

Cum me audire contingit quod imitari nō valeo flere magis libet q̄3 aliquid dicere.

¶ Gregorius.

De cuius etiam morte apud ei9 ecclesiam scriptū est q2 cum dolore esset lateris tact9 ad extrema ꝑductus est. Dumq3 ei9 omnis domus in sua soliditate ꝑsisteret cubiculū q̄ iacebat eger facto terremotu concremuit omesq3 q̄ illic aderant nimio terrore concussit sicq3 sancta illa anima carne soluta est. Factūq3 est vt magn9 pauor inuaderet eos q̄ paulini mortem videre potuissent Sꝫ q2 hec quā sup9 dixi paulini v̄tus valde est intimata nūc si placet ad miracula exteriora veniam9 q̄ ex multis iā nota sunt ⁊ ego tam religiosorꝫ virorum relatione didici vt de his omnimodo ambigere non possum.

De eodem

Gothorum t̄pe dū iohānes vir beatissim9 hui9 romane eccl'sie pontifex ad iustinū seniorē ꝑncipē ꝑgeret in chorinthi ꝑtib9 aduenit. Cui necesse fuit vt in itinere ad sedendum equus requiri debuisset Quod illic quidam vir nobilis audiens equū quem pro magna

De sanctitate hominis et mitiori bestialitate

mansuetu dñe eius coniunx sedere consueuerat ita ei obtu
lit vt cũ ad loca alia puenienti aptus equus potuisset in
ueniri deberet ille quẽ dederat propter suã coniugem trans
mitti. factũq; est ⁊ vsq; ad certũ locum pdictus vir equo
eodem subuehente pductus est. Qui mox vt aliũ reperit.
illum quẽ acceperat retransmisit. Cunq; eũ pdicti nobilis
viri coniux sedere ex more voluisset vltra nõ valuit. q2 post
sessionem tanti pontificis mulierem ferre recusauit. Cepit
nanq; immenso flatu ⁊ fremitu atq; incessanter totius cor
poris motu q̃si despiciendo prodere. q2 post membra pon
tificis mulierem ferre non posset. Ad vir eius prudenter in
tuitus. hunc ad eundẽ venerabilem virũ ptinus remisit ma
gnis precibꝫ petens vt equũ ipse possideret quẽ iuri suo se
dendo dedicasset. De q̃ etiã illud mirabile a nostris seniori
bus narrari solet qd ⁊ in cõstantinopolitana vrbe ad por
tam q̃ vocat̃ aurea veniens. populorũ turbis sibi occurren
tibus in conspectu omniũ roganti ceco lumẽ reddidit. et
manu supposita oculorũ tenebras fugauit. Post nõ multũ
vero tempis exigente causa gothorũ vir q̃z beatissimus aga
pitus huius sancte romane ecclesie pontifex cui deo dispen
sante deseruio ad iustinianũ principem accessit. Cui aduc
pgenti q̃dam die in greciarũ iam ptibꝫ curandus oblatus est
mutus ⁊ claudus q̃ neq; vlla vba edere. neq; ex terra vn
q̃; surgere valebat. Cunq; hunc propinqui illius flẽtes ob
tulissent vir dñi solicite reqsiuit an curationis illius habe
rent fidem. Cui dum in virtute dei ex auctoritate petri firmã
salutis illius spem habere se dicerent. ptinus venerandus vir
orõni incubuit ⁊ missarũ solennia exorsus. sacrificiũ in cõ
spectu dei omnipotentis immolauit. Quo pacto ab altari
exiens claudi manũ tenuit. atq; assistente ⁊ aspiciente po
pulo eũ mox a terra proprijs gressibꝫ erexit. Cunq; ei dñi
cum corpus in os mitteret. illa diu muta ad loquendũ lin
gua soluta est. Mirati oẽs flere p gaudio ceperũt. eorũq;
mentes illico metus ⁊ reuerentia inuasit. cũ videlicz cernẽ
rẽt q̃d agapitus facẽ i vtute dñi ex adiutorio petri potuissz

Eiusdem q̃z principis tempore cum dacius mediola
nensis vrbis episcopus causa fidei exactus ad cõstan

de fide et corpore xpi

vtute hois sancti

tinopolitanam vrbem pergeret chorinthi deuenit. Qui dum largam domum ad hospitandum quereret. que comitatum illius totum ferre potuisset: et vix inueniret aspexit eminus domum congruentis magnitudinis eamque sibi preparari ad ho hospitandum iussit. Cumque eiusdem loci incole dicerent in ea hunc manere non posse quia multis iam annis hanc dyabolus inhabitaret. atque ideo vacua remansisset. vir venerabilis dacius respondit dicens. ymmo ideo hospitari in domo eadem debemus. si hanc spiritus malignus inuasit. et ab ea hominum habitationem repulit. In ea sibi igitur parari precepit. securusque illa antiqui hostis certamina tolleraturus intrauit. Itaque intempesta noctis silencio cum vir dei quiesceret antiquus hostis immensis vocibus magnisque clamoribus cepit imitari rugitus leonum. balatus pecorum. ruditus asinorum. sibulos serpentium. porcorum stridores et soricum. Tunc repente dacius tot bestiarum vocibus excitatus surrexit vehementer iratus et contra antiquum hostem magnis cepit vocibus clamare dicens. Bene tibi contigit miser. Tu ille es qui dixisti ponam sedem meam ad aquilonem et ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam porcis et soricibus similis factus es. et qui imitari deum indigne voluisti. Ecce vt dignus es bestias imitaris. Ad quam eius vocem vt ita dicam deiectionem suam spiritus malignus erubuit. An non erubuit. qui eandem domum ad exhibenda monstra que consueuerat vlterius non intrauit. Sicque postmodum fidelium habitaculum facta est. quia dum eam vnus veraciter fidelis ingressus est. ab ea protinus mendax spiritus atque infidelis abscessit. sed oportet iam vt priora taceamus ad ea que diebus nostris sunt gesta veniendum est.

Probatione spiritus et dona prophetia

Quidam enim religiosi viri apulie prouincie partibus cogniti hoc quod multorum noticiam longe lateque percrebuit de sabino canusine vrbis episcopo testari solent quia idem vir longo iam senio oculorum lumen amiserat ita vt omnimodo nihil videret. Quem rex gothorum totyla prophecie habere spiritum audiens minime credidit sed probare studuit quod audiuit. Qui cum in eisdem partibus deuenisset hunc vir domini ad prandium rogauit

Cunqȝ iam ventum esset ad mensam rex discumbere noluit sed ad sabini venerabil' viri dexteram sedit. Cū v̄o eidē patri puer ex more vini poculū p̄beret rex silēter manū tetendit calicē abstulit eū p̄ se episcopo vice pueri p̄buit vt videret an spiritu ꝓuidente discerneret q̄s ei poculuȝ p̄beret· Tunc vir dei accipiēs calicem sed tn̄ ministeriū nō videns dixit. Viuat ipsa manus· De quo v̄bo rex letus erubuit· qꝛ q̄ȝuis ip̄e dep̄hensus in viro tn̄ dei qd̄ q̄rebat inuenit· Huius aūt venerabil' viri cū ad exemplū vite seqn̄tium in longū senium vita traheret̄ ei⁹ archidiacon⁹ ambitione adipiscendi episcopat⁹ accensus eū extinguere veneno molitus est· Qui cū vinifusoris animum corrupisset vt mixtum vinū veneno sibi poculū p̄beret refectionis hora cū iam vir dei ad edendū discumberet ei p̄miȷs corruptus puer hoc qd̄ ab archidiacono ei⁹ acceperat veneni poculum obtulit· Cui statim venerabil' ep̄us dixit· Bibe tu hoc qd̄ mihi bibenduȝ p̄bes· Tremefactus puer dep̄hensum se esse sentiens maluit moritur⁹ bibere quā penas ꝓ illa tanti homicidiȷ culpa tollerare· Cunqȝ sibi ad os calicem duceret vir domini compescuit dicēs· Non bibas da mihi ego bibo· sed vade dic ei q̄ tibi illud dedit· Ego q̄dem venenū bibo sed tu ep̄us non eris· Facto igit̄ signo crucis venenū ep̄us bibit securus· Eademqȝ hora i loco alio quo inerat archidiacon⁹ ei⁹ defūctus est· ac si p̄ os episcopi ad archidiaconi viscera illa venena transissent· Cui tn̄ ad inferendam mortē venenū q̄dem corꝑale defuit sed hunc in conspectu eterni iudicis venenū sue malicie occidit· ¶ Petr⁹

Mira sunt hec ⁊ nostris valde stupenda t꜓ib⁹ sed talis eiusdem viri vita ꝓhibet· vt q̄ ↄuersationē eius agnouerit v̄tutem non debeat mirari· ¶ Gregorius·

Neqȝ hoc petre sileam q̄ multi nūc qui hic de narniensi ciuitate assūt mihi sedulo testificantur Eodem nanqȝ gothorum tempore cum prefatus rex totila narniȷs venisset ei vir vite venerabilis cassius eius vrbis episcopus occurrit· Cui quia ex conspectione semꝑ facies rubere consueuerat hoc rex totila nō cōspectionis esse

Judicio temerario

credidit sed assidue potationis eūq; dimodo despexit· Sz
omnipotens deus vt q̄ntus vir esset q̄ despiciebat ostēderet
in narniensi campo q̄ rex aduenerat malignus spūs coram
omni exercitu eius spatariū inuasit eūq; vexare crudeliter ce
pit· Qui cū ante regis oculos ad venerandū virū cassium
fuisset adductus hunc ab eo vir dn̄i orōne facta signo cru
cis expulit· Qui in eū ingredi vlterius nō presumpsit. sic
q; factum est vt rex barbarus seruū dei ab illo iam die ve-
neraretur ex corde quē despectum valde iudicabat ex facie·
Nam qz virum tante v̄tutis vidit erga eū illa mens effe-
ta ab elationis fastu detumuit. Sed ecce dum facta fortiū
virorum narro repente ad meōria venit q̄d erga andre
am fundane ciuitatis epūm diuina misericordia fecerit·
Quod tn̄ ad hoc legentibus vt valeat exopto. q̄tenus q̄ cor-
pus suū continentie dedicant habitare cū feminis non pre
sumant ne ruina menti tanto repentina surripiat· q̄nto ad
hoc q̄d male concupiscitur etiā p̄sentia concupite forme
famulatur· Nec res est dubia quā narro. qz pene tanti in
ea testes sunt· q̄nti et eiusdem loci habitatores existūt· Hic
nanq; venerabilis vir cū vitam multis plenam virtutibus
duceret· seq; sub sacerdotali custodia in cōtinentie arce cu
stodiret quandā sanctimonialem feminam quā secū prius
habuerat noluit ab episcopij sui cura repellere sed certus
de sua eiusq; continentia secum hanc p̄misit habitare· ex q̄
re actū est vt antiquus hostis apud eius animū aditum tem
ptationis exquireret· Nam cepit speciem illius oculis mē
tis eius imprimere. vt illectus nephāda cogitaret· Quadā ve
ro die iudeus q̄dam ex campanie partibus romā veniens appie
carpebat iter· Qui ad fundanū cliuē p̄ueniēs cui iam diē
vesperascere cerneret et q̄ declinare posset minime reperiret
iuxta apollinis templū fuit· ibiq; se ad manendū contulit·
Qui ipsum loci illius sacrilegiū p̄timescens. q̄uis fidē crucis
minime hr̄et· signo tn̄ se crucis munire curauit Nocte aūt
media ipso solitudinis pauore turbatus p̄uigil iacebat et repē
te cōspiciēs vidit malignorum spirituū turbā q̄si in obsequiū
cuiusdā potētis p̄cedere. eū vero q̄ ceteris p̄erat in eiusdē gremio
loci cōsedisse· Qui cepit singulorum spirituū obsequentiū sibi

p̄sumptione

causas actusq; discutere· q̄ten⁹ vnusq̄sq; q̄ntū nequicie gessisset inueniret·Cunq; singuli sp̄us ad inq̄sitionē eꝰ exponerēt·q̄d opati ɔtra bonos fuissent vn⁹ in mediū ꝓsiliuit q̄ in andree ep̄i animū p̄ specie sanctimonial' femine q̄ in episcopio eiꝰ habitabat q̄ntā temptationē carnis ɔmouisse apuit. Cū vero h̄ malign⁹ q̄ ꝑeat sp̄us inhiātez audiret· ⁊ tanto sibi factū lucrū grande crederet q̄nto sanctioris viri aīam ad lapsū ꝑditiōis inclinaret·ille sp̄us q̄ hec eadē ferebat adiūxit·qz vsq; ad h̄ q̄; die p̄terito vesp̄tina hora eiꝰ mentē traxerit. vt integra eiꝰdē sanctimonialis femine blandiēs alapā daret· Tunc malign⁹ sp̄us atq; humani generis antiqu⁹ inimic⁹ exhortat⁹ hūc blande ē vt p̄ficeret q̄d cepisset q̄ten⁹ ruine illi⁹ singl'arē intez ceteros palmā tenēt. Cūq; iude⁹ q̄ aduenerat h̄ vigilās cerneret ⁊ magne formidīs anxietate palpitaret·ab eodē spiritu q̄ cūctis illic obseq̄ntibꝫ ꝑeat·iussum ē vt req̄rerent q̄s nam esset ille q̄ iacere in tēplo eodē p̄sumpsisset· Q̄uē maligni sp̄us ꝑgentes ⁊ subtili⁹ intuētes crucis misterio sigtū viderunt mirātesq; dixerūt. Ve ve vas vacuū ⁊ sigtū Quibꝫ h̄ renunciantibꝫ cūcta illa malignoꝝ spirituū turba dispa ruit. Iude⁹ v̄o q̄ hec viderat illico surrexit atq; ad ep̄um sub festinatiōe ꝑuenit. Q̄uē in ecclesia sua repiens seorsuz tulit·q̄ temptatiōe vrgeret inq̄siuit· Cui ɔfiteri ep̄s temptatiōez suā verecūdat⁹ noluit. Cum v̄o ille dicēt q̄d ī illa tali dei famula praui amoris oculos in iecisset atq; adhuc ep̄us negaret adiūxit dicēs· Q̄uare negas q̄d inq̄reris q̄ ad hoc vsq; vespe hesterno die ꝑductus es vt posteriora illius alapa ferires · Ad que inimicū verba dep̄hensum se ep̄us intuens humilitez ɔfessus ē q̄d p̄us ꝑtinaciter negauit· Cuius ruine ⁊ verecundie isdem iude⁹ ɔsulens q̄liter h̄ cognouisset vl' q̄ in ɔuentu malignoꝝ spirituū de eo audisset indicauit· Q̄d ille agnoscens se ad terrā ꝓstrat⁹ in orōez dedit moxq; de suo habitaculo nō solū eandē dei famulam sed omnē quoq; feminā·que in eis illic obseq̄o habitabat expulit· In eodē v̄o tēplo appollinis beati andree ap̄li repē te oratorium fecit·atq; omni illa temptatione carnis funditus caruit iudeū v̄o cꝰ visiōe atq; increpacōe saluat⁹ ē ad

eternam salutem traxit. Nam sacramentis fidei imbutum atqꝫ aqua baptismatis emundatū ad sancte ecclesie gremium pduxit. Sicqꝫ factū est vt hebreus isdem dū salutē aliene contulisset pueniret ad suā vt omipotens deꝰ inde alterum ad bonā vitā pduceret vnde in bona vita alterꝝ custodisset. Petrus.

Res gesta quā audiui ꝛ metū mihi prebet ꝛ spem.

Utiqꝫ sic oportet ꝛ de dei nos sem= Gregorius. per miseratione confidere ꝛ de nostra infirmitate formidare. Ecce em̄ paradisi cedrū ꝯcussam audiuimus ꝛ nō euulsam q̄tenꝰ infirmis nobis ꝛ de eiꝰ concussione nascatur timor ꝛ de eiꝰ stabilitate fiducia.

Uir q̄ꝫ venerabilꝭ vite cōstancius aquine ciuitatis epus fuit. Qui nup pdecessoris mei tpe beate memorie iohānis pape defunctus est. huc prophecie habuisse spiritū multi testanť q̄ eum familiariter scire potuerūt. Cuiꝰ inter multa hoc ferūt religiosi veracesqꝫ viri q̄ pn̄tes fuerūt qđ in die obitꝰ sui cū a circūstantibꝫ ciuibus. vtpote discessurꝰ pater tam amabilꝭ amarissime plāgaretur eū flendo req̄sierunt dicentes. Quē post te patrem habebimus. Quibꝫ ip̄e p prophecie spiritū respondit dicens. Post constanciū Mulionem. post mulionem Fulliọnem. O tu aquina ꝛ hoc habes. Quibꝫ prophecie verbis editis vite spiritū exalauit extremū. Quo defuncto eiꝰ ecclesie pastoralem suscepit curam. Andreas diaconꝰ illius q̄ quondā instabilꝭ itinerꝝ cursum seruabat equorꝝ. Atqꝫ illo ex hac vita subducto ad episcopatꝰ ordinē Jobinꝰ accersitus est q̄ in eadē vrbe fullo fuerat. Quo adhuc supstite ita cūcti inhabitatores ciuitatis illiꝰ barbarorꝝ gladijs ꝛ pestilencie immanitate vastati sunt. vt post mortē illius ne q̄s epus fuerit nec quibus fieret inueniri potuisset. Sic itaqꝫ completa est viri dei sentencia. q̄tenꝰ post decessum duorꝝ se sequentiū eiꝰ ecclesie pastorē minime haberet.

Sed neqꝫ hoc sileam quod narrante viro venerabili Venancio lunense epo me ante biduū cōtigit agnouisse Lucane nāqꝫ ecclesie sibimet ppinque fuisse mire vtutis virū Frigdianū noīe narrat epm cuius

hoc opinatissimũ · ac cũctis illic habitantib⁹ testat̃ memora-
ri miraculũ q̃d anseris fluui⁹ q̃ iuxta illius vrbis muros
influebat sepe in undatione facta cursus sui · alpheũ egres-
sus p̲ agros diffundi ɔsueuerat ⁊ q̃cunq3 sata ac plantata
reperat euertebat · Cunq3 hoc crebro fieret · ⁊ magna eiusdẽ
loci incolas necessitas vrgeret dato studio opis eũ p̲ loca
alia deriuare conati sunt. sed q̃uis diuci⁹ laboratũ fuisset
a proprio alueo deflecti nõ potuit · Tunc vir dñi frigdian⁹
rastrũ sibi puulum fecit ad alueũ fluminis accessit ⁊ solus
orõni incubuit atq3 eidẽ flumini p̃cipiẽs vt sequeretur p̲ lo-
ca queq3 vt ei visa sunt rastrũ p̲ terram traxit · Quem reli
cto alueo proprio toto fluminis aq̃ secuta est vt funditus
locũ consueti cursus desereret ⁊ ibi sibi alueũ vbi tacto per
terrã rastro vir dñi signũ fecerat vendicaret et q̃q3 essent
alimẽtis hoĩm pro futura sata vl' plãtata vltra nõ lederet

De eod' et inobedientia hom

Hvius q̃3 venerabilis viri venancij epi aliud mi-
raculum relatione cognoui q̃d in placentina vrbe
p̲hibet gestũ q̃d vir q̃3 veracissimus iohannes
in hac modo romana ciuitate locũ p̃fectoriũ seruans q̃ in
eadẽ placẽtina vrbe ẽ ort⁹ ⁊ nutrit⁹ ita vt epus memorat · qr
gestũ fuerit attestat̃ · In ea nanq3 ciuitate sabinũ nomine
fuisse asserũt mire v̄tutis epum · Cui dũ die q̃dam sus⁹ dy-
aconus nunciasse q̃d cursus sui padus alueũ egressus eccle
sie agros occupasset totaq3 illic loca nutriendũ seminibus
p̲ futura aq̃ eiusdẽ fluminib⁹ teneret venerabil' vir sabinus
epus respondit dicens Vade ⁊ dic ei. Mandauit tibi eps
vt te ɔpescas ⁊ ad ipm alueũ redeas · Quod dyacon⁹ eius au-
diens despexit ⁊ irrisit · Tũc vir dei ascito notario dictauit
dicens · Sabin⁹ dñi nostri hiesu christi seruus cõmonitoriũ
pado · Precipio tibi in nomĩe hiesu christi dñi nostri vt de
alueo tuo in locis istis vlteri⁹ non exeas nec terras ecclesie
ledere presumas. Atq3 eidem notario subiunxit dicẽs Va
de hoc scribe ⁊ in aquã eiusdem flumĩs proijce · Quo facto
sancti viri preceptum suscipiens statim se a terris ecclesie
fluminis aquã compescuit atq3 ad propriũ alueũ reuersa
exire vlterius in loca eadem non presumpsit. qua in re pe-
tre quid aliud q̃3 inobedientium hominũ duricia ɔfundit̃

quando in virtute hiesu ꝛ elementum irrationabile sancti
viri preceptis obediunt.

Uir q̃ꝫ vite venerabilis cerbonius populonij episcopus magnã diebꝰ nostris sanctitatis sue ꝓbationem dedit. Nam cũ hospitalitatis studio valde esset intentꝰ die q̃dam transeuntes milites hospicio suscepit. Quos gothis sup̃uenientibꝰ abscondit eorumq̃ꝫ vitã ab illorũ nequicia abscondendo seruauit. Qđ dum gothorum regi ꝑfido totile nunciatũ fuisset crudelitatis inmanissime vesania succensus huc ad locũ q̃ octauo huiꝰ vrbis miliario merulꝰ dicit̃ vbi tũc ipe cum exercitu sedebat iussit duci eumq̃ꝫ in spectaculo ppl̃i vrsis ad deuorandũ proijci. Cumq̃ꝫ idem rex ꝑfidus in ipo q̃ꝫ spectaculo cõsedisset ad inspiciendũ mortem epi magna ppl̃i turba cõfluxit. Tunc epus deductꝰ in medio est atq̃ꝫ ad eiꝰ mortem immanissimus vrsus exq̃sitꝰ qui dũ humana membra crudeliter carperet seui regis animũ saciaret. Dimissus itaq̃ꝫ vrsus ex canea est. Qui accensus ꝛ concitus epm petijt. Sed subito sue feritatis oblitꝰ deflexa ceruice sũmissoq̃ꝫ hũiliter capite lambere epi pedes cepit vt patenter omibꝰ daret̃ intelligi. qꝛ erga illum virũ dei ꝛ ferina corda essent hoim ꝛ quasi humana bestiarũ. Tũc ppl̃us q̃ ad spectalũ venerat mortis magno clamore versus est in ãmirationem venerationis Tunc ad eiꝰ reuerentiam colendã rex ipe ꝑmotus est. q̃ꝑpe cũ q̃ superno iudicio actum erat vt q̃ deum sequi priꝰ in custodienda vita epi noluit saltem ad mansuetudinẽ bestie seq̃retur. Cui rei hij qui tunc p̃sentes fuerunt adhuc nõnulli supsunt eamq̃ꝫ cum omni illic ppl̃o se vidisse testãtur. De q̃ etiã viro aliud q̃ꝫ miraculũ venancio lunensi episcopo narrante cognoui. in ea nanq̃ꝫ populanij ecclesia cui preerat sepulcrũ sibi p̃parauit. Sed cũ longobardorꝫ gens in ytaliam veniens cuncta vastasset ad helbam insulã recessit. Qui ingruente egritudĩe ad mortẽ veniens clericis suis sibiq̃ꝫ obseq̃ẽtibus p̃cepit dicẽs. in sepulcro meo qđ mihi p̃paraui populanij me ponite. Cui ille cũ dicerẽt corpus tuũ illuc q̃liter reducere possumus qꝛ a longobardis teneri loca eadẽ ꝛ vbiq̃ꝫ eos illic discurrere scimꝰ ipe respõ

dic reducite me secari nolite metuere sed festie sepelire me curate morqz vt sepultū fuerit corp9 meū ex eodez loco sub omni festinatione recedite. Defuncto igit corpus imposuerunt naui. Cunqz populamiū tenderēt collectis in aere nubibus immensa nimis pluuia erupit. Sed vt patesceret omnibꝰ cui9 viri corp9 nauis illa portaret p illud maris spacium qd ad helba insula vsqz populamiū .xij. miliaribꝰ distat circa vtraqz nauis latera procellose valde pluuia descendit ⁊ in nauē eandē vna pluuie gutta non cecidit Peruenerunt itaqz ad locū clerici ⁊ sepulture tradiderunt corpus sacerdotis sui cui9 pcepta seruātes ad nauē sub festinatione reuersi sūt. Quā mox vt intrare potuerūt in eundem locū vbi vir dūi sepult9 fuerat longobardorū dux crudelissimus gumarus aduenit. Ex cui9 aduentu virū dei habuisse spiritū prophecie claruit qz ministros suos a sepulture sue loco sub festinatiōe discedere pcepit. hoc vero qd diuisa pluuia factū narraui miraculū etiam in alterius epi veneratione monstratū est. Nam qdam cleric9 senex q adhuc supest eidem rei presto se fuisse testatur dicens.

Fulgencius epus q vtricolensi ecclesie perat regez crudelissimū totylā in festū oīmodo habebat. Cūqz ad easdē ptes cū exercitu propinqsset cure fuit epo p clericos suos xenia ei trāsmittē eiūqz furoris insaniam si posset muneribꝰ mitigare. Que ille vt vidit ptinus spreuit atqz irat9 suis oībꝰ iussit vt eūdem epm sub omni asperitate ostringerēt eūqz ei9 examini puarēt. Quez dū feroces gothi ministri scz crudelitatis illi9 tenuissēt circundantes eū vno iloco stare pceperūt eiqz in terra circulum designauerūt ext quē pedē tendē nullomō auderz cūqz vir dei i sole nimio estuaret ab eisdē gothis circūdat9 ⁊ designatione circuli inclusus repēte chorusc9 ⁊ toitrua ⁊ tāta vis pluuie erupit vt hi q eū custodiendū acceperāt immēsitatem pluuie ferre nō possēt. Et dū magna nimis inundatio fieret inter eandē designationē circuli in q vir dūi fulgēcius stetit nec vna qdē pluuie gutta descēdit. Qd dū regi crudelissimo nūciatū eēt illa mēs effera ad magnā e9 reuerētiā vsa ē c9 penā p9 isaciabili furore sitiebat. sic omōs de9 otra elatas carnaliū mentes potentie sue miracula per

despectos operatur vt qui superbe cotra p[re]cepta veritatis se eleuant eorum ceruicem veritas per humiles premat.

De eodem

Nuper q[uo]q[ue] Floridus venerabilis vite ep[iscop]us narrauit q[uo]ddam memorabile valde miraculu[m] dice[n]s. Vir sanctissimus Ercolanus nutritor meus Perosine ciuitatis ep[iscop]us fuit ex [con]uersatio[n]e monasterij ad sacerdotalis ordinis gra[d]um deductus. Totile au[tem] perfidi regis te[m]porib[us] ea[n]de[m] vrbem a[n]nis septe[m] continuis gothorum exercitus obsedit. ex q[ua] multi ciuium fugeru[n]t. q[uia] famis periculu[m] ferre non poterant. anno vero septimo no[n]du[m] finito obsessam vrbem gothorum exercitus intrauit. tunc comes q[ui] eide[m] exercitui p[re]erat ad regem Totilam nuncios misit exquirens q[ui]d de ep[iscop]o vel po pulo fieri iuberet. Cui ille precepit dice[n]s. Episcopo p[ri]us a vertice capitis vsq[ue] ad calcaneum corrigiam tolle. [et] tu[n]c caput eius amputa. omne[m] vero populu[m] q[ui] illic inuentus est gladio extingue. tunc isdem comes venerabilem viru[m] ercolanum ep[iscop]um sup[er] vrbis murum deductum capite truncauit eiusq[ue] cutem iam mortuu[m] a vertice vsq[ue] ad calcaneu[m] incidit vt ex eius corpe corrigia sublata videret[ur]. moxq[ue] corpus illius extra muru[m] p[ro]iecit. Tunc q[ui]dam humanitatis pietate compulsi abscisum caput ceruici appone[n]tes cu[m] vno paruulo infante qui illic extinctus inuentus est iuxta muru[m] corpus episcopi sepulture tradideru[n]t. Cu[m]q[ue] post ea[n]de[m] cedem die q[ua]dragesimo rex totila iussisset. vt ciues vrbis illius q[ui] q[ua]libet dispersi essent ad eam sine aliq[ua] trepidatione remeare[n]t hij qui p[ri]us fugera[n]t viuendi licencia accepta reuersi sunt Sed cuius vite eorum ep[iscop]us cognitus fuerat memores vbi sepultum esset corpus illius q[ue]sierunt vt hoc iuxta honore[m] debitu[m] in ecclesia beati petri ap[osto]li humare[n]t. Cu[m]q[ue] itum esset ad sepulcrum effossa terra inueneru[n]t corpus pueri pariter humati vtpote iam die q[ua]dragesimo tabe corruptu[m] [et] vermib[us] plenu[m] corpus vero ep[iscop]i ac si die eode[m] esset sepultu[m] [et] q[uo]d e[st] adhuc mi ratione venerandu[m]. q[ui]a ita caput eius vnitu[m] fuerat corpi ac si nequaq[uam] fuisset abscisum sic vi[delicet] vt nulla vestigia sectionis apparere[n]t. Cu[m]q[ue] hoc [et] in terga verteret exq[ui]rentes si q[uo]d signu[m] vel de alia monstrari incisione potuisset ita sanu[m] atq[ue] intemeratum omne corpus inuentum est ac si nulla hoc

inuasio fieri tetigisset. ¶ Petrus.

QVis non obstupescat talia signa mortuorum que fiunt pro excitatione viuentium ¶ Gregorius.

PRioribus quoque gothorum temporibus fuit iuxta spoletanam vrbem vir vite venerabilis ysaac nomine qui vsque ad extrema pene gothorum tempora peruenit. Quem nostrorum multi nouerunt et maxime sacra virgo gregoria que nunc in hac romana vrbe iuxta ecclesiam beate marie semper virginis habitat. Que dum adolescentie sue tempore constitutis iam nuptiis in ecclesiam fugisset et sanctimonialis vite conuersationem quereret ab eodem viro defensa atque ad eum quem desiderabat habitum domino protegente perducta est. Que quia sponsum fugit in terra habere sponsum meruit in celo. Multa autem de eodem viro narrante venerabili patre eleutherio agnoui qui et hunc familiariter nouerat et eius verbis vita fidem prebebat hic itaque venerabilis ysaac ortus ex ytalia non fuit sed ea illius narro miracula que in ytalia conuersatus fecit. Cum primum de syrie partibus ad spolitanam vrbem venisset. ingressus ecclesiam a custodibus petiit vt sibi quantum vellet licentia concederetur orandi eum que horis secretioribus egredi non vrgeretur. Qui mox ad orandum stetit diemque totum peregit in oratione. Cui sequentem continuauit ac noctem. secundo etiam die cum nocte sequenti indefensus precibus perstetit. diem quoque tercium in oratione coniunxit. Cumque hoc vnus ex custodibus superbie spiritu inflatus cerneret vnde proficere debuit inde ad defectus damna peruenit. Nam hunc simulatorem dicere et verbo rustico cepit in posterum clamare qui se tribus diebus et noctibus orare ante oculos hominum demonstraret. Qui protinus currens virum dei alapa percussit vt quasi religiose vite simulator de ecclesia cum contumelia exiret sed hunc repente vltor spiritus inuasit et ad viri dei vestigia strauit ac per os illius clamare cepit. Ysaac me eicit. ysaac me eiicit vir quippe peregrinus quo censaretur nomine nesciebatur sed eius nomen ille spiritus prodidit qui se ab illo posse eiici clamauit. Mox autem super vexati corpus vir dei incubuit malignus spiritus qui eum inuaserat obsessum in tota vrbe tunc statim quod in ecclesia factum fuisset innotuit. Currere viri et femine nobiles atque ignobiles pariter ceperunt certatimque eumque in suis rapere domibus conabantur

Alij ad construendum monasterium predia. Alij pecuni
as. Alij subsidia queq3 poterant offerre viro dei supplici=
ter volebant sed seruus omnipotentis domini horum ni=
hil accipiens egressus vrbem non longe desertum locu3 re=
perit ibiq3 sibi hu'ile habitaculum construxit. Ad quē dū
multi pergunt exemplo illius eterne vite accendi desiderio
ceperunt atq3 sub ei9 magisterio in omnipotentis se domi
ni seruicium dederunt. Cumq3 ei crebro discipuli humiliter
admonerent vt pro vsu monasterij possessiones que offe
rebantur acciperet ille solicitus sue paup̄tatis custos forte
sententiam tenebat dicens. Monachus q̄ in terra posses=
sionem querit monachus nō est. sic quippe metuebat pau=
pertatis sue securitatem perdere sicut auari diuites solent
perituras diuitias custodire. Ibi itaq3 ꝓphecie spiritu ma=
gnisq3 miraculis cunctis longis lateq3 habitantibus vita
eius inclaruit. Nam die q̄dam ad vesperum in orto mo=
nasterij fecit iactari ferramenta q̄ vsitato nos nomine van
gas vocam9. Dixit itaq3 discipulis suis. Tot vangas in
orto projicite ⁊ cicius redite. Nocte vero eadem dū ex mo
re cum fratrib9 ad exhibendas laudes domino surrexisse p̄=
cepit dicens. Ite ⁊ operarijs nostris pulmentum coquite
vt mane primo paratum sit. Factum autem mane fecit de
ferri pulmentum q̄d parari iusserat atq3 ortum cum fratri
bus ingressus q̄t vangas iactari preceperat tot in eo la=
borantes operarios inuenit. Ingressi q̄ppe fures fuerāt. s̄
mutata mente per spiritum apprehenderūt vangas q̄s in
uenerunt ⁊ ab ea hora q̄ ingressi sunt q̄usq3 vir domini ad
eos veniret cuncti orti illi9 spacia q̄ inculta fuerāt coluerūt
Quib9 vir domini mox vt ingressus est ait. Gaudete fra
tres multū laborastis iam q̄escite. q̄bus illico alimenta q̄
detulerat p̄buit eosq3 post tanti laboris fatigationē refecit
Sufficienter aūt refectis ait nolite malū facere. Quotiens
de orto aliq̄d vultis ad orti aditum venite tranquille pe=
tite cum benedictione p̄cipite ⁊ a furti prauitate cessate.
Quos statim collectis oleribus onustari fecit. Actum q3 est
vt q̄ ad ortum nocituri venerant cum laboris sui premio
⁊ repleti ab eo ⁊ innocui redirent.

Alio quoq; tpe accesserunt ad eum peregrini qui dam misericordiã postulantes scissis pannis obsi ti ita vt pene nudi viderent. Cũq; ab eo vestimẽ ta peterent eorũ vba vir dñi tacitus audiuit. q vnũ ex di scipulis suis ptinus silenter vocauit. eiq; precepit dicẽs. Vade atq; in illa silua in loco tali cauam arborem reqre. & vestimenta q̃ in ea inueneris defer. cumq; discipulus abijs set arborem sicut fuerat iussus reqsiuit vestimenta reperit & latenter detulit magistro. Que vir dei suscipiens pegri nis nudis atq; petentibus ostendit & pbuit dicẽs. Venite q nudi estis ecce tollite & vestite vos Hec illi intuẽtes re cognouerũt q̃ posuerant magnoq; pudore cõsternati sũt & qui fraudulenter vestimenta querebãt aliena confusi re ceperunt sua.

Alio q̃q; tpe qdam se eius orõnibus commendans sportas duas plenasq; alimẽtis ei p puerũ trans misit. Quarũ vnam idem puer surripuit atq; in itinere abscondit vnã vero ad dei hoĩem detulit & petitio nem illius q se ei p xenium cõmendauerat enarrauit. Quã vir dñi benigne suscipiens eundẽ puerũ admonuit dicens. Gratias agimus sed vide sportam quã in itinere posuisti ne incautus tangere psumas. q in eam serpens ingressus est. Esto ergo solicite ne si tollere incautus volueris a ser pente feriaris. Quibus vbis puer valde confusus exultauit qdem qd mortem euasit. sed tristis ad modicũ factus est. q q̃uis salubrem penã euaserit tñ ptulit verecũdiam su am. Qui reuersus ad sportam caute ac solite attendit. sed eam iam sicut vir dei pdixerat serpens tenebat. Hic itaq; cum vtute abstinentie contemptu rerũ transeuntium pro phecie spiritu orõnis intentione esset incorpabiliter pdi tus. vnũ erat qd in eo rephensibile esse videbatur. q nonnun q̃ tanta ei leticia inerat vt illis tot vtutibus nisi sciret esse plenus nullomodo crederetur. Petrus.

Quid nam queso te. quid nam hoc esse dicimus. Sponte sibi leticie frena laxabat an tot virtutibus pollens. aliquando ad pñs gaudium etiã renitẽs eius animus trahebatur. Gregorius.

Custodia humilitatis

Magna est petre omnipotentis dei dispensatio. et plerumq3 otingit vt q̄bus maiora bona p̄stat que dam minora nō tribuat. vt semp eorum anim⁹ habeat vnde se rep̄hendat. q̄tenus dū appetūt p̄fecti esse ⁊ nō possunt ⁊ laborāt in h' q̄d non acceperunt nec tn̄ elaboran do p̄ualent. In his q̄ accepta habēt se minime extollāt sed discant. q2 ex semetip̄is maiora bona nō habent q̄ in semet ip̄is vincere p̄ua vicia atq3 extrema nō possunt. Hinc est em̄ q̄d p̄ducto dn̄s ad terram ꝓmissiones populo cūctos fortes atq3 ī̄potentes adūsarios ei⁹ extinguens philisteos atq3 cananeos reseruauit vt sicut scriptū est in eis experiret' israel. q2 nonnunq̄3 vt dictū est eis etiā q̄bus magna dona tribuit p̄ua q̄dam rep̄hensibilia relinq̄t vt semp habeāt cō tra quod bellū gerant ⁊ deuictis magnis hostib⁹ mentē nō erigant. qn̄ eos adhuc aduersarij etiam minimis fatigant Fit itaq3 vt miro modo vna eademq3 mens ⁊ virtute pol leat. ⁊ ex infirmitate lacescat q̄tenus ⁊ ex p̄te constructa sit ⁊ ex p̄te se cōspiciat esse destructā vt p bonū quod querit ⁊ habere nō valet illud seruet humilite2 q̄d habet Sed q̄d mirum quod hoc de homine dicimus qn̄ illa sup̄na regio in ciuibus suis ex p̄te damna p̄tulit ⁊ ex p̄te fortite2 stetit vt electi angelorum spiritus dum alios p superbiam cecidis se conspicerent. ip̄i tanto robustius q̄nto humili⁹ starent Illi ergo regioni sua etiam detrimentū ꝓfecerūt. q̄ ad eter nitatis statum ex p̄te sue destructionis est solid⁹ instructa Sic ergo ⁊ in vna quaq3 agit' vt humilitatis custodia ali qn̄ ad lucra maxima ex minimo damno p̄ueī. Petrus.

Placet quod dicis. Gregorius.

Neq3 hoc sileam q̄d ex regione eadem venerabilis viri sanctuli presbiteri narratione cognoui. de cu ius verbis ipse non dubitas. quia eius vitam fi demq3 minime ignoras.

Vindicta ut maledictae iusti et obedientia irrationabilium

Eodem q̄3 t'pe in v2sie parte prouincie duo viri in vita atq3 habitu sancte ouersationis habitabāt quorum vn⁹ euthicius alte2 vero florenci⁹ dicebat'. Sed idem euthicius in spiritali zelo atq3 in feruore v̄tutis excreuerat multorumq3 animas ad deū p̄ducere exhortando

satagebat. Florentinus vero simplicitati atq3 orationi de-
ditam ducebat vitā. Non longe aūt erat monasteriū qd
rectoris sui fuerat morte destitutū ex q sibi monachi eūdē
euthicium p̄esse voluerūt. Qui eorū p̄cibus acq̄escens mlt
tis ānis monasteriū rexit discipulorū q̄ animas in studio
sancte ouersationis exercuit. Ac ne oratoriū in q̄ p̄us ha-
bitauerat solū remanere potuisset illic venerabilem virū
florencium reliquit. in q dum solus habitaret die q̄dam
sese in orōnem dedit atq3 ab omipotenti dn̄o peciJt. vt ei
illic ad habitandū aliqd solaciū donare dignaret. q mox
vt impleuit orōnem oratoriū egressus an̄ fores vrsum re
perit stantē q dum ad terrā caput dep̄meret nihilq3 ferita
tis in suis motib9 demōstraret ap̄te dabat intelligi quod
ad viri dei obsequm venisset qd vir q3 dn̄i p̄tinus agno
uit. Et q2 in eadē cella q̄tuor vel q̄nq3 pecudes remanserāt
q̄bus omnino deerat q pasceret 7 custodiret eidē vrso p̄ce
pit dicens. Vadē atq3 oues has ad pastū eijce ad horam
vero sextā reūtere. Cepit itaq3 hoc indesinēter agere. In-
iungebat̄ vrso cura pastoris 7 q̄s manducare consueuerat
pascebat oues bestia ieiuna. Cū vir dn̄i ieiunare volebat
ad nonā p̄cipiebat vrso eadē hora cū omnib9 reuerti cū ve
ro noluisset ad sextam in omnib9 itaq3 mandatis viri dei
obtempabat vrsus. vt neq3 ad sextā iussus redire veiret
ad nonam. neq3 ad nonā iussus redire veniret ad sextam
Cumq3 diu hoc ageret̄ cepit in loco eodē tante virtutis fa
ma lōge lateq3 crebrescere. sed q2 antiqu9 hostis vnde bo
nos cernit nitescere ad gloriā. inde puersos p inuidiā ra-
pit ad penam q̄tuor viri ex discipulis venerabilis euthicij
vehementer inuidentes qd eorū magister signa nō faceret
7 is q solus ab eo relictus fuerat. tanto hoc miraculo cla-
rus appareret eundē vrsum insidiātes occiderunt. Cumq3
hora qua iussus fuerat non rediret vir dei florenci9 suspi-
catus est eū rediturū 7 vsq3 ad horā vesperam expectās
affligi cepit q̄ddisdem quē ex simplicitate multa fratrē vo
care consueuerat vrsus minime reūteretur. Die vero alte
ra perexit ad agrū vrsum pitēr ouesq3 q̄situr9. Quē occisū
repit. sed solicite inq̄rens citi9 a q̄bus fuerat occisus inue-

nit. tunc sese in lamentū dedit fratrum maliciaꝫ magis q̄ꝫ vrsi mortem deplorans. Quē venerandus vir euthicius ad se deductum consolari studuit. sed isdem vir corā eo doloris magni stimulis accensus imp̄catus est dicens. Spero in omnipotenti deo. quia in hac vita ante oculos omniū ex sua malicia vindictaꝫ recipiāt. qui nihil se ledentē vrsum meum occiderūt. Cuius vocem ꝓtinus vltio diuina secuta est. Nam q̄tuor monachi qui eundem vrsum occiderāt statim elephantico morbo ꝑcussi sunt. vt membris putrescentibus interirent. Quod factū vir dei florencius vehementer expauit seqꝫ ira fratribus maledixisse ꝑtimuit. Omnium enim vite sue tp̄e flebat. quia exauditus fuerat. se crudelem. se in eorum morte clamabat homicidā. Quod idcirco omnipotentem dn̄i fecisse credimus ne vir mire simplicitatis q̄ntolibet dolore cōmotus intorquere vltra presumeret iaculū maledictionis. Petrus.

Nunquid nam valde graue esse credimus si fortasse cui libet exagitati iracundia maledicamus. Gregorius.

De hoc peccato cur me ꝑcunctaris an gratius sit. cū paulus dicat Neqꝫ maledici regnū dei possidebūt Pensa itaqꝫ q̄ꝫ grauis culpa est. que seperat a regno celestis vite. Petrus.

Quid si homo nō fortasse ex malicia ſ3 ex lingue incuria maledictionis v̄bū iaculat in proximū. Gregorius.

Si apud districtū iudicē petre ociosus sermo rep̄henditur q̄ntomagis ⁊ noxius. pensa ergo q̄ntū sit dampnabilis q̄ a malicia nō vacat si ⁊ ille sermo penalis ē. q̄ a bonitate vtilitatis hūilitatis vacat. Petrus.

Assencio. Gregorius.

Idem vir dei egit aliud qd̄ silere nō debeo. Cū enim magna eius opinio longe lateqꝫ crebresceret q̄dam dyaconus longe positus ad eū ꝑgere studuit vt eius se orōnibus cōmendarꝫ q̄ ad eius cellulā veniēs omnē locū ꝑ circuitū inuenit innumeris serpentibus plenū. Cunqꝫ vehemēter expauesceret clamauit dicēs serue dei ora. erat aūt tunc mira serenitas egressus vero florencius ad celū oculos ⁊ palmas tetendit vt illā pestem sicut sciret dn̄s auferret. ad cuius vocem subito

de eodem

Oratio huius

celum intonuit. atq3 idem tonitruus omēs illos qui eundē
locum occupauerūt serpentes interemit. Quos cū vir dei
Florencius interemptꝰ aspiceret dixit. ecce illos occidisti do
mine q̄s eos leuatur. Mox ad eiꝰ vocem tante aues vene
rūt q̄nti serpētes occisi fuerāt q̄ asportātes singl'os ꝛ lōgiꝰ ꝓ
iicientes locū habitationis illiꝰ mundū a serpentibꝰ omni
modo reddiderunt. ¶ Petrus.

Quid vtutis. q̄d fuisse meriti dicimꝰ cuius ori tan-
tū factus est deꝰ proximus. ¶ Gregorius.

Apud omnipotentis dei singularem mundiciā at-
q3 eiꝰ simplicem naturā multū petre humani cor
dis mūdicia atq3 simplicitas valet hoc ip̄m nan
q3 q̄d eiꝰ famuli a terrenis actionibꝰ segregati ociosa loq̄
nesciunt ꝛ mentē ꝑ v̄ba spargere atq3 inq̄nare deuitāt au
ctoris sui p̄ ceteris exauditionē impetrant. Cui inq̄ntū est
possibile ip̄a puritate ac simplicitate cogitatiōis q̄si ex q̄-
dam iam similitudie cōcordant. Nos aūt turbis populari
bus admixti dū frequēter ociosa nōnunq̄3 vero etiā q̄ est
grauius noxia loq̄mur os nostrū omnipotenti deo tanto
longinquū fit q̄nto huic mūdo proximū. Multū q̄ppe deor
sum ducimur dum locutione continua secularibꝰ admisce
mur. Quo bene ysaias postq̄3 regem dn̄m exercituū vi-
dit in semetip̄o reprehendit ꝛ penituit dicēs. Ve mihi q2
tacui. quia vir pollutus labijs ego sum. qui cur polluta la
bia haberet ostendit cum subiunxit. In medio populi pol
luta labia habentis ego habito. Pollutionem nanq3 labio
rum habere se doluit sed vnde hāc contraxerit indicauit cū
in medio populi polluta labia habentis se habitare perhi
buit. Valde enim difficile est vt lingua secularium mentē
non inquinet quam tangit quia dum plerumq3 eis ad q̄-
dam loquenda condescendimus paulisper assueti hanc ip
sam locutionem que nobis indigna est etia3 delectabiliter
tenemus vt ex ea iam redire non libeat ad quam velut ex
condesentione deducti venimꝰ inuiti. Sicq3 fit vt ab ocio-
sis ad noxia a leuioribꝰ ad grauiora v̄ba veniamꝰ ꝛ os no
strū ab omnipotente dn̄o tanto iam minꝰ exaudit in prece
q̄nto ampliꝰ inq̄nat̄ stulta locutiōe. q2 sicut scriptū est qui

Impedimentū exauditionis

auertit autem suam ne audiat legem oratio eius execrabilis Quid ergo mirum si postulantes tarde a domino audimur qui precipiente domino aut tarde aut nullomodo audimus. Et quid mirum si florencius in prece sua cicius est auditus quam in preceptis suis dominum cicius audiuit. Petrus.

Nihil est quod respondere valeat apte rationi. Gregorius

Nvticius vero quem predicti florencij in via domini socius fuerat magis post mortem claruit in virtute signorum. Nam cum multa ciues vrbis illius de eo soleant narrare miracula illud tamen est precipuum quod vsque ad hec longobardorum tempora omnipotens deus per vestimentum illius assidue dignabatur operari. Nam quotiens pluuie deerat et estu nimio terram longa siccitas exurebat collecti in vnum ciues vrbis illius eius tunicam leuare atque in conspectu domini cum precibus offerre consueuerant. Cum quam dum per agros pergerent exorantes repente pluuia tribuebatur que plene terram saciare debuisset. Ex qua re patuit eius anima quod virtutis intus quod meriti haberet cuius foris ostensa vestis iram conditoris auerteret

Nvper quoque in parte campanie vir valde venerabilis marcius nomine in monte marsico solitariam vitam duxit multisque annis in specu angustissimo inclusus fuit quem multi ex nostris nouerunt eiusque actibus presentes extiterunt de quo multa et ipse beate memorie papa pelagio predecessore meo et alijs religiosissimis viris narrantibus agnoui. Cuius hoc miraculum primum fecit quod mox vt se in predicti montis foramine contulit ex petra eadem que in semetipsa concaua angustum specum fecerat aque stilla prorupit que martino dei famulo in vsu cotidiano sufficeret nec plus adesset nec necessitati deesset. Qua in re ostendit omnipotens deus quantam sui famuli curam gereret cui vetusto miraculo potum in solitudine ex petre duricia ministraret. Sed antiquus hostis humani generis inimicus eius virtutibus inuidens hunc vsitata arte pellere ex eo specu molitus est. Nam amicam sibi bestiam serpentem scilicet ingressus hunc ab eadem habitatione eijcere facto terrore conatus est. Cepit etenim serpens in speluncam venire solus cum solo eoque orante se ante illum sternere et cum cubante pariter cubare. Sed vir sanctus omnino imperteritus eius ori manum vel pedem extendebat dicens. Si licenciam accepisti vt ferias ego non

Oracionis effectus viri iusti.

Serpens est iustus

prohibeo. Cumq3 hoc quotidie per triennium gereret die q̄dam antiquus hostis tanta hac ei9 fortitudine vict9 in fremuit seq3 p deuexum montis latus in p̄cipicium serpēs dedit omnia arbusta loci illius flāma ex se exunte concremauit. Qui in eo q8 montis latus omne conbussit cogente omnipotente deo monstrare compulsus est. q̄nte virtutis fuerat q̄ victus abscedebat ꝑende q̄so iste vir dn̄i in q̄ montis vertice stetit q̄ cū serpente p triennīū iacuit secur9.

Auditu pauco. ¶ Petrus.

¶ Gregorius.

Vir iste vite venerabilis in clausionis sue tpe p̄mo decreuerat. vt vltra mulierez non videret nō q2 aspernabat̄ sexum sed ex otemplata specie temptationis incurrere metuebat viciū. Q8 q̄dam mulier audiens audacter ascendit montez atq3 ad eius specū impudenter ꝑrupit. At ille paulo longi9 intuens ꝛ venientis ad se muliebria indumenta conspiciens sese in orōnem dedit in terrā faciem dep̄ssit ꝛ eo vsq3 ꝓstratus iacuit q̄ impudens mulier a fenestra cellule illi9 fatigata recederet. q̄ die eodem mox vt de monte descendit vitā finiuit vt ex mortis eius sententia daret̄ intelligi. q2 valde omnipotenti deo displicuit q̄ ei9 famulum ausu improbo contristauit.

Alio quoq3 tpe dum multi ad hūc religiosa deuotione concurrerent atq3 arta esset semita q̄ in deuexo montis latere ad ei9 cellulam ꝓperantes ducebat puer puulus incaute gradiens ex eodē monte cecidit ꝛ vsq3 ad vallem corruit q̄ sub monte eodē sita q̄si in profundo conspicitur. In loco quippe eodem tanta mons ipe altitudine excreuit vt arbusta ingentia que ex eadem valle prodeunt ex monte aspicientibus quasi frutecta esse videantur. Perturbati itaq3 sunt cuncti q̄ veniebant sūmaq3 cura q̄situm est sicubi corpus elapsi pueri potuisset inueniri. Quis enim aliud nisi extinctū crederet q̄s vel corp9 ad terraz integrum puenisse suspicaretur. Dum interpositis vbiq3 scopulis ptib9 discerpi potuisset Sed req̄situs puer in valle inuent9 est nō solū viu9 sed et incolomis. Tūc cunctis patencer innotuit. q8 ideo ledi nō potuit. q2 hunc

in casu suo martini oratio portauit In specu vero illiꝰ ma
gna desup rupes eminebat. q̄ cū ex pte exigua monti vide-
retur affixa. martini celle prominens casum suū q̄tidie. et
illius interitū ruitura minabatur. Ad hunc mascator illu-
stris vir armentarij nepos cū magna rusticoꝝ multitudie
veniens pcabat̄ vt vir dei despectu eodē dignaret̄ exire. q̄-
tenus ipe ruiturā rupem ex monte potuisset euellere. atqȝ
in specu suo dei famulꝰ iam securꝰ habitaret. Cunqȝ hoc
vir dei nequaq̄ȝ acquiesceret ei q̄d posset vt faceret prece-
pit. ⁊ ipe in celle sue remotiori se pte contulit. Si tn̄ moles
rueret dubiū nō erat q̄d simul ⁊ specū destrueret ⁊ marti-
num necaret. Itaqȝ dū ea q̄ venerat multitudo conaret̄ si
posset sine piculo viri dei ingēs illud q̄d d̄sup incubuerat
saxum leuare cūctis videntib9 repente res valde admirabi
lis contigit. qr moles ipa quā conabant̄ euellere. subito ab
eisdem laborātibus euulsa. ne spelunce martini tectū tan-
geret saltū dedit. ⁊ q̄si serui dei lesionem fugiēs longiꝰ ceci
dit. Qd ad iussum omnipotentis dei angelico ministerio
actum intelligit q̄ diuina ꝓuidentia disponi omnia fideli
ter credit. Hic cū p̄us se in eūdem montem cōtulit. nec dū
clauso specu habitans cathena sibi ferrea pedē ligauit eāqȝ
saxo ex pte altera affixit ne ei vltra liceret ꝓgredi. quaȝ ca-
thene eiusdē q̄ntitas tendebat̄. Qd vir vite venerabil' be-
nedictus audiēs cuiꝰ supius memoriā feci. ei p discipuluȝ
suum mandare curauit. Si seruꝰ dei es nō te teneat cathe-
na ferri. sed cathena xp̄i. Ad quā vocē martinꝰ ꝓtinus eā-
dem compedē soluit sed nunq̄ȝ postmodū solutū tetendit
pedem vltra locū q̄ huc tendere ligatū cōsueuerat. atqȝ in
tanto se spacio sine cathena cohercuit inq̄nto ⁊ antea liga
tus mansit. Qui dū se postmodū in eiꝰdē loci specu cōclu-
sisset. cepit etiā discipulos habere q̄ ab eiꝰ specu seorsū ha-
bitantes ad vsū vite aquā de puteo haurire ↄsueuerāt. Sȝ
funis i q̄ ad hauriendā aquā situla dependebat crebro rum
pebatur. Vnde factū est vt eandē cathenā quā ex pede suo
vir dn̄i soluerat eiꝰ discipuli peterēt. eamqȝ funi adiūge
rent atqȝ in illā situlaȝ ligarent. Ex q̄ iam tpe contigit vt
idem funis tingeret̄ aq̄ ⁊ nullomō rumperetur. Quia enī ca-

chenam viri dei famis ille cõtigit ipse quoq3 ad tollerandã aquam ferri in se fortitudinem traxit. ¶ Petrus.
Facta hec placent: q2 mira sunt et multũ recentia.
Nostris modo tpibus qdam vir ¶ Gregorius. quadragesimus noie buxentine ecclesie subdyacon9 fuit. q ouium suaz gregem pascere in eisdez aurelie ptib9 solebat. Cuius valde veracis viri narratione res mira innotuit. q secreto fuerãt gesta. Is nanq3 vt pdiximus dũ gregis sui in aurelia curã gereret in dieb9 eisdez viri fuit e monte q argentarius vocat venerabilis vite q habitum monachi quẽ ptendebat specie morib9 explebat. Hic itaq3 ad ecclesiã beati petri aploz principis ab eodem monte argentario annis singul' venire osueuerat. atq3 ad hũc quẽ pdixi quadragesimũ subdiaconẽ sicut ipse narrauit hospitalitatis gratia declinabat. Quadã vero die dũ eius hospiciũ qd non longe ab ecclesia aberat intrasset cuiusdaz paupcule mulieris marit9 iuxta defunct9 est. Quẽ ex more lotũ vestimentis indutũ et sabano constrictũ. supueniente vespe sepelire nequiuerũt igit iuxta defuncti corpus viduata mulier sedit q in magnis fletib9 noctem ducens continuis lamentoz vocib9 satisfaciebat dolori Cumq3 hoc diucius fieret. et flere mulier nullomõ cessaret vir dei q receptus hospicio fuerat. Quadragesimo subdyacono compunctus ait. Dolori hui9 mulieris aĩa mea compatitur rogo surge et orem9. prexerunt igit vtriq3 ad vicinam ecclesiam. sese pitez in orõnem deder ũt. Cunq3 diuci9 orassent complere orõez quadragesimũ subdyaconũ seruus dei peciit. Qua completa ab altaris crepidie puluerẽ collegit atq3 cũ eodẽ qdragesimo ad defuncti corp9 accessit seq3 ibidẽ in orõem dedit. Cunq3 diuci9 orasset iam non sicut pri9 fecerat orõnem complere cũ subdyacono voluit. Sz ipse bñdictionẽ dedit statimq3 surrexit. Et q2 manu dextera puluerẽ collectũ gestabat. Sinistra palliũ q facies defuncti velabat abstulit. Qd cũ mulier fieri cerneret contradicere vehementez cepit et mirari qd vellet facere. Ablato itaq3 pallio diu de eo quẽ collegerat puluere defũcti faciẽ fricauit. Cunq3 diuci9 fricaretur recepit animã. oscitauit.

oculos aperuit seseq3 eleuans resedit quid erga se ageret miratus est ac si de grauissimo somno fuisset excitat9. Qui cum mulier lamentis fatigata conspiceret cepit ex gaudio magis flere 7 voces aplī9 edē. Quā vir dn̄i modesta ꝓhibitione compescuit dicēs. Tace tace. sed siqs te reqsierit qualiter factū sit. hoc solūmodo dic. q2 dn̄s hiesus xp̄s opera sua fecit. Dixit hoc atq3 ab ei9 hospicio exiuit. Quadragesimum subdiaconē ꝓtinus reliquit 7 in loco eodē vltra nō comparuit. Temporalē nanq3 honorē fugiens egit vt ab his q̄bus visus in tanta v̄tute fuerat nūq̄3 iam in hac vita videretur.

Petrus.

Quid alij sentiant ignoro ego aūt p̄ cunctis miraculis hoc potius existimo esse miraculū. q̄ ad vitā mortui redeunt eorūq3 anime ad carnem ex occulto reuocantur.

Gregorius.

Si visibilia attendimus ita necesse est vt credam9. Si vero inuisibilia pensam9 nimirum constat. q2 mai9 est miraculū p̄dicationis verbo atq3 orōnis solacio peccatorē ɔuertere quā carne mortuum suscitare. In isto em̄ resuscitat̄ caro iterū moritura in illa vero anima ineternū victura. Cum em̄ propono duos in quo horū existimas maius fore factū virtute miraculū. Lazarum q̄ppe quē iam fidelem credim9 fuisse carne dn̄s suscitauit. Saulum vero resuscitauit in mente. Equidē post resurrectionē carnis de lazari virtutib9 tacetur. nam post resurrectionē anīe cape nostra infirmitas non valet q̄nta in sacro eloquio de pauli v̄tutib9 dicentur. qd illi9 crudelissime cogitationes ad pietatis mollia ɔuerse sunt viscera qd mori cupit ꝓ fratrib9 in q̄rum p̄us morte gaudebat. qd plen9 omnis scripture sciētia nil se scire iudicat nisi xp̄m hiesum 7 hunc crucifixum. q̄d ꝓ xp̄o v̄gis libenter cedit̄ quē gladijs inseq̄batur. q̄d apostolatus honore sublimis est. Sed tn̄ sponte fit puul9 in medio discipulorum qd ad celi tercij secreta ducit̄ 7 tn̄ mentis oculum p compassionē reflectit ad dispensandū cubile coniugatorum dicens vxori vir debitū reddat 7 vxor viro qd admiscetur in contemplatione cetib9 angelorū 7 tn̄ non aspernatur cogitare atq3 disponere facta carnalium quod gaudet

in infirmitatibus sibiq3 in contumelijs placet qd ei viuere christus est et mori lucrū quod totū iam extra carnem est hoc ipm qd viuit in carne. Ecce qualiter viuit q ab inferno mentis ad vitam pietatis redijt. Minus est ergo quępiam in carne suscitari nisi forte p viuificationē carnis ad vitā reducatur mentis vt ei hoc agatur p exterius miraculū · quatenus conuersus interius viuificetur. Petrus.

Valde infra credidi hoc qd modo qm sit incompabiliter supius agnoui. Sed queso cepta psequere · vt dum temp9 vacat · sine edificatione hora non transeat.

Frater qdam mecum est in monasterio couersatus · in scriptura sacra studiosissimus · q me etate pcibat et ex multis q nesciebam me edificare consueuerat. Huius itaq3 narratiōe didici qd fuit qdam in campanie ptib9 intra quadragesimū romane vrbis miliarium · nomie benedictus · qui qdam etate iuuenis sed morib9 grandeu9 et in sancte couersationis regula se fortiter stringens. Quē totila regis tpe cū gothi repperissent hunc incendere cū sua cella moliti sunt. Ignē nanq3 posuerunt · sed in circuitu arserunt omnia · cella vero illius igne conburi nō potuit. Qd videntes gothi magisq3 seuientes · atq3 hunc ex suo habitaculo trahentes non longe aspexerunt succensum clibanū q coquēdis panib9 parabatur · eūq3 in illo proiecerūt clibanūq3 clauserūt. Sed die altero ita illesus inuent9 est · vt nō solū ei9 caro ab ignib9 sed neq3 extrema vllomodo cremarentur. Gregorius. Petrus.

Antiquum trium puerorum miraculum audio q pro iecti in ignibus lesi non sunt. Gregorius.

Illud vt opinor miraculū ex pte aliq dissimiliter gestū est. Tūc qppe tres pueri ligatis pedibus ac manib9 in ignem piecti sunt qs die altera rex reqrens i camino illesis vestib9 deābulātes repit. Ex q re colligit · q2 ignis in q iactati fuerāt q eor2 vestimēta nō contigit eor2 vincula consumpsit · vt vno eodēq3 tpe in obseqo iustor2 et haberet flāma vtutem suā ad solaciū. et non haberet ad tormentū. Huic tam antiquo miraculo dieb9 nostris res similis ex cōmentario euenit clemento. Nam nup

iohannes tribun⁹ relatione sua me docuit ꝙ prunolfus co
mes cũ illico adesset se cũ authario eo tpe in loco eodez vbi
mira res contigit affuisse. eamqz cognouisse testat̃. Predi
tus ⁊ tribun⁹ narrauit dicẽs. q2 ante hoc fere qnquenium
qñ apud hanc romanã vrbem alueũ suũ tiberis egressus ẽ.
tantũqz crescens vt ei⁹ vnda sup muros vrbis influeret.
atqz in ea maximas regiones occuparet. apud veronẽsem
vrbem fluuius athesis excrescens ad beati zenonis marti-
ris atqz pontificis ecclesiam venit. Cuius ecclesie dũ essent
ianue apte aqua in eam minime intrauit. q̃ paulispez cre-
scens vsqz ad fenestras ecclesie q̃ erant tectis ꝓxime peruenit
sic qz stans aqua ecclesie ianuã clausit ac si illud elementum
liq̃dum in soliditatẽ parietis fuisset mutatũ Cunqz essent
multi interius inuenti sed aquaz magnitudie om̃is eccle
sia circundata q̃ possent egredi nõ haberent ibiqz se siti ac
fame deficere formidarent ad ecclesie ianuam veniebãt ad
bibendũ hauriebant aquã q̃ vt ꝑdixi vsqz ad fenestras ex
creuerat. ⁊ tñ intra ecclesiam nullomõ diffluebat. Hauriri
itaqz vt aq̃ poterat. sed diffluere vt aq̃ nõ poterat Stans
aũt ante ianuaz ad ostendendũ cunctis meritũ martiris et
aqua erat ad adiutoriũ ⁊ q̃si aqua nõ erat ad inuadendũ
locum. Quod ego antiquo antedicti ignis miraculo vere
predixi non fuisse dissimile q̃ trium puerorum ⁊ vestimen
ta non contigit ⁊ vincula incendit. ¶ Petrus.

Mira sunt valde sanctorũ facta q̃ narras ⁊ ꝓsenti infir-
mitati hoĩm vehementez stupenda. Sed q2 tantos
nupez in ytalia fuisse audio admirande v̓tutis viros nos-
se velim si nulla eos contigit antiqui hostis insidias ꝑtulis
se an ex insidijs profecisse. ¶ Gregorius.

Sine laboze certaminis nõ ẽ palma victorie. Vn-
de ergo victores sunt nisi ꝙ ꝯtra antiqui hostis
insidias decertauerunt. malignus quippe spirit⁹
cogitationi locutioni atqz operi nostro semper insistit. si
fortasse quid inueniat vnde apud examen eterni iudicis
accusator existat. Vis etenim nosse quomodo ad decipien
dum semper assistat. ¶ Gregorius.

48

Uidam qui nunc nobiscu͂ sunt rem qua͂ narro te-
stantur q̊d vir vite venerabilis stephanus noie
valerie prouincie presbiter fuit hui⁹ nostri bonifa
cij dyaconi atq3 dispensatoris ecclesie agnitione proxim⁹
Qui quada3 die de itinere domu͂ regressus mancipio suo
negligenter loquens p̄cepit dicens. Ueni dyabole discal-
cia me. Ad cui⁹ vocem mox ceperunt se caligarum corri-
gie in summa velocitate dissoluere vt apte constaret q
ei ipe qui nominat⁹ fuerat ad extrahendas caligas dyabo
lus obedisset. Quod mox vt presbiter vidit vehementer ex
pauit magnisq3 vocib⁹ clamare dicens. Recede miser rece
de. Non eni͂ tibi sed mancipio meo locut⁹ sum. Ad cuius
vocem protin⁹ ita vt inuente sunt magna iam ex pte dis-
solute corrigie remanseru͂t. Qua in re collige antiqu⁹ ho-
stis qui tam presto est factis corpalib⁹ q3 nimijs insidijs
nostris cogitationibus insistat. Petrus.

Laboriosum est valde atq3 terribile contra inimici
insidias semp intendere ꝛ co͂tinue quasi in acie stare
Laboriosum non erit si custodi- Gregorius.
am nostram non nobis sed gratie supne tribuim⁹
ita tn͂ vt ꝛ ipi qn͂tu͂ possum⁹ sub ptectione dei vi
gilemus. Si au͂t antiqu⁹ hostis a me͂te ceperit expelli ex di
uina largitate pleru͂q3 agit no͂ vt solu͂ iam timeri no͂ debe-
at sed ipe etia͂ bene viuentiu͂ virtute terreatur. Rei nanq3
quam narro vir sanctissimus eleutherius senex pater cu-
ius memoriam superius feci testis extitit mihiq3 hoc inti-
mare curauit q in spoletana vrbe puella quedam iam no
bilis cuiusdam primarij filia celestis vite desiderio exarsit
eiq3 pater resistere ad viam vite conatus est. Sed contem
pto patre conuersationis habitum suscepit. Qua ex re fa
ctum est vt eam pater sue substancie exheredem faceret.
nichilq3 ei aliud nisi sex vncias vnius possessiuncule lar
giretur. Eius vero exemplo prouocate ceperunt apud eam
multe nobilioris generis puelle conuerti atq3 omnipoten-
ti domino dicata virginitate seruire. Quada͂ vero die ide
eleutherius abbas vir vite venerabilis ad eam gratia ex-
hortationis atq3 edificationis accesserat et cu͂ ea de verbo

Vba demonem prouocancia[?]

dyaboli malicia[?]

dei colloquens sedebat. Cum repente ex eadem fundo quez in sex vncijs a patre perceperat cũ xenio rustic⁹ venit. Qui dũ añ eos assisteret maligno spũ correpť cecidit fatigari qz nimijs stridoribꝫ atqz palpatibꝫ cepit. Tunc sanctimonialis femina surrexit atqz irato vultu magnis clamoribꝫ imperauit dicẽs. Exi ab eo miser exi ab eo miser. Ad cui⁹ vocem mox ꝑ os vexati diabolus respondit dicẽs. ⁊ si de isto exeo in quẽ intrabo. Casu aũt iuxta porc⁹ puulus pascebatur. Tunc sanctimonialẽ femina ꝑcepit dicẽs. Exi ab eo ⁊ in hũc porcũ ingredere. Qui statim de hoīe exijt. porcũ quẽ iussus fuerat inuasit occidit ⁊ recessit.

Petrus.

Velim nosse si saltem porcum concedere spiritui immundo debuit.

Gregorius.

Propositę regule nostre actioni sunt facta veritatis. Ipsi etenim redemptori nostro a legione q̃ hominez tenebat dictũ est. Si eijcis nos. mitte nos in gregem porcoꝝ. Qui hanc ab homīe expulit ⁊ in porcos ire eosqz in abyssum mittere concessit. Ex q̃ re etiaz h̄ colligitur q̃d absqz concessione omīpotentis dei nullã malignus spirit⁹ otra hoiem potestatẽ habeat q̇ in porcos intrare non potuit nisi ꝑmissus. Illi ergo nos necesse ẽ sponte subdi cui om̄ia subijciunť in vita vt tanto nos nostris hostibꝫ potentiores simus q̃nto cũ auctore omniũ vnũ efficimur ꝑ humilitatẽ. Quid aũt mirũ si electi quiqz in carne positi multa facere mirabiliter possunt. quoꝝ ipsa quoqz ossa mortua plerumqz in multis miraculis viuunt. In valerie nanqz prouincia res est hec gesta quam narro mihiqz beate memorie abbatis mei valentionis relatione cognita. Ibi etenim quidam venerabilis sacerdos erat. qui cum clericis suis dei laudibus bonisqz operibus intentus. sancte conuersationis vitam ducebat. Superueniente autem vocationis die defunctus est atqz ante ecclesiaz sepultus. Eidem vero ecclesie caule inherebant ouiũ. atqz idem locus in q̇ sepultus est ad easdem oues tendentibꝫ puius erat. Quadã aũt nocte cũ clericis intra ecclesiã psallentibꝫ fur venisset vt ingressus caulas furtũ faceret berbicẽ tulit

et concitus exijt· Cum vero peruenisset ad locum vbi vir do
mini sepultus erat repente hesit et gressum mouere nō po
tuit· Berbicem q̄dem de collo deposuit. eūq3 dimittere vo
luit· sed manū laxare non valuit· Cepit igit̄ stare miser cū
preda sua reus et ligatus· Volebat berbicē dimittere nec
valebat. volebat egredi cū berbice nec poterat· Miro mō
itaq3 fur qui a viuis videri timuerat hunc mortuus tene-
bat· Cum itaq3 gressus manusq3 illius fuissent obstricta
immobilis perstitit· facto aūt mane expletisq3 laudibꝫ dei
ab ecclesia egressi sunt clerici et inuenerunt ignotū hominē
berbicem tenentē manu Res venit in dubiū vtrum berbi
cem tolleret an offerret· Sed culpe reus citius indicauit pe
nam· Mirati omnes· qr ingressus fur viri dei merito ad p̄
dam suam stabat ligatus· Qui se pro eo protinus in orō-
nem dederunt· suisq3 p̄cibus vix obtinere valuerūt vt qui
res eorū venerat rape. saltē vacuus exire mereret· Itaq3 fur
q̄ diu steterat cū p̄da captiuus qn̄q3 exijt vacuus et liber·

Petrus.

Apparet q̄nte sit sup nos dulcedinis omnipotens deus cuius erga nos fiunt tam iocun-
da miracula·

Gregorius.

Preneſtine vrbis mons preminet. In quo beati pe
tri apostoli monasteriū situm est virorum dei· q̄rū
relatione adhuc in monasterio positus audisse me
contigit magnum hoc quod narro miraculum quod eius-
dem monasterij monachi se nosse testabantur· In eo nan-
q3 monasterio fuit pater vite venerabilis qui quendā mo
nachum nutriens vsq3 ad reuerendos prouexit mores Cū
q3 eum in timore domini videret excreuisse in eodē sibi mo
nasterio tunc presbiterum fecit ordinari. Cui post ordina
tionem suam qr non longe abesset eius exitus p reuelatio-
nem indicatum est· A predicto aūt patre monasterij pe-
tijt q̄tenus ei concederet vt sibi sepulcrum pararet· Cui il-
le respondit· Ante te quidē ego moriturus sum sed tn̄ vade
et sicut vis p̄para sepulcrū tuū· Recessit igit̄ et p̄parauit Cū
nō post mlt̄os dies senex pater febre p̄uentus ad extrema
peruenit atq3 assistēti p̄sbitero iussit dicēs· In tuo sepulcro
me pōe· Cūq3 ille dicēt scis qr ego mō secuturus sū vtrosq3

capere non potest abbas ꝓtinus respondit. Ita fac vt dixi qz sepulcrū tuum ambos nos capit. defunctꝰ itaqz est atqz in sepulcro eodē qd sibi p̄spiter parauerat positꝰ. Mox quoqz ⁊ p̄spiterū corpis languor secutꝰ est. Quo languore crescente citiꝰ prespiter vitā finiuit. Cumqz ad sepulcrū qd sibiipse parauerat corpꝰ illius fuisset a fratribꝫ deportatum aperto eodē sepulcro viderūt omēs q̇ aderant locū non esse vbi poni potuisset. qz corpꝰ patris monasterij qd illic ante positū fuerat omne illud sepulcrū tenebat. Cumqz fratres q̇ prespiteri corpꝰ detulerāt factā sibi sepeliendi difficultatem viderēt vnꝰ eorū exclamauit dicens. o pater vbi est qd dixisti. qz sepulcrū istud ambos vos capet. Ad cuiꝰ vocem subito cūctis videntibꝫ abbatis corpꝰ qd illic antepositū fuerat ⁊ supinū iacebat se vertit in latere ⁊ vacantem sepulcri locū ad sepeliendū prespiteri corpꝰ p̄buit. ⁊ qz vtrosqz ille locꝰ capet sicut viuꝰ ꝓmiserat mortuꝰ impleuit. Sed qz hoc qd p̄dixi apud p̄nestinam vrbem in beati petri apl̄i monasterio gestū est. vis ne aliq̇d etiā i hac vrbe de eiꝰ ecclesie custodibꝫ vbi sacratissimū corpus illius est positum audire.

¶ Petrus.

Uolo atqz id vt fiat magnope dep̄cor.

¶ Gregorius.

Adhuc supsunt qui Theodorū eiꝰ ecclesie custodē nouerunt cuius narratione innotuit res q̄ ei contigit valde memorabilis qd q̄dam nocte dum citiꝰ ad meliorãda iuxta ianuam lumina surrexit ex more ligneis gradibꝫ sub lampade positis stabat ⁊ lāpadis refouebat lumen. Tum repente beatꝰ petrus apl̄us in stola candida deorsum in pauimento constitit eiqz dixit. Collibert q̄re citius surrexisti. q̇ dicto ab oculis aspicientis euanuit. Sed tantus in eum pauor irruit vt tota in illo corpis virtꝰ deficeret. ⁊ per dies multos de statu suo surgere non valeret. Qua in re quid idem beatus apostolꝰ seruientibus si voluit nisi presentiam sui respectus ostendere. quia quicquid pro eius veneratione agerent ipe hoc ꝓ mercede retributionis sine intermissione semper videret.

¶ Petrus.

Mihi hoc non tam apparet mirum q2 visus est. sed q2 is q eum vidit cu sanus esset egrotauit. Gregorius.

Quid sup hac re miraris petre. Nunqd nam men ti excidit. q2 cum daniel propheta magnaz illam ac terribilem visione vidit. ex q etia visione ptre muit ptinus adiugit. et ego elangui et egrotaui p dies plu rimos. Caro em ea q sunt spiritus cape non valet et idcirco nonnunqz cu mens humana vltra se ad videndu ducit ne cesse est vt hoc carneu vasculum qd ferre talenti pondus non valet infirmetur. Petrus.

Scrupulum cogitationis mee apta ratio dissoluit.

Gregorius.

Alius illic no ante longa tpa sicut nostri seniores referunt custos ecclesie abundius dictus est magne humilitatis atqz grauitatis vir ita omnipotenti deo fideliter seruiens vt idem beatus petrus aplus signis oste deret qua de illo haberet estimatione. Nam cu qdam puel la paralitica in eius ecclesia pmanens manibus repetet et dis solutis renibus corpus p terram traheret diuqz ab eode bea to petro aplo peteret vt sanari mereretur nocte quadaz ei per visionem astitit et dixit. Vade ad abundiu mansiona rium et roga illu atqz ipe tibi salutem restituet. Cunqz il la de tanta visione certa esset. sed qs esset abundius igno rare cepit huc illucqz p ecclesie loca se trahere vt qs esset a bundius inuestigaret Cui repete ipe factus e obuia que qre bat eiqz dixit. Rogo te pater. Indica mihi quis est abun dius custos. Cui ille respondit. Ego sum. At illa inqt pa stor et nutritor noster beatus petrus apostolus ad te me mi sit vt ab infirmitate ista liberare me debeas. Cui ille respo dit. Si ab ipso missa es surge manumqz eius tenuit et eam in statum suum protinus erexit. Sicqz ex illa hora omnes in eius corpore nerui ac membra solidata sunt vt solutio nis illius signa vlterius nulla remanerent. Sed si cucta q in eius ecclesia gesta cognouimus euoluere conamur ab om nium iam proculdubio narratione concessimus. Vnde ne cesse est vt ad modernos patres quorum vita per ytalie prouincias claruit narratio se nostra retorqueat.

Nuper in samnia prouincia quidaz venerabilis vir
menas noīe solitariā vitā ducebat q̇ nostroꝝ mł
tis cognit9 ante hoc fere est decenniū defunctus.
De cui9 opis narratiōe vnū auctorē nō infero qꝛ pene tot
mihi in ei9 vita testes sūt q̇t samnia ꝓuinciam nouerunt
Hic itaqꝫ nihil ad vsum suū aliud nisi pauca apiū vascu-
la possidebat. Huic cū longobard9 q̇dam in eisdem apib9
rapinam voluisset ingerere ꝑus ab eodē viro verbo corre
ptus est ⁊ mox ꝑ malignū spiritū ante ei9 vestigia vexat9
Qua ex re factū est vt sicut apud omnes incolas ita etiaz
apud eandē barbaram gentē eius celebre nomē haberetur
nullusqꝫ vltra ꝑsumeret ei9 cellulā nisi humilł intrare. Se-
pe vero ex vicina silua venientes vrsi apes eius comedere
conabantur. Quos ille depꝛhensos ferula quā portare ma
nu consueuerat cedebat. Ante cui9 verbera immanissime
bestie rugiebāt ⁊ fugiebāt ⁊ q̄ gladios formidare vix pote
rant ex ei9 manu ictus ferule ꝑtimescebāt. Huius studium
fuit nihil in h̄ mundo habere nihil q̄rere omnes q̄ ad se ca
ritatis causa veniebāt ad eterne vite desideria accendere si
quī aūt quorūlibet culpas agnosceret nunq̄ȝ ab increpatio
ne parceret sed amoris igne succensus studebat in eis vehe
menter ꝑ linguā seuire. Consuetudinē vero vicini vł lon-
ge positi eiusdem loci accole fecerūt vt dieb9 certis ꝑ ebdo-
madā vnusq̇sqꝫ ei oblationes suas transmitteret vt esset
quod ipse ad se venientibus offerre potuisset quodaz ve-
ro tempore possessor quidam carterius nomine in mundo
desiderio deuictus quandam sanctimonialem feminam ra
puit sibiqꝫ illicito matrimonio coniunxit q̇d mox vt vir
domini cognouit ei per quos potuit qui fuerat dign9 au
dire mandauit. Cunqꝫ ille sceleris sui conscius timeret at
qꝫ ad virū dei accedere nequaq̄ȝ presumeret ne forte hunc
aspere vt delinquētes solebat increparet fecit oblationes
suas easqꝫ inter oblatiōes alioꝝ misit vt ei9 munera saltē
nesciendo susciperet. Sed cū coram eo fuissent oblatiōes om
nium deportate vir dei tacitus sedit sigillatim omnes con
siderare studuit ⁊ omnes alias eligens atqꝫ seorsum po-
nens oblationes quas idem carteri9 transmiserat cognouit

per spiritum spreuit et abiecit dicens. Ite et dicite ei. Oblationem suã omnipotenti deo tulisti. et mihi tuas oblatiões transmittis. Ego oblationẽ tuã non accipio. quia suã abstulisti deo. Qua ex re factũ est. vt pñtes q̃sq; magnus timor inuaderet cũ vir domini tam sciẽter de absentibus iudicaret

Multos hor suspicor martirium subire po- Petrus. tuisse si eos tps psecutiõis inuenisset. Gregorius.

Duo sunt petre martirij genera vnũ in occulto alterum q̃; in publico. Nam et si psecutio deest extrius martirij meritũ in occulto est cum virtus ad passionem prompta flagrat in anima. Quia enĩ esse possit et sine apta passione martiriũ. testat in euangelio dñs. qui zebedei filijs adhuc p infirmitate mentis maiora sessionis loco q̃rentibus dicit. Potestis bibere calicẽ quẽ ego bibiturus sum. Cui videlicet cũ responderent. possumus. ait vtrisq;. Calicem q̃dem meũ bibetis. sedere aũt ad dexteram meã vel ad sinistrã; nõ est meũ dare vobis. Quid aũt calicis nomen nisi passionis poculũ signat. Et cũ nimirũ constet. quia iacobus in passione occubuit. Iohãnes vero in pace ecclesie q̃euit incunctanter colligit esse et sine apta passione martirium. quia et ille calicẽ dñi bibere dictus est. q̃ ex psecutione mortuus non est. De his aũt talibus tantisq; viris quorum supius memoriam feci cur dicamus. quia si psecutionis tempus extitisset martires esse potuissent. q̃ occulte antiq̃ hostis insidias tollerantes. suosq; in hoc mundo adũsarios diligentes. cunctis carnalibus desiderijs resistentes. p hoc quod se omnipotenti deo in corde mactauerũt. etiã pacis tempore martires fuerunt. dum nostris modo temporibus viles quoq; et secularis vite personas de quibus nil celestis glorie presumi posse videbatur. orta occasione contigit ad martirij coronas peruenisse. Nam ante hos ferre ãnos q̃ndecim sicut hij testantur qui interesse potuerunt xl. rustici a longobardis capti carnes immo laticias comedere compellabantur. Qui cũ valde resisterent et contingere cibũ sacrilegium nollent. cepere longobardi qui eos tenuerant nisi imolata comederent. mortem eis minari. At illi eternam potius vitam q̃; presentem ac transitoriam diligentes fir

miter perstiterunt atq3 in sua constãtia simul omnes pcci
si sunt. Quid itaq3 isti nisi veritatis martires fuerunt. q
ne vetitum comedendo conditorem suum offenderent ele-
gerunt gladijs vitam finire.

de eodem

Eodem q3 tempore dum fere q̃dragínta captiuos
alios longobardi tenuissent more suo immolaue
runt caput capre dyabolo. hoc ei p circuitum cur-
rentes. et carmine nefando dedicantes. Cumq3 illud ipi pri
us submissis ceruicibꝫ adorarent eos q3 qs ceperant eos h
adorare piter compellebant. Sed ex eisdem captiuis maxi
ma multitudo magis eligens moriendo ad vitã immorta
lem tendere. q3 adorãdo vitam mortalez tenere. obtempe-
rare iussis sacrilegis noluit et ceruicem quã semp creatori
flexerat creature inclinare contempsit. Vnde factũ est. vt
hostes q eos ceperãt graui iracundia accensi. cunctos gla
dijs interficerent qs in errore suo participes nõ haberent.
Quid ergo mirum si erumpente psecutionis tpe illi mar-
tires esse potuissẽt. q in ipa q3 pace ecclesie semetipõs sem
per affligentes angustam martirij tenuerunt viã. quãdo
ingruente psecutionis articulo. Hij etiã meruerunt marti
rij palmas accipere. q in pace ecclesie latas huius seculi vi-
as sequi videbãtur. Nec tñ hoc qd de eisdem electis dici-
mus viris. de cunctis iam q̃si in regula tenemus. Nam cũ
persecutionis aperte tempus irruit sicut pleriq3 martiriũ
subire possunt. qui esse in pace ecclesie despicabiles viden-
tur. ita nonnunq̃3 indebilitatis formidinem corruunt. q
in pace ecclesie prius fortiter stare videbantur. Sed eos de
quibus prediximus fieri martires potuisse fidenter fate-
mur. quia hoc iam ex eorum fine colligimus. Cadere enim
nec in aperta persecutione poterant hi de quibus constat
quia et vsq3 ad finem vite in occulta animi virtute pre-
stiterunt.

Petrus.

Ut asseris ita ẽ Sed sup indignos nos diuine mi-
sericordie dispensationẽ miror. q longobardorũ
seuiciã ita moderatũ vt eorꝝ sacerdotes sacrilegos
q esse se fidelium q̃si victores vident ortodoxorꝝ fidem per
sequi minime permittat.

Gregorius.

Hoc petre facere plerumqȝ conati sunt sed eoꝝ se-uicie miracula supna restiterunt. vnde vnū narro qđ p bonificium monasterij mei monachum qui vsqȝ ante quadrienniū cū longobardis fuit adhuc an̄ tri duum agnoui. Cum ad spoletanā vrbem longobardorū epus scilicet arrianus venisset ⁊ locū illic vbi solennia sua ageret non haberet cepit ab eiꝰ ciuitatis epo ecclesiā petere quā suo errori dedicaret. Qđ dum valde epus negaret idem q̄ venerat arrianus beati pauli apostoli illic ecclesiaȝ comminus sitam se die altero violenter intraturū ꝓfessus ē qđ eiusdem ecclesie custos audiens festinꝰ cucurrit ecclesiaȝ clausit seris muniuit. Facto aūt vespere lampades oēs extinxit seqȝ in interioribꝫ abscondit. In ipo aūt subseqn̄tis lucis crepusculo arrianꝰ epus collecta multitudine aduenit clausas ecclesie ianuas effringere paratꝰ. Sed repente cuncte simul porte diuinitꝰ concusse abiectis longiꝰ seris aperte sunt atqȝ cū magno sonitu omnia ecclesie claustra patuerunt. Effuso desup lumine omēs q̄ extincte fuerant lampades accense sunt. Arrianus vero epus q̄ vim factu rus aduenerat subita cecitate pcussus est atqȝ alienis iam manibus ad suū habitaculū reductꝰ. Qđ dum longobardi in eodē regione positi omēs agnoscerent nequaq̄ȝ vlterius p̄sumpserunt catholica loca temerare miro eni modo res gesta est. vt qꝛ eiusdē arriani clausa lampades in ecclesia beati pauli fuerāt extincte. vno eodēqȝ tpe vt ipe lumē perderet ⁊ in ecclesia lumen rediret.

Sed neqȝ hoc sileam qđ ad eiusdem arriane heresis damnationem in hac q̄ȝ vrbe ante bienniū pietas supna monstrauit. Ex his quippe que narro aliud populꝰ agnouit aliud aūt sacerdos ⁊ custodes ecclesie se audisse ⁊ vidisse testant̄. Arrianoꝝ ecclesia in regione vrbis huiꝰ q̄ subura dicit̄ cū clausa vsqȝ ante bienniū remansisset placuit vt in fide catholica introductis illic beati stephani ⁊ sancte agate martirū reliquijs dedicari debuisset. Qđ factū est. Nam cū magna ppl̄i mltitudine venientes atqȝ omnipotenti dn̄o laudes canentes eandē ecclesiam ingressi sumꝰ. Cumqȝ in ea iam missaꝝ solennia cele-

Temeritas in templū dei

Arriano[rum] fu[...]

brarentur ⁊ pre eiusdem loci angustie populi se turba com-
primeret q̄dam ex his qui extra sacrarium stabant porcū
subito intra suos pedes huc illucqꝫ discurrere senserunt.
Quem dū vnusq̄sqꝫ sentiret ⁊ iuxta se stantibꝰ indicaret
idem porcus ecclesie ianuas petijt ⁊ omnes ꝑ q̄s transijt i
admirationē cōmouit sed videri a nullo potuit q̄uis sen
tire potuisset. Qd idcirco diuina pietas ostendit vt cūctis
patesceret. qꝛ de loco eodem immūdus habitator exiret.
Peracta igit̄ celebratione missarū recessimꝰ. Sed adhuc
nocte eadem magnꝰ in eiꝰdem ecclesie tectis strepitus factꝰ
est. ac si in eis aliq̄s errando discurreret. sequēti autē nocte
grauior sonitus excreuit. ac subito tanto terrore insonuit
ac si omnis illa ecclesia a fundamentis fuisset euersa ⁊ pro-
tinus recessit. ⁊ nulla illuc vlterius inquietudo antiqui ho
stis apparuit. Sed ꝑ terroris sonitum quem fecit innotuit
a loco quem diu tenuerat quā coactus exiebat. Post pau
cos vero dies in magna serenitate aeris. super altare eius
dem ecclesie nubes celitus descendit suoqꝫ illud velamine
operuit omnēqꝫ ecclesiam tanto terrore ac suauitatis odo
re repleuit. vt patentibus ianuis nullus illic presumeret in
trare. Sacerdos quoqꝫ ⁊ custodes ⁊ hi qui ad celebranda
missarum solennia venerant rem videbant. ingredi mini-
me poterant ⁊ suauitatem odoris mirifici trahebant. Die
vero alio cum in ea lampades sine lumine penderent emis-
so diuinitus lumine sunt accense. Post paucos iterum di
es expletis missarum solennijs extinctis lampadibꝰ custos
ex eadem ecclesia egressus post paululum intrauit et lam-
pades quas extinctas reliquerat. lucentes reperit. Quas
negligenter extinxisse se credens. eas iam sollicitus extinxit.
⁊ exiens ecclesiam clausit. Sed post horarum trium spaciū
regressus lucentes lampades quas extinxerat iterum accen
sas inuenit vt videlicet ex ip̄o lumine aperte claresceret.
qꝛ locus ille a tenebris ad lucem venisset. ❡Petrus.

Et si in magnis sumus tribulationibus positi. qꝛ ta-
men a conditore nostro non sumus omnino despecti
testantur ea que audio eius stupenda miracula.

❡Gregorius.

53

Am muis sola que in ytalia gesta sunt narrare de creuerim. vis ne tñ vt pro ostendenda eiusdẽ arriane hereseos damnatiõe transeam⁹ v̊bo ad hyspanias atq; inde ꝑ affricã ad ytaliã redeam⁹. ¶ Petrus.

Age q̊libet. nã letus ducoꝛ letus reducoꝛ. ¶ Gregorius.

Sicut multoꝝ qui ab hyspaniarum ꝑtibus veniunt relatione cognouimus. nuper Ermigild⁹ rex Liuigildi regis vuisigotharũ fili⁹ ab arriana herese ad catholicam fidẽ viro reuerentissimo leandro Spoletano episcopo dudum mihi in amicicijs familiariter iuncto ꝑdicante ꝯuersus est. Quem pater arrian⁹ vt ad eandem heresem rediret ⁊ premijs suadere ⁊ minis terrere conatus est. Cumq; ille ꝯstantissime responderet. nunq̃; se veram fidem posse relinq̃re quã semel agnouisset irat⁹ pater eum priuauit regno rebusq; expoliauit omnib⁹. Cũq; nec sic virtutẽ mentis illi⁹ emollire valuisset in arta illũ custodia ꝯcludens collũ manusq; illi⁹ ferro ligauit. Cepit itaq; isdem Ermigildus rex iuuenis terrenũ regnũ despicere. ⁊ forti desiderio celeste q̃rens in cilicijs vinculat⁹ iacens omnipotenti deo ad confortandũ se ꝑces effundere. tanto q; sublimis glãm transeuntis mundi despicere q̃nto ⁊ religatus agnouerat nil fuisse qd̃ potuerit auferre. Superueniente aũt paschalis festiuitatis die intempesta noctis silencio ad eũ ꝑfidus pater arrianũ epm̃ misit vt ex ei⁹ manu sacrilege ꝯsecrationis cõmunionem ꝑciperet atq; ꝑ hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir deo deditus arriano episcopo venienti exprobrauit vt debuit. eiusq; a se ꝑfidiam dignis increpationib⁹ repulit. q; ⁊ si exteri⁹ iacebat ligatus. apud se tñ in magno mentis culmine stabat securus. Ad se itaq; reuso epo arrianus pater infremuit. statimq; suos apparitores misit. qui constantissimum confessorem dei. illic vbi iacebat occiderent. qd̃ ⁊ factũ est. Nã mox vt ingressi sunt securi cerebrum eius infringentes vitam corporis abstulerunt hocq; in eo valuerunt perimere. quod ipsum q̊; qui peremptus est. in se constiterat despexisse. Sed pro ostendenda vera eius gloria superna q̊; nõ defuere miracula. Nam cepit in nocturno silencio psal-

Constantie effectus ad alios

modie cantus ad corp9 eiusdem regis ꝛ martiris audiri· At
qꝫ ideo veraciter regis q2 ꝛ martiris. Quidaꝫ etiā ferunt
ꝙd illic nocturno tp̄e accense lampades apparebant vnde
ꝛ factū est quaten9 corpus illi9 vt videlicet martiris iure
a cunctis fidelib9 venerari debuisset· Pater vero cōmotus
penitentia perfidus ꝛ patricida hoc fecisse se doluit· nec tñ
vsqꝫ ad obtinendā salutē ptimuit· Nam q2 vera esset ca-
tholica fides agnouit·sed gentis sue timore perterrit9 ad
hanc puenire nō meruit· Qui orta egritudine ad extrema
pductus est· ꝛ leondro epo quē pri9 vehemēter afflixerat
Richardū regem filiū quē in sua heresi relinqbat cōmen
dare curauit vt in ipo qꝫ talia faceret. qlia ꝛ in fratre illius
suis exhortationib9 fecisset· Quia cōmendatione expleta
defunctus est. Post cui9 mortē Richard9 rex non patrem
pfidum·sed fratrē martirem sequens. Ab arriane herese-
os prauitate conuersus est· Totam qꝫ vuisigothorū gen
tem ita ad veram pduxit fidem vt nullū in suo regno mili
tare pmitteret q̄ regni dei hostis existere p hereticam pra-
uitatem non timeret· Nec mirū ꝙ vere fidei predicator fa
ctus est· q2 frater est martiris cui9 hunc quoqꝫ merita ad
iuuant vt ad omnipotentis dei gremiū tam multos redu
cat· Qua in re considerandum nobis est q2 totum hoc agi
nequaqꝫ posset. si ermigildus rex pro veritate mortuus
non fuisset· Nam sicut scriptū est. nisi granum frumenti ca
dens in terram mortuū fuerit ipm solum manet si autem
mortuum nō fuerit multū fructū affert. hoc fieri videmus
in membris q̄d factum scim9 in capite· In vuigothorum
etenim vnus mortu9 est vt multi viuerent· ꝛ dum vnū gra
num fideliter cecidit ad obtinendam fidem animarum se-
ges multa surrexit· ¶ Petrus.
Res mira ꝛ nris stupenda tpibus· ¶ Gregorius·
Justiniani qꝫ Augusti tpibus dū contra catholicor fideꝫ
exorta ab vuandalis psecutio arriana in affrica vehemen-
ter insaniret qdam in defensione veritatis epi fortiter per
sistebant· Qui ad mediū deducti vuandalor rex eos ver
bis ac muneribus ad pfidiaꝫ flectere nō valens tormentis
frangere posse se credidit· Nam cū eis in ipa defensiōe ve-

Veritatis [illegible]

titatis silentium indiceret. nec tn̄ ipi contra pfidiam tace-
rent ne tacendo forsitan ɔsensisse viderent. raptus in furo-
rem eoꝝ linguas abscidi radicitꝰ pcepit. Res mira ꝛ mul
tis nota senioribꝰ. qz ita pro defensione veritatis etiā sine
lingua loqbant sicut priꝰ loq p linguā ɔsueuerāt. ¶ Petrꝰ
Mirandum valde ꝛ vehemēter stupendū. ¶ Gregoriꝰ.

SCriptum Petre est de vnigenito summi pris. In
principio erat verbū ꝛ verbum erat apud deum
ꝛ deus erat verbū. De cuiꝰ etiam virtute subiun-
gitur. Omnia p ipm facta sūt. Quid igit miramur si ver
ba edere sine lingua potuit verbū qd fecit linguā. ¶ Petrꝰ.
Placet quod dicis. ¶ Gregorius.

HI itaqz eo tpe profugi ad constantinopolitanam
vrbem venerunt eoqz tpe quo pro explendis re-
sponsis ecclesie ad principē ipe transmissus sum
seniorem quēdam epm reperi q se adhuc eoꝝ ora sine lin
guis loquentia vidisse testabat ita vt aperto ore clama-
rent. Ecce videte qz linguā non habemꝰ ꝛ loqmur. Vide-
batur enī a respicientibus vt ferebat abscisis radicitus lin-
guis qsi qddam baratrum patebat in gutture ꝛ tn̄ ore va
cuo plena ad integrū verba formabant. Quoꝝ illic vnus
in luxuriam lapsus mox puatus est dono miraculi recto vi
delicet omnipotentis dei iudicio vt q carnis continentiā
seruare neglexerat sine lingua carnea non haberet vba ve-
ritatis. sed hec nos p arriane hereseos dānatiōe dixisse suf
ficiat nūc ad ea q nup in ytalia gesta sunt signa redeamꝰ.

ISte aūt cuiꝰ supius memoriam feci eleutherius pa
ter monasterij beati euangeliste marci qd in spole
tane vrbis pomerijs situm est diu mecū est i hac
vrbe in meo monasterio conuersatus ibiqz defunctus est.
Quem sui discipuli referebāt orando mortuum suscitasse
Vir aūt tante simplicitatis erat ꝛ cōpunctionis vt dubiū
non esset qp ille lacrime ex tā humili simpliciqz mēte edite
apud omnipotentē dnm multa obtinere potuissēt. Cuiꝰ
ego aliqd miraculū narrabo qd inqsitus mihi simpliciter
ꝛ ipe fatebatur. qdam nanqz die dum iter carperet facto
vespe cum ad secedendū locus deesset in monasteriū virgi

Petrus puat hōres grā

Simplicitas cordis

num deuenit. In quo q̇dam puer paruulus erat quē ma-
lignus spirit9 omni nocte vexare consueuerat. Sed sancti
moniales femine vt virū dei susceperūt eum ⁊ rogauerūt
dicentes. Tecū pater hac nocte puer iste maneat. Qd ipse
benigne suscepit secūq3 eū nocte eadē iacere pmisit. Facto
aūt mane ceperunt sanctimoniales femine eūdem prēm vi-
gilanter inq̇rere siquid ei puer quē dederant nocte eadē fe-
cisset. Qui miratus cur ita req̇rerent respōdit. Nihil. Tūc
ille eiusdem pueri innotuerūt causam ⁊ qd malign9 spirit9
nulla ab eo nocte recederet indicauerunt sumope postulan
tes vt hūc secū ad monasteriū tolleret. q2 iam vexationē
illius videre ipse nō possent. Consensit senex puerū ad mo-
nasterium duxit. Qui cū multo tpe in monasterio fuisset.
atq3 ad hunc antiquus hostis accedere minime psumpsis
set eiusdem senis anim9 de salute pueri immoderacius p le-
ticiam tactus est. Nam coram positis fratrib9 dixit. Fra-
tres diabolus sibi cū illis sororib9 iocabat. At vero vbi ad
seruos dei ventū est. ad hunc puerū accedere nō psumpsit.
Postq3 vocem hora eadē ac momento idem puer corā cun
ctis fratrib9 diabolo se inuadente vexatus est. q̇ viso senex
se ptinus in lamentū dedit. Quē dum lugentem diu fra-
tres consolari voluissent. respondit dicens. Credite mihi
q2 in nullis vestrū ore hodie panis ingredit nisi puer iste
a demonio fuerit ereptus. Tunc se in orōnem cū cūctis fra
tribus strauit ⁊ eousq3 oratū est quousq3 puer a vexatiōe
sanatus est vt ad hunc malign9 spirit9 accedendi ausum
vlterius non haberet.

¶ Petrus.

Credo q2 hec elatio parua subripuerit eius discipulos
quod omnipotens deus facti illius esse voluit adiuto-
res.

¶ Gregorius.

Ita est nam pondus miraculi solus portare non
potuit diuidit hoc cum fratrib9 ⁊ portauit. Quis
viri oratio quante virtutis esset in memetipso ex-
pertus sum. Nam cum quodam tempore in monasterio
positus incisionem vitalium paterer. crebrisq3 angustiis
per horarum momenta ad exitum propinquarē. quē me-
dici molestiam greco eloquio Syncopin vocāt et nisi me

Ord ad iustu

frequenter fratres cibo reficerent vitalis mihi spiritus fun-
ditus intercidi videret. paschalis superuenit dies ꝛ cum in sa
cratissimo sabbato in quo omnes ꝛ paruuli pueri ieiunant ego ie
iunare non possem. cepi plus merore quam infirmitate deficere
Sed tristis animus consilium citius inuenit vt eundem virum dei se-
creto in oratorium ducerem. cumque peterem quatenus mihi vt
die illo ad ieiunandum virtus daretur. suis apud omnipotentem
dominum precibus obtineret. Quod ꝛ factum est. Nam mox vt orato
rium ingressus fuit. humiliter sese cum lacrimis in orationem de
dit. ꝛ post paululum completa oratione exiit ꝛ ad vocem benedi-
ctionis illius virtutem tantam meus stomachus accepit vt mi-
hi funditus a memoria tolleretur cibus ꝛ egritudo. Cepi mirari
quis essem. quis fuerim. quia ꝛ cum ad animum redibat infirmitas
nihil in me ex his que memineram recognoscebam. Cunque in
dispositione monasterii mens occupata fuisset. obliuisce-
bar funditus egritudinis mee. Si vero vt predixi rediret
egritudo ad memoriam. cum tam fortem me esse sentirem mirabar
si nam comedissem. quod ad vesperam veniens tante me fortitu
dinis inueniat si voluissem. Ieiunium vsque ad diem alterum trans-
ferre potuissem. Sicque factum est vt in me probarem ea etiam de il
lo vera esse quibus ipse minime interfuissem. ¶ Petrus.

Quia eundem virum magne compunctionis fuisse dixisti
ipsam lacrimarum vim largius addiscere cupio. Unde quaeso
vt que sunt genera compunctionis mihi edisseras ¶ Gregorius.

In multas species compunctio diuiditur quando singule queque a pe-
nitentibus culpe plangunt. Unde ex voce que penitentium Hie-
remias ait. Diuisiones aquarum deduxit oculus meus. Princi-
paliter vero compunctionis genera duo sunt. quia deum sitiens
anima prius timore compungitur post amore. Prius enim sese in lacri
mas afficit. quia dum malorum suorum recolit. pro his pati eterna
supplicia pertimescit. At vero cum longa merore anxietate fu
erit formido consumpta quedam iam de presumptione venie securitas
nascitur ꝛ in amore celestium gaudiorum animus inflammatur. ꝛ qui
prius flebat ne duceretur ad supplicium. postmodum amarissime
flere incipit. quia differtur a regno. Contemplatur etenim
mens qui sint illi angelorum chori que ipsa societas beato
rum spirituum. que maiestas in terne visionis dei et am-

Oratio bonum non prodest sine compunctione et lacrimis

plius plangit· quia a bonis perhennibus deest· quã fleuit p̄us cũ mala eterna metuebat. Sicq3 fit vt pfecta compunctio formidinis tradat animũ compunctioni dilectionis Quod bene in sacra veraciq3 hystoria figuratiua narratione describit̃ q̃ ait q̃d axa filia Caleph sedens sup asinũ suspirauit. Cui dixit pater suus. Quid habes. At illa respōdit. Da mihi benedictionẽ terrã australem ⁊ arentẽ dedisti mihi iunge ⁊ irriguam. Dedit ei pater suus irriguũ superius ⁊ irriguũ inferius· Axa quippe sup asinum sedet cũ irrationabilibus carnis sue motibus anima psidet· Que suspirans a patre terram irriguã petit. q2 a creatore nostro cũ magno gemitu querenda est lacrimarum gratia· Sunt nanq3 nonnulli q̃ iam in domo perceperũt libere p iusticia loq oppressos tueri indigentibus possessa tribuere ardorem fidei habere sed adhuc grãm lacrimarum non habent. Hij nimirum terram australẽ ⁊ arentem habent sed adhuc irriguã indigent· q2 in bonis operibus positi in quibus magni atq3 feruẽtes sunt oportet nimirũ vt aut timore supplicij aut amore regni celestis mala etiã q̃ antea perpetrauerunt deplorent Sed q2 vt dixi duo sunt compunctionis genera dedit ei pater suus irriguũ superius ⁊ irriguũ inferius Irriguum quippe superius accipit anima cũ sese in lacrimis celestis regni desiderio affligit· Irriguum vero inferius accipit cũ inferni supplicia flendo pertimescit· Et quide prius inferius ac post irriguum superius dat̃· Sed q2 compunctio amoris dignitate pminet necesse fuit vt prius irriguum superius ⁊ post irriguum inferius commemorari debuisset·

¶ Petrus·

Placet quod dicis· Sed postq̃3 hunc venerande vite eleutherium huius meriti dixisti libet inquirere si nunc in mundo esse credendũ est aliqs tales.

¶ Gregorius·

Floridus Tudertine episcopus cuius veritatis atq3 sanctitatis est dilectioni tue incognitum non est· Hic mihi esse apud se prespiterum quendam amancium nomine precipue simplicitatis narrauit virum quem hoc habere virtutis perhibet vt apostolorum morẽ manum super egros ponat ⁊ salutem restituat ⁊ quantũlibet vehemens egritudo sit ad tactũ illius abscedat· Que

hoc etiam habere miraculi adiunxit· quia in quolibet loco q̄zuis immanissime asperitatis serpentem repererit mox vt eum signo crucis signauerit extinguit ita vt v̄tute cru-cis quam vir dei digito ediderit diruptis visceribus mo-riatur. Quē si qn̄ serpens in foramine fugerit signo crucis os foraminis benedicit statimqz ex foramine serpens iam mortuus trahitur· Quē tante virtutis virum ipse etiā vi-dere curam eumqz ad me deductū infirmorum domo pau-cis diebus manere volui vbi siqua adesset curationis gra-tia citius probari potuisset· Ibi aūt quidā inter egros ali-os mente captus iacebat quē medicina greco vocabulo fre-neticū appellat· Qui nocte q̄dam cū magnas voces scz in-sanus ederet cūctosqz egros immēsis clamoribꝰ pturbaret ita vt nulli illic cape somnū liceret fiebat res valde mirabi-lis· qz vnde vnꝰ male inde omnes deteriꝰ habebāt· Sed si-cut ⁊ prius a reuerendissimo florido ep̄o q̄ tunc cū p̄dicto presbitero illic p̄iter manebat ⁊ post a puero q̄ nocte eadē egrotantibꝰ seruiebat subtiliter agnoui idem venerabilis presbiter de proprio stratu surgens ad lectū frenetici silen-ter accessit ⁊ sup̄ eum positis manibꝰ orauit moxqz illū vt melius habentē tulit atqz in superiora domus secū ad orato-rium duxit· Vbi pro eo liberiꝰ orōni incubuit ⁊ statim eū sanum ad lectū proximum reduxit ita vt nullas vlterius voces ederet nec iam egrotorū quēpiam aliquo clamore pturbaret nec iam egritudinē auxit alienā q̄ p̄fecte recepe-rat mentē suam· Ex q̄ eiꝰ vno facto didicimꝰ vt de eo illa omnia audita crederemus. ¶ Petrus.

Magne vite edificatio est videre viros tam mira faci-entes atqz in ciuibus suis hierusalem celestem in ter-ra conspicere. ¶ Gregorius.

Neqz hoc silendū puto q̄ omnipotens deus super maximianum famulū suum nūc siracusanū ep̄m tunc aūt mei monasterij p̄rēm dignatus est mon-strare miraculū· Nam dū iussione pontificis mei i constā-tinopolitane vrbis palacio respōsis ecclesiasticis deseruirem illic ad me idē venerabilꝭ maximianꝰ caritate exigēte cū fra-tribꝰ venit· Qui cū ad mōsteriū in eū roma rediret i mari

Contra lamen-tatores (?)

adriatico nimia tempestate dep̄hensus inestimabili ordi-
ne atqȝ inusitato miraculo erga se cunctosqȝ q̇ cum eo ad
erant omipotētis dei ⁊ iram cognouit ⁊ grām. Nam cū in
eorꝝ morte ventorꝝ nimietatib⁹ eleuati fluct⁹ seuirent ex na
ui claui ꝑditi arbor abscisa est vela inundis ꝓiecta totūqȝ
vas nauis quassatū nimijs fluctib⁹ ab omni fuerat sua cō
page dissolutū. Remis itaqȝ patentib⁹ intrauit mare at-
qȝ vsqȝ ad sup̱iores tabulas impleuit nauem. ita vt non
tam nauis inter vndas q̄ȝ vnde iam intra nauem esse vide
rentur. Tunc in eadē naui residentes nō iam ex morte vici-
na sed ex ip̄a ei⁹ p̄ntia ac visione turbati omēs sibimet pa
cem dederunt corp⁹ ⁊ sanguinem redemptionis acceperūt
deo se singuli cōmendātes vt eorꝝ aīas benigne susciperet
quorꝝ corpa in tam pauenda morte tradiderat. Sed omi-
potens de⁹ q̇ eorꝝ mentes mirabiliter terruit eorꝝ q̊ȝ vitā
mirabilius seruauit. Nam dieb⁹ octo nauis eadē vsqȝ ad
sup̱iores tabulas aq̄s plena iter propriū p̱agens enatauit.
nono aūt die in cothronensis castri portu deducta est. Ex
qua exierunt omēs incolumes q̇ cū p̄dicto venerabili vi-
ro maximiano nauigabāt. Cunqȝ post eos ip̄e q̊ȝ fuisset
egressus mox in eiusdē porti ꝓfundū nauis demersa est. ac
si illis egredientib⁹ p̄ pondere subleuatione caruisset ⁊ que
plena hominib⁹ ī pelago aq̄s portauerat atqȝ natauerat
maximiano cū suis fratrib⁹ recedente aq̄s sine hominib⁹ in
portu nō valuit portare vt huic omnipotens de⁹ ostende
ret. q̃ hanc onustam sua manu tenuerat q̄ ab hominib⁹
vacua ⁊ derelicta super aquas non potuit manere.

ANte dies quoqȝ fere quadraginta vidisti apud
me eum cuius superius memoriam feci venerabi
lis vite prespiterum sanctulū nomīe. qui ad me
ex nursie prouincia annis singulis venire consueuit. Sed
ex eadem prouincia quidam monachus ante triduum ve
nit qui grauis nuncij merore me p̱culit. q̃ eundem virum
obisse nunciauit. Quius ergo viri ⁊ si non sine gemitu dul-
cedinis recolo. iam tamen sine formidine virtutes narro
quas a vicinis eius sacerdotib⁹ mira virtute ⁊ simplicita-
te p̄ditis agnoui. Et sicut inter amantes se animos hoīm

magnum caritatis familiaritas ausum prebet a me plecū
q3 ex dulcedīe coactus ipē quoq3 de his que egit extrema
quedam fateri cogebatur.

Quodam nanq3 tp̄e hic cū in prelo longobardi oli
uam premerēt vt oleū liquari debuisset sicut iocū
dus erat ⁊ vultu ⁊ animo vtrem vacuū ad prelū
detulit laborātesq3 longobardos leto vultu salutauit vtrē
protulit ⁊ iubendo pocius q̄3 petendo eum impleri sibi dixit.
Sed gentiles viri q2 tota iam die frustra laborauerant at
q3 ab oliuis exire oleū torquendo nō poterāt vba illius mo
leste susceperunt eumq3 iniurijs insectati sunt. Quibꝰ vir
dn̄i letiori adhuc vultu respondit dicēs. Sic p me orētis si
istum vtrem sanctulo impletis ⁊ sic a vobis reuertit. Cum
q3 illis ex oliuis oleū defluere nō cernerent ⁊ virū dei adim
plendum vtrem sibi insistere viderēt vehementer accensi
maioribus hūc verbor̄ cōtumelijs detestari ceperūt. Vir
aūt dei vidēs q̊d exemplo oleū nullomodo exiret aquā sibi
dare petijt quā cunctis videntibꝰ benedixit atq3 in prelum
suis manibꝰ iactauit. Ex q̄ protinus benedictiōe tanta vber
tas olei erupit. vt longobardi q̊ prius diu incassum labo
rauerant nō solū sua vascula omia Sed vtrem quoq3 quē
vir dei detulerat implentes. gratias agerent q2 is q̊ oleum
petere venerat benedicendo dedit q̊d postulabat.

Alio q̊3 tp̄e vehemens incubuerat fames. et beati
laurencij martiris ecclesia fuerat a longobardis in
censa. Quam vir dei restaurare cupiens artifices
multos ac plures subministrantes operarios adhibuit. q̊
bus necesse erat vt quotidiam sumptus laborantibus sine
dilatione preberent. Sed exigēte eisdem famis necessitate
panis defuit. ceperuntq3 laborantes instāter victū quere
re quia vires ad laborem per inopiam nō haberēt Quod
vir dei audiens eos verbis consolabatur foras promitten
do quod deerat. Sed ipē grauiter anxiebatur intus exhibe
re cibum non valens quem promittebat. Cum vero huc il
lucq3 anxius pgeret. deuenit ad clibanum in q̊ vicine mu
lieres pridie panes coxerant. ibiq3 incuruatus aspexit. ne
forte panis coquentibꝰ remansisset. Tunc repente panem

mire magnitudinis atq3 insoliti candoris inuenit quē qui
dem tulit. Sed deferre artificibꝰ noluit. ne fortasse alienus
esset ⁊ culpā velut ex pietate ꝑpetraret. Per vicinas itaq3
hanc mulieres detulit eumq3 omnibus ostendit ac ne cui
earū remansisset inq̄siuit. omēs aūt q̄ pridie panē coxerāt
suum hūc esse negauerunt. atq3 panes suos numero inte-
gro se a clibano retulisse professe sunt. Tunc letus vir dn̄i
perrexit ad multos artifices cū vno pane. ⁊ vt omnipotē
ti deo gratias agerent ammonuit. ⁊ q2 eis annonam ꝓbue
rat indicauit eisq3 ad refectionem ꝓtinus inuitatis inuē-
tum panem apposuit. Quibꝰ sufficienter pleneq3 saciatis.
plura ex eo q̄3 ipse panis fuerit fragmēta collegit. Que die
q̄3 altero eis ad refectionē intulit. Sed id qd ex fragmen-
tis superat. ipsa q̄3 q̄ apposita fuerāt fragmenta supabant
factūq3 est vt p dies decem omēs illi artifices atq3 opera-
rij. ex illo vno pane saciati. hunc ⁊ quotidie ederent ⁊ ex eo
q̄dadie qd edi posset i crastinū q̄tidie supesse. ac si fragmē-
ta panis illiꝰ p esū crescerēt ⁊ cibū comedētiū ora ipoꝝ rep
arent.

Petrus.

Mira res atq3 in exemplū dominici
operis vehementer omnibus stupenda.

Gregorius.

dilectio proximi

Ipse petre multos de vno pane p seruū q ex q̄nq3
panibus q̄nq3 milia hoim saciauit p semetipsū
Qui pauca seminis grana innumera segetū fru-
menta multiplicat. Qui ipsa q3 semina ꝓducit ex terra. et
sil' omnia creauit ex nihilo. Sed ne diucius mireris qd in
virtute domini venerandꝰ vir sanctulꝰ exteriꝰ fecerit. au-
di ex v̄tute dn̄i qual' interiꝰ fuit. Die etenī q̄dam a longo
bardis captꝰ q̄dam diaconꝰ tenebat' ligatꝰ. eūq3 ipsi q te-
nuerant interficere cogitabant. Aduespera scente aūt die
vir dei sanctulꝰ ab eisdē lōgobardis pecijt vt relaxari eiq3
vita cōcedi debuisset. Qd posse se facere omnino negaue-
runt. Cunq3 morte illiꝰ deliberare eos cerneret. pecijt vt si
bi ad custodiam tradi debuisset. Cui ꝓtinꝰ responderunt
Tibi q̄dem eū ad custodiendū damꝰ. sed ea condicione in
terposita vt si iste fugerit ꝓ eo ipse moriaris. Qd vir dn̄i
libenter accipiēs ꝓdictū diaconē in sua suscepit fide. Que
nocte media cū longobardos omēs somno graui depssos

aspiceret. excitauit diaconum ⁊ ait. Surge ⁊ concitus fuge liberet te omnipotẽs deꝰ. Sed idem diaconus ꝓmissionis eiꝰ nõ immemor respondit dicẽs fugere pater nõ possum. q2 si ego fugero ꝓ me sine dubio ipse morieris. Quẽ vir domini sanctulus ad fugiendũ compulit dicens. Surge ⁊ vade te omnipotens deꝰ eripiat. Nam ego in manu eius sum tantũ in me pñt facere qñtũ ipe ꝑmiserit. Fugit itaq3 diaconꝰ ⁊ qsi deceptꝰ in medio fideiussor remansit. Facto igit̃ mane longobardi q diaconẽ ad custodiendu3 dederant venerũt. quẽ dederũt pecierũt. Sed hũc venerandus presbiter fugisse respondit. Tunc illi inquit. Scis ipse melius qd ouenit. Seruus aũt dñi constanter ait. Scio Cui dixerunt bonꝰ homo es nolumꝰ te ꝑ varios cruciatus mori. Elige tibi mortẽ quã vis. Quib9 vir dñi respõdit dicens. In manu dei sum ea morte me occidite qua me occidi ipe ꝑmiserit. Tunc omnib9 q illic aderãt lõgobardis placuit vt eũ capite trũcare debuissent qtenꝰ sine graui cruciatu vitam eiꝰ compendiosa morte terminarẽt Cognito itaq3 ꝙ sãctulꝰ q inter eos sanctitatis reuerẽtia magni honoris habebat occidendꝰ esset. omnes q in eodẽ loco inuenti sunt longobardi conuenerũt sicut sũt nimie crudelitatis leti ad spectaculũ mortis. Circunsteterũt itaq3 acies. Vir autem dñi deductꝰ in medio est. atq3 ex omnib9 viris fortibus electus est vnꝰ in dubio non esset qn vno ictu caput eiꝰ abscinderet. Venerandus igit̃ vir inter armatos deductus ad sua arma statim cucurrit. Nam peciit vt sibi paululum orandi licentia daret. Cui dum concessum fuisset in terram se strauit ⁊ orauit. Qui dum paulo diucius oraret hũc electꝰ interfector calce pulsauit vt surgeret dicẽs Surge ⁊ flexu genu tende ceruicẽ. Surrexit autẽ vir dñi genu flexit. ceruicẽ tetendit. Sed tenso collo educto otra se spatam intuens hoc vnũ fertur publice dixisse Sancte iohãnes suscipe illã. Tunc electꝰ carnifex euaginatũ gladiũ tenens annisu forti in alto brachiũ ꝑcussurꝰ leuauit sed deponere nullomõ potuit. Nam repẽte dirigit̃ ⁊ erecto in celũ gladio brachiũ inflexibile remãsit. Tũc omnis longobardo2 turba q ad illud mortis spectaculũ aderat in laudis fauo-

tem conuersa mirari cepit. virūqȝ dei cū timore venerari·
q2 profecto claruerat cuius sanctitatis esset· q̄ carnificis sui
brachium in aere ligasset· Itaqȝ postulatus vt brachiū sui
carnificis sanaret negauit dicēs· Ego pro eo nullo mō ora
bo nisi ante mihi iuramentū dederit· q2 cū ista manu cristi-
anum hominē nō occidat. Sed longobardus isdem q̄ vt
ita dicam brachiū ɔtra deum tendendo pdiderat pena sua
exigente compulsus est iurare se cristianū hominē nunq̄ȝ
occidere· Tunc vir dn̄i pcepit dicens· Depone manū deor
sum. Qui statim deposuit· Atqȝ illico adiunxit· Remitte
gladium in vaginam. Et statim remisit. Omēs ergo tan
te virtutis hominē cognoscentes boues ⁊ iumēta que de-
predati fuerant certatim ei offerre in munere volebāt. Sȝ
vir dn̄i tale munus suscipe renuit. munus aūt bone merce
dis q̄siuit dicens· Si mihi aliq̄d vultis concedere omnes
captiuos q̄s habetis mihi tribuite vt habeam vnde ꝓ vo-
bis debeam orare· Factūqȝ est vt omnes captiui cū eo di-
missi sunt atqȝ superna gratia disponente cū se vnus ꝓ vno
morti obtulit multos a morte liberauit· Petrus.

Mira res ⁊ q̄ȝuis hanc ab alijs ⁊ ipse cognouerim vere
tamen fateor· quia mihi quotiens narratur innouat̄.

Gregorius.

Nil in hac re in sanctulo mire-
ris sed pensa si potes q̄s ille spiritus fuerit q̄ eius
tam simplicem mentē tenuit· atqȝ in tanto virtu
tis culmine erexit· Vbi enim eius animus fuit quando mo
ri pro proximo tam constanter decreuit et pro temporali
vita fratris vnius suam despexit atqȝ sub gladio ceruicē
tetendit· Que ergo vis amoris illud cor tenuit qꝫ mortē
suam pro vnius salute proximi non expauit Scimus certe
q2 idem venerabilis vir sanctulus ip̄a q̄ȝ elemēta litterarū
bene nō nouerat legis pcepta nesciebat· Sed q2 plenitudo
legis est caritas legē totam in dei ac ꝓximi dilectione serua-
uit ⁊ q̄d foris in cognitione nō nouerat ei intus viuebat
in amore. Et qui nunq̄ȝ fortasse legerat q̄d de redempto-
re nostro Iohannes apostolus dixit quoqȝ sicut ille ꝓ nobis

Caritas in corde simplici

animam suam posuit sic ⁊ nos debemus pro fratribꝫ ani-
mas ponere· tam sublime apostolicū ꝑceptū faciendo ma
gis q̄ȝ sciendo nouerat. Comparemus si placet cū hac no-
stra indocta scientia illiꝰ doctam ignorantiaȝ. Vbi hec no
stra iacet ibi illius disciplina eminet· Nos de v̉tutibꝫ va-
cui loq̇mur· ⁊ q̄si inter fructifera arbusta positi odoramus
poma· nec manducamus. Ille v̉tutum fructus carpe noue
rat q̄ȝuis hos in v̉bis odorari nesciebat· ¶ Petrus·

Quid nam q̄so te esse existimas ꝙ boni quiqȝ subtra-
huntur· ⁊ q̇ viuere ad edificationē multoꝝ poterant
aut penitꝰ inueniri neq̄unt· aut certe iam omnimodo ra-
rescunt· ¶ Gregorius·

bonū ex malo

Malicia remanentium meretur vt hij q̇ ꝓdesse po
terant. festine subtrahant̄ ⁊ cum mundi finis ap
propinquat electi tollunt̄. ne deteriora videant·
Hinc etenī propheta ait· iustus perit ⁊ nemo est q̇ recogi
tet in corde suo ⁊ viri misericordie colligent̄. q2 nō est q̇ in
telligat· Hinc rursus scriptū est· Aperite vt exeant q̇ con
culcent eam. tollite de via lapides. Hinc salomon ait· tem
pus mittendi lapides ⁊ tempꝰ colligendi. Quo igit̄ finis
mundi vrget. eo necesse est vt viui lapides ad edificiuȝ ce
leste colligant̄· q̄tenꝰ hierusalē nostra in mensurā sue con-
structionis excrescat. Nec tn̄ ita oēs electos subtrahi cre-
dimus· vt soli in mūdo peccatores remaneāt· q2 nunq̄ȝ pecca-
tores ad lamentū penitentie redirent. si nulla essent bonoꝝ
exempla. que eoꝝ mentem traherent. ¶ Petrus·

Incassum subtrahi bonos quero q̄ȝ perire catervatim
⁊ malos video· ¶ Gregorius·

Ira dei

Hac de re nihil petre mireris· Nam redemptū fe-
rentine epm̄ vite venerabilis virū q̇ an̄ hos fere
annos· vij· ex hoc mūdo migrauit tua dilectio co-
gnitū habuit· Hic sicut mihi adhuc in monasterio prope
posito valde familiariter iūgebatur hoc qđ iohānis iuni
oris ꝑdecessoris mei tp̄e de mundi fine cognouerat sic lon-
ge lateqȝ claruerat a me req̇situs mihi ip̄e narrabat· Aie-
bat nanqȝ q2 q̇dā die dū ꝑrochias suas ex more circuiret
ꝑuenit ad ecclesiā beati Euticij martiris· Aduesperascēte

autez die stratū sibi fieri iuxta sepulcrum martiris voluit atqȝ ibi post laborem quieuit ⁊ nocte media vt asserebat nec ꝑfecte vigilare poterat nec dormiebat sed depssus vt solet grauabatur quodā pondere vigilās anim⁹ atqȝ ante eū isdem beat⁹ martir. Euticius astitit dicēs. Redempte vigilas. Cui respondit vigilo. Qui ait. Finis venit vniuerse carnis. finis venit vniuse carnis. finis venit vniuse carnis. Postq̄ȝ trinam vocem visio martiris cū omnipotētis dei gratia q̄ mentis ei⁹ oculis apparebat euanuit. Tunc vir domini surrexit seqȝ in orōnis lamentū dedit. Mox em̄ illa terribilia in celuȝ signa secuta sunt vt haste atqȝ acies ignee ab aquilonis pte viderent̄. Mox effera longobardorum gens de vagina sue habitationis educta in nr̄am ceruicem grassata est atqȝ humanū gen⁹ q̄d in hac terra ꝓ nimia multitudine q̄si spisse segetis more surrexerat succisū aruit. Nam depopulate vrbes ⁊ euersa castra concremate ecclesie destructe sunt monasteria viroꝝ ac feminaꝝ desolata ab hominib⁹ predia atqȝ ab omni cultu destituta in solitudine vacat terra. Nullus hanc possessor inhabitat occupauerūt bestie loca q̄ prius multitudo hoīm tenebat. Et q̄d in alijs mundi ptibus agat ignoro nam in hac terra i qua nos viuim⁹ finē suū mund⁹ iam non nunciat ꝫ ostendit tanto ergo nos necesse est instanci⁹ eterna q̄rere q̄nto a nobis cognoscim⁹ velociter temporalia fugisse. Despiciendus a nobis hic mund⁹ fuerat etiā sibi blandiret̄ si reb⁹ prosperis demulceret animum. At postq̄ȝ tot flagellis ꝓmitur tanta aduersitate fatigatur tot nobis quotidie dolores ingeminat quid nobis aliud q̄ȝ ne diligatur clamat. Multa autem fuerant que adhuc de electorum factis narrare debuissem sed hec silencio subprimo. quia ad alia festino.

Petrus.

Quia multos intra sancte ecclesie gremio constitutos de vita anime post mortem carnis ꝑpendo dubitare. Unde q̄so vt debeas vel qua ex ratione poscit agnosci vel si qua aniaꝝ exempla anio occurrūt pro multoꝝ edificatione dicere vt hi qui suspicantur discant cum carne animam non finiri.

Gregorius.

Laboriosum valde hoc opus est et maxime occupato animo atq3 ad alia tendenti. Sed si sunt qbus prodesse valeat voluntatē meā procul dubio postpono vtilitati proximorum et inquantum deo largiente valuero que anima per carnē iuuat subsequēti hoc quarto volumīe demonstrabo.

Postq3 de paradisi gaudijs culpa exigēte expulsus est primus humani generis parens. In huius cecitatis atq3 exilij quā patimur venit erūpnam. quia peccando extra semetipm fusus. iam illa celestis patrie gaudia q̄ prius cōtemplabat̄ videre nō potuit. In paradiso quippe assueuerat homo verbis dei perfrui beatorum angelorum spiritibus cordis mūdicia. et celsitudinis visione interesse. Sed postq3 huc cecidit ab illo q̄ implebat̄ mentis lumie recessit. Ex cuius videlic3 carne nos in huius exilij cecitate nati audimus quidem celestē esse patriā audimus eius ciues angelos dei. audimus eorūdē angelorum socios. spūs iustorum perfectorum. Sed carnales q3 illa inuisibilia scire nō valent per experimentū. dubitāt vtrū ne sit quod corporalibus oculis non vident. Que nimirū dubietas in primo parente nostro esse nō potuit. quia exclusus a paradisi gaudijs hoc quod amiserat q̄ viderat recolebat. Hij aūt sentire vel recolere audita nō possunt. quia eorum nullum sicut ille saltim de preterito experimentū tenent at si enim pregnans mulier mittatur in carcerē ibiq3 pariat puerū q̄ natus puer in carcere nutriat̄ et crescat. cui si fortasse mater q̄ bene genuit solem lunam. stellas. montes et campos. volantes aues. currentes equos nominet. ille vero q̄ est in carcere natus et nutritus nihil aliud q̄3 tenebras carceris sciat et hec quidem esse audiat sed quia per experimentum nō nouit veraciter esse diffidat ita in hac exilij sui cecitate nati hoies dū esse sūma et inuisibilia audiūt diffidūt an vera sint quia sola hec infima in quibus nati sunt visibilia nouerūt. Vnde factū est vt ipse visibilium et inuisibiliū creator ad humani generis redemptionem vnigenitus patris veniret et sctm spūm ad corda nostra mitteret q̄tenus per eū viuificati crederemus q̄ adhuc scire

Vite future experimentum

per experimentum nō possumus q̄d q̄d ergo hunc spiritū hereditatis nostre pign⁹ accepim⁹ de vita inuisibiliū nō dubitamus. Quisq̄s aūt in hac credulitate adhuc solid⁹ non est debet p̄cul dubio maiorū dictis fidē p̄bere eisq; iam p̄ spiritū sanctū inuisibiliū expimentū habentibus credere q; ꝛ stultus est puer si matrem ideo estimet de luce mentiri q; ipē nihil aliud q̄z tenebras carceris agnouit. Petr⁹.

Placet valde q̄d dicis. Sed q̄ esse inuisibilia nō credit p̄fecto infidelis est Qui vero infidelis est in eo q̄d dubitat fidem nō q̄rit sed rationem. Gregorius.

Audienter dico q; sine fide neq; infidel' viuit. Nā si ab infideli p̄cunctari voluero quē patrē vl' quā matrem habuerit. p̄tinus respondebit illū atq; illam. Quem si statim req̄ram vtrum nouerit qñ cōceptus sit vel viderit qñ natus. nihil hor; se vel nosse vel vidisse fatebitur ꝛ tñ q̄d non vidit credit. Nam illū patrem illā q; se habuisse matrem absq; dubitatione testabitur.

Fateor quia nuncusq; nesciui q; infideles haberet fidem. Petrus. Gregorius.

Habent etiā infideles fidē. sed vtinā in deū. Quā si vtiq; haberēt infideles nō essent. Sz hinc in sua p̄fidia redarguendi sūt. hinc ad fidei grām p̄uocandi. q; si de ipō suo visibili corp̄e credūt q̄d minime viderūt cur inuisibilia nō credūt q̄ corp̄aliter videre nō possunt. Nam q; post mortē carnis viuat anima patet ratio sed fidei admixta. Tres q̄ppe vitales spirit⁹ creauit omnipotens de⁹. Vnū q̄ carne nō tegit. Aliū q̄ carne tegit sed nō cū carne moritur. Terciū q̄ carne tegit ꝛ cū carne morit. Spiritus nanq; est q̄ carne nō tegit angelor;. Spirit⁹ qui carne tegit sed cū carne nō morit hoim. Spirit⁹ q̄ carne tegit ꝛ cū carne morit iumētor; oimq; brutor; aīaliū. Homo itaq; sic ī medio creat⁹ ē vt eēt inferior āglo supior iumēto. ita aliq̄d hēt cōe cū sūmo aliquid commune cum infimo immortalitatē scilicet spirit⁹ cū angelo. mortalitatez vero carnis cū iumēto q̄usq; ꝛ ipam mortalitatez carnis gloria resurrectiōis absorbeat. ꝛ inherēdo spiritui caro seruetur imp̄petuū. q; ꝛ ipē spūs inherēdo heret in deū. Que

tamen caro nec in reprobis inter supplicia pfecte deficit qr semp deficiendo subsistit. vt q spiritu et carne peccauerunt semper essencialiter viuentes et carne et spiritu sine fine mo riantur.

Petrus.

Rationi fidelium placet cuncta q dicis. Sed queso te dum spiritus hominu atq iumentorum tanta distinctione discernas. qd est qd salomon ait. dixi in corde meo de filijs hominu vt pbaret eos deus et ostederet similes esse bestijs idcirco vnus interitus est hominis et iumentorum et equa vtriusq condicio. Qui adhuc eande sententia suam subtiliter exequens adiugit. Sicut moritur homo. sic et illa moriuntur. Similiter spirant omnia et nihil habet homo iumentis amplius. Quibus adhuc vbis generalem diffinitionem subinfert dices. Cuncta subiacent vanitati et omnia pergunt ad vnum locum. De terra facta sunt et in terram pariter reuertuntur.

Gregorius.

Salomonis liber in q hec scripta sunt ecclesiastes appellatus est. ecclesiastes aut proprie concionator dicitur. in concione vero sententia pmittitur p quam tumultuosa turbe seditio comprimatur. et cu multi diusa sentiunt. p concionantis ratione ad vna sententia pducuntur. Hic igitur liber idcirco concionator dicitur. qr salomon in eo quasi tumultuantis turbe suscepit sensum. vt ea p inquisitionem dicat. que fortasse p temptionem imperita mens sentiat. Nam qt sententias qsi p inqsitione mouet. qsi tot in se psonas diuisorum suscipit. Sed concionator verax velut extensa manu omniu tumultus sedat. eosq ad vna sententiam reuocat. cu in eiusde libri termino ait. Fine loquendi omnes pariter audiamus. Deum time et mandata eius obserua. Hoc est eni omnis homo Si eni in libro eode p locutionem sua multorum psonas non susceperat cur ad audiendum loquendi finem secu pariter omnes admonebat. Qui igitur in fine libri dicit. omes pariter audiamus. ipe sibi testis est. qr in se multorum psonas suscipiens quasi solus locutus non est. Vnde et alia sunt que in libro eodem per inquisitionem mouentur atq alia p rationem satisfaciunt. alia que ex temptantis pfert animo atq adhuc huius mudi delecta-

Vita aie post mortem

tionibus dediti. alia vero in quibus ea que rationis sunt dis
secat atqz animu͂ a delectatione compescat. Ibi nanqz ait
hoc itaqz mihi visum est bonum vt comedat quis et bibat
et fruatur leticia ex labore suo. et longe inferius subiu͂git. Me
lius est ire ad domu͂ luctus q̃z ad domu͂ conuiuij. Si enim
bonu͂ est manducare et bibere. melius fuisse videbatur ad do
mum conuiuij pgere q̃z ad domu͂ luctus. Ex q̃ re ostendit
quia illud ex infirmantiu͂ psona intulit. hoc vero ex ratio͂is
diffinitione subiunxit. Na͂ ipsas ptinus ro͂is ca͂s edisserit
et illius luctus q̃ sit vtilitas ostendit dicens. In illa enim fi
nis cunctorum admonetur ho͂im et viue͂s homo cogitat quid
futurus sit. Rursum illic scriptu͂ est. letare iuuenis in ado
lescentia tua. et paulo post subdit. Adolescentia enim et volu
ptas vana sunt. Qui du͂ hoc postmodu͂ vanu͂ esse redar
guit quod prius monuisse videbatur patenter indicat. quia illa q̃
si ex desiderio carnali verba intulit hec vero ex iudicio ve
ritatis subiunxit. Sicut ergo delectatio͂z prius carnaliu͂ expri
mens curis postpositis denunciat bonu͂ esse manducare et
bibere quod tamen postmodu͂ ex iudicij ratione rephendit cu͂ esse
melius dicit ire ad domu͂ luctus q̃z ad domu͂ conuiuij et si
cut letari debere iuuenem in adolescentia sua quasi ex delibera
tione carnaliu͂ proponit et tamen postmodum p diffinitionem
sententie adolescentiam et voluptatem vana esse redarguit
ita etia͂ concionator noster velut ex mente infirmantiu͂ hu
mane suspitionis sententie proponit du͂ dicit. Vnus inte
ritus est hominis et iumentorum et equa vtriusqz est conditio.
Sic moritur homo sicut et illa moriuntur. Similiter spirant
omnia et nihil habet homo iume͂tis amplius. Qui tamen ex dif
finitione rationis sua͂ postmodu͂ sententia͂ profert dicens
Quid habet amplius sapiens stulto et quid pauper nisi vt per
gat illuc vbi est vita. Qui igitur dixit nil habet homo iume͂
tis amplius ipse rursum diffiniuit. quia habet aliquid sapie͂s
non solum amplius a iumento sed etia͂ ab homine stulto vi
delicet vt pgat illuc vbi est vita. Quibus verbis primum
indicat. quia hic hominum vita non est qua͂ esse alibi testatur
Habet ergo hoc homo amplius iume͂tis. quia illa post mor
tem non viuunt hic vero tunc viuere inchoat cu͂ p mortem

carnis hanc visibilem vitam consumat. Qui etiam longe inferius dicit. Quodcunque potest manus tua facere instanter operare. quia nec opus nec ratio nec scientia nec sapientia erit apud inferos quo tu properas. Quomodo ergo vnus interitus est hominis et iumenti et equa vtriusque conditio aut quomodo nil habet homo iumentis amplius cum iumenta post mortem carnis non viuunt hominum vero spiritus pro malis suis operibus post mortem carnis ad inferos deducti nec in ipsa morte moriuntur. Sed in vtraque tam dispari sententia demonstratur quia concionator verax est et illud ex temptatione carnali intulit et hoc postmodum ex spirituali veritate diffiniuit. ¶ Petrus.

Libet nescisse quod requisiui dum me in tanta subtilitate contigit discere quod nesciui. Sed queso te vt me equanimiter feras si ipse quoque apud te more ecclesiastes nostri infirmantium in me personam suscepero vt eisdem infirmantibus prodesse propinquius quasi pro eorum inquisitione possim. ¶ Gregorius.

Cur condescendentem te infirmitati proximorum equanimiter non feram cum paulus dicat omnibus omnia factus sum vt omnes facerem saluos. Quod ipse quoque dum ex condescensione caritatis egeris in hac re amplius venerari debes in qua morem egregij predicatoris imitaris. ¶ Petrus.

Quodam fratre moriente presentem fuisse me contigit. Qui repente dum loqueretur vitalem emisit flatum et quem prius mecum loquentem videbam subito extinctum vidi. Sed eius anima vtrum egressa sit an non. non vidi et valde durum videtur vt credatur res esse quam nullus valeat videre. ¶ Gregorius.

Quid mirum petre si egredientem animam non vidisti quam et manentem in corpore non vides. Nunquid nam modo cum mecum loqueris. quia videre in me non vales animam meam. idcirco me esse exanimem credis. Natura quippe anime inuisibilis est atque ita ex corpore inuisibiliter egreditur. sicut in corpore inuisibiliter manet. ¶ Petrus.

SEd vitam anime in corpe manētis pensare possum ex ipsis motibꝫ corporis. qꝛ nisi corpi anīa adesset eiusdem membra corporis moueri nō possent. vitam vero anīe post carnem in q̄bus motibꝫ quibusue opibus vtaꝛ̄ dicas vt ex rebꝫ visis esse colligo qđ videre non possum.

¶Gregorius.

NOn q̄dem similiter sed dissimiliter dico qꝛ sicut vis anime viuificat ꝛ mouet corpus. sic vis diuina implet q̄ creauit omnia ꝛ alia inspirando viuificat. aliis tribuit vt viuant. aliis vero hoc solūmodo prestat vt sint. Quia vero esse nō dubitas creantem ꝛ regentem implentē ꝛ circūplectentem transcendētem ꝛ sustinentē in circūscriptū atqꝫ inuisibilem deum ita dubitare non debes hunc inuisibilia obsequia habere. Debent q̄ppe ea q̄ ministrant ad eiꝰ similitudinē tendere cui ministrant. vt q̄ inuisibili seruiūt esse inuisibilia nō dubitentur. Hec aūt q̄ esse credimꝰ nisi sanctos angelos ꝛ spiritus iustoꝝ. sicut ergo motū ꝯsiderans corporis vitam anime manentis in corpe ꝑpendis animo ita vitā anime exeūtis a corpe ꝑpendere debes a sūmo. qꝛ potest inuisibiliter viuere quā oportet in obsequio inuisibilis conditoris manere.

¶Petrus.

REcte totum dicit̄. sed mens refugit credere quod corporeis oculis non valet videre.

¶Gregorius.

CVm paulus dicat. est enim fides sperandarum substantia rerum argumentum non apparentum in hoc veraciter dicitur credi quod non valet videri. Nam credi iam non potest quod videri potest. Vt tamen te breuiter reducam ad te. nulla visibilia nisi ꝑ inuisibilia videntur. Ecce enim cuncta corporea oculꝰ tui corporis aspicit nec tn̄ ipse corporeus oculꝰ aliq̄d corporeum videret nisi hunc res incorporea ad videndū acueret. Naꝫ tolle mentem q̄ non videtur ꝛ incassum patet oculus q̄ videbat. Subtrahe animam corpi remanēt ꝓculdubio oculi in corpore aperti. Si igit̄ ꝑ se videbāt cur discedente anima nihil vident. Hinc ergo collige quia ipa quoqꝫ visibilia non nisi ꝑ inuisibilia videntur. Ponamus quoqꝫ ante oculos mentis edificari domū immensas molas leuari pen

dere magnas in machinis columpnas. quis queso te hoc opus operatur corpus visibile quod illas moles manibus trahit. an inuisibilis anima que viuificat corpus tolle enim quod non videtur. In corpore mox immobilia remanent cuncta que moueri videbantur visibilia corpora metallorum. Qua ex re pensandum est. quia in hoc quoque mundo visibile nihil nisi per creaturam inuisibilem disponi potest. Nam sicut omnipotens deus aspirando vel implendo ea que ratione subsistunt et viuificat et mouet inuisibilia. ita ipsa quoque inuisibilia implendo mouent atque sensificant carnalia corpora que videntur. Petrus.

ISTis fateor allegationibus libenter victus prope nullam iam esse habet visibilia existimare compellor que prius in me infirmantium personam suscipiens de inuisibilibus dubitabam. Itaque placent cuncta que dicis. sed tamen sicut vitam anime in corpore manentis ex motu corporis agnosco. ita vitam anime post corpus apertis quibusdam rebus attestantibus cognoscere cupio. Gregorius.

HAc in re si cor paratum tue dilectionis inuenio in allegatione minime laboro. Nunquid nam sancti pauli et martires christi presentem vitam despicerent et in mortem carnis animas ponerent nisi certiorem animarum vitam subsequi scirent. Tu vero ipse inquiens quia vitam anime in corpore manentis ex motibus corporis agnoscis et ecce hi qui animas in morte posuerunt atque animarum vitam post mortem carnis esse crediderunt. quotidianis miraculis choruscant. Ad extincta namque eorum corpora viuentes egri veniunt et sanantur. periuri veniunt et demonio vexantur. demoniaci veniunt et liberantur. leprosi veniunt et mundantur. deferuntur mortui et suscitantur. Pensa itaque eorum anime qualiter viuunt illic vbi viuunt. quorum hic et mortua corpora in tot miraculis viuunt. Si igitur vitam anime permanentis in corpore deprehendis ex motu membrorum. cur non perpendis vitam anime post corpus etiam per ossa mortua in virtute miraculorum. Petrus.

NVlla vt opinor huic allegationi ratio obsistit in qua ex rebus visibilibus cogimur credere quod non videmus. Gregorius.

Aie cognito a corpe exute

mundi hommes mentis oculo ... aias vident

Paulo supius questus es morientis cuiusdã egre dientem te animã nõ vidisse. sed hoc ipm iã cul pe fuit. qd corporeis ocul' rem videre inuisibilez quesisti. Nam multi nostro mẽtis oculo fide pura & vberi oratione mundantes egredientes e carne animas frequenter vident. Vnde nunc mihi necesse est vel qualiter egredientes anime vise sint. vel quanta ipse dum egrederentur viderent enarrare quatenus fluctuanti animo qd plene ratio non valet exempla suadent. In scdo nanqz huius opis libro iam pfatus sum q vir venerabilis benedictus sicut a fidelibꝰ eius discipulis audiui longe a Capuana vrbe posit9. Germani eiusdem vrbis epi aniam nocte media i globo igneo ad celũ ferri ab angelis aspexit. Qui eandem qz ascendentẽ animã intuens mentis laxato sinu q si sub vno solis radio. cunctum in suis oculis collectũ mũdum vidit.

De eodem

Hisdem qz discipulis illius narrantibꝰ didici quia duo nobiles viri atqz exterioribꝰ studijs eruditi germani fratres quorum vn9 speciosus. alter vero gregorius dicebat eius se regule in sancta conuersatione tradiderũt. Quos isdem pater in monasterio qd iuxta terram cinensem vrbem construxerat fecit habitare. Qui multas qdem pecunias in hoc mũdo possederãt. sed cũcta pauperibus p aniarum suarum redemptione largiti sunt. & in eodem monasterio pmanserunt. Quorum vn9 scilicet speciosus dũ pro vtilitate monasterij iuxta Capuanã vrbem missus fuisset die qdam frater eius gregorius cũ fratribꝰ ad mensã sedens atqz conuescens p spiritũ subleuat9 aspexit & vidit speciosi germani sui animam tam longe a se positi de corpore exire. quod mox fratribus indicauit & cucurrit iamqz eundem fratrem suum sepultum reperit quem tamẽ ea hora qua viderat exisse de corpore inuenit.

De eodem

Quidam religiosus atqz fidelissimus vir adhuc mihi in monasterio posito narrauit. q aliq de Sycilie partibꝰ nauigio romam petentes in mari medio positi cuiusdam serui dei qui in Samnio fuerat inclusus ad celum ferri animaz viderunt. Qui descendentes ad

certam causamq; an ita esset acta pscrutantes illo die in-
uenerunt obijsse dei famulũ q̃ eum ad celestia regna ascen-
disse cognouerũt. Adhuc in monasterio meo posit9 cu-
iusdam valde venerabilis viri relatione cognoui qđ dico
Aiebat em̃ q2 venerabil' pater noĩe spes monasteriũ con-
struxit in loco. Cui vocabulũ completũ est q̃ sexti ferme mi
liarij interiacente spacio a vetusta nursie vrbe disiungitur
Hunc omnipotẽs 7 misericors de9 ab eterno verbere fla-
gellando ptexit. eiq; dispensationis sue maximã 7 seueri-
tatem seruat 7 grãm q̃ntũ eũ pri9 flagellando diligeret p9
modũ pfecte sanando monstrauit. Eius nãq; oculos p q̃-
draginta annoꝝ spaciũ continue cecitatis tenebris pressit
Nullũ ei lumẽ vel extreme visionis apiens. Sed q2 nemo
in verbere illi9 gratia destituente subsistit. Et nisi isde; mi-
sericors pater q̃ penã irrogat. pacientiã prestet. mox p im
pacientiam peccatũ nobis ip̃a auget correptio peccatorũ.
fitq; modo miserabili vt culpa nostra vnde sperare debuit
terminũ inde sumat augmentũ. Idcirco nostra de9 ifirma
conspiciens flagellis suis custodiã pmiscet atq; in pcussi-
one sua electis filijs nũc misericorditer iust9 est vt sint qb9
postea debeat iuste misereri. Vnde venerabilẽ senem dũ ex-
terioribus tenebris premeret interna nunq̃; luce destituit.
Qui cũ flagello fatigaretᷣ corpis hẽbat p sancti spũs cu-
stodiã ꝯsolationẽ cordis. Cũ vero iã ãni q̃dragesimi fuis-
set in cecitate temp9 expletũ ei dñs lumen reddidit 7 vici
num suũ obitũ denũciauit atq; vt monasterijs circũqua-
q; constructis verbũ vite pdicaret admonuit q̃tenus cor
poris recepto lumine visitatis in circuitu fratrib9 cordis lu
men apiret. Qui statim iussis obtemperãs fratrum ceno
bia circuiuit mandata vite q̃ agendo didicerat predicauit
Quintodecimo igitᷣ die ad monasteriũ suũ pacta pdica-
tione reuersus est ibiq; fratrib9 conuocatis astans in me-
dio sacramentũ dñici corpis 7 sanguinis sumpsit. moxq;
cũ eis misticos psalmoꝝ cant9 exorsus est. Qui illis psallẽ
tibus orationi intent9 animam reddidit. Omnes vero fra-
tres qui aderant ex ore eius exisse colũbam viderũt q̃ mox
aperto tecto oratorij egressa aspicientibus fratribus pene-

trauit celum. Cui⁹ idcirco animā in columbe specie appa-
ruisse credendū est. vt omīpotēs de⁹ ex hac ipa specie ostē
deret. q̄z simplici corde ei vir ille seruisset.

SEd neq̄z hoc sileam qd vir venerabil' abbas ste-
phanus q̄ non longe ante hoc in hac vrbe defun-
ctus est. quē ipe etiā bene nosti in eadē prouincia
nursie contigisse referebat. Aiebat em̄ q̄ illic prespiter q̄-
dam cōmissam sibi cū magno timore dn̄i regebat ecclesiā
Qui ex tp̄e ordinationis accepte prespiteram suā vt soro
rem diligens. sed q̄si hostē cauens adesse propi⁹ accedere
nunq̄z sinebat. eamq̄z sibimet propinq̄re nulla occasiōe p-
mittens ab ea sibi cōmunionē fundit⁹ familiaritatis absci
derat. Habent quippe sancti viri hoc propriū. nā vt semp
ab illicitis longe sint a se plerūq̄z etiā licita abscidūt. Vn̄
isdem vir ne vnq̄z p eā incurreret culpā sibi etiā ministra
ri p illam recusabat necessaria. Hic ergo venerabil' prespi
ter cū longam vite implesset etatem anno q̄dragesimo or
dinationis sue in ardescente grauiter febre corrept⁹ ad ex
trema deduct⁹ est. Sed cū eum prespitera sua conspiceret
solutis iam membris q̄si in mortē distensū. si qd adhuc ei
vitale spiramē adesset naribꝰ ei⁹ apposita curauit aure di-
noscere. Qd ille sentiens cui tenuissim⁹ inerat flat⁹ quan-
tulo ad nisū valuit vt loq̄ potuisset in feruescente spiritu
collegit vocem atq̄z erupit dicēs. Recede a me mulier ad-
huc igniculus viuit paleā tolle. Illa igit' recedēte crescen
te virtute corporis cum magna cepit leticia clamare dicens
Bene veniāt dn̄i mei bene veniāt dn̄i mei. Quid ad tan
tillum seruulū estis dignati conuenire. Venio venio gra
tias ago gratias ago. Cunq̄z hoc iterata crebro voce repe
teret q̄bus hoc diceret noti sui q̄ illum circumsteterant re-
quirebant. Quibꝰ ille admirando respondit dicēs. Nun-
quid conuenisse hic sanctos aplos nō videtis beatum petrū
⁊ paulum p̄mos apostolorum non aspicitis. Ad q̄s iterū
cōuersus dicebat. Ecce venio. ecce venio. Ad q̄ inter hec
verba animā reddidit. Et q̄r veraciter sanctos aplos vi
deret eos etiā seq̄ndo testat⁹ est. Qd plerūq̄z contigit iustis
vt in morte sua scōꝝ p̄cedentiū visiones aspiciāt ne ipaꝫ

mortis sue penalem sententiam pertimescant. sed dum eorum menti internorum ciuium societas ostenditur a carnis sue copula sine doloris et formidinis fatigatione soluantur.

Quia de te neque hoc sileam quod probus omnipotentis dei famulus qui nunc in hac urbe monasterio presto est quod appellatur renati de probo patruo suo reatine ciuitatis episcopo mihi narrare consueuit dicens. quia propinquante uite eius termino cum grauissima depressit egritudo Cuius pater nomine maximus pueris circumquaque transmissis colligere medicos studuit. si fortasse eius molestie subuenire potuisset Sed congregati ex vicinis locis vndique medici ad tactum vene denunciauerunt eius exitum citius affuturum Sed cum iam tempus refectionis incumberet atque diei hora tardior excreuisset venerandus episcopus de illorum potius quam de sua salute sollicitus eos qui aderant admonuit cum sene patre in superioris episcopij sui partes ascendere seque post laborem reficiendo reparare. Omnes igitur ascenderunt domum vnus ei tantummodo puulus relictus est puer quem nunc quoque predictus probus asserit superesse. Qui dum lecto iacentis assisteret subito aspexit intrantes ad virum dei quosdam viros stolis candidis amictos qui eundem quoque candorem vestium vultuum suorum luce vincebant. Qua splendoris eorum claritate percussus qui nam illi essent emissa cepit voce clamare. Qua voce etiam probus episcopus commotus intrantes eos aspexit et agnouit atque eundem stridentem vagitanteque puerum consolari cepit dicens. Noli timere quia ad me sanctus iuuenalis et sanctus eleutherius martires venerunt. Ille autem tante visionis nouitatem non ferens cursu concito extra fores fugit atque eos quos viderat patri ac medicis nunciauit. Qui concite descenderunt et egrum quem relinquerant iam defunctum inuenerunt. quia illi eum secum tulerant quorum visionem puer ferre non potuit qui ibi remansit.

Interea neque silendum arbitror quod mihi personarum grauium atque fidelium est relatione compertum. Gothorum namque temporibus galla huius vrbis nobilissima simachi ac patricij filia intra adolescentie tempora marito tradita in vnius anni spacio eius est morte viduata Quam dum feruente mundi copia ad iterandum thalamum et opes et etas vocarent

rent elegit magis spiritalibus nupcijs copulari deo in qui
bus a luctu incipit sed ad gaudia eterna peruenit quam carna
libus nupcijs subijci que a leticia semper incipiunt et ad finem cum
luctu tendant. Huic autem cum valde ignea conspersio corporis in
esset ceperunt medici dicere. quia nisi ad amplexus viriles re-
diret calore nimio contra naturam barbas esset habitura quod
itaque postea factum est. Sed sancta mulier nihil exterius deformita-
tis timuit. que interius sponsi celestis speciem amauit. Nec ve
rita est. si hoc in illa fedaretur quod a celesti sponso in ea non
amaretur. Mox ergo vt eius maritus defunctus est. abiecto secu-
lari habitu ad omnipotentis dei seruicium se apud beati pe-
tri apostoli ecclesiam monasterio tradidit ibique multis an
nis simplicitati cordis atque orationi dedita. larga indigenti
bus elemosinarum opera impendit. Cumque omnipotens deus
perhennem iam mercedem reddere eius laboribus decreuisset. can
cri vlcere in mamilla percussa est. Nocturno autem tempore ante le-
ctum eius duo candelabra lucere consueuerant. quia videlicet
amica lucis non solum spiritales sed etiam corporales tenebras
odio habebat. Que dum nocte quadam ex hac eadem iaceret in-
firmitate fatigata. vidit beatum petrum apostolum inter vtraque
candelabra ante suum lectum constitisse. Nec perterrita timuit
sed ex amore sumens audaciam exultauit eique dixit. Quid est
domine meus. dimissa sunt mihi peccata mea. Cui ille benignis
sime vt est vultus inclinato capite annuit dicens. dimissa
veni. Sed quia quandam sanctimonialem feminam in eo-
dem monasterio pre ceteris diligebat. illico galla subiun-
xit. Rogo vt soror benedicta mecum veniat. Cui ille respon
dit. non. sed illa talis veniat tecum. hec vero quam petis die
te erit tricesimo secutura. His igitur expletis visio aposto-
li assistentis et colloquentis ei ablata est. At illa protinus cun-
cte congregationis asciuit matrem eique quod viderit quid
ve audierit indicauit. Tercio autem die cum ea que iussa fu
erat sorore defuncta est. Illa vero quam ipsa poposcerat
die est Tricesimo subsecuta. Quod factum nunc usque in
eodem monasterio manet memorabile sicque hoc a precedenti
bus matribus traditum. narrare illic solent subtiliter iu-
niores que nunc sunt sanctimoniales virgines ac si illo in

tempore huic tam grandi miraculo ⁊ ipe affuissent. Sed inter hec sciendū est q̄ sepe aīabus exeuntibꝫ electorꝝ dulces solent laudes celestes erumpere vt dū illā libenter audiunt dissolutionē carnis ab anima sentire minime pmittantur. Vnde in omelijs q̄ꝫ euangelij iam narrasse me memini qd̄ in ea porticu q̄ euntibꝫ ad ecclesiam beati clemētis est puia. fuit q̄dam seruulꝰ noīe cuiꝰ te q̄ꝫ nō ambigo meminisse. Qui q̄dem paup rebꝫ ſꝫ meritis diues erat. quem longa egritudo dissoluerat. Nam ex q̄ illū scire potuimus vsqꝫ ad finem vite paraliticꝰ iacebat. Quid dicā q̄ stare non poterat q̄ nunq̄ꝫ in lecto surgere vel ad sedendū valebat. Nūq̄ꝫ manū suā ad os ducere. nunq̄ꝫ se potuit in latus aliud declinare. Huic ad seruiendū mater cū fratre aderant. ⁊ quicq̄d ex elemosina potuisset accipe hoc eorꝝ manibꝫ paupibꝫ erogabat. Nequaq̄ꝫ litteras nouerat sed scripture sacre sibimet codices emerat ⁊ religiosos q̄sqꝫ ī hospitalitate suscipiens hos corā se studiose legere faciebat. Factumqꝫ est vt iuxta modū suū plene sacram scripturā disceret cū sicut dixi litteras funditꝰ ignoraret. Studebat semp in dolore gratias agere pmmis deo ⁊ laudibꝫ diebus ac noctibꝫ vacare. Sed cū iam tempꝰ esset vt tanta eiꝰ pacientia remunerari debuisset mēbrorꝝ dolor ad vitalia redijt. Cumqꝫ iam se morti ꝓximū agnouisset pegrinos viros atqꝫ in hospitalitate susceptos ammonuit vt surgerent ⁊ cū eo psalmos ꝓ expectatione sui exitus decantarēt. Cumqꝫ cum eis ⁊ ipe moriens psalleret voces psallentium repente compescuit cum terrore magni clamoris dicens. Tacete. nunquid non auditis quante resonent laudes in celo. Et dum ad easdem laudes quas intus audierat aurē cordis intēderat. Sancta illa anima carne soluta est. Qua scilicet exeūte tanta illic fraglantia odoris aspersa est. vt omnes qui illic aderant inestimabili suauitate replerent̄. ita vt per hoc patenter cognoscerent. q eam laudes in celo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit q̄ nunc usqꝫ viuit ⁊ cū magno fletu attestari solet. quia quousqꝫ corpꝰ eius sepulture traderent. ab eorū naribus odoris fraglantia non recessit. In eisdem quoqꝫ omelijs tem

narrasse me recolo. Quam preciosus compresbiter meus
qui hanc nouerat me narrante attestatus est.

EO namq; tpe quo monasteriu petij anus quedam
Redempta noie in sanctimoniali habitu constituta
in vrbe hac iuxta beate marie semp virginis eccle
siam manebat. Hec illius discipula extiterat que
magnis virtutibus pollens sup prenestinos montes vitam
heremiticam duxisse ferebat. Huic aut redempte due in eo
dem habitu discipule fuerat vna nomie Romula & altera
que nunc supest. qua qdem facie scio sed noie nescio. Tres
itaq; hec in vno habitaculo comonentes morum qdem diui
tijs plene. sed tn paupem vita rebus ducebat. Hec autem
qua prefatus sum romula alia qua predixi condiscipulam
suam magnis vite meritis anteibat. Erat quippe mire pa
tientie. summe obedientie custos oris sui ad silentiu. studio
sa valde ad continue oronis vsum. Sed qr plerumq; hi qs
iam homines pfectos estimat adhuc in oculis summi opifi
cis aliqd imperfectionis habent. sicut sepe imperiti homines
nec dum pfecte sculpta sigilla conspicimus. etia qsi perfe
cta laudam9. que tn adhuc artifex considerat & limat. lau
dari iam audit & tamen ea tundere meliorando non desinet
Hec qua prediximus Romula ea qua greco vocabulo me
dici paralisim vocat molestia corpali pcussa e multisq; an
nis in lectulo decubas. pene omni iacebat mebrorum officio
destituta. Nec tn hec eade ei9 mente ad impacientia flagel
la pduxerat. nam ipa ei detrimeta membrorum facta fuerat
incrementa virtutu qr tanto sollicitis ad vsu orois excre
uerat. quanto & aliud quod liber agere nequaq; valebat.
Nocte igit quadam eande redemptam qua prefatus sum
que vtrasq; discipulas suas filiarum loco nutriebat vocauit
dices. Mater veni. mater veni. Que mox cu alia ei9 condi
scipula surrexit sicut vtriq; referetibus & multis eadem res
claruit. & ego q; in eode tpe agnoui. Cunq; noctis medio
lectulo iacentis assisterent. subito celitus lux emissa omne
illius cellule spacium impleuit. & splendor tante claritatis
emicuit. vt corda assistentium inestimabili pauore per
stringeret. atq; vt post ipe referebant omne in eis corp9

obrigesceret vt ꝛ in subito stupore manerent. Cepit nãq₃
q̃si cuiusdam magne multitudinis ingredientis sonit⁹ au-
diri. ostiumq₃ cellule concuti. ac si ingredientium turba p̄
meretur atq₃ vt dicebãt intrantiũ multitudinẽ sentiebãt
Sed nimietate timoris ꝛ luminis videre nõ poterãt q₂ ea
rum oculos ꝛ pauor depſſerat. ꝛ ipa tãti luminis claritas
reuerberabat. Quã lucem ꝓtin⁹ est miri odoris fraglãtia
subsecuta ita vt earꝫ animũ q₂ lux emissa terruerat odoris
suauitas refoueret. Sed cũ vim claritatis illius ferre non
possent cepit eadẽ romula assistentẽ ꝛ trementem redemp
tam suorꝫ morum magistram blanda voce cõsolari dicẽs
Noli timere mater nõ morior modo. Cũq₃ hoc crebro di-
ceret paulatim lux q̃ fuerat emissa subtracta est sed is qui
subsecut⁹ est odor remansit sicq₃ dies scd̃us ꝛ tercius tran
sijt vt aspersa odoris fraglantia maneret. Nocte igit̃ q̃rta
eandem magistram iterũ suã vocauit qua veniente viati
cum petijt ꝛ accepit. Nec dũ vero eadẽ redempta vel illa
alia ei⁹ discipula a lectulo iacentis abscesserãt ꝛ ecce subito
in platea ante eiusdẽ cellule ostiũ duo chori psallentiũ con
stiterant ꝛ sicut ipe dicebãt sexus ex vocib⁹ discreuisse psal
modie cant⁹ dicebãt viri ꝛ femine respondebãt. Cũq₃ an̄
fores cellule exhiberẽt celestes exequie sancta illa aĩa car-
ne soluta est. Qua ad celũ ducta q̃nto chori psallentiũ al-
tius ascendebant tanto cepit psalmodia leni⁹ audiri. quo
usq₃ ꝛ eiusdẽ psalmodie sonit⁹ ꝛ odoris suauitas elonga-
ta finiretur.

Nonnunq̃₃ vero in ɔsolatione egredientis anie ipe
apparere solet auctor ac retributor vite. Vnde et
hoc qd de Tarsilla amica mea in omelijs euange
lij dixisse me recolo replicabo q̃ inter duas alias sorores su
as v̓tute continue orõnis grauitate vite singularitate ab-
stinentie ad culmen sanctitatis excreuerat huic ꝑ visionẽ₃
Felix atauus me⁹ h⁹ romane ecclesie ãtistes apparuit eiq₃ mã
sionem ꝑpetue claritatis ostẽdit dicẽs. Veni q₂ in hac te
lucis mãsione suscipio. q̃ subsq̃ẽte mox febre correpta ad
diem ꝑuenit extremũ. Et sicut nobilib⁹ feminis virisq₃ mo
rientib⁹ mlt̃i ɔueniũt q̃ eorꝫ ꝓximos ɔsolent. eadẽ₃ hora ex-

ihesu dilectio

itus ipsius multi viri ac femine eius lectulum circũstetecũt Tunc subito illa sursum respiciens hiesum veniẽtẽ vidit ꝛ cũ magna vocis animaduersione cepit circũstantib⁹ clamare dicens. Recedite recedite hiesus venit. Cumq₃ in eũ intenderet quẽ videbat sancta illa anima est a corpe egressa tantaq₃ subito fraglantia miri odoris aspersa est vt ipsa quoq₃ suauitas cunctis ostenderet illic auctorẽ suauitatis venisse. Cumq₃ corp⁹ eius ex more mortuorũ ad lauandũ esset nudatum longe orõnis vsu in cubitis ei⁹ ꝛ genub⁹ camelorum more inuenta est obdurata cutis excreuisse ꝛ q̃d viuens ei⁹ spiritus semꝑ egerit caro mortua testabatur.

Sed neq₃ hoc sileam q̃d p̄dictus probus dei famulus de sorore sua noĩe musa puella ꝑua narrare cõsueuit dicens. ꝙ q̃dam nocte ei ꝑ visionem Sancta dei genitrix virgo maria apparuit atq₃ coeuas ei in albis vestibus puellas ostendit. Quibus illa cũ admisceri appetisset sed se eis iungere non auderet beate marie semꝑ virginis est voce req̃sita an velit cũ eis esse atq₃ in eius obsequio viuere. Cui cũ puella eadem diceret volo ab ea mãdatum protin⁹ accepit vt nihil vltra leue aut puellare ageret. ꝛ risu iocis se abstineret et sciens ꝑ omnia ꝙ inter easdẽ virgines quas viderat ad ei⁹ obsequiũ die tricesimo veniret. Quibus visis in cunctis suis morib⁹ puella mutata est omnesq₃ se leuitates puellaris vite magna grauitatis detersit manu. Cumq₃ eam parentes ei⁹ mutatam esse mirarentur requisiti rem retulit. q̃d sibi beata dei genitrix iusserit vł quo die itura esset ad obsequiũ eius indicauit. Tunc post vicesima quinta die febre correpta est. Die aũt tricesima cum hora ei⁹ exitus propinquasset eandẽ beatã genitricẽ dei cũ puellis quas ꝑ visionẽ viderat ad se venire cõspexit. Cui se etiam vocanti respondere cepit ꝛ depssis reuerenter ocul' aperta voce clamare. Ecce dñ̃a venio. ecce dñ̃a venio. In qua etiam voce spiritũ reddidit. ꝛ ex virgineo corpe habitatura cũ sanctis virginibus exiuit. ¶ Petr⁹.

Cum humanũ genus multis atq₃ innumeris vicijs sit subiectũ hierusalem celestis patrie maximã ꝑtẽ ex ꝑuulis vł infantib⁹ arbitror posse opleri. ¶ Gregorius.

Et si omnes baptizatos infantes atq3 in eadem infantia morientes ingredi regnũ celeste credendũ est. omnes tñ puulos q̃ scilicet iam loq̃ possũt regna celestia ingredi credendũ nõ est. qz nonnullis puulis eiusdem regni celestis auditus a parentibꝫ clauditᷣ si male nutriãtur. Nam q̃dam vir cũctis in hac vrbe notissimus ante trienniũ filiũ habuit annoꝝ sicut arbitror q̃nq3. quem nimis carnaliter diligens remisse nutriebat atq3 isdem paruulus q̃d dictũ graue est mox vt ei9 animo aliq̃d obstitit maiestatem dei blasphemare ↄsueuerat. q̃ in hac ante triennium mortalitate ꝑcussus venit ad mortẽ. Cũq3 eũ suus pater in sinu teneret. sicut hij testati sunt q̃ p̃ñtes fuerunt malignos ad se venisse spirit9 tremẽtibꝫ oculis puer aspiciẽs cepit clamare. Obsta pater. obsta pater. Qui clamãs declinauit faciẽ vt se ab eis in sinu patris absc̃oderet. Quẽ cum ille trementem req̃reret q̃d videret. puer adiunxit dicens. Mauri homies venerũt q̃ me tollere volunt. q̃ cum hoc dixisset maiestatis nomẽ ꝓtinus blasphemauit ⁊ animam reddidit. Vt enim omnipotens de9 ostenderet ꝑ quo reatu talibꝫ fuisset tradit9 executoribꝫ vnde viuentẽ pater suus noluit corrigere. hũ morientẽ ꝑmisit iterare. vt q̃diu ꝑ diuinitatis patientiã blasphem9 vixerat qñq3 ꝑ diuinitatis iudiciũ blasphemaret ⁊ moreretur q̃tenus reatũ suum pater agnosceret. q̃ puuli filij animã negligens nõ paruulum peccatorẽ gehenne ignibꝫ nutriret. sed interim hoc triste seponẽtes ad ea q̃ narrare ceperam leta redeam9.

Predicto etenĩ probo alijsq3 religiosis narrantibus viris agnoui ea q̃ indicare audientibꝫ de venerabili patre stephano in omelijs euangelij curam. Fuit etenĩ vir sicut ⁊ isdem probus ⁊ multi alij testãtur nihil in hoc mũdo possidens nihil querens solã cũ deo paupꝫtatem diligens inter adũsa semꝑ patientiã amplectens conuent9 seculariũ fugiens. vacare semꝑ orõni concupiscens. De q̃ vnũ bonũ ṽtutis refero vt ex hoc vno valeant multa ei9 bona pensari. Is nanq3 cũ q̃dam die messẽ quã sua manu seminauerat decisam ad aream deduxisset nihilq3 aliud cũ discipulis suis ad totius anni stipendia ha

beret. q̄dam puerse voluntatis vir antiqui hostis stimu-
lis instigatus eandē messe igne supposito ita vt erat in area
incendit. Qd factū dum alter conspiceret eidem dei famu-
lo cucurrit ꝛ nunciauit. Qd postq̄ʒ indicauit adiunxit di-
cens. Ve ve pater stephane q̄d tibi contigit. Cui statim
vultu ac mente placida. ille respondit. ve q̄d illi contigit
qui mihi hoc fecit. nam mihi q̄d contigit In q̄bus eius ver-
bis ostendit in q̄ virtutis culmine sedebat. q̄ vnū quod in
sumptum mundi habuerat tam secura perdebat mente ma
gisq̄ʒ illi condolebat q̄ peccatū cōmiserat quā sibi q̄ pecca-
ti illius damna tollebat. Nec pensabat q̄d ipse exterius. ſ̄
culpe reus q̄ntum perdebat intus. Nunc itaq̄ʒ cū dies mor-
tis egredi de corpe vrgeret cōuenerunt multi vt tam san-
cte anime de hoc seculo recedēti suas animas cōmendarēt.
Cunq̄ʒ lecto hi q̄ conuenerāt omnes assisterēt alij ingre-
dientes angelos viderūt sed dicere aliq̄d nullomō potue-
runt. Alij omnino nil viderūt sed omēs q̄ aderant ita ve-
hementissimus timor perculit vt nullus egrediente illa san-
cta anima illic stare potuisset ꝛ hi ergo q̄ viderāt ꝛ hi qui
omnino nil viderāt vno omēs timore perculsi ꝛ territi fuge
runt vt palam daretur intelligi que ꝛ q̄nta vis esset que
illam egredientē aīam susciperet cuius egressum nemo mor
talium ferre potuisset. Sed inter hec sciendū est. q̄ʒ aliq̄n
anime meritū nō in ipso suo egressu ostendit̄ post mortem
vero certius declarat̄. Vnde ꝛ sancti martires ab infidelibus
crudelia multa perpessi sunt q̄ tū vt prediximus ad ossa sua
mortua signis quotidie ꝛ miraculis clarescunt.

Vite nanq̄ʒ venerabil' valenci9 q̄ post in hac roma
na vrbe mihi sicut nosti in eo q̄ʒ monasterio p̄fu-
it. prius in valerie prouincia suū mōsteriū rexit in q̄
dū longobardi seuiētes venissēt sic eius narratiōe didici du
os eius mōchos in ramis vnius arboris suspenderūt q̄ suspē
si eodē die defūcti sunt. Facto aūt vespe vtrorūq̄ʒ eorū spi
ritus claris illic apti̅sq̄ʒ vocibus psallere ceperūt. ita vt ipsi
q̄ʒ q̄ eos occiderāt cū voces psallentiū audirēt nimiū mira
ti terrerent̄ Quas viʒ voces captiui q̄ʒ omēs q̄ illic aderāt
audierunt atq̄ʒ eorū psalmodie p9modū testes extiterunt

parentes viuent

Sed has voces spirituum omnipotens deus iccirco ptin gere voluit ad aures corpor. vt viuentes quiq3 in carne discerent. q2 si deo seruire studeāt post carnē veri9 viuant

Quibusdā religiosis q3 viris attestantibꝫ adhuc in monasterio positus agnoui. qd hoc longobardor tēpore iuxta in hac puīcia q̄sura nominat̄ qdam monasterij pater vite venerabilis surans nomie fuerit q captiuis aduenientibꝫ atq3 a longobardor depredatione fugentibꝫ cunctis q̄ in monasterio videbat̄ habere largitus est. Cunq3 in elemosinis vestimenta sua ac fratrum omnia ꝛ cellar consumpsisset ꝛ quicqd habere in orto potuit expendit. Expensis vero rebꝫ omnibꝫ longobardi ad eum subito venerūt eūq3 tenuerunt ꝛ aurū ab eo petere ceperunt. Quibꝫ cū ille diceret se omnino nihil habere in vicino monte ab eis ductus est in q silua immenses magnitudinis stabat ibi captiuus qdā fugiēs in caua arbore latebat vbi vnus ex longobardis educto gladio pdictū venerabilē occidit virum. Cui9 corpe in terrā cadente mons omnis ptiu9 ꝛ silua concussa est. ac si se ferre nō posse pondus sanctitatis eius diceret terraq3 tremuisset. Alius q3 in marior puīcia vite valde venerabilis dyaconus fuit quē inuentū longobardi tenuerūt quor vn9 educto gladio caput ei9 amputauit. Sed cū corp9 eius in terram caderet ipse q hunc capite truncauerat immūdo spiritu correptus ad pedes eius corruit ꝛ qp amicū dei occidit inimico dei traditus ostendit.

¶ Petrus.

Quid est hoc q̄so te qd omnipotens deus sic permittit mori qs tamen post mortē cui9 sanctitatis fuerint nō patitur celari.

¶ Gregorius.

Cum scriptū sit. Iustus q̄cunq3 morte puent9 fuerit iusticia ei9 non auferet̄ ab eo. electi q pculdubio ad ꝑpetuam vitā tendūt quid eis obest si ad modicū dure moriunt̄. Et est fortasse nōnunq̄3 eor culpa licet minima q̄ in eadē debeat morte resecari. Vn̄ fit vt reprobi ptātem qdem contra viuētes accipiāt. Sed illis morientibus ꝑ̄ in eis g̃uius vindicet̄. qd contra bonos ptātē sue crudelitatis acceperūt sicut isdē carnifex qui eūdem venera

(margin:) Psbitero nostro

(margin:) de eodem

bilem dyaconū viuentez ferire pmissus est. gaudere super mortuū pmissus nō est· ꝙd sacra quoqꝫ testant eloquia.

morš purgat

Nam vir dei contra Samariam missus. qꝛ p inobedientiam in itinere comedit· hunc leo in eodē itinere occidit· Sed statim illic scriptū est. qꝛ stetit leo iuxta asinam ⁊ nō comedit leo de cadauere· Ex q̄ re ostēditur ꝙd peccatū inobedientie in ipa fuerit morte laxatuꝫ quia isdem leo quē viuentē psumpsit occidere contingere non psumpsit occisum· Qui em̄ occidendi ausū habuit· de occisi cadauere comedendi licenciā non accepit· qꝛ is q̄ culpabilis in vita fuerat punita inobedientia· erat iam iustꝰ ex morte· Leo ergo q̄ prius peccatoris vitā negauerat custodiuit postmodum cadauer iusti. ¶ Petrus·

Placet ꝙd dicis· sed nosse vellem si tunc ante restitutionem corpoꝝ in celo recipi valeant anime iustorum· ¶ Gregoriꝰ·

aiā in celū volat

Hoc neqꝫ de omnibꝫ iustis fateri possumus· neqꝫ de omnibꝫ negare· Nam sūt quorundam iustoꝝ anime q̄ a celesti regno q̄busdaꝫ adhuc mansionibꝫ differunt· In q̄ dilationis damno ꝙd aliud innuitur nisi ꝙ de pfecta iusticia aliq̄d minus habuerunt· Et tn̄ luce clarius constat. qꝛ pfectorū anie mox vt huiꝰ carnis claustra exeunt in celestis regni sedibus recipiuntur· ꝙd et ipa p se veritas attestatur dicēs. Vbicūqꝫ fuerit corpꝰ illuc ꝯgregabunt ⁊ aquile· qꝛ vbi ipse redemptor noster est corpe illuc procul dubio colligunt iustorum anime· Et paulus· Cupio dissolui ⁊ cū xp̄o esse. Qui ergo xp̄m esse in celo nō dubitat nec pauli animā esse in celo negat· Qui etiā de dissolutione sui corpis atqꝫ de inhabitatione celestis patrie dicit. Scimꝰ quoniā si terrestris nostra domus huiꝰ habitationis dissoluat ꝙd edificationē habemus ex deo domū nō manufactā eternā in celis· ¶ Petrꝰ.

Si igit̄ nūc sunt in celo anie iustoꝝ. ꝙd est ꝙd in die iudicij p iusticie sue retributione recipiet· ¶ Gregoriꝰ.

aīa et corpꝰ erunt in glīa

Hoc eis inimicū crescit in iudicio ꝙd nūc aniaꝝ sola· postmodū vero etiā corpoꝝ beatitudie pfruūtur vt ipa q̄ꝫ carne gaudeāt in q̄ dolores p domino cruciatꝰ qꝫ ptulerūt p hac q̄ppe geminata eoꝝ glā scriptū ē

In terra sua duplicia possidebūt. Hinc etiā ante resurre- ctiōis diē de sanctoꝝ aīabꝰ scriptū est. Date sunt illis sin gule stole albe. ⁊ dictū est illis vt requiescerēt tpus adhuc modicū donec impleret numerus conseruoꝝ ⁊ fratrū eoꝝ Qui itaqꝫ nūc singulas acceperūt binas in iudicio stolas habituri sunt. q2 modo aīaꝝ tantūmodo. nūc aūt aīaꝝ simul ⁊ corporum gloria letabuntur. ¶ Petrus.
Assentio sed vellem scire q̄ nam modo agitur quod ple- rumqꝫ morientes multa predicunt. ¶ Gregorius.
Ipsa aliqñ aīaꝝ vis subtilitate sua aliquid pui det. Aliqñ em̄ exiture de corpe anie p reuelationez non ventura cognoscūt. Aliqñ vero dū iam iux- ta fit vt corpꝰ deserant diuinitus afflate in secreta celestia incorporeum mentis oculū mittunt. Nam q2 ius anie ali- qñ subtilitate sua ea q̄ sunt ventura cognoscit patet ex eo q cū quidā aduocatꝰ q̄ in hac vrbe añ biduū lateris dolore defunctꝰ est sed ante paululū q̄ꝫ moreretur vocauit puerum suū ꝑparari sibi vestimēta ad ꝓcedendū iussit. Que dum puer q̄si insanire cerneret eiꝰqꝫ ꝑceptis minie obediret sur rexit vestimēto se induit ⁊ p viā appiā ad beati sixti eccle- siam se esse ꝓcessurū dixit. Cūqꝫ post modicū inguescente molestia eēt defunctꝰ deliberatū fuat vt apud beatū ianua- rium martirē ꝑnestina via eiꝰ corpꝰ poni debuisset. Sꝫ q2 longū ħ his qui funꝰ eiꝰ curauerāt visū fuisset repente or- to consilio exeūtes cū eius funere p viā appiam nesciētesqꝫ illi q̄d dixerat in ip̄a eū ecclesia quāz ꝑdixerat posuerunt. Et cū eundē virū curis secularibꝰ obligatū lucrisqꝫ terre- nis inhiantē fuisse nouerimꝰ vnd̄ ħ ꝑdicere potuit nisi q2 id q̄d futuꝝ erat eius corpi ip̄a vis anie ac subtilitatis ꝑ- uidebat. Nō aūt sepe etiā reuelatiōibꝰ agit vt a morītu- ris futura prescientur ex his colligere possumus q̄ apud nos gesta in monasterijs scimus. In monasterio etenim meo quidam frater ante decennium geroncius dicebatur qui cum graui molestia corporis fuisset depressus in visio ne nocturno albatos viros ⁊ clari omnimodo habitus in hocipsum monasterium descendere de superioribus as- spexit. Qui cum coram lecto iacentis assisterent vnus

eorum dixit. Ad hoc venimus vt de monasterio gregorij q̄sdam fr̄es in miliciā mittamus. Atq3 alteri p̄cipiens ad iunxit scribe marcellū. valentinianū agnellū atq3 alios q̄z nunc minime recordor. Quib9 expletis addidit dicēs scri be ⁊ hunc ip̄m qui nos aspicit. Ex q̄ visione cert9 red ditus p̄dict9 frater facto mane innotuit fratrib9 qui ⁊ qui essent ex eadē cella morituri post q̄s se etiā denunciauit esse secutu rum. Cunq3 die alio p̄dicti fratres mori ceperūt atq3 sub eodem ordine se in morte secuti sunt q̄ fuerāt in discriptio ne nominati ad extremū vero ⁊ ip̄e obijt. qui eosdem fr̄es morituros p̄uidit. In ea q̄3 mortalitate q̄ ante triennium hanc vrbem vehementissima clade vastauit in portunen sis ciuitatis monasterio mellitus dict9 est monachus ad huc in annis iuuenilib9 ↄstitutus sed mire simplicitatis at q3 humilitatis vir q̄ appropinquāte vocationis die eadē clade p̄cussus ad extrema deduct9 est. Quod vir vite ve nerabilis felix eiusdē ciuitatis ep̄us audiens cui9 ⁊ hec re latione cognoui ad eū accedere studuit. ⁊ ne morte timere debuisset verbis hunc p̄suasorijs confortare. Cui etiā3 ad huc de diuina misericordia longiora vite spacia pollicere cepit Sed ad hec ille respondit cursus sui tp̄a esse comple ta dicens apparuisse sibi iuuenem atq3 epistolas detulisse dicentem aperi ⁊ lege. Quib9 aptis asseruit. q3 se ⁊ omēs qui eodē tp̄e a p̄dicto ep̄o in pascali festiuitate fuerāt bap tisati scriptos in eisdem epistol' literis aureis inuenit. Pri mum quidē vt dicebat suum nomē repit ac deinde omni um illoꝝ in tp̄e baptisatorū. Qua de re certū tenuit ⁊ se ⁊ illos de hac vita esse sub celeritate migraturos. factūq3 est vt die eodē3 ip̄e moreretur atq3 post eū cuncti illi qui bap tisati fuerant ita secuti sunt vt intra paucos dies eorū nul lus in hac vita remaneret. De quib9 nimirum constat ꝙ eos predictus dei famulus idcirco auro scriptos viderat quia eorum nomina apud se fixa eterna claritas habebat. Sicut itaq3 hi reuelationib9 potuerunt ventura cognosce re ita nonnunq̄3 egressure anīe possunt etia3 misteria cele stia nō p̄ somnū sed vigilando p̄libare. Ammoniū nanq3 monasterij mei monachum bene nosti qui dū esset in secu

lati habitu constitutus valeriani huius vrbis aduocati natu-
talem filiã in coniugio sortitus eius obsequiis sedule atq3 in-
cessanter adherebat et queq3 in eius domo agebant nouerat
Qui mihi iam in monasterio positus narrauit q in ea mor
talitate q patricii narse tpibus hanc vrbem vehemẽter af
flixit in domo pdicti valeriani puer armentarius fuit preci-
pue simplicitatis et humilitatis. Cum vero eiusdem aduo
cati domus eadẽ clade vastaretur isdem puer percussus est et
vsq3 ad mortẽ deductus. Qui subito sublatus a psentibus
rediit sibiq3 dñm suũ vocari fecit. Cui ait. Ego in celo fui
et q de hac domo morituri sũt agnoui. Ille ille atq3 illi mo
rituri sunt. Tu vero ne timeas q2 hoc tpe moriturus nõ es
Vt vero scias q me in celo fuisse verũ fateor ecce accepi
illic vt linguis omnibus loquar. Nunqd tibi incognitũ fu-
it grecam me linguã omnino nõ nosse et tñ grece loquere
vt cognoscas an verũ sit q me omnes linguas accepisse
testificor. Cui tunc grece dñs suus locutus est. atq3 ita illi i
eadem lingua respondit vt cuncti q aderant mirarent. In
ea q3 domo pdicti narse spatarius vulgaris manebat qui
festine ad egrũ deductus ei vulgarica lingua locutus est. sed
ita puer ille in ytalia natus et nutritus in eadẽ barbara lo-
cutione respondit ac si ex eadẽ fuisset gente generatus. Mi-
rati sunt omnes qui audiebant atq3 ex duarum linguarũ
experimento quas eum antea nescisse nouerant crediderũt
de omnibus quas probare minime valebant. Tunc per bi
duum mors eius dilatata est sed die tercio quo occulto iu
dicio nescitur manus ac brachia lacertosq3 suos dentibus la
niauit atq3 ita de corpore exiuit. Quo mortuo omnes illi
quos predixerat ex hac protinus luce subtracti sunt nullus
q3 in hac domo et eadẽ tempestate defunctus est qui voce
illius denunciatus non est. Petrus.

Valde terribile est vt q tale donum pcipere meruit ta
li etiam post hoc pena plecteretur. Gregorius.

Quis occulta dei iudicia sciat ea q i diuino examie
comphendere nõ possumus timere magis q3 di-
scutere debemus. Vt aũt de egredientibus aiabus q
multa pnoscunt ea q cepimus exequimur. Neq3 h silendũ est

dedit opibus misericordie

quod de theophanio centerelensis vrbis comite in eadem vrbe posit9 multis attestantibꝫ agnoui. Fuit nāqꝫ vir misericordie actibꝫ deditus bonis opibus intentus hospitalitati pcipue studens exercendis qdem comitat9 curis occupatus agebat terrena ꝛ tpalia ſ; vt post in fine claruit magis ex debito q̄ꝫ ex intentione. Nam dū propinquāte mortis ei9 tpe grauissima aeris tempestas obsisteret ne ad sepeliendū duci potuisset cumqꝫ vxor sua cū fletu vehementissimo inqreret dicens. qd faciam quomodo te ad sepeliendum eijciam. qr ostium dom9 h9 egredi p nimia tempestate nō possum9. Tunc ille respondit. Noli mulier flere qr mox vt ego defunct9 fuero aeris serenitas redit. Cui9 ptinus vocem mors ꝛ mortē serenitas secuta est. Qd signum etiam alia sunt signa comitata. Nam manus eius ac pedes podagre humore tumescentes versi in vulneribꝫ fuerant ꝛ pfluente sanie patebāt. Sed dū corp9 ei9 ex more ad lauandū fuisset nudatū ita man9 pedesqꝫ ei9 sani inuenti sunt ac si vnq̄ꝫ vulneris nil habuissent. Duct9 itaqꝫ ac sepultus eiusqꝫ coniugi visum est. vt q̄rto die in sepulcro illius marmor qd suppositum fuerat mutari debuisset Qd videlicet marmor corpi ei9 suppositū dum fuisset ablatum tanta ex corpe ipsius fraglantia odoris emanauit ac si ex putrescente carne illi9 pro vermibꝫ aromata ferbuissent. Qd factū dum narrante me in cmelijs inficenis quibusdam venisset in dubiū die qdam sedente me in conuentu nobilium ipi artifices q in sepulcro illi9 marmor mutauerāt affuerūt aliqd me de propria causa rogaturi Quos ergo de eodē miraculo coram clero nobili ac plebe reqsiui qui eadem odoris fraglantia miro modo se repletos fuisse testati sunt. Et qdam alia in augmento miraculi que nūc narrare longū existimo de eodē sepulcro eius addiderunt.

Inquisitioni mee sufficientē iam vi- ¶ Petrus. deo satisfactū sed hoc est adhuc qd questione animum pulsat. qr cum supi9 dictū sit esse iam sanctorum animas in celo restat proculdubio vt iniq̄rum q̄ꝫ anime esse nō nisi in inferno credant ꝛ quid hac de re veritas habeat ignoro. Nam humana estimatio non habet

peccatorum animas ante iudiciū posse cruciari ¶ Gregorius.

Si esse sanctorum animas in celo sacri eloquij satisfactione credidisti oportet vt p omnia esse credas. & iniquorum animas in inferno. quia ex retributione interne iusticie ex qua iusti iam gloriantur necesse est p omnia vt et iniusti crucientur. Nam sicut electos beatitudo letificat ita credi necesse est quod a die exitus sui ignis reprobos exurat. ¶ Petrus.

Et qua ratione credendū est. quia rem incorpoream tenere ignis corporeus possit. ¶ Gregorius.

Si viuentis hominis incorporeus spiritus tenetur in corpore cur non post mortē cū incorporeus sit spiritus etiā corporeo igne teneatur. ¶ Petrus.

In viuente quolibet idcirco incorporeus spiritus tenetur in corpore quia viuificat corpus. ¶ Gregorius.

Si incorporeus spiritus Petre in hoc teneri potest quod viuificat. quare non penaliter & ibi teneatur vbi mortificatur. Teneri autē spiritum p ignem dicimus vt in tormento ignis sit videndo atq; sentiendo puniatur Igne namq; eo ipse patitur quo videt & quia concremari se aspicit crematur. Sic quia fit vt res corporea incorpoream exurat dum ex igne visibili ardor ac dolor inuisibilis trahitur vt per ignem corporeum mens incorporea etiā incorporea flāma crucietur quamuis colligere dictis euangelicis possumus. quia incendiū anima nō solū videndo sed etiā experiendo patiatur Veritatis etenī voce diues mortuus in inferno dicitur sepultus. Cuius anima quia igne teneatur insinuat voce qua abraā deprecatur dicēs. mitte lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquā vt refrigeret linguā meā quia crucior in hac flamma. Dū ergo peccatorē diuitē dampnatū veritas igne phibet quis nā sapiens reproborum animas teneri ignibus neget. ¶ Petrus.

Ecce ratione ac testimonio ad credulitatem flectitur animus sed dimissus iterum ad rigorem redit. Quo modo enim res corporea rem incorpoream teneat atq; affligere possit ignoro. ¶ Gregorius.

Dic queso an apostatas spūs a celesti gl'a deiectos esse corporeos an incorporeos suspicaris. ¶ Petrus.

Quis sanum sapiens esse spiritus corporeos dixerit.
Gehenne ignem esse corporeũ esse fateris ¶Gregori9.
Ignem jehenne corporeum esse non ambigo ¶Petr9.
in quo certum est corpa cruciari. ¶Gregorius.

De re reprobis veritas in fine dictura est ite in ignem eternũ q̃ parat9 est diabolo ⁊ angelis eius Si igit̃ diabol9 eiusq; angli cũ sint incorporei cor poreo sunt igne cruciandi q̃d mirũ si anime ⁊ anteq; reci piant corpa possunt corporea sentire tormenta. ¶Petr9.

Patet ratio nec debet anim9 de hac re vlterius questio ne dubitare. ¶Gregorius.

Postq̃; laboriose credidisti ope pcium credo si ea q̃ mihi a viris fidelib9 sunt digesta narrauero. Julianus nanq; hui9 romane ecclesie cui deo auctore deseruio scd'us defensor q̃ ante septẽ fere ãnos defunct9 est ad me adhuc in monasterio positu; crebro veniebat et mecũ colloqui de anime vtilitate ɔsueuerat. hic itaq; mihi q̃dam die narrauit dicẽs Theodorici regis tpib9 pater so ceri mei in sicilia exactionem canonis egerat atq; iã ad ytalia; rediebat Cui9 nauis adpulsa ẽ ad insulã q̃ liparis ap pellatur. Et q2 ille vir q̃dam solitari9 magne v̾tutis habi tabat dũ naute nauis armamenta reparent visum est pre dicto patri soceri mei ad eundẽ virũ dei pgere seq; ei9 ora tionibus cõmendare. Quos vir dñi cũ vidisset eis inter alia colloquens dixit. Scitis q2 rex theodoric9 mortu9 est Cui illi ptinus responderũt. Absit nos eũ viuentem dimi simus ⁊ nihil tale ad nos de eo nuncusq; platũ est. Quib9 dei famulus addidit dicẽs etiã mortuus est nam hesterno die hora nona inter iohannem papam ⁊ simachum patri cium discinctus atq; discalciat9 ⁊ vinctis manibus deductus in hanc vicinam vulcani ollam iactatus est Quod il li audientes solicite conscripserunt diem atq; in ytaliã re uersi eo die theodoricum diem inuenerunt fuisse mortuũ quo eius exitus atq; supplicium dei famulo fuerat ostensũ ⁊ quia iohannem papam affligendo in custodiam occidit simachum quoq; patriciũ ferro trucidauit ab illis in ignẽ mitti apparuit quos in hac vita iniuste iudicauit.

73

EOdem q̇ꝫ tp̄e quo pͥmū remote vite desiderio an-
helabam q̇dam honestus senex deꝰ dedit nomine
valde huiꝰ vrbis nobilibꝫ amicꝰ mihi q̇ꝫ in ami-
cicijs sedule iungebat̄· Qui mihi narrabat dicēs· Gotho
rum tp̄e q̇dā expectabilis vir repatus noīe venit ad mor
tem· Qui dū diu iam mieeꝰ ac rigidꝰ iaceret visum est ꝙ
ab eo funditꝰ flatus vitalis exisset atqꝫ examine remansis
set corpꝰ· Cumqꝫ ⁊ multi q̇ conuenerāt ⁊ eū iam mortuum
familia luget ⁊ subito redijt et cunctoꝝ plangentiū in stu-
porem verse sunt lacrime· Qui reuersus ait. Citius ad ec
clesiam beati laurencij martiris q̄ ex noīe conditoris damas
vocatur puerū mittite ⁊ q̇d de tiburcio presbitero agatur
videat ⁊ renūciare festinat· Qui videlicet tūc tiburciꝰ car
nalibus desiderijs sub acere ferebat̄. Cuiꝰ adhuc vite mo-
rumqꝫ bene q̇ꝫ florenciꝰ eius nunc ecclesie presbiter memi
nit· Cum vero puer pgeret narrauit isdem repatus q̇ ad
se reūsus fuerat q̇d de illo vbi ductus fuerat agnouit di-
cens paratus fuerat rogus ingens deductꝰ aūt tiburciꝰ p̄
sbiter in eo est suppositus atqꝫ supposito igne concrematꝰ
Alius aūt parabatur rogus cuius a terra in celū cacumen
tendi videbat̄· Cui emissa voce clamatū est cuiꝰ esset· His
dictis statī repatꝰ defunctꝰ ē· Puer vero q̇ trāsmissus fue
rat ad tiburciū iam eum mortuū inuenit· Qui videlicꝫ re
paratus ductꝰ ad loca penaꝝ vidit redijt narrauit ⁊ obijt
Aperte mō strat̄· qꝛ nobis illa non sibi videret q̇bus dū
adhuc concessum est viuere licet etiā a malis operibꝫ emē
dare· Rogum vero construi reparatꝰ vidit non ꝙ apud
infernum ligna ardeant vt ignis fiat sed narraturus hec
viuentibus illa de incendio prauorum vidit ex quibus nu
triri apud viuentes corporeꝰ ignis solet vt per hec assue-
ta viuentes disceret quid de insuetis timere debuissent·
Terribile etiam quoddam in valerie prouincia contigis-
se vir vite venerabil' Maximianꝰ Syracusanꝰ episcopus
qui diu in hac vrbe meo monasterio prefuit narrare con
sueuerat dicens· Quidam curialis illic sacratissimo pa-
schali sabbato iuuenculam cuiusdam filiam in baptis-
mate suscepit· Qui dum post ieiunium domum reuer-

mortuū malos agnoscit

pena peccatoꝝ

sus multoq3 vino ebriatus eandem filiam suam secũ mane re pec͡ijt eamq3 nocte illa qđ dictu nephas est pdidit. Cũ q3 mane facto surrexisset reus cogitare cepit vt ad balneum pgeret ac si aqua balnei lauaret macula peccati. Perterrit igit̃ lauit cepitq3 trepidare an ecclesiam ingredi vellet sed si tanto die nõ iret ad ecclesiam erubescebat homines Sin vero iret ptimescebat iudiciũ dei. Vicit itaq3 humana verecũdia prexit ad ecclesiã sed tremebund9 ac pauẽs stare cepit atq3 p singula momenta suspectus q̃ hora immundo spiritui traderet̃ ꝛ corã omni pplo vexaret̃. Cunq3 vehementer timeret ei in illam missaꝝ celebritate q̃si aduersi nihil ↄtigit q̃ leta exijt. ꝛ die altero ecclesiaꝫ iam securus intrauit. Factũq3 est vt p sex continuos dies letus ac securus pcederet estimans ꝙ ei9 scelus dñs aut nõ vidisset aut visum misericorditer auertisset. Die aũt septimo subita morte defunct9 est. Cunq3 sepulture tradit9 fuisset p longum temp9 cunctis videntib9 de sepulcro illi9 flãma exijt ꝛ tam diu ossa ei9 ↄcremauit q̃usq3 omne sepulcrum consumeret ꝛ terra q̃ in tumulũ collecta fuerat defossa videretur. Nõ videlicet omnipotẽs de9 faciẽs ostendit q̃d ei9 anima in occulto ptulit cui9 etiã corp9 ante humanos oculos flãma consumpsit. Qua in re nobis q̃3 hec audientib9 exemplum formidinis dare dignat9 est q̃ten9 ex hac cõsideratiõe colligam9 q̃d anima viuẽs assentiẽs p reatu suo patitur si tanto ignis supplicio etiã insensibilia ossa concremantur.

Petrus.

Nosse velim vel si boni bonos in regno vel mali malos in supplicio agnoscent.

Gregorius.

Huius rei sententia in vbis est dñicis quã iam superius ptulim9 luce clari9 demonstrata. In q̃bus cũ dictum esset homo erat diues ꝛ induebat̃ purpura ꝛ bysso ꝛ epulabat̃ quotidie splendide ꝛ erat quidaꝫ mendicus noĩe lazar9 q̃ iacebat ad ianuã ei9 vlcerib9 plenus cupiens saturari de micis q̃ cadebãt de mensa diuitis. ꝛ nemo illi dabat. Sed ꝛ canes veiebãt ꝛ lingebãt vlcera eius. Subiunctũ est ꝙ mortu9 lazar9 portat9 est ab angelis in sinũ abrahe ꝛ mortu9 est diues ꝛ sepult9 est ĩ inferno

Notitia saluatorum et dampnatorum

Qui eleuans oculos suos cū esset in tormentis vidit abra-
ham alonge ꝛ lazarū in sinu ei⁹. Et ipe clamauit dicēs pa
ter abraham miserere mei ꝛ mitte lazarum vt intingat ex
tremum digiti sui in aquā ꝛ refrigeret linguam meā. qr
crucior in hac flāma. Cui abraham dixit. fili recordare qr
recepisti bona in vita tua ꝛ lazarus similiter mala. Diues
aūt iam spem de seipo salutis nō habens ad ꝓmerendā su
orum salutē cōuertit dicens. Rogo te pater vt mittas eū
in domum patris mei habeo eī qnqꝫ frēs vt testet̄ illis ne
ꝛ ipi veniāt in locū hunc tormentoꝝ. Quib⁹ vbis aperte
declarat̄. qr ꝛ boni bonos ꝛ mali malos cognoscūt. Si igit̄
abraham lazarū minime recognouisset nequaqꝫ ad diui
tem in tormentis positū de transacta ei⁹ cōditione loq̄ret̄
dicens ꝙ mala receperit in vita sua. Et si mali malos nō
recognoscerēt nequaqꝫ diues in tormentis posit⁹ fratruꝫ
suorum etiā absentiū meminisset. Quomō eī pn̄tes non
posset agnoscere q̄ etiā ꝓ absentium memoria curauit exo
tare. Qua in re illud q̄ꝫ ostendit̄ qđ nequaqꝫ ipe requisi
sti. ꝛ qr boni malos ꝛ mali cognoscūt bonos. Nam diues
ab abraham cognoscit̄ cui dictū est recepisti bona in vita
ꝛ electus lazarus a reprobo est diuite cognit⁹ quē mitti p̄
catur ex noīe dicens. Mitte lazarū vt intingat extremum
digiti sui in aquā ꝛ refrigeret linguā meā. In q̄ videlicet
cognitione vtriusqꝫ ptis cumulus retributionis excrescit.
vt ꝛ boni ampli⁹ gaudeāt q̄ secū eos letare conspiciūt q̄s
amauerunt. Et mali dum cū eis torquent̄ q̄s in hoc mun-
do despecto deo dilexerūt eos nō solum sua sed etiāꝫ eorū
pena consumat. Fit aūt in electis qđdaꝫ mirabili⁹ qr nō
solū eos agnoscūt q̄s in h̄ mūdo nouerāt sed ꝛ inuisos ac
incognitos recognoscūt bonos q̄s nunq̄ꝫ venerūt. Nam
cū antiq̄s pr̄es in illa eterna hereditate viderīt eis incog
niti p visionē nō erūt q̄s in ope semp nouerūt. Quia eī
illic omnes communi claritate deum conspiciunt. Quid ē
quod ibi nesciat̄ vbi scientem omnia sciunt.

Nam q̄dā noster religiosus vir ꝛ vite valde laudabil̄ [margin: Notabilia morientium]
cū an̄ q̄driennīū moreret̄ sicut religiosi alij q̄ pn̄tes fu
erunt testati sūt in hora exit⁹ sui ionā prophetā ezechieleꝫ

quoqȝ ⁊ danielem cepit aspicere eosqȝ dn̄os suos ex noie clamare. Quos dū ad se venisse diceret ⁊ depssis luminibus eis reuerentie obsequm pberet ex carne eductꝰ est. Qua in re apte dat intelligi q̄ erit i illa incorruptibili vita noticia si vir iste adhuc i carne corruptibili positꝰ prophetas sanctos q̄s nimirū nūq̄ȝ viderat agnouit. Solet aūt plerūqȝ contingere vt egressura ania eos etiaȝ recognoscāt cū q̄bꝰ ꝑ eq̄litate culpaꝝ vel etiā premiaꝝ in vna est māsione deputanda. Nam v̄tute venerabil' eleutheriꝰ senex de q̄ p̄cedente libro multa narraui in mōsterio suo germanū fratrē iohannē noie se habuisse ꝓhibuit q̄ ante dies q̄tuordecim suū fratribꝰ exitū p̄dixit. Cunqȝ decrescente q̄tidie computaret dies an̄ triduū quā vocaret ex corꝑe febre correptus est. Ad horā v̄o mortis veniēs misteriū dn̄ici corꝑis ⁊ sanguinis accepit vocatisqȝ fratribꝰ corā se psallere p̄cepit q̄bus tn̄ antiphonaȝ ip̄e ꝑ semetip̄m de semetip̄o imposuit dicēs. Aperite mihi portas iusticie ⁊ ingressus in eas cōfitebor dn̄o hec porta dn̄i iusti intrabūt ꝑ eā. Cunqȝ corā eo assistētes frēs psallerēt emissa subito et producta voce clamauit dicēs. Vrse veni. Q̄d mox vt dixit eductꝰ de corpore mortalem vitā finiuit. Mirati sunt frēs q2 h̄ q̄d moriens frater clamauerat ignorabant. Quo defuncto in monasterio facta est magna tristicia. Quarto aūt die quideȝ fratribꝰ necessariū fuit vt ad monasteriū aliud positū longe transmitterent. Illuc ergo euntes frēs omēs eiꝰdeȝ monasterij monachos tristes vehementer inuenerūt. Quibꝰ cū dicerēt q̄d h̄ētis q̄ vos i tanto merore dep̄mitis Respōderūt dicētes. Loci hꝰ desolationē gemiꝰ q2 vnꝰ frater cꝰ nos vita i h̄ mōsterio ɔtinebat hodie q̄rtꝰ ē dies q̄ ex hac luce subtractꝰ ē. Cūqȝ frēs q̄ venerāt studiose req̄rerēt q̄liter dictꝰ fuisset rn̄derūt vrsus. Qui v̄o t̄ꝑis eꝰ horā subtiliter inq̄rētes ip̄o eū momēto ɔgnouerūt exisse de corꝑe q̄ ꝑ iohannē q̄ apud eos defunctus est fuerat vocatꝰ. Qua ex re colligitur. q2 vtroꝝqȝ par fuerit meritū eisqȝ datū ē vt in vna māsione socialiter viuerēt q̄bus ex corꝑe contigit socialiter exire. Sed neqȝ hoc sileam q̄d dū adhuc laicꝰ viuerem atqȝ in domo mea q̄ nisi in hac vrbe ex iure p̄ris obuenerat manerem de q̄busdā vicinis meis me ɔtigit agno

uisse. Quedam nanqꝫ iuxta me vidua galla dicebatur h
emorphium nomīe iuuenem filiū habebat a quo nō longe
q̇dam stephanus q̇ in numero opcio fuit habitabat. sed
isdem emorphius ad extrema vite veniēs vocauit puerꝝ
suum eiqꝫ p̄cepit dicēs. Vade cicius ⁊ dic stephano opcio
ni vt concitus veniat. qꝛ ecce nauis parata est vt ad sicili-
am duci debeamꝰ. Cumqꝫ hūc puer insanire crederet ⁊ obe
dire recusaret cepit ille vehementer innuere dicens. Vade
⁊ nuncia illi qd dico. qꝛ non insanio. Egressus est puer vt
ad stephanum pgeret cumqꝫ in mediū tunc venisset ⁊ ali
us q̇dam obuiā factus est q̇ hunc requisiuit dicens. Quo
vadis. Cui respondit. Ad stephanū opcionē a dn̄o meo
missus sum. Atqꝫ illi ptinus dixit. Ab eo venio sed ante
me hac hora defunctꝰ est. Reuersus vero ē puer ad emor
phium dn̄m suum sed iam eū mortuū inuenit. Sicqꝫ fa-
ctum est vt dum alter obuiā venit ⁊ ex medio itinere pu-
er reuersus est ex mēsura spacij potuisset colligi ꝙ vno mo
mento vtriqꝫ fuerant vocati.

¶ Petrus.

Terribile est valde qd dicit̄ sed q̄so te cur egredienti
anime nauis apparuit vl̄ cur se ad siciliam duci mori-
turus predixit.

¶ Gregorius.

Anima vehiculo non eget sed mirum nō est si ad-
huc homini in corpe posito illud apparuit qd p cor-
pus assueuerat videre vt per hoc intelligi daret̄ q̄
eius anima spiritaliter duci potuisset ꝙ vero se ad siciliaꝫ
duci testatꝰ est q̇d sentiri aliud potest nisi ꝙ p̄ ceteris locis
in eiꝰ terre insul̄ eructāte igne tormentoꝝ olle patuerunt
q̇ vt solēt narrare q̇ nouerūt laxatis q̄tidie sinibꝫ excrescūt
vt mūdi termio appropinquāte q̄nto certū est illuc ampliꝰ
exurendos colligi tāto ⁊ eadē tormētoꝝ loca ampliꝰ videā
tur apparere. Qd omīps deꝰ ad correptionē viuentiū in h
mūdo voluit ostēdi vt mētes infideliū q̄ inferni tormēta
esse nō credūt tormētoꝝ loca videāt q̄ audita credē recu-
sant. Qd v̇o siue electi siue reprobi cꝰ omuīs cā in ope fuerit
in loca etiā omuia deducant̄. Veritatis nobis v̇ba satis fa
cerēt si et exempla deessent. Ipa q̇ppe propter electos i euā
gelio dicit. In domo pr̄is mei māsiones mlte sūt si em̄ di-

equalitas iudicij dei

spar retributio in illa beatitudie eterna nō esset vna potꝰ mansio q̄ȝ multe eēnt. Multe ḡ mānsiones sunt in qb9 et distincti bonoꝝ ordīes sunt propter meritoꝝ ꝯsortiū cōmuniter letent et tñ vnū denariū oēs laborātes accipiunt q̄ in multis mansionib9 distinguūt. Quia ⁊ vna est beatitudo quā illuc pcipiūt ⁊ dispar retributionis q̄litas quā p opa diuisa ꝯsecunt̄. Que inimicū varietas iudicij sui die denuncians ait. Tunc dicā messoribꝰ colligite zizaniā ⁊ ligate eā in fasciculos ad conburendū. Messores q̄ppe āgeli zizania ad conburendū in fascicul' ligāt cū pares paribꝰ in tormētis similibꝰ sociāt ut supbi cū supbis luxuriosi cū luxuriosis auari cū auaris fallaces cū fallacibꝰ inuidi cū inuidis infideles cū infidelibꝰ ardeāt. Cū ḡ similes in culpa ad tormenta similia deducant̄. q2 eos i locis penalibꝰ angeli deputāt q̄si zizaniaꝝ fasciculos ad conburendū ligant. ¶ Petrus.

Ad inq̄sitionē meā rn̄sionis satisfactio patuit cā rōnis sed q̄d nam est q̄so te q͂ nōnulli q̄si p errorē extrahūtur e corpe ita vt facti exammes redeāt ⁊ eoꝝ q̄sq3 audisse se dicat q2 ip̄e n̄ fuerit q̄ erat iussus deduci. ¶ Gregoriꝰ

Hoc cū sit Petre si bene ꝑpenditur nō error sed admonitio ē. supna em̄ pietas ex magna misericordie sue largitate disponit vt nōnulli etiā post exitum ad corpꝰ redeant ⁊ tormēta inferni q̄ audita non credideāt saltim visa ptimescāt. Nam q̄daȝ iliricianꝰ monachus q̄ in hac vrbe in monasterio mecū viuebat mihi narrare ꝯsueuerat. q2 q̄dam tpe cū adhuc in heremo moraret̄ agnouerit q͂ petrus quidā monachus ex regione orꝰ hiberie qui ei in loco vaste solitudinis cui euasa nomē est inherebat sic ip̄o narrāte didicerat p̄us q̄ȝ heremū peteret molestia corpis interueniēte defūctꝰ ē ⁊ ꝓtinꝰ corpi restitutus īferni se supplicia atq3 innumera loca flāmaꝝ vidisse testabat̄. Qui etiā q̄sdaȝ hꝰ seculi potētes in eisdē flammis suspēsos se vidisse narrabat Qui cū iā ꝺductꝰ eēt ut in illas ⁊ ip̄e mergeret̄ subito angelū chorusci habitus apparuisse fatebatur qui eum in ignem mergi prohiberet. Cui etiā dixit regredere ⁊ q̄liter tibi post hoc viuendū sit cautissime attende postq̄ȝ vocē paulatim recalescētibꝰ mēbris ab eterno mortis somno euigilans cūcta q̄ circa illum

Pena infernalis

fuerant gesta narrauit tantisq3 se postmodũ ieiuniis vigi
liisq3 astrinxit vt inferni eũ vidisse ⁊ p timuisse tormenta
etiã si taceret lingua cõuersacõ loq̃ret. Quippe cui omnipo
tentis dei mira largitate ĩ morte actũ ẽ ne mori debuisset.
Sed q2 humanũ cor q̃uis valde duricie eẽ sol3 ita vt ipa3
q̃3 penarũ ostensionẽ q̃ oĩbus vtil' est cõtemnat. Nam illu-
stris vir stephanus quẽ bñ nosti de semetipo mihi narrare
cõsueuerat. q2 in constãtinopolitana vrbe p q̃dã causa de-
moratus molestia corpis defunctus est. Cũq3 medicus atq3
pigmentarius ad aperiendũ eũ atq3 condiendũ esset q̃situs
⁊ die eodẽ minime inuentus subseq̃nte nocte corpus iacuit in
humatũ. Qui ductus ad inferni loca vidit m'lta q̃ prius au-
dita nõ credidit. S3 cũ p̃sidenti iudici p̃sentatus fuisset ab eo
receptus nõ ẽ ita vt dicẽt nõ hũc adduci s3 stephanũ ferra-
rium iussi. Qui statim reductus in corpe ẽ ⁊ stephanus ferra
rius q̃ iuxta eũ habitabat eadẽ hora defunctus est sicq3 pba
tũ est vera fuisse v̄ba q̃ audierat dũ hec effectus mortis ste
phani demõstrauit. Añ trienniũ q̃3 in hac pestilẽcia q̃ hãc
vrbe n c'ade vehemẽtissima depopulauit. In q̃ etiã corpali
visu sagitte celitus venire ⁊ singlos q̃sq3 ferire videbantur
sicut nosti stephanus isdẽ defunctus ẽ. Quida3 vero miles in
hac eade3 nrã vrbe pcussus ad extrema puenit. Qui eductus
ẽ corpe exanimis iacuit s3 citius rediit ⁊ q̃ cũ eo fuerãt gesta
narrauit. Aiebat enĩ sic tũc res eadẽ etiã m'ltis innotuit. q2
pons erat sub q̃ nigerrimus atq3 caligosus fetoris ĩtollerabil' ne
bulã exalãs fluuius decurrebat. Trãsacto aũt ponte amena
erãt prata atq3 virẽcia odoriferis herbarũ floribus exornata
in q̃bus albatorũ hoim cõuenticula eẽ videbanẽ. Tantusq3 in
eodẽ loco odor suauitatis inerat vt ipa suauitatis fraglã
cia illic deãbulãtes habitãtesq3 saciaret. Ibi mãsiones di-
uersorũ singl'e magnitudie lucis plene. Ibi q̃dã mire potẽ
tie edificabatur domus q̃ aureis videbatur laterculis cõstrui. Sed
cuius eẽt nõ potuit agnosci. Erãt vero sup rippã p̃dicti flu-
minis nõnulla habitacula s3 alia exurgẽtis fetoris nebula tã
gebãt Alia aũt exurgẽs fetor a flumie minie tãgebat Hec
vero in p̃dicto põte pbatio vt q̃lqs p eũ iniustus vell3 trã
sire in tenebrosũ fetentẽq3 fluuiũ laberet Iusti vero q̃bus cul

piorum remuneracio

pa nō obsisteret securo ꝑ eū gressu ac libero ad loca amena
puenirēt· Ibi se etiā petrum ecclesiastice familie maiorem
qui an̄ q̄driēnium ē defunct⁹ deorsum positū ī locis deter-
rimis magno ferri pondere religatū ac dep̄ssum vidisse cō-
fessus est. Qui dum requireret cur ita esset ea se dixit au-
disse q̄ nos q̄ eū in ecclesiastica domo nouim⁹ scientes eius
acta recolim⁹· nāq3 dictū est hec idcirco patit̄ q2 si quid ei
ꝓ facienda vltione videbat̄ ad inferendas plagas plus ex
crudelitatis desiderio q̄3 obedientie seruiebat· Qd sic fuis-
se nullus q̄ illū nouerat ignorat. Ibi se etiā quēdā3 pegri-
num presbiterū vidisse fatebat̄ q̄ ad p̄dictū pontē veniēs
tanta ꝑ eū auctoritate transijt q̄nta ꝛ hic sinceritate vixit.
In eodē q̄3 ponte hunc quē p̄diximus stephanū se cogno-
uisse testat⁹ est. q̄ dum transire voluisset ei⁹ pes lapsus est
ꝛ ex medio corpe iā extra pontē deiect⁹ a q̄busdā3 deterri-
mis viris ex flumīe surgentib⁹ ꝑ coxam deorsum atq3 a q̄
busdam albatis ꝛ speciosissimis viris cepit ꝑ brachia sur-
sum trahi· Cunq3 hoc luctamen esset vt hūc boni spirit⁹
sursum mali deorsū traherēt ipe q̄ hec videbat ad corpus
reuersus est ꝛ q̄d de eo plenī⁹ gestū sit minime cognouit
Qua in re de ei⁹dem stephani vita dat̄ intelligi· q2 in eo
mala carnis cū elemosinarū opatione certabāt· Qui eni ꝑ
coxas deorsū ꝑ brachia trahebat̄ sursū patet nimirū q2 ꝛ
elemosinas amauerat ꝛ carnis vicijs pfecte non resistebat
q̄ eū deorsū trahebāt· Sed in illo occulto arbitrio examine
q̄d in eo vicerit ꝛ nos ꝛ eū q̄ vidit ꝛ reuocat⁹ est latet Cō
stat tñ q2 isdē stephan⁹ postq̄3 sic supius narraui ꝛ inferi
loca vidit ꝛ ad corp⁹ redijt pfecte vitā minīe correxit qui
post mltos ānos de corpe adhuc ī certamīe vite ꝛ mortis
exijt· Qua de re colligit̄ q2 ipa q̄3 inferni supplicia cum de
monstrant̄ alijs h̄ in adiutoriū alijs v̄o in testimoniū fiat
vt isti videāt mala q̄ caueāt illi v̄o eo āplius puniant̄ q̄ni
am inferni supplicia nec visa ꝛ cognita vitare voluerunt.

Quid est h̄ q̄so te q̄d in amenis locis cuius- ¶ Petr⁹.
dam laterculⁱ aureis edificari videbat̄· Ridiculum est
valde si credim⁹ qꝫ in illa vita adhuc metallis talib⁹ ege-
amus. ¶ Gregorius.

Q Vis hoc si sanū sapit itelligat sed p hoc qd illic ostensum est qsquis ille est cui mansio ita construebatur apte dat intelligi qd est qd hic opat. Naz quomō premia eterne lucis elemosinarū largitate pmerebitur nimirū ostat qr auro edificat mansionē suā. Nā em supius memorare nō fui vt dicerem iste miles q hec videtat narrabat q eosdē laterculos aureos ad edificationez domꝰ senes ac iuuenes puelle et pueri ferebant. Qua ex re colligitur. quia hi quibus hec pietas facta est ipi illic operatores esse videbantur.

S Ic etiā qdam iuxta nos deꝰ dedit noīe religiosus habitabat q calciamēta solebat opari. de q alter p reuelationē vidit q eiꝰ domꝰ edificabat̄ sed i ea constructores sui solo die sabbati videbant̄ opari. Qui eiꝰdem viri postmodū subtilitez vitā reqrens inuenit. qr ex his q diebꝰ singulis laborabat quicqd ex victu atqz vestitu supesse potuisset die sabbato ad beati petri ecclesiā deferre consueuerat atqz indigentibꝰ erogare. Qua ex re ppende qr nō immerito domꝰ ipius fabrica sabbato crescebat.

H Ac de re mihi ydonee video satisfactū sed Petrus. queso te qd esse dicimꝰ q qrundaz habitacula fetoris nebula tangebant̄. quorūdam vero tangi nō poterāt vel q pontē quid est q fluuiū vidit. Gregorius.

E X rerum Petre pmaginibus pensantur merita causarum per pontem quippe ad amena loca transire iustos aspexit. quia angusta valde est semita que ducit ad vitam. Et fetentem fluuium decurrentez vidit. quia ad yma quotidie defluit carnalium hic putredo viciorum Et quorundam habitacula a fetoris nebula tangebat et quorundam vero ab ea tangi non poterāt. Quia sunt pleriqz qui mlta iam bona opa faciūt ꝫ tn̄ adhuc carnalibus vicijs in cogitatione delectatiōe tangunt̄ et iustū valde est vt illic nebula fetoris obsideat quos hic adhuc carnis fetor delectat. Vnde et eandē delectationē carnis esse beatus iob in fetore ospiciens de luxurioso ac lubrico sententiam protulit dicēs dulcedo illis vermis. Qui autem perfecte cor ab omni delectatiōe carnis excutiūt cōstat nimi-

de eodem

demostratū tribuo

impositio hominis

tum q2 eorum habitacula fetoris nebula non tanguntur. Et notandū quod isdem fetor esse et nebula visa sit q2 inimicū carnal' delectatio mentē q3 inficit obscurat vt veri luminis claritatem non videat sed vnde delectatur inferius inde caliginem supernam patiatur. Petrus. Gregorius.

Putamus ne hāc auctoritate sacri eloquij posse monstrari vt culpe carnaliū fetoris pena puniat. Gregorius.

Potest nāq3 libro geneseos attestante dicimus. q2 sup sodomitas dns ignē et sulphur pluit vt eos et ignis incenderet et fetor sulphuris necaret. Quia eni amore illicito corruptibil' carnis arserāt simul incendio et fetore perierūt quaten9 impia sua cognoscerēt. q2 eterne morti fetoris sui se delectatione tradidissent. Petrus.

De his qbus dubius fui nihil mihi fateor questionis remansisse. Gregorius.

Sciendū q3 est q2 nōnunq3 anie adhuc in suis corporibus posite penale aliqd de spiritalibus vident. Qd tn̄ qbusdam ad edificationē suā qbusdā vero cōtingere ad edificationē audientiū solet. Nam is d quo in omelijs corā ppl'o me narrasse iam memini inqet9 valde Theodorus noie puer fuit qui in monasteriū meū fr̄em suū necessitate magis q3 voluntate secut9 ē. Cui inimicu3 graue erat si qs p salute sua aliquid loqret. Bona eni non solum facere s3 etiā audire nō poterat nūq3 se ad sancte cōuersationis habitū venire iurādo irascendo deridendo testabatur. In hac aūt pestilencia q nup hui9 vrbis ppl'm magna ex pte consumpsit pcussus in inguine est pductus ad mortem. Cunq3 extremū spiritū ageret cōuenerūt fratres vt egressum illi9 orando ptegerent. Iam corp9 eius ab extrema pte erat pmortuū in solo tm̄ pectore vital' adhuc calor anhelabat. Cuncti aūt fr̄es tanto p eo ceperūt enixi9 orare qnto eū iam videbāt sub celeritate discedere Tum repente cepit eisdē fratribus assistentibus clamare et cū magnis vocibus orōes eorū interrūpere dicēs. Recedite ecce draconi ad deuorandū dat9 sum. qui propter vrām p̄ntiam deuorare me nō pt. Caput meū iam i suo ore absorbuit date locū vt nō me ampli9 cruciet sed faciet qd factur9 est Si ei

ad deuorandum datus sum. q̄re propter vos moras pati-
er. Tunc fr̄es ceperūt ei dicere. Quid est q̄d loq̄ris frater.
Signū tibi sancte crucis imp̄me. Respōdit ille dicēs Vo
lo me signare sed non possum. q2 squamis hui9 draconis
premor. Cumq3 hoc fr̄es audirēt. prostrati in terrā cū lacri
mis ceperūt ꝓ ereptione illius vehementius orare et ecce
subito cepit eger clamare dicēs. Gratias deo ecce draco q̄
me ad deuorandū acceꝑat fugit orōnib9 vestris expulsus
stare non potuit. Pro peccatis mō intercedite. q2 cōuerti
paratus sum ⁊ secularē vitā funditus relinq̄re. Homo er
go qui sicut iam dictū est ab extrema corꝑis ꝑte fuerat p̄-
mortuus reseruans ad vitā toto corde ad deū conuersus
est ⁊ postq̄3 mutatus mente diu est flagellis attritus ⁊ tūc
eius anima carne soluta est.

Et contra Crisorius sicut probus propinquus il-
lius cui9 iā sup̄i9 meōriam feci narrare ↄsueuit vir
in h̄ mūdo valde ꝑdone9 fuit sed tn̄ plen9 vicijs
q̄ntū reb9 suꝑbia tumid9 carnis sue voluptatib9 subdit9
in acq̄rendis reb9 auaricie facib9 accensus. Sz cū tot malis
dn̄s finē ponere decreuisset corꝑali hunc molestia ꝑcussit
Qui ad extremū veniēs eadē hora q̄ iam de corꝑe erat ex-
iturus apertis ocul' vidit deterrimos ⁊ nigerrimos spūs co
ram se assistere ⁊ vehemēter imminere vt ad inferni clau
stra eū raꝑent. Cepit tremere palescere sudare et magnis
vocib9 inducias petere filiū suū noīe maximū quē ip̄e iam
monachus monachū vidit nimis turbat9 vocib9 vocare
dicens Maxime curre nunq̄3 tibi mali aliq̄d feci in fide tua
me suscipe. Turbatus mox maxim9 adfuit lugēs ac ꝑstre
pens familia ↄuenit. Eos aūt q̄s ille insistentes sibi graui
ter tollerabat ipi malignos spūs videre non poterāt s̄ eo-
rum p̄n̄tiam in ↄfusione ⁊ pallore ⁊ tremore illius qui tra-
hebatur videbāt. Pauore aūt terre eorꝝ ꝑmaginis huc il-
luc q3 vertebat̄ in lecto iacebat in sinistro latere aspectū eo
rum ferre nō poterat v̄tebat̄ ad parietē ibi aderāt. Cumq3
constrict9 nimis relaxari se iā posse desperaret cepit ma-
gnis vocib9 clamare. Inducias l' vsq3 mane inducias vsq3
mane. Sz cū hec clamarz ī ip̄is vocib9 d̄ habitaculo sue car
nis euuls9 ē. De q̄ nimirꝝ ↄstat q2 ꝓ nobis ista n̄ ꝓ se vide

rit vt eius visio nobis pficiat quos adhuc diuina pacien-
tia longanimiter expectat. Nam illi tetros spūs an̄ mor-
tem vidisse. et inducias petisse q̄d profuit q̄ easdem indu-
cias quas peciit non accepit. Est etiā nūc apud nos athana
sius ex ysauria presbiter q̄ in diebꝰ suis p̄conij rem terribi
lem narrat euenisse. Ibi nanqꝫ vt ait q̄ddam monasteriū
Thongolaton dicit̄ in q̄ quidā monachus magne estima
tionis habebat̄ bonis q̄ppe cernebatur moribꝰ atqꝫ in om-
ni sua actiōe composit9. Sed sicut ex fine res patuit longe
aliter q̄ʒ apparebat fuit. Nam cū ieiunare se cū fratribꝰ de-
monstraret occulte manducare consueuerat. Qd ei9 viciū
fratres omnino nesciebāt. Sed corporis superueniente mole-
stia ad vite extrema pductus est. Qui cū iam esset in fine
fratres ad se omēs q̄ monasterio inerāt congregari fecit. At
illi a tali vt putabant viro moriente magnū quid ac dele-
ctabile se ab eo audire crediderūt. q̄bus ipe afflictus et tre
mens compulsus est prodere cui hosti tradit9 cogebatur
exire. Nam dixit. Quando me vobiscum ieiunare credeba
tis occulte comedebam et ecce nunc ad deuorandū draconi
traditus sum. Qui cauda sua mea genua pedesqꝫ colliga-
uit caput suū intra meū os mittens spiritū meū ebibens ex
trahit. Quibꝰ dictis statim defunct9 est. atqꝫ vt peniten-
do liberari potuisset. a dracone quē viderat expectat9 non
est. Qd nimirum constat. q2 ad solam vtilitatem audienti-
um viderit. qui eum hostem cui tradit9 fuerat et innotuit
et non euasit.

Petrus.

Doceri vellem si post mortem purgatorius ignis esse cre-
dendus est.

Gregorius.

In euangelio dicit dn̄s. Ambulate dum lucē habetis. Per
prophetā q̄ʒ ait. Tpe accepto exaudiui te et in die salutis
adiuui te. Qd paul9 apl's exponēs dicit. Ecce nūc tps ac-
ceptabile. ecce nūc dies salutis. Salomon q̄ʒ ait. Qdcūqꝫ
potest man9 tua facere instāter opare. q2 nec op9. nec ratiō
nec sciencia nec sapiētia erit apud inferos q̄ tu properas.
Dauid q̄ʒ ait. q2 in seculū misericordia ei9. Ex q̄bꝰ nimiru
sentencijs constat. q2 q̄lis hinc q̄sqꝫ egredit̄ tal' in iudicio p̄
sentatur. Sed tn̄ de q̄busdā leuibꝰ culpis esse an̄ iudicium

purgatorius ignis credendus est· pro eo quod veritas dicat quia si quis in sancto spiritu blasphemiam dixerat neque in hoc seculo remittitur ei neque in futuro· In qua sententia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo quasdam vero in futuro posse laxari· Quod enim de uno negatur consequens intellectus patet quia de quibusdam conceditur· Sed tamen ut predixi· Hoc de paruis minimisque peccatis fieri posse credendum est sicut est assidue ociosus sermo immoderatus usus vel peccatum cure rei familiaris que vix sine culpa vel ab ipsis agitur qui a culpa qualiter declinare debeant sciunt aut non in grauibus rebus error ignorantie que cuncta etiam post mortem grauant si adhuc in hac vita positis minime fuerint relaxata Nam cum paulus dicat christum esse fundamentum atque subiungat si quis superedificauerit super hoc fundamentum aurum argentum lapides preciosos ligna fenum stipulam uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit si cuius opus manserit quod superedificauit mercedem accipiet· si cuius opus arserit detrimentum patietur ipse autem saluus erit sic tamen quasi per ignem. Quamuis hoc de igne tribulationis in hac nobis vita adhibito possit intelligi tamen si quis hec de igne futuro purgationis accipiat pensandum sollicite est· quia illum per ignem dixit posse saluari non qui super hoc fundamentum ferrum es vel plumbum edificat id est peccata maiora et idcirco duriora atque tunc iam insolubilia sed ligna fenum stipulam id est peccata minuta atque leuissima que ignis facile consumat hoc tamen sciendum est quia illic saltim de minimis nihil quisque purgationis obtinebit nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positus ut illic obtineat promereatur.

Nam cum adhuc essem iuuenculus atque in laico habitu constitutus narrari a maioribus atque scientibus audiui quod Pascasius huius apostolice sedis diaconus cuius apud nos rectissimi et luculenti de sancto spiritu libri extant mire sanctitatis vir fuerit elemosinarum maxime operibus vacans cultor pauperum et contemptor sui· Sed hic in ea contentione que inardescente zelo fidelium inter Symachum atque laurencium facta est ad pontificatus ordinem laurencium elegit et omnium post vnanimitate superatus in sua tamen sententia vsque ad diem sui exitus perstitit illum amando atque preferendo quem episcoporum iudicio preesse sibi ecclesia refutauit· Hic itaque cum temporibus Symachi apostolice

Strictu dei iudicium suffragium a[illegible] 3 oro

sedis presulis esset defunctus eius dalmaticam feretro suppo
sitam demoniacus tetigit statimque sanatus est. Post multum
vero tempus germano capuano episcopo cuius superius memoriam
feci medici pro corporis salute dictauerant vt in angularibus
termis lauari debuisset. Qui ingressus easdem termas prefatum
dictum paschasium diaconum stantem et obsequentem in ca
loribus inuenit. Quo viso vehementer extremuit et quid il-
lic tantus vir faceret inquisiuit. Cui respondit pro nulla alia cau
sa in hoc penali loco deputatus sum nisi quia in parte laurencij
contra symachum sensi. Sed quaeso te pro me dominum deprecare
atque in hoc cognosces quod exauditus sis si huc rediens me non
inueneris. Qua de re vir domini germanus se in precibus strin-
xit et post paucos dies rediit sed iam dictum paschasium in
loco eodem minime inuenit. quia ei non malicie sed ignoran-
tie errore peccauerat purgari post mortem a peccato potu-
it. Quod tamen credendum est. quia ex illa elemosinarum suarum lar-
gitate hoc obtinuit vt tunc posset promereri veniam cum iam
nil posset operari. Petrus.

Quid hoc est quaeso te quod in his extremis temporibus tam mul
ta de animabus clarescunt quae ante latuerunt. ita vt apertis
tis reuelationibus atque ostensionibus venturum seculum inferre
se nobis atque aperire videatur. Gregorius.

Ita est nam quantum presens seculum propinquat
ad finem tantum futurum seculum ipsa iam quasi
propinquitate tangitur. et ex signis manifestiori
bus aperitur. Quia enim in hoc cogitationes nostras vicis
sim minime videmus in illo autem nostra in alterutrum cor
da conspicimus quid hoc seculum nisi noctem et quid futu-
rum nisi diem dixerim. Sed queadmodum cum nox finiri
et dies incipit oriri ante solis ortum simul aliquo modo te
nebre cum luce commixte sunt quousque discedentis noctis
reliquie in lucem diei subsequentis perfecte vertantur. ita hoc mun
di finis iam cum futuri seculi exordio permiscetur atque ipse reliq
arum eius tenebre quadam iam rerum spiritalium permixtione translu
cent. Et quae illius mundi sunt multa cernimus. Sed nec dum per
fecte cognoscimus. quia quasi in quodam mentis crepusculo hec
velut ante solem videmus. Petrus.

Placet qđ dicis. Sed de tanto viro paschasio hoc animum ad inquisitionē mouet q̄ post mortē ad penalem locū ductus est. cui9 feretri vestis tangi potuit et maligñus spūs ab obsesso hoīe fugari. Gregorius.

Hac in re magna debet omnipotentis dei dispensatio et quā sit multiplex agnosci. cui9 iudicio actū ē vt isdem vir paschasius et ipē intus aliqūto tpe reciperet q̄ peccasset. et tn̄ ante humanos oculos mira p corpus suū post mortē faceret. Qui an̄ mortez eis q̄z cognoscentib9 pia opa fecerit vt neqz hij q̄ bona ei9 videāt de elemosinarum illi9 estimatione fallerent̄ neqz ipa sine vltione laxaret̄ culpa. quā nec esse culpam credidit et idcirco hanc fletibus non extinxit. Petrus.

Perpendo q̄ dicis verūtamen hac ratione ɔstrict9 nō solum q̄ intelligo sed etiā ipa q̄ in me nō intelligo cogor iam peccata formidare. sed q̄so te. qr paulo sup9 sermo de locis penalib9 inferni versabat̄ vbi naz esse infernū putamus super hanc terram an sub hac terra esse credendus est. Gregorius.

Hac de re temere diffinire nō audeo. nōnulli nāqz in q̄dam terrarū pte infernū esse putauerūt. alij vero hunc sub terra esse estimāt. Sed tamen hoc animum pulsat qr si idcirco infernū dicim9 qr inferi9 iacet qđ terra a celo est hoc esse debet infern9 a terra. Vn̄ et fortasse p psalmistam dicit̄. Liberasti animā meam ex inferno inferiori vt infernus superior in terra. infern9 vero inferior sub terra esse videat̄. Et iohānis vox in estimatione ista ɔcordat Qui cū signatū librū septē sigill' vidisse se diceret. qr nemo inuēt9 ē dign9 neqz ī celo neqz ī terra neqz subt9 terrā apire libꝝ et soluere signacula ei9 adiūxit et ego flebā multū. Quē tn̄ postmodū libꝝ p leonē de tribu iuda dicit apire. In q̄ videlicz libro q̄d aliud q̄z sacra scriptura signat̄ quā sol9 redēptor nr̄ apuit Qui hō fctūs moriēdo resurgēdo. ascendēdo cūcta misteria q̄ in eo fuerant clausa patefecit. et null9 in celo. qr neqz angel9 null9 in terra. qr neqz hō viuēs ī corpe null9 subt9 terrā dign9 inuēt9 ē. qr neqz anie corpe exute apire nobis pter dn̄m sacri eloquij

Inferni loc9

secreta potuerunt. Cum ergo ad aperiendū librum nullus
sub terra inuent9 est dignus dicit̄ qd obstet nō video nisi
vt sub terra esse infernus credatur. ¶ Petrus.

Quesо te vn9 esse gehenne ignis credend9 est. an q̄n-
ta peccatorum diuersitas fuerit. tanta q̄3 estimanda
sunt ⁊ ipa incendia esse preparata. ¶ Gregorius.

penarum diuersitas

Unus qdem est gehenne ignis sed non vnomodo
omnes cruciat peccatores. Vniuscuiusq3 etenim
q̄ntum exigit culpa. tanta illic sentiet pena. Nam
sicut in hoc mūdo sub vno sole multi consistūt. nec tn̄ eius-
dem solis ardorem eq̄liter sentiūt. q2 alius plus estuat at-
q3 alius minus. ita illic in vno igne nō vnus est mod9 in-
cendij q2 qd hic diuersitas corpor2 hoc illic agit diuersitas
peccator2 vt ⁊ ignem nō dissimilē habeāt ⁊ tn̄ eosdem sin-
gulos dissimiliter exurat. ¶ Petrus.

penarum eternitas

Nunquid nam q̄so te dicimus eos qui semel illic mer
si fuerint semper arsuros. ¶ Gregorius.

Constanter inimicū ⁊ incūctanter verū ē. q2 sicut fi
nis nō ē gaudio bonor2 ita finis nō erit tormento
malor2. Nam cū veritas dicat ibūt impij in sup-
plicium eternū iusti aūt in vitā eternā. q2 verū est qd p-
misit falsū procul dubio nō erit qd minat9 ē deus. ¶ Petr9.

Quid si qs dicat idcirco peccantibus eternā penā minatus
est vt eos a peccator2 perpetratiōe cōpesceret. ¶ Gregori9.

de eodem

Si falsum est qd minatus est vt ab iniusticia corri
geret etiā falsa est pollicitus vt ad iusticiā prouoca
ret. Sed qs hoc dicere vel insanus presumat ⁊ si
minat9 ē qd nō erat impletur9 dū asserere eū misericordē3
volumus fallacē qd dicis nephas est pdicare compellimur

Scire velim qd iustū sit vt culpa que cū ¶ Petr9.
fine perpetrata est sine fine puniatur. ¶ Gregorius.

de eodem

Hoc recte diceretur si districtus iudex non corda ho
minum sed facta pensaret. Iniqui enim ideo cum
fine deliq̄runt. q2 cū fine vixerūt. Nā noluissent vti
q3 si potuissent sine fine viuere vt potuissent sine fine pecca
re. Ostendūt enī q2 in peccato semp viuere cupiūt q nunq̄3
desinūt peccare dū viuunt. Ad magnā g iusticiā iudican-

as pertinet vt nūq̄ȝ careant supplicio qui in hac vita nunq̄ȝ voluerunt carere peccato. ¶ Petrus.

Nullus iustus crudelitate pascit᷑. ⁊ delinquens suus a iusto dn̄o ideo cedi p̄cipit᷑ vt a neq̄cia corrigat᷑ ad h̄ g̃ vapulat vt emēdari debeat. Iniq autem jehēne ignib⁹ traditi si ad correptionē nō p̄ueniūt q̄ fine semp ardebūt. ¶ Gregorius

Omnipotens deus q2 pius est miserorum cruciatu nō pascit᷑. q2 vero iustus est ab iniquorum vltione imp̄petuū nō sedat᷑. Sed iniq omēs eterno supplicio deputati sua q̄dem iniq̄tate puniunt᷑ ⁊ tn̄ ad aliquid ardebunt scilicet vt iusti omēs ⁊ in deo videāt gaudia q̄ p̄cipiunt ⁊ in illis respiciāt supplicia q̄ euaserūt q̄tenus tanto magis in eternū gr̄atie diuine debitores se esse cognoscāt quāto in eternum mala puniri conspiciūt que eius adiutorio vicerunt. ¶ Petrus.

Et vbi est q̄ sancti cū pro inimicis suis q̄s tunc ardere vident non orabunt quibus vtiq̄ȝ dictum est pro inimicis vestris orate. ¶ Gregorius.

Pro inimicis suis orant eo tp̄e q̄ p̄nt ad fructuosam penitentiam eorum corda p̄uertere atq̄ȝ ip̄a cōuersione saluare. Quid enī aliud p̄ inimicis orādum est nisi hoc qd̄ ap̄ls ait vt det illis deus penitentiā ad cognnscendam veritatem ⁊ resipiscant a diaboli laqueis. a quo capti tenentur ab ip̄ius voluntate. Et quomō pro illis tunc orabunt q̄ iam nullatenus possunt ad iusticie op̄a ab iniquitate commutari. Eadem itaq̄ȝ causa est cur non oretur tunc pro hominibus igni eterno dampnatis q̄ nūc etiam causa est vt non oretur p̄ diabolo angelisq̄ȝ eius eterno supplicio deputatis. Que nunc etiam causa est vt non orent sancti homines pro hominib⁹ infidelib⁹ impijsq̄ȝ defunctis. Quia pro eis vtiq̄ȝ quos eterno deputatos supplicio iam nouerunt ante illum iudicis iusti conspectum orationis sue meritum cassari refugiunt q̄ si nunc quoq̄ȝ viuentes iusti mortuis damnatis iniustis minime compaciuntur qn̄ adhuc aliq̄d iudicabile de sua carne se p̄peti etiaȝ ip̄i nouerūt. Quanto enī districtius tunc iniquorum tormenta respiciūt. tanto ab omni vicio corruptionis exuti ip̄i iā

iusticie vicinius atq; artius inherebūt. Sic quippe eorum mentes ꝑ hoc qd iustissimo iudici inherent ius districtionis absorbet vt omnino eis non liceat· quicqd ab illius eterne regule subtilitate discordat· ¶ Petrus.

NOn est iam q respondere debeam apte rationi. Sed hec nūc questio mentē mouet quomō aīa immortalis dicit̄ dū ꝯstat q impetuo igne moriat̄· ¶ Gregorius·

duplex immortalitas

QVia duobȝ modis vita dicit̄. duobȝ etiā modis mors debet intelligi· Aliud est nanq; q in deo viuimus· Aliud vero q in hoc q conditi vel creati sumus· Item aliud est beate viuere atq; aliud essencialiter· Anima itaq; mortalis esse intelligitur ⁊ inmortalis Mortalis quippe qꝛ beate viuere amittit· Immortalis autem qꝛ essencialiter viuere nunq̄; desinit· ⁊ nature sue vitam ꝑdere nō valet cū impetua fuerit morte damnata Illic em̄ posita beata esse ꝑdit ⁊ esse nō ꝑdit. Qua ex re cogitur semꝑ vt ⁊ mortē sine morte ⁊ defectū sine defectu ⁊ finem sine fine patiat̄· q̄tenus ei ⁊ mors immortalis sit· ⁊ defectus indeficiens ⁊ finis infinitus· ¶ Petrus·

QVis hanc tam inexplicabilem damnationis sententiam cuiuslibet sit oꝑis ad exitū veniens non ꝑtimescat qn ⁊ si iam nouit quid egit ⁊ adhuc tn̄ facta illius q̄; subtiliter iudicentur ignorat· ¶ Gregorius·

Duplex timor in electis

UT asseris ita est. Sed plerūq; de culpis minimis ipse solus pauor egredientes aīas iustoꝝ purgat sicut narrari de quodā sancto viro me frequēter audisti· Qui ad mortē veniēs vehementer timuit. Sȝ post mortē discipulis i stola cādida apparuit ⁊ q̄m p̄clare sit susceptus indicauit· Nōnūq; vero omnipotens deus trepidantiū mētes qbusdā pius reuelationibȝ roborat vt i morte minime ꝑtimescant· nā quidam mecū in mōsterio frater antbonius noīe viuebat q multis q̄tidianis lacrimis ad gaudia pris celestis anhelabat· Cūq; studiosissime ⁊ cū magno feruoris desiderio sacra eloq̄a meditaret̄. nō in eis v̄ba sciencie. Sed fletū compūctionis inq̄rebat· q̄tenus ꝑ hec excitata mens eius in ardesceret. ⁊ ima deserens ad regionē celestis patrie ꝑ contemplationē volaret. Huic ꝑ visionē nocturnā dictū est· Paratus esto ⁊ qꝛ dn̄s iussit mig̃· Cūq; ille n̄ hr̄e sūptus ad

migrandum diceret· responsum ptinus audiuit dicẽs· Si de peccatis meis agitur dimissa sunt. Qd cũ semel audisset et magno adhuc metu trepidaret· nocte q̊z alia eisdez ṽbis e ammonitus· Tunc post q̊nqz dies febre correptus cun-ctis fratribus orantibus flentibusqz defunctus est.

Alius etiã frater in eodem monasterio merolus di-cebatur· vehemẽter lacrimis atqz elemosinis intẽtus psalmodie vero ex ore illius pene nullo tpe cessare consueuerant excepto cũ aut alimentũ corpi aut membra de-disset sopori· Huic nocturna visione appuit qr ex albis flo-ribus corona de celo in caput illius descendebat. Qui mox molestia corpis occupatus cũ magna securitate animi atqz hylaritate defunctus est. Ad cuius sepulcrũ dum petrus qui nunc monasterio meo pest sibi sepulturã facere potest an-nos q̃tuordecim voluisset tanta vt asserit de eodẽ sepulcro illius fraglancia suauitatis emanauit ac si illic florũ omni-um fuissent odoramẽta ꝯgregata Qua ex re manifeste pa-tuit quã verũ fuit qd p nocturnam visionem vidit·

In eodem q̊z monasterio alius q̇dam johãnes di-ctus est magne indolis adolescens q̇ etatẽ suaz in-tellectu et huilitatis dulcedine et g̃uitate transie-bat· Huic egrotanti atqz ad extremũ deducto p nocturnã visionem ei q̇dam senex appuit et hunc ṽga tetigit eiqz di-xit· Surge ex hac eñ molestia modo minime morieris ·sed paratus esto qr longũ tpus hic facturus nõ eris· Qui dum iam esset a medicis desperatus repente sanatus est atqz cõua-luit rem quã viderat narrauit seqz p bienniũ in dei suicio sicut p̃dixi vltra etatis sue annos exhibuit· Ante hoc autẽ trienniũ cũ q̇dam frater fuisset mortuus atqz in eiusdẽ mo-nasterij cimiterio a nobis sepultus cunctis nobis ab eodem cimiterio exeuntibus isdem iohãnes sicut postmodũ pallens et tremens indicauit illic nobis descendẽtibus inuentus ab eo-dem fratre qui mortuus fuerat de sepulcro vocatus est· Qd mox etiam subsequens finis edocuit nam post dies decem inuasus febribus carne solutus est.

¶ Petrus.

Doceri vellem si hoc quod per nocturnas visiones ostẽdi-tur debeat obseruari.

¶ Gregorius.

visio nocturna

de eodem

de eodem

In hoc pecte sciendu͂ est q͂ sex modis tangunt animu͂ ymagines somniorum. Aliqn͂ naq͂ somnia ventris plenitudine vel inanitate aliqn͂ vero illusione aliqn͂ cogitatione sil' et illusione aliqn͂ revelatione aliqn͂ aut cogitatione sil' et revelatione generant. Sed duo q̄ prima diximus omni experimento cognoscimus subiuncta aut quatuor in sacre scripture pagina reperimus. Somnia enim nisi plerumq͂ ab occulto hoste p illusione fierent nequaq͂ h vir sapiens indicaret dicens. Multos enim errare fecerunt somnia et exciderunt sperantes in illis Et iterum. Non augurabimini nec observabitis somnia q̄bus profecto v̄bis cuius sint detestationis ostendit q̄ auguriis coniungunt. Rursus nisi aliqn͂ ex cogitatione sil' et illusione procederet vir sapiens minime dixisset. Multas curas sequitur somnia. Et nisi aliqn͂ somnia ex misterio revelationis orirent ioseph p̄ferendu͂ se fratribus somio n͂ videret nec sponsum marie vt ablato puero in egiptu͂ fugeret p somniu͂ angelus amoneret. Rursu͂ nisi aliqn͂ somnia ex cogitatione sil' et revelatione procederet nequaq͂. Daniel propheta nabuchodonosor visione disserens a radice cogitationis inchoasset dicens. Tu rex cepisti cogitare in stratu tuo q̄d esset futurum p9 hec et q̄ revelat misteria ondit tibi q̄ ventura sut. Et paulo post. Videbas et ecce q̄si statua vna grandis statua illa magna et statura sublimis stabat ɔtra te et cetera. Daniel itaq͂ du͂ somniu͂ adimplendu͂ reverenter insinuat et ex qua ortu͂ sit maifestat. Patenter ondit q̄ h plerumq͂ cogitatione sil' et revelatione generet. Sed nimiru͂ cu͂ somnia tot rerum q̄litatibus alternent tanto eis credi difficilius debet. q̄nto et q̄ in pulsu veniat facilius no͂ elucet. Sancti autem viri inter illusiones atq͂ revelationes ipas visionu͂ voces a͂ ymagines q̄da͂ intimo sapore discernu͂t vt sciant vel q̄d a bono spiritu p̄cipiat. vel q̄d ab illusione patiant. Nam si erga hec mens cauta no͂ fuit p deceptorem spiritu͂ mltis se vanitatibus immergit. q͂ nonunq͂ solet mlta vera p̄dicere ut ad extremu͂ valeat aiam ex vna aliq̄ falsitate laq̄are. sicut nostro nuper cuidam certu͂ est contigisse. Qui du͂ somnia vehementer attenderet et p longa somniu͂ vite huius spacia sibi promissa sunt. Cunq͂ multas pecunias pro longioris vite stipendiis collegisset ita repente defunctus est vt

intactas omnes relinqueret et ipse secum nihil ex bono opere portaret. Petrus.

Quis ille sit memini. Sed quaeso te ea que cepimus exequamur. Putamus ne animabus aliquid prodesse si mortuorum corpora fuerint in ecclesijs sepulta Gregorius

Quem gravia peccata non deprimunt hoc prodest mortuis si in ecclesia sepeliantur quod eorum proximi quotiens ad eadem sacra loca conveniunt suorum quorum sepulchra conspiciunt recordantur et pro eis domino preces effundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt non ad absolutionem potius quam ad maiorem damnationis cumulum eorum corpora in ecclesijs ponuntur. Quod melius ostendere poterimus si ea que diebus nostris gesta sunt breviter enarremus.

Vir nanque vite venerabilis Felix portuensis episcopus in sauinensi provincia ortus atque nutritus est. Qui quandam sanctimonialem feminam in loco eodem fuisse testatur que carnis quidem continentiam habuit. Sed lingue procacitatem atque stultiloquium non declinavit. Hec igitur defuncta atque in ecclesia sepulta est. Eadem autem nocte custos eiusdem ecclesie per revelationem vidit. quod deducta ante sacrum altare per medium secabatur et pars una illius igne cremabatur. et pars altera intacta remanebat. Cumque hec surgens mane fratribus narrasset. et locum ostenderet in quo fuerat igne consumpta ipsa flamme conbustio ita ante altare in marmoribus apparuit ac si illic eadem femina igne corporeo fuisset concremata Qua ex re aperte datur intelligi. quod hij quibus peccata dimissa non fuerint ad evitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuvari.

Iohannes quoque vir magnificus in hac urbe locum prefectorum servans. cuius gravitatis atque veritatis sit novimus. Qui mihi testatus est. Valerianum patricium in civitate que brixa dicitur fuisse defunctum. Cui eiusdem civitatis episcopus accepto precio locum in ecclesia prebuit in quo sepelire debuisset. Qui videlicet valerianus usque ad etatem decrepitam levis ac lubricus extitit modumque suis pravitatibus ponere contempsit. Eadem vero nocte qua sepultus est beatus faustinus martir. in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum custodi suo apparuit dicens Vade et dic episcopo ut projiciat hic fetentes

carnes quas hic posuit q̇d si non fecerit die tricesimo ipe
morietur· Quā visionē custos epo timuit ꝯfiteri· ⁊ rursus
ammonitꝰ declinauit· Die aūt tricesimo eiusdeꝫ ciuitatis
epus cū vespⁱtina hora sanꝰ atqꝫ incolomis ad lectum re
dissent subita ⁊ inopinata morte defunctus est

de eisdem

Adest q̊ꝫ in pn̄ti venerabil' frater venancius lunē-
sis epus ⁊ magnificꝰ liberiꝰ vir nobilissimꝰ atqꝫ
veracissimus q̇ se scire suosqꝫ hoīes interfuisse te
statur ei rei quā narrauit nuꝑ in genuense vrbe contigisse
Ibi nāqꝫ vt dicit valentinꝰ noīe ecclesie mediolanensis de
fensor defunctꝰ est vir valde lubricus ⁊ cūctis leuitatibus
occupatꝰ cuiꝰ corpus i ecc̄ia bt̄i martiris syri sepultū est·
Nocte aūt media i eadē ecclesia facte sūt voces ac siq̇s vi-
olenter ex ea repelleret atꝫ traheret foras Ad q̄s nimirum
voces cucurrerūt custodes ⁊ viderūt duos q̊sdā deterrios
spūs q̇ eiꝰdē valentini pedes q̄dā ligatura strinxerāt et eū
ab ecclesia clamantē ac nimiū vociferantē foras trahebāt.
Qui videlicet exterriti ad sua strata reuersi sūt mane aūt
facto aꝑientes sepulcrū in q̇ isdeꝫ valentinꝰ positus fuerat
eius corpꝰ nō inuenerūt. Cumqꝫ extra ecc̄iam q̄rerēt vbi ꝓ
iectū eēt inuenerunt h̄ in sepulcro alio positū ligatis aduc
pedibꝫ sic ab ecc̄ia fu͛at abstractū· Ex q̄ re petre collige·qꝛ
hi q̊s peccata g͛uia deꝑmunt si in sacro loco sepeliri se faci
ant restat vt etiā de sua ꝓsumptione iudicent̄ q̄tenus eos
sacra loca nō liberent sed etiā culpa temeritatis accuset.

de eisdem

Nam q̇d q̊ꝫ in hac vrbe contigerit cūctoꝝ q̇ hic ha
bitāt multitudo testat̄ qꝛ q̇daꝫ artis eoꝝ ꝑmus cū
defunctꝰ fuisset i ecc̄ia beati ianuarij martiris iux-
ta portā sancti laurencij a ꝯiuge sua sepultus ē. sequēti aūt
nocte ex eadē sepultura audiēte custode eiꝰ spūs cepit cla-
mare ardeo ardeo· Cū vero has duas voces emisisset cu-
stos h̄ eiꝰ nunciauit vxori. vxor v̇o illiꝰ eos q̇ diligenter i
spicerēt artis eiusdē viros transmisit ad ecclesiā volēs co
gnoscere q̄liter eius corpus eēt i sepulcro de q̇ talia clama-
ret· Qui aꝑiētes sepulcꝛ vestimēta q̇dē itacta reꝑierūt q̄
nūcusqꝫ i eadē ecc̄ia ꝓ eiꝰdē rē testimōio ꝑuant̄· Corpꝰ v̇o
illiꝰ oīno n̄ inuenerūt ac si i sepulcro eodē positū nō fuisset
Qua ex re colligendū ē q̄ vltiōe aīa eiꝰ dānata sit cꝰ ⁊ caro

est ab eccia piecta· Quid igit sac loca sepultis psut qn hi q idigni st ab eisde sacris locis diuit9 pijciunt. Petrus.

Quid nam ergo esse poterit quod mortuorum valeat animabus prodesse· Gregorius.

Si culpe p9 morte isolubiles n sut mltu solz anias et p9 morte oblaco sac hostie salutaris adiuuare· Ita vt h nuqz ipe defunctoru aie expete videant· Na pdict9 felix eps a qda vite venabili psbito q usqz an biennu vixit 7 i dyocesi sentucelesis vrbis habitabat atz ecclesie bti iohanis q i loco q dr tauriana sita e perat cognouisse se asserit qd isde psbiter in eode loco in q aq calide vapores nimios faciut qtiens corpis necciitas exigebat lauari osueuat· Vbi du die qda fuisset igressus iuueit quedaz incognitu viru ad suu obsequm pparatu q sibi de pedib9 calciameta abstraheret vestimeta suscipet 7 exeutia calori bus sabana pberet atz ome misterium cu magno famulatu pageret· Cuqz h sepi9 fieret isde psbiter die qda ad balnea iturus int semetipm cogitas dixit Viro illi q mihi solet ta deuotissime ad lauadum obsq ingtus appere n debeo Sz aliqd me necce e ei p munere portare· Tuc duas secu oblationum coronas detulit qui mox vt pueit ad locu homine iuueit· atz ex more ei9 obsequio i oib9 vsus e. Lauit itaqz 7 cu ia vestitus voluisset egredi· h qd secu detulerat obsequeti sibi viro p bndictioe obtulit· petes vt benigne suscipet qd ei gra caritatis offerret. Cui meres afflictusqz rndit· Mihi ista qre das pater· Iste panis sanct9 est ·ego huc maducare n possum·ego etem que vides h9 loci dns aliqn fui· Sz p culpis meis hic p9 morte deputat9 sum Si aute mihi pstare vis oipotenti deo offer hunc pane vt p peccatis meis intercueias. Et tuc exauditu te esse cognosce cu huc ad lauadum veneris 7 me minie reperis· In quib9 vbis disparuit 7 is qui ho esse videbat euanescendo innotuit. qz spiritus fuit· Isdem vero psbiter ebdomada continua se pro eo in lacrimis afflixit· salutare hostia qtidie obtulit· 7 reuersus post ad balneu eum ia minime iuueit· Qua ex re qntu psit animab9 immolatio sacre oblationis ostedituc qn hanc 7 ipi mortuoru spiritus a viuetibus petunt 7 signa indicant· quibus per eam absoluti videantur·

de eodem

Neq; hoc silendũ puto qd actũ in meo monasterio ante h triennium reminiscor. Quidã nanq; monachus justus noie medicina arte fũat imbutus q mihi in eodẽ mõsterio ɔstituto sedule obseq atq; in assiduis egritudinibus meis excubare ɔsueuerat. Hic itaq; languore corpis puentus ad extremũ deductus ẽ. Cui in ipa sua molestia frater germanus noie cupiosus fuiebat q ipe q; nũc in hac vrbe p eandẽ medicine artẽ tpalis vite stipendia sectatur. Sz pdictus iustus cũ iã se ad extremũ peruenisse ɔgnouisset eidẽ cupioso fratri suo qr occultatos tres aureos habẽt innotuit. Qd nimirũ fratribus nõ potuit celari Sz subtiliter indagãtes. Atq; illius oia medicamẽta pscrutãtes eosdẽ tres aureos inuenerũt abscõsos i medicamine Qd mox vt mihi nũciatũ est tm̃ malũ de frẽ q nobiscũ ɔmuniter vixerat eqnimiter ferre nõ valui. qppe qr eiusdẽ mei mõsterij sp regula fuerat. vt cũcti frẽs ita ɔmuniter viuerẽt qtenus eis singulis nulla hri propria liceret. nimio terrore pculsus cogitare cepi. vl qd ad purgationẽ morientis facerẽ. l qd ad exemplũ viuẽtibus fratribus puiderem. Precioso igit eiusdẽ monasterij pposito ad me accersito dixi. Vide 7 vt nullus ex fratribus se ad eũ morientẽ iũgat nec smonez ɔsolationis ex quolibet eorũ ore pcipiat. sz cũ in morte ɔstitutus frẽs exqsierit ei suus carnal frater dicat. qr p aureos qs occultatos habuit a cũctis fratribus abhominatus sit vt saltẽ i morte de culpa sua mentẽ ipius amaritudo trãsuerberet atq; a peccato qd ppetrauerat purget. Cũ vero mortuus fuerit corpus illius cũ fratrũ corpibus nõ ponat. sz qlibet fossam in sterqlino facite in ea corpus eius pijcite ibiq; sup eũ tres aureos qs reliqt. iactate omẽs sil clamãtes pecunia tua tecũ sit in pditione 7 sic eũ terra opite. In qbus vtrisq; rebus vnam morientibus alterã vero volui pdesse fratribus viuẽtibus vt et illũ amaritudo mortis a culpa solubilẽ faceret 7 istos auaricie tanta damnatio terreret atq; a culpa phiberet. Qd ita fctm est. Nã cũ isdẽ monachus puenisset ad mortẽ atq; anxie se qreret cõmendare fratribus 7 nullus ei a fratribus applicare 7 loq dignaret ei carnal frater cur ab oibus fratribus eẽt abhoiatus indicauit. Qui ptinus de reatu suo vehemẽ

ter ingemuit. atq3 in ipa sue tristicia e corpe exiuit q ita e sepultus vt dixeram. Sed fres oes ex eade eius snia oturbati ceperut singli extrema qq3 z vilia z q eis hre regulariter semp licuerat ad mediu pferre vehemeterq3 formidare. ne qd apud eos esset vnde rephendi potuissent. Cu vero post morte eius triginta ia essent dies euoluti cepit animus meus defuncto fratri compati eiusq3 cu dolore gui supplicia pensare z si qd eet ereptionis eius remediu qrere. Tunc vocato ad me eode pcioso monasterij mei pposito tristis dixi. Diu est q frater ille q defunctus e in igne cruciat. Debemus ei aliqd caritatis impedere z eu inqntu possumus vt eripiatur adiuuare. Vade itaq3 z ab hodierna die diebus triginta ocinnis offerre p eo sacrificiu stude vt nullus omnio pmittat dies q p absolutione illius hostia salutaris no offeratur. Qui ptinus abcessit z paruit. Nobis aut alia curatibus atq3 dies euolutos no numeratibus isde frater q defunctus fuerat nocte qda fratri suo germano cupioso p visionem apparuit. Que ille cu vidisset inqsiuit dices. Quid est frater. Quo es. Cui rndit. Nuc vsq3 male fui h ia mo bn sum. q2 hodie omunione recepi. Qd isde cupiosus pgens ptinus indicauit fribus i mosterio. Fres vo sollicite coputauerut dies z ipe dies extiterat q p eo tricesima oblatio fuerat impleta. Cuq3 z cupiosus nesciret qd p eo fres agerent z fres ignorasset qd de illo cupiosus vidisset vno eodeq3 tpe du ognosceret ille isti qd egerat atq3 isti ognoscerent ille qd viderat ocordates sil visione z sacrificio res apte claruit. q2 frater q defunctus fuat p salutare hostia euasit supplicium.

Petrus.

Mira sut valde q dicis z n mediocriter leta. Gregorius

De eodem

Ne nobis i dubiu veniat vba mortuorum ofirmat hec facta viuentiu. Na vir vite venerabil cassius narniensis eps q qtidianu3 offerre osueuerat deo sacrificiu seq3 i lacrimas iter ipa sacrificiorum archana mactabat madatum dni p cda sui visione p spiritu suscepit dices. Age qd agis opare qd oparis. No cesset pes tuus no cesset manus tua Natale aplorum venies ad me z tribua tibi mercedem tuam Qui pus annos septe ipo natalicio aplorum die cu missarum sollemnia pegisset z misteria sacre ouionis accepisset e corpe exiuit.

de eodem

HOc quoq; qd audiuimus quędam apud hostes in captiuitate positũ ⁊ in vinculis religatũ fuisse ꝑ quo sua coniũx dieb9 certis sacrificiũ offerre cõsueuerat q longo post tpe ad ꝯiugem reůsus qbus diebus ei9 vincula soluerent innotuit eiusq; cõiunx illos fuisse dies qbus ꝑ eo sacrificiũ offerebat recognouit. Et ex alia nobis re q ante annos septem gesta est certissime ꝯfirmatur.

de eodem

AGatus em̃ panormitan9 ep̃us sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt atq; testant̃ cũ beate memorie ancessoris mei tpe iussus esset. vt romam veniret vim nimie tempestatis ꝑtulit ita vt se ex tanto vndaꝝ ꝑiculo euadere posse diffideret. nauta vero illius barcã noĩe q nunc eiusdem ecclesie clericatus officio fungit̃ post nauẽ carabũ regebat ruptoq; fune cũ eodẽ carabo quẽ regebat inter vndaꝝ cumulos repente disparuit. Nauis aũt cui ep̃us p̃erat tandẽ post multa ꝑicula ad vsticam insulã fluctib9 quassata ꝑuenit. Cumq; die tercio ep̃s nautam q ab eo abrept9 in carabo fuerat. in nulla maris ꝑte viderit apparere vehemẽter afflict9 mortuũ credidit ꝓ ꝑ obsequium caritatis viuo vnũ qd mortuo debebat impendit vt omnipotenti deo ꝑ absolutione ei9 anĩe offerre sacrificium victime salutaris iubet q oblato restaurata naue ꝑrexit ad ytaliam. Cumq; ad romanũ portũ venisset illic nautam repit quẽ mortuũ putabat. Tunc inopinata exultatione gauisus est. ⁊ eũ qliter tot dieb9 in illo tanto maris ꝑiculo viuere potuisset inqsiuit. Qui videlicet indicauit qtiens in illi9 tempestatis fluctib9 cũ eodẽ quẽ regebat fuisset carabo v̾sat9 qliter cũ illo vndis pleno natauerit et qtiens eo a supiori pte deorsũ v̾so ipe carine ei9 sup̾sederet adiũgens cũ dieb9 ac noctib9 h̾ incessãter facẽt iãq; ei9 virtus fundit9 ex fame sil' ⁊ labore cecidisset q em̃ ordie diuina misericordia ꝑuauerit indicauit. Etem̃ qd etiã nuncusq; testat̃ dicẽs. laborãs in fluctib9 atq; deficiẽs subito mẽtis pocere sum ꝑuat9 ita vt neq; vigilare me crederẽ neq; depssus somno essem. Et ecce in eodẽ medio mari me posito qdam apparuit q mihi panẽ ad refectionẽ detulit. Quẽ mox vt comedi vires recepi nec lõge p9 nauis trãsiẽs affuit q

me ab illo vndarum periculo suscepit atq; ad terram deduxit. Nos sc; epus audiens requisiuit diem atq; illo fuisse die repit quo pro eo presbiter in ostica insula deo omnipotenti hostiam sacre oblationis immolauit. ¶ Petrus.

Ea q̄ narras ipse q̄z in sicilia positus agnoui. ¶ Gregorius.

De eodem

Idcirco credo qr h̄ tam apte cū viuentibꝫ ac nescientibꝫ agitur vt cūctis hec agētibꝫ atq; scientibꝫ ostendat͂. qr si insolubiles culpe nō fuerint ad absolucōz prodesse et͂ mortuis victime sacre oblatiōis possint. Sed sciendū ē qr illis sacre victime mortuis psūt q̄ hic viuēdo obtinuerūt. Vt eos etiā post mortē bona adiuuēt q̄ hic pro ipsis ab alijs fiūt. Inter hec aūt pensandū ē q̄ timor sit via vt bonū q̄d quisq; post mortē suam sperat agi per alios agat ipse dū viuit per se. Beatius quippe est liberū exire q̄z post vincula libertatē querere. Debemus itaq; presens seculū vel qr iā cōspicimus defluxisse tota mente cōtempnē quotidiana deo lacrimarum sacrificia quotidianas carnis eius ꝛ sanguinis hostias īmolare. Hec nāq; singlariter victima ab eterno interitu aniam saluat q̄ illā nobis mortē vnigeniti per misteriū repat. Qui licz resurgēs a mortuis iā nō morit͂ ꝛ mors ei vltra nō dn̄abit͂ tn̄ in seipso immortaliter atq; incorruptibiliter viuēs pro nobis iterum in h̄ misterio sacre oblationis immolat͂. Eius quippe ibi corpus sumitur eius caro in ppli salutē partit͂ eius sanguis nō iam in manus infideliū sed in ora fideliū fundit͂. Hinc ergo pensemus q̄le sit pro nobis h̄ sacrificiū q̄d pro absolutiōe nostra passionem vnigeniti filij semp imitatur. Quis eni fideliū habere dubiū possit in ipsa immolatiōis hora ad sacerdotis vocem celos aperiri i illo iesu xpi misterio anglorum choros adesse sūmis yma sociari terrena celestibꝫ iūgi vnū q̄z ex visibilibꝫ atq; inuisibilibꝫ fieri Sz necce ē vt cū hec agimus nosmet ipsos deo ī cordis cōtritiōe mactemus. qr q̄ passionis dn̄ice misteria celebramus debemus imitari q̄d agimus. Tunc ergo vere pro nobis hostia erit deo cū nos ipsos hostiam fecerit. Sed studendū nobis est vt etiā post orōnis tpa inquātū deo largiente possumus ī ipso animū suo pōdere ꝛ vigore seruemus ne post cogitatio fluxa dissoluat ne vana mentē leticia subrepat ꝛ luctum compunctionis ania per incursam fluxe cogitationis perdat. Sed quippe q̄d poposcerat Anna obtinē

meruit qui se post lacrimas in eodem mentis vigore serua
uit. De qua nimirum scriptū est. Vultusqȝ eius non sunt
amplius in diuersa mutati. Que igitur non est oblita qđ
peciit non est priuata munere qđ poposcit. Sed inter hec
sciendū est qꝛ ille recte delicti veniam postulat q̄ prius hoc
qđ in ipo delinq̄tur relaxat. Munus em̄ nō accipit nisi an̄
discordia ab animo pellat̄ dicente veritate. Si offers mu-
nus tuum ante altare ⁊ recordatꝰ fueris qꝛ frater tuus ha-
bet aliquid aduersum te relinque ibi munꝰ tuū ante alta-
re ⁊ vade prius reconciliari fratri tuo ⁊ tunc veniens offe-
res munꝰ tuū. Qua in re pensandū ē cū omnis culpa mune
re soluatur q̄ȝ grauis est culpa discordie pro qua nec mu-
nus accipitur. Debemꝰ itaqȝ ad proximū q̄ȝuis longe po
situm longeqȝ disiunctū mente ire eiqȝ animū subdere hu
militate illum ac beneuolencia placare vt scilicet conditor
noster dum tale placitum nostre mentis aspexerit a pecca
to nos soluat. qꝛ munus pro culpa sumit. Veritatis autē
voce attestante didicimus. qꝛ seruus q̄ decem milia talen
ta debebat cū penitentiam ageret absolutionem debiti a do
mino accepit. Sed qꝛ cōseruo suo centum sibi denarios de
benti debitum non dimisit ⁊ hoc iussus exigi quod ei fue-
rat iam per penitentiam dimissum. Ex q̄bus videlicet di-
ctis constat qꝛ si hoc q̄d in nos delinq̄tur ex corde non di-
mittimus ⁊ illud rursus exigitur q̄d nobis iam per penitē
tiam dimissum fuisse gaudebamus. Igitur dum p̄ indul-
ti temporis spacium licet dum iudex sustinet dum conuer
sionem nostram is q̄ culpas examinat expectat conflemus
in lacrimis duriciam mentis formemus in proximis gra-
tiam benignitatis. Et audēter dico. qꝛ salutari hostia pꝰ
mortem non indigebimus si ante mortem deo ipsi hostia
fuerimus.

¶ Explicit liber quartus dyalogorum Gregorij.